

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEKİ TURİZM
İŞLETME BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN
GELİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Barış ALAY

ŞANLIURFA - 2019

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEKİ TURİZM
İŞLETME BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN
GELİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Barış ALAY

Danışman

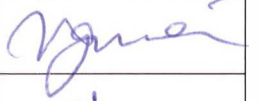
Prof. Dr. Veysi GÜNAL

ŞANLIURFA - 2019

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Coğrafya Anabilim Dalı 155225002 numaralı Barış ALAY'ın hazırladığı “Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Gelişiminin Değerlendirilmesi” konulu **yüksek lisans** tezi ile ilgili tez savunması, 24 / 06 / 2019 tarihinde, saat 11’de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

24 / 06 / 2019

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	Kanaati	İmzası
Danışman	Prof. Dr. Veysi GÜNAL	Kabul	
Üye	Doç. Dr. Serhat HARMAN	Kabul	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AKBIYIK	Kabul	

Bu tezin Coğrafya Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

22.07.2019

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
MÜDÜR

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Barış ALAY
Öğrenci Numarası	155225002
Enstitü Anabilim Dalı	Coğrafya Ana Bilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Başlık (Türkçe)	Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Gelişiminin Değerlendirilmesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Gelişiminin Değerlendirilmesi çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 217 sayfalık kısmına ilişkin 22/07/2019 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 19'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar dahil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntılarının bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/07/2019
Barış ALAY
(İmzası)

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 22/07/2019

Prof. Dr. Veysi GÜNAL
(İmzası)

ÖZET

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEKİ TURİZM İŞLETME BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN GELİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ALAY, Barış

Yüksek Lisans Tezi

Coğrafya Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Veysi GÜNAL

Haziran, 2019, 196 sayfa

Bu çalışmada, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008-2017 yılları arasında yerli ve yabancı ziyaretçilerin turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine geliş sayıları, bu tesislerde gerçekleştirdikleri geceleme ve ortalama geceleme süreleri, bu tesislerin doluluk oranlarının tespit edilmesi, 2008-2018 yılları arasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde faaliyet göstermiş turizm yatırımı belgeli ve turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin türleri bakımından sayılarının, oda ve yatak kapasitelerinin tespit edilmesi ve bu tespitlerden yola çıkarak bölgede yerli ve yabancı turistlerin konaklama ihtiyaçlarını karşılamak üzere turizm arzının çeşitlendirilmesi problemlerine çözüm önerileri getirilmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan turizm potansiyeli ele alınarak bölge illerinin tesisleşme bakımından daha planlı yatırımlarla turizm gelirlerinin arttırılmasına yönelik çözümler ortaya konulabilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi son yıllarda ülkemizde yaşanan gelişmelerden olumsuz olarak etkilenmiş, bunun sonucunda yerli ve yabancı ziyaretçilerin bölgede gerçekleştirdikleri konaklama sayıları da yıllar itibariyle farklılıklar göstermiştir. Özellikle bölgede ve yakın çevrede gerçekleşen terör eylemleri nedeniyle mevcut işletmelerin doluluk oranları düşmüş, dolayısıyla bölge genelinde faaliyet gösteren konaklama tesislerinin gelir kaybı olmuştur. Sonuç olarak bölgede bulunan turizm potansiyeli dikkate alınarak turizm çeşitliliği ön plana çıkarılmalı, alternatif turizm

türlerine göre bölge illerinde farklı tesis türlerine yer verilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisi, Coğrafya, Konaklama İstatistikleri, Tesis İstatistikleri

ABSTRACT

EVALUATION OF THE DEVELOPMENT OF TOURISM LICENCED ACCOMMODATION FACILITIES IN SOUTHEASTERN ANATOLIA REGION

ALAY, Barış

Master's Thesis

Department of Geography

Advisor: Prof. Dr. Veysi GÜNAL

June, 2019, 196 pages

In this study, it is aimed to determine the number of domestic and foreign visitors staying at facilities with tourism operation licenced in the Southeastern Anatolia Region between years 2008-2017, the number of overnights and the average number of overnights these visitors stayed at these facilities, and to determine the occupancy rates of these facilities. The study also aims to determine the number, types and room and bed capacities of facilities with tourism investment licenced and tourism operation licenced which have operated in the Southeastern Anatolia Region between years 2008-2018. Based on these figures, this study offers solutions on how to diversify the tourism supply to meet the accommodation needs of foreign and domestic visitors in the region. By examining the tourism potential in the Southeastern Anatolia Region, it is intended to increase the tourism income of the cities in the region through more organized investments in such facilities.

The Southeast Anatolia Region was adversely affected by the acts of terrorism that took place during the last years in Turkey, and as a result the number of domestic and foreign visitors who stayed in the region's facilities has changed. Especially due to the acts of terrorism that took place in the region and in the cities nearby, the occupancy rates of the existing facilities decreased and therefore the tourism facilities which operate within the region lost income. The detailed examination of the tourism potential in the Southeastern Region suggests that tourism requires diversity in the region and different types of tourism facilities should start operating within the region's cities.

Keywords: Southeastern Anatolia Region, Tourism Operation Licenced
Accommodation Facility, Geography, Accommodation Statistics, Facility Statistics

**GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEKİ TURİZM İŞLETME BELGELİ
KONAKLAMA TESİSLERİNİN GELİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	II
ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
Araştırma Alanının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri	4
Kavramsal Çerçeve	5
Araştırmada Kullanılan Materyal, Yöntem ve Teknikler	9

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN TURİZM POTANSİYELİ

1.1. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN ÖZELLİKLERİ	10
1.1.1. Coğrafi Yapı	10
1.1.2. İklim	10
1.1.3. Ulaşım	11
1.2. BÖLGENİN TARİHİ VE DOĞAL GÜZELLİKLERİ	11
1.2.1. Adıyaman	11
1.2.2. Batman	12
1.2.3. Diyarbakır	13
1.2.4. Gaziantep	14
1.2.5. Mardin	16
1.2.6. Siirt	17
1.2.7. Şanlıurfa	17

1.2.8. Kilis

19

İKİNCİ BÖLÜM

KONAKLAMA İŞLETMELERİ

2.1. ASLİ KONAKLAMA İŞLETMELERİ	21
2.1.1. Oteller	21
2.1.2. Moteller	22
2.1.3. Tatil Köyleri	22
2.1.4. Pansiyonlar	23
2.1.5. Kampinger	23
2.1.6. Apart Oteller	24
2.1.7. Hosteller	24
2.2. SAĞLIK VE SPOR TESİSLERİ	24
2.2.1. Termal Tesisler	24
2.2.2. Golf Tesisi	25
2.3. KIRSAL TURİZM TESİSLERİ	26
2.3.1. Çiftlik Evi-Köy Evi	27
2.3.2. Dağ Evi	27
2.3.3. Yayla Evi	28
2.3.4. Oberj	28
2.4. ÖZEL TESİSLER	28
2.4.1. Özel Tesis	28
2.4.2. Butik Otel	29
2.5. BİLEŞİK TESİSLER	29
2.5.1. Turizm Kompleksi	29
2.5.2. Personel Eğitim Tesisleri	30
2.6. DİĞER TESİSLER	30
2.6.1. B Tipi Tatil Sitesi	31
2.6.2. Butik Tatil Villası	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİŞ SAYILARI, TESİSLERDE GECELEME SAYILARI, ORTALAMA KALIŞ SÜRELERİ VE DOLULUK ORANLARI

3.1. TESİSE GELİŞ SAYILARI	32
3.1.1. Toplam Tesise Geliş Sayıları	32
3.1.2. Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayıları	40
3.1.3. Yerli Turistlerin Tesise Geliş Sayıları	45
3.2. GECELEME SAYILARI	51
3.2.1. Toplam Geceleme Sayıları	51
3.2.2. Yabancı Turistlerin Geceleme Sayıları	58
3.2.3. Yerli Turistlerin Geceleme Sayıları	63
3.3. ORTALAMA GECELEME SAYILARI	68
3.3.1. Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları	68
3.3.2. Yabancı Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları	72
3.3.3. Yerli Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları	76
3.4. DOLULUK ORANLARI	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KONAKLAMA TESİSLERİ

4.1. TURİZM BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ	86
4.1.1. Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri	92
4.1.2. Türlerine Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri	100
4.2. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ	118
4.2.1. Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri	133
4.2.1.1. Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin İllere Göre Dağılımları	140
4.2.1.2. Sınıflarına Göre Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri	148
4.2.1.3. Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri	158
4.2.2. Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmeleri	170

4.2.3. Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmeleri	173
4.2.4. Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmeleri	177
4.2.5. Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmeleri	180
4.2.6. Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmeleri	183
4.3. İLLERE GÖRE FAALİYETTE OLAN TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ (2018)	186
SONUÇ VE ÖNERİLER	189
KAYNAKÇA	192

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ve Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)	33
Tablo 2: Toplam Tesise Geliş Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	37
Tablo 3: Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	43
Tablo 4: Yerli Turistlerin Tesise Geliş Sayılarının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	48
Tablo 5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ve Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)	52
Tablo 6: Toplam Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	55
Tablo 7: Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	60
Tablo 8: Yerli Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	65
Tablo 9: Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	69
Tablo 10: Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	71
Tablo 11: Yabancı turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	75
Tablo 12: Yerli turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	78
Tablo 13: Doluluk Oranları (2008-2017)	80
Tablo 14: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllelerindeki Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları (2008-2017)	82
Tablo 15: Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)	86
Tablo 16: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)	93

Tablo 17: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008-2018)	100
Tablo 18: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008-2018)	104
Tablo 19: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)	107
Tablo 20: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)	110
Tablo 21: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)	113
Tablo 22: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)	115
Tablo 23: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)	119
Tablo 24: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2014-2018)	134
Tablo 25: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	140
Tablo 26: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	148
Tablo 27: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	152
Tablo 28: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	155
Tablo 29: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayısı (2014-2018)	159
Tablo 30: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	163

Tablo 31: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	167
Tablo 32: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Apart Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)	170
Tablo 33: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Butik Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları(2008-2018)	174
Tablo 34: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Özel Tesis İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)	177
Tablo 35: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Pansiyon İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)	180
Tablo 36: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Termal Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)	183
Tablo 37: İllere Göre Faaliyette Olan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2018)	186

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası	5
Şekil 2: Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)	34
Şekil 3: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)	36
Şekil 4: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)	39
Şekil 5: Yabancı Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	40
Şekil 6: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	42
Şekil 7: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	44
Şekil 8: Yerli Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	46
Şekil 9: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	47
Şekil 10: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)	50
Şekil 11: Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)	53
Şekil 12: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)	54
Şekil 13: Yerli ve Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	57
Şekil 14: Yabancı Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)	58
Şekil 15: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)	59
Şekil 16: Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	62
Şekil 17: Yerli Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)	63
Şekil 18: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)	64

Şekil 19: Yerli Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)	67
Şekil 20: Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	70
Şekil 21: Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	72
Şekil 22: Yabancı Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	73
Şekil 23: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	76
Şekil 24: Yerli Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	77
Şekil 25: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)	79
Şekil 26: Türkiye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Doluluk Oranları (2008-2017)	81
Şekil 27: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları (2008-2017)	84
Şekil 28: Türkiyede'ki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)	87
Şekil 29: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2008-2018)	88
Şekil 30: Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı (2008-2018)	89
Şekil 31: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)	90
Şekil 32: Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayısı (2008-2018)	91
Şekil 33: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)	92
Şekil 34: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)	94
Şekil 35: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)	95
Şekil 36: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı (2008-2018)	96
Şekil 37: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)	97
Şekil 38: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayısı (2008-2018)	98

Şekil 39: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)	99
Şekil 40: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008, %)	102
Şekil 41: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2018, %)	103
Şekil 42: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008, %)	105
Şekil 43: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2018, %)	106
Şekil 44: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008, %)	108
Şekil 45: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2018,%)	109
Şekil 46: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008, %)	111
Şekil 47: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2018, %)	112
Şekil 48: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008, %)	114
Şekil 49: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2018, %)	115
Şekil 50: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008, %)	117
Şekil 51: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2018,%)	118
Şekil 52: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayıları (2008-2018)	123
Şekil 53: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)	125
Şekil 54: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)	127
Şekil 55: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2008, %)	128
Şekil 56: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2018, %)	129

Şekil 57: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Oda Sayısı (2008, %)	130
Şekil 58: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Oda Sayısı (2018, %)	131
Şekil 59: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Yatak Sayısı (2008, %)	132
Şekil 60: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Yatak Sayısı (2018, %)	133
Şekil 61: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri Sayısı (2014-2018)	135
Şekil 62: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Otel İşletmeleri Sayısı (2014-2018)	136
Şekil 63: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	137
Şekil 64: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	137
Şekil 65: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	138
Şekil 66: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	139
Şekil 67: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	143
Şekil 68: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	145
Şekil 69: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	147
Şekil 70: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	150
Şekil 71: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	151
Şekil 72: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	153
Şekil 73: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	154
Şekil 74: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	157

Şekil 75: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	158
Şekil 76: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayısı (2018)	162
Şekil 77: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayısı (2018)	165
Şekil 78: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayısı (2018)	169
Şekil 79: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	171
Şekil 80: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	172
Şekil 81: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	173
Şekil 82: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	175
Şekil 83: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	176
Şekil 84: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	176
Şekil 85: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	178
Şekil 86: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	179
Şekil 87: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	179
Şekil 88: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	181
Şekil 89: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	182
Şekil 90: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)	182
Şekil 91: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Termal Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)	184
Şekil 92: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)	185

Şekil 93: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018) 185

GİRİŞ

Dünya ekonomilerinin yükselen sektörleri arasında yer alan turizm, bugün gelinen noktada hem akademisyenlerin hem de politika yapımcıların ilgi odağı haline gelmiştir (Toprak ve Abedtalas, 2018, s.25). Bunun nedeni basittir. Hizmetler sektörünün ekonomideki payı her geçen gün artmaktadır ve turizm sektörü de hızla gelişip büyümektedir. Turizm sektörü ülkelerin karşılaştığı darboğazların ve makro ekonomik sorunların giderilmesinde, işsizliğin azaltılmasında, kamu gelirlerinin arttırılmasında, kaynak yetersizliğinin giderilmesinde, yatırımların uyarılmasında, bölgesel kalkınma ve dış borç sorunlarının hafifletilmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir (Çeken,2016, s. 130). Bu nedenle ülkeler mevcut turizm potansiyelleri doğrultusunda turizm gelirlerini arttırmak için birbirleriyle rekabet halindedir. Bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir politika hedefidir. Sanayileşmenin mekâna yayılımının dengesiz olduğu gelişmekte olan ülkelerde turizm hem ulusal ekonomiler hem de bölgeler için önemli bir ekonomik faaliyet olabilmektedir. Bu bağlamda turizm bölgesel kalkınma hedefi için önemli bir araç haline gelebilmektedir (Çeken, 2016, s. 134). Sahip olduğu zengin turizm potansiyeli, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizme dayalı yerel ve bölgesel kalkınma için imkânlar sunmaktadır.

Bölgesel kalkınma, bölgenin sahip olduğu kaynaklarının kullanılması,girişimciliğin özendirilmesi ile birlikte bölgenin gelir seviyesinin düzeltilmesi, istihdamın arttırılması ve yaşam standartlarının iyi bir seviyeye gelmesi olarak ifade edilebilir. Bu yönüyle düşünüldüğünde bölgesel kalkınma, ekonomik kalkınmanın hem bir ürünü hem de bir süreci olarak değerlendirilmektedir. Bölgesel kalkınmanın temel amacının ise bölgeler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları minimize etmek olduğu söylenebilir. Bölgesel kalkınma ile bölgede var olan eksiklikler ve bu eksikliklerin giderilmesi için neler yapılması gerektiği belirlenmektedir. Bu sayede bölgesel kalkınma, o bölgenin işsizliğini azalttığı ve insanların hayat seviyelerini yükselttiği için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler yönünden önemli bir konu olmaktadır. Ancak bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Çünkü ülkede ya da bölgede bulunan farklılıklar nedeniyle ülkenin ya da bölgenin kalkınması şekillenmektedir. Bu farklılıklar arasında bölgenin tabii kaynakları, doğal

ve kültürel zenginlikleri yer almaktadır. Ayrıca sermaye ve vasıflı emek belli bölgelerde toplanmıştır. Bunun sonucunda da bölgelerdeki büyüme hızları farklıdır (Çeken, 2016, s. 57). Ülkemizde de bölgeler arasında gelişmişlik farklılıklarını ortadan kaldırmak açısından turizm önemli bir araç haline gelmiştir.

“Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Gelişiminin Değerlendirilmesi” isimli çalışma ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm belgeli konaklama tesislerinde gerçekleşen yerli ve yabancı ziyaretçilere ait tesise geliş sayıları, geceleme sayıları, doluluk oranları (2008-2017) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan konaklama tesislerinin sayısı, oda ve yatak sayıları (2008-2018) irdelenmiş, bölgenin turizm gelirlerinin artırılması yönünde yapılması gerekenler gerekçeleriyle ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Bu çalışmanın konusu ve kapsamını yabancı ve yerli turistlerin 2008-2017 yılları arasında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde gerçekleştirdikleri konaklama verileri oluşturmaktadır. Konaklama verilerinin kapsamını; 2008-2017 yılları arasında yerli ve yabancı turistlerin, bölgede faaliyet gösteren turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine geliş sayıları, söz konusu tesislerde gerçekleştirdikleri geceleme sayıları, ortalama geceleme sayıları ve tesislerin yıllık doluluk oranları oluşturmaktadır. Bu verilerin güncel olabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu son veriler esas alınmıştır. 2018 Yılına ait veriler henüz yayın aşamasında olduğu için kapsam dışında kalmıştır.

Bununla birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan turizm işletmesi belgeli tesislerin sayılarıyla beraber bu tesislerin oda ve yatak kapasiteleri, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu verilere göre hazırlanmış olup 2008-2018 yılları arasında içermektedir. Söz konusu dönemde Siirt'te 2008-2014 yılları arasında ve Kilis'te turizm işletmesi belgeli konaklama tesisi bulunmamaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan sekiz ilde gerçekleşen konaklama sayıları ve bu illerde bulunan turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısı, oda ve yatak kapasitelerine ait veriler bir araya getirilmiştir. Bu iller Adıyaman,

Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Kilis illeridir. İl merkezi sınırının bölge sınırları içinde olmaması nedeniyle Şırnak ili çalışma konusunun ve kapsamının dışında tutulmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bir ülkenin kırsal ya da az gelişmiş bir bölgesinde turizmin gelişmesi, o ülkenin gelişmiş ve az gelişmiş bölgeleri arasındaki ekonomik dengesizliklerin de azalması anlamına gelmektedir. Turizm az gelişmiş bölgelerin gelişebilmesi için etkili fırsatlar sunmaktadır. Turizm sektörünün en önemli amaçlarından birisi de ekonomik ve sosyal gelişme ile bölgeler arası gelişme farklılıklarını en aza indirmektir(Çeken, 2016, s. 51). Türkiye'nin batısından doğusuna, kuzeyinden güneyine farklı ekonomik gelişmişliğe sahip yedi ayrı bölgesinde turizmin geliştirilmesi, bölgesel dengesizliklerin giderilmesi konusunda bu bölgelere önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye bölgesel kalkınma yönünden birçok farklılıklara sahiptir. Türkiye'nin her bölgesinde ayrı bir güzellik bulunmaktadır. Ancak bu avantajına karşılık geri kalmış bölgelere sahip olması ve bu bölgelerin kalkınmasının sağlanmasının diğer bölgelere kıyasla daha zor olması nedeniyle de dezavantaja sahiptir. Bu durum Türkiye'de bölgesel dengesizliklere sebep olmaktadır. Bölgesel dengesizliklerin indirgenmesi ve göreceli olarak çok geri olan bölgelerin yaşam düzeylerinin belirli bir seviyeye çıkarılmasını hedefleyen bölgesel kalkınma politikaları uygulanmaktadır (Samırkaş ve Bahar, 2013, s. 64). Bölgesel kalkınma politikaları bütünüyle bölge insanını üretken hale getirmektedir. Bu nedenle toplumu eğitim ve öğretim ya da farklı şekillerde de bilgilendirmek, insanları bölgenin değerini artıracak projelere yönlendirmek bölgede esas gereklilik olmaktadır.

Bu bağlamda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınması ve gelişmesi açısından var olan kaynaklarını rasyonel kullanabilmesi önemli bir konu haline gelmiştir. Bugüne kadar bölgeye yapılan konaklama amaçlı turizm yatırımlarının bundan sonraki dönemlerde nasıl değerlendirileceği önemlidir. Mevcut yatırımların bölgenin sahip olduğu turizm potansiyelini desteklemek, ortaya çıkarmak işlevleri vardır. Gelecek yıllarda bölgeye yapılması gereken konaklama tesisleri yatırımlarının

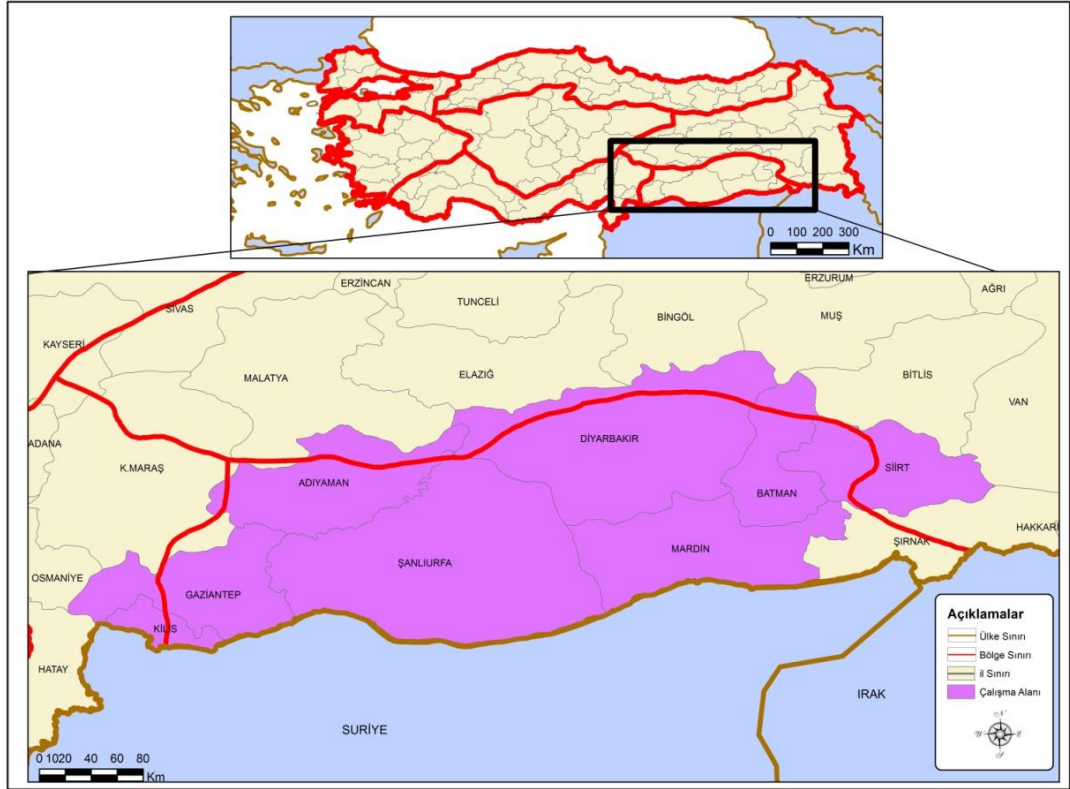

bu çalışmadaki veriler doğrultusunda şekillenmesi ve niceliğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Alanının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırmaya konu olan çalışma sahası ülkemizin, Güneydoğu Toroslar ile Suriye sınırı arasında uzanan Fırat ve Dicle ırmakları tarafından sulanan, en küçük bölgesidir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Torosların dış sırası önünde uzanan yüzeysel kıvrımlar ve volkan kütleleriyle az arızalanmış düzlükler sahasıdır. Kuzeyden ve doğudan Güneydoğu Toroslar ile kuşatılmış olan, bu nedenle de doğal sınırlara dayanan bölgenin, batı tarafında sınır olarak Kahramanmaraş-Hatay Grabeninin doğu kenarı alınmıştır (Şekil 1). Böylece dağlık-tepelik bir kenarla belirtilen graben sahasından ayrılan ve daha yüksek olan Gaziantep Platosu, bölge sınırları içinde kalmıştır. Türk Coğrafya Kongresi, bu bölgeyi volkanik Karacadağ kütesinin doğusunda kalan kısma Dicle Bölümü, batısında kalan kısma ise Orta Fırat Bölümü adını vererek, iki ayrı coğrafi bölüme de ayırmıştır (Arınç, 2011, s. 375). Güneydoğu Toroslar yayının dış kenarıyla, Türkiye-Suriye sınırı arasında yer alan ve bütünüyle geniş bir plato görünüşünde olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, yüzey şekillerinin sadeliği ve basitliği ile dikkati çeker. Bölge arazisi platolar, çanaklaşmış 3 havza, orta yükseklikte kubbeleşmiş dağlar ve tepelerden oluşmuştur. Relief kuzeyden güneye doğru kademeli bir alçalma gösterir ve Mezopotamya düzlüklerine kavuşur. Bölge reliefini kuzeyden güneye doğru sıralamak mümkündür. Bölgeyi kuzeyden bir yay biçiminde kuşatan Güneydoğu Toroslar, bu dağların güney cephesi önüne sıralanmış, çoğu antiklinal özelliği gösteren alçak tepeler dizisi, Güneydoğu Torosların güney eteklerinde batıdan doğuya doğru sıralanan: Adıyaman havzası, bu havzadan Fırat vadisi ile ayrılan Hilvan ve Siverek ovaları, volkanik Karacadağ kütesi ve Diyarbakır havzasıdır (Arınç, 2011, s. 375) (Şekil 1). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzey ve kuzey doğusunu Doğu Anadolu bölgesi, batısında Akdeniz Bölgesi, güney sınırlarında batıda Suriye, güneydoğusunda ise Irak bulunmaktadır. Bölgenin yüzölçümü 57.210 km² kadardır ve Türkiye arazisinin %7'sini oluşturur (Arınç, 2011, s. 377). Çalışma alanı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa illerini içine almaktadır.

Şekil 1: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

Kavramsal Çerçeve

Çok yönlü bir faaliyet olmasından dolayı turizm bir çok bilim dalı ile ilişkilidir ve bu yönüyle turizmle ilgili kavramlar oldukça fazladır.

Turizm İşletmesi Belgesi: 21.06.2005 tarih ve 25852 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğe göre Turizm İşletmesi Belgesi Bakanlıkça turizm tesislerine işletme aşamasında verilen belgeyi ifade eder (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "konaklama tesise gelis ve geceleme formlari", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9871/konaklama-tesise-gelis-ve-geceleme-formlari.html>).

Turizm Yatırımı Belgesi: 21.06.2005 tarih ve 25852 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğe göre Turizm Yatırımı Belgesi Bakanlıkça turizm tesislerine yatırım aşamasında verilen belgeyi ifade eder (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "konaklama tesise gelis ve geceleme formlari").

Geliş Sayısı: Bir konaklama tesisine geceleme yapmak amacıyla gelen ve giriş kaydı yapılan her kişi konaklama tesisine geliş olarak tanımlanır. Ücret alınmamış olsa dahi çocuklar bu kayıtlara dahil edilmelidir (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "konaklama tesise gelis ve geceleme formlari").

Geceleme Sayısı: Tesise giriş yapan bir müşterinin tesiste geçirdiği her gece (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "konaklama tesise gelis ve geceleme formlari").

Ortalama Geceleme Sayısı: Toplam geceleme sayısının toplam geliş sayısına bölünmesi yoluyla hesaplanır, bir müşterinin konaklama tesisinde ortalama kalış süresini ifade eder (Emeksiz ve Yolal, 2007, s. 204).

Doluluk Oranı: Belirli bir süre zarfında dolu olan mevcut odaların yüzdesidir(Emeksiz ve Yolal, 2007, s. 238).

Otel: Asli fonksiyonları müşterilerin konaklama ihtiyaçlarını sağlamak olan, bu hizmetin yanında, yeme-içme, spor ve eğlence ihtiyaçları için yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen tesislerdir (Resmi gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm", erişim: 1 Şubat 2019, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm>).

Tatil Köyü: Doğal güzellikler içerisinde, konaklama ve yeme-içme hizmetinin yanında çeşitli spor veya eğlence hizmetlerinin de sağlandığı yaygın yerleşim düzeninde, tüm cephelerinde en fazla üç katlı olarak görülen yapılardan oluşan ve en az seksen odalı tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Butik Otel: Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve kullanılan malzemesi yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve yüksek kalitede, deneyimli veya konusunda eğitimli personel ile kişiye özel hizmet verilen en az on odalı otellerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Özel Tesis: Özel konaklama tesisleri, ülke turizmine katkı sağlayan ve bakanlıkça desteklenmeleri uygun görülen, doğaya ait özellik taşıyan veya sanatsal değeri olan tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Motel: Yerleşim merkezleri dışında, karayolları güzergahı veya yakın çevrelerinde inşa edilen, motorlu araçlarıyla yolculuk yapanların konaklama, yeme-içme ve araçlarının park ihtiyaçlarını karşılayan en az on odalı tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Pansiyon: Yönetimi basit, yemek ihtiyacının idare tarafından sağlanabildiği veya müşterilerin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme imkanı bulunan, en az beş en fazla yirmi odalı tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Apart Otel: Mesken olarak kullanılmaya elverişli bağımsız apartman ya da villa tipinde inşa ve tefriş edilen, müşterinin kendi yeme ve içme ihtiyacını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılan ve otel olarak işletilen tüm odaları apart oda olan en az on odalı tesislerdir. Apart oteller; belgeli bir otel veya tatil köyü veya turizm kompleksi yatırım veya işletmesi bütünü içinde yer alabildiği gibi en az on üniteden oluşacak şekilde, bir tesis bünyesinde bulunma zorunluluğu olmadan "müstakil apart otel" adı altında müstakilen de düzenlenebilir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

B Tipi Tatil Sitesi: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde veya Turizm Merkezlerinde yer alan veya bu bölgeler dışında olup desteklenmeleri Bakanlıkça uygun görülen, en az on birim ile ortak kullanım alanlarından oluşan tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Golf Tesisi: Golf sporunun uluslararası normlara uygun olarak gerçekleştirildiği tesislerdir. Golf tesislerinde; konaklama, yeme-içme, spor ve eğlence tesislerine golf alanlarını daraltmamak koşuluyla yer verilebilir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Kamping: Karayolları güzergahları ve yakın çevrelerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkanlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Turizm Kompleksi: Bünyesinde konaklama tesisi olarak en az beş yüz yatak kapasiteli olmak kaydıyla beş yıldızlı otel veya beş yıldızlı tatil köyü ile yine bünyesinde kongre ve sergi merkezi veya eğlence merkezi bulunan tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Yayla Evi: Bakanlıkça geliştirilmeleri uygun görülen yerlerde bulunan, mevcut yayla evlerinin iyileştirilmesiyle turizme kazandırılan veya mevcut yayla evlerinin iç düzenlemesi esas alınarak yapılan veya bakanlıkça belirlenecek örnek yayla evi yapı tiplerine göre inşa edilecek ünitelerde, müstakil veya toplu olarak hizmet verecek en az beş odalı konaklama tesisleridir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Dağ Evi: Kış sporları veya çim sporları yapmak ve doğa güzelliklerinden faydalanmak amacıyla çevresel açıdan sorumlu bir anlayışla işletilen asgari bir yıldızlı otel nitelikleri ile birlikte aşağıdaki nitelikleri taşıyan konaklama tesisleridir(Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Çiftlik Evi-Köy Evi: Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına önemli katkıları olduğu göz önünde bulundurularak, mevcut yapıların iyileştirilmesi veya yeni yapıların mevcut dokunun iç düzenlemesi esas alınarak yapılmasını, bu sayede yatak kapasitesi oluşturulmasını ve turizmin gelişip genişleyebileceği ortamların çevresel açıdan güvence altına alınmasını hedefleyen; kırsal bölgelerde çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çiftlik üretimi ile birlikte turizm konaklama olanağı sağlayan, gelen müşterilerin de isterlerse çalışma programlarına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama tesisleridir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Eğitim ve Uygulama Tesisleri: Turizm sektörünün eğitilmiş personel ihtiyacını karşılamak üzere, her seviyedeki personelin eğitiminin çeşitli eğitim programları çerçevesinde teorik ve uygulamalı olarak, birlikte veya ayrı ayrı yaptırıldığı en az yüz yirmi öğrenci kapasiteli eğitim ve uygulama tesisleridir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Hostel: Gençlik turizmine cevap verebilecek ve yeme-içme hizmeti veren veya müşterinin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme imkanı olan en az on odalı tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Butik Tatil Villası: Villa tipinde inşa edilmiş en az yirmi konaklama birimi ile ortak kullanım alanlarından oluşan, yapısal özellikleri, çevre düzenlemesi ve mimari tasarımı yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve

kalitede hizmet verilen tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Termal Tesis: Asli konaklama tesisleri ile birlikte işletilip belgelendirilen ve bünyesinde yer aldıkları konaklama tesislerinin tür ve sınıfı da belirtilerek isimlendirilen termal tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

Araştırmada Kullanılan Materyal, Yöntem ve Teknikler

Araştırma konusu belirlendikten sonra kamu ve özel sektöre ait kütüphanelerden veritabanı incelenmiş, konuyla doğrudan ve dolaylı katkılar sağlayabilecek kitaplar, makaleler, önceki tez çalışmaları ve çeşitli haritalar taranmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın web sitesinde turizm istatistikleri başlığı altında bulunan, konaklama istatistikleri ve tesis istatistikleri ile ilgili veriler taranmış, çalışma konusunun sınırlarını belirleyen döneme ait veriler alınmıştır. Alınan verilerin daha anlaşılır olabilmesi amacıyla tablolar, şekiller ve haritalar oluşturulmuştur.Yapılan bu çalışmalar ile derlenen veriler incelenerek yeniden sınıflandırmaya gidilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN TURİZM POTANSİYELİ

1.1. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Coğrafi Yapı

Yurdumuzun güney doğusunda bulunan bölge, adını coğrafi konumundan almaktadır. Bölgenin kuzeyinde Doğu Anadolu Bölgesi, batısında Akdeniz Bölgesi, güneyinde Suriye, güneydoğusunda ise Irak bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Karadağ'ın batısında Harran, Suruç, Ceylanpınar ve Birecik ovaları yer alır. Dicle nehri ve kollarının toplandığı Diyarbakır Havzası geniş olmayan ancak çok verimli bir ovaya sahiptir. Karacadağ'ın batısındaki Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman platoları Fırat ve kolları tarafından derin bir şekilde yarılmıştır. Karacadağ'ın doğusu ise daha engebeli bir yapı gösterir. Bu bölümün güneyinde Mardin-Midyat Eşiği yer alır. Bölgenin iki önemli akarsuyundan biri olan Fırat, kaynağını Doğu Anadolu Bölgesi'nden alır. Bölgede ise Toroslar'dan gelen Kahta ve Karadağ'dan gelen küçük akarsularla beslenir. Güneydoğu Toroslar'ın güneye bakan yamaçlarından birçok kol halinde çıkan Dicle Nehri ise bölgenin diğer önemli akarsuyudur. Her iki akarsu da Basra Körfezi'ne sularını boşaltırlar. Bölgede doğal oluşumlu göl yoktur. Ancak Fırat ve Dicle üzerinde kurulmuş baraj gölleri bulunmaktadır. Atatürk Barajı bu bölge sınırları içinde yer alır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 55). Bölgenin coğrafi yapısı farklı turizm türlerinin gerçekleştirilmesine imkan vermektedir.

1.1.2. İklim

Bölgenin batısında Akdeniz iklimin etkileri görülmektedir. Yazlar sıcak ve kurak; kışlar ise, ılıman ve yağışlı geçmektedir. Bölgede batıdan doğuya gidildikçe, alçak yerlerden yüksek yerlere çıkıldıkça deniz etkisinin azalması nedeniyle, karasal iklim etkileri görülmeye başlamaktadır. Bu kesimde kışlar soğuk ve kar yağışlı olup yazlar oldukça kurak geçmektedir. Yağış almasına rağmen bölgede yazların kurak geçmesinin sebebi bölgenin aşırı buharlaşması ve güneyden gelen sıcak hava kütlelerine açık olmasıdır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 56). Yaz aylarında hava sıcaklığının yüksek olmasından dolayı bölge turizmi

olumsuz olarak etkilenmektedir. İlkbahar ve sonbahar mevsimleri turizm faaliyeti açısından oldukça uygundur.

1.1.3. Ulaşım

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ulaşım, kara, hava ve demir yolu ile sağlanmaktadır. Hava yolu ulaşımını sağlamak için Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır ve Siirt hava alanları kullanılmaktadır. Bölge sınırları içinde yer alan Diyarbakır ve Gaziantep, karayolu ulaşımının kavşağında bulunmaktadır. Ayrıca, Diyarbakır'dan demiryolu ulaşımı da sağlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 56). Bölgede karayolu, havayolu ve demiryolu ulaşımının gelişmesi turizmin gerçekleşmesi için oldukça önemlidir.

1.2. BÖLGENİN TARİHİ VE DOĞAL GÜZELLİKLERİ

1.2.1. Adıyaman

Güneş güne, dünyanın hiç bir yerinde Adıyaman'daki kadar güzel kavuşmazmış. Adıyaman; Bereketli Hilal olarak bilinen toprakların en üst sınırı, binlerce yıldır kültürlerin buluştuğu bir toprağın adıdır. Adıyaman toprakları insanlık tarihinin bütün evrelerini görmüştür. Adıyaman ve çevresinde bulunan mağaralar, mağaralardaki duvar resimleri, şehir kalıntıları, ören yerleri, köprü, kale kalıntıları bu bölgenin sahip olduğu kültür mirasını ortaya koymaktadır (Şenol, 2016, s. 238).

VIII. yüzyılda, Emevi Komutanlarından Mansur İbni Caneve tarafından kurulan kentin ilk adı, Mansur'un Hisarı'dır. Kent, 1516 yılında Osmanlı topraklarına katılmış ve 1923 yılında da il olmuştur. İl, kara yolu ile çevre illere bağlı olup ayrıca, kentin Gölbaşı ilçesinden demir yolu ulaşımı da vardır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 56).

Adıyaman süregelen tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış dünyanın en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Bu özelliğiyle ilin kültür ve tarih bakımından önemli bir potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Adıyaman'ın mevcut turizm değerleri göz önüne alındığında turistik gelişme potansiyelinin; doğa turizmi, kültür turizmi ve inanç turizmi alanlarında kümelenildiği görülmektedir (Çalışkan, 2015). Diğer yandan Adıyaman, Türkiye Turizm Stratejisi 2023 eylem planında belirtilen ve 9 tematik bölgeden biri olan GAP Kültür ve Turizm Gelişim

Bölgesi'nde yer almaktadır. Bütün bu durumlar incelendiğinde, ilin turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. Kültür turizmi dışında doğa sever yerli ve yabancı turistlere yönelik doğa turizmi kapsamında kuş gözlemciliği turizmi, hava sporları turizmi, av turizmi, akarsu turizmi, kırsal turizm faaliyetleri için elverişli potansiyele sahiptir.

İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır: Palanlı Mağarası, Unesco Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan Kommagene Krallığı'nın kutsal alanı Nemrut Dağı Milli Parkı, Adıyaman Kalesi, Ulu Cami, Pirin Mağ 57 Türbesi, Karakuş, Hısn-ı Mansur Kalesi, Yeni Kale, Gerger Kalesi (Fırat Arsameiası, Cendere Köprüsü (Septimius Severus), Altınlı Köprü, Göksu Köprüsü, Değirmen Başı, Karadağ Ormanı, Ziyaret, Değirmen Çayı (Su gözü), Gölbaşı Gölü bulunmaktadır.

Nemrut Dağı'nın zirvesinde güneşin doğuşunu ve batışını izlemek, Kahta'da baraj gölü kıyısında balık yemek, Nemrut Dağı'na verilmiş olan Altın Elma Ödülü'nü görmek, Oturakçı Pazarı ve Şire Hanı'nda alışveriş yapmak, Fırat Nehri'nin buz gibi sularında ayakları serinletmek, Roma Çeşmesi'nde yüz yıkamak, Şambayat'ta pırzola, etsiz çiğ köfte, Besni'de peksimet ekmeği yemek, Besni kuru üzümü almak, Adıyaman peyniri almak yerli ve yabancı ziyaretçiler için yapılması ve alınması gerekenler olarak not edilmelidir.

1.2.2. Batman

Ülkemizde ilk Petrol Müzesi'nin inşa edildiği, adını Batman Çayı'ndan alan kent, 1990 yılında il olmuştur. İl, çevre illere kara yolu ile bağlı olup ayrıca, ilin demir yolu ulaşımı da sağlanmaktadır (Aktaş, 2007, s. 566).

Batman ili kültürel çekicilikleri ile önemli bir potansiyele sahiptir (Uçar, 2018). Diyarbakır, Mardin, Bitlis, Siirt, Şırnak gibi doğal, tarihi ve kültürel açıdan zengin şehirlere yakın olması, Güneydoğu Anadolu tur programlarında geçiş güzergâhında bulunması, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, Türkiye'de başka hiçbir şehrin sahip olmadığı "petrol" temasının turistik ürüne dönüştürülebilme potansiyeline sahip olması, Batman ve Garzan Çayları ve Dicle Nehri gibi önemli su kaynaklarına sahip olması, farklı kültürleri bünyesinde barındırıyor olması, alternatif turizm türlerine ev sahipliği yapacak potansiyele sahip olması, Hasankeyf gibi başlı başına turistik çekim merkezi olabilecek bir ilçeyi sınırları içerisinde barındırıyor

olması Batman ili için başlıca turizm fırsatlarıdır. Akarsu turizmi, mağara turizmi, olta balıkçılığı turizmi, dağ ve doğa yürüyüşü turizmi, kış sporları turizmi, av turizmi ve kültür turizmi il sınırları içersinde gerçekleştirilebilecek turizm çeşitleridir. Batman'da sağlık alt yapısındaki güçlü yönler ile çatışma bölgelerine yakınlık Batman ilinin medikal hizmetleri yurtdışından gelecek hastalara sunmasının önünü açmaktadır (Gümüş ve Özgüven, 2015: 1). Batman ili medikal turizm bakımından yabancı turistlere önemli fırsatlar sunmaktadır.

"Zamanın durduğu yer" sözü bir yere yakışıyorsa, o yer kesinlikle Hasankeyf'tir. Taşlara işlenmiş eski bir kent olan Hasankeyf görülmesi gereken önemli duraklar arasında yer almaktadır. İldeki diğer başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler; Dicle Nehri, Hızırbey Cami, Memikan Köprüsü, On Kemerli Devlet Demir Yolları Köprüsü, Mor Kiryakus Manastırı, Mor Aho Manastırı, Pertükan Kalesi, Beksi Kalesi, Beksi Kalesi, Kandil Kalesi, Rabat Kalesi, Bozıkan Kalesi, Kozluk (Hezo) Kalesi, HallanÇemi Höyüğü, Seyyid Bilal Türbesi, İmam Abdullah Zaviyesi, Zeynel Bey Kümbeti bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 58).

Batman'a trenle gitmek, demir atları izlemek, müzede sergileneneski oyun taşlarını görmek turistler için eşsiz deneyimler olacaktır.

1.2.3. Diyarbakır

Mezopotamya'nın, Bereketli Hilal'in kültür ve tarihle bezeli eşsiz ve zamansız bir şehri olan Diyarbakır'ın eski adı Amid'dir. Kentin Hititler döneminde kurulduğu sanılmaktadır. 1515 yılında Osmanlı topraklarına katılan kent, 1923 yılında il olmuş, 1937 yılında da zengin bakır yataklarından dolayı "Diyarbakır" adını almıştır. İl, çevre illere kara yolu ile bağlı olup ayrıca, ilin demir yolu ve hava yolu ulaşımı da sağlanmıştır (Şenol, 2016, s. 238).

Diyarbakır, iklimi, akarsuları, mağaraları gibi doğal; kiliseleri, camileri, müzeleri, kalesi ve surları gibi tarihsel; yöresel el sanatları ve kıyafetleri, yemekleri, folkloru gibi kültürel değerler açısından oldukça zengin bir turizm çekiciliğine sahiptir (Çelik, 2010). Zengin tarihi, kültürü, örf ve adetleri, kültürel varlıklarının çekiciliği ve eşsizliği, kültürel çekiciliklerin sergilendiği müzeleri, kaplıcaları, fuar ve festivalleri, Ermeni izleri ile turistler için önemli bir destinasyondur. 2015 yılında

Unesco Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınan Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri, Ulu Cami, Diyarbakır Kalesi, Arkeoloji Müzesi, Zinciriye Medresesi, Behram Paşa Cami, Devegeçidi Barajı, BirkileynMağarası ,Ziya Gökalp Müze Evi, Tarancı Müze Evi, Diyarbakır Malabadi (Batmansu) Köprüsü, Dicle Köprüsü (On Gözlü Köprü), Haburman Köprüsü, Safa Cami, Ulu Cami, Behram Paşa Cami, Şeyh Mutahhar (Dört Ayaklı Minare) Cami, Kale Cami (Hz. Süleyman–Nazırıye Cami), Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi, Saint Georgi (Kara Papaz) Kilisesi, Deliller Hanı, Hasan Paşa, Çiftehan, Yeni Han, Hasanpaşa Hanı, Çermik Kaplıcası.

1.2.4. Gaziantep

Mozaikler kenti olarak bilinmekte ise de; Gaziantep denilince akla ilk olarak mutfağı gelmektedir. Gaziantep Mutfağı her ne kadar lahmacun ve baklava ile anılsa da, bunlardan çok fazlasını içermektedir. Unesco tarafından "Yaratıcı Şehirler Ağı'na" Gaziantep ilinin dahil edilmesi mutfağına verilen değerin en somut örneği olarak görülebilir.

Kentin eski adı “Ayıntap”tır. 1 Nisan 1920 – 9 Şubat 1921 tarihleri arasında Fransızlara karşı büyük bir savunma verdiği için kente “Gazi” unvanı verilerek kentin adı “Gaziayıntap” olmuştur. 1923 yılında il olan Gaziayıntap, 1928 yılında da Gaziantep adını almıştır. Gaziantep`ten kara, hava ve demir yolu ulaşımı sağlanabilmektedir.

Günümüzde de gerek tarihi, doğal ve arkeolojik yapısı, gerekse de kültürü, folkloru ile Güneydoğu'nun en büyük, en çok ziyaret edilen ve turizm potansiyeli en yüksek olan illerinden biridir. Kültür turizmindeki yeri kuşkusuz çok önemli olmakla birlikte, sürdürülebilir turizm potansiyeli kapsamında da oldukça önemli bir yere sahiptir (Bulut ve Şimşek, 2014: 41). Gaziantep şehrinin sosyal, kültürel, tarihi ve coğrafi yönden kendine özgü birçok değeri bulunmaktadır.

Gaziantep konumu, Bereketli Hilalin içinde yer alması, İpek yolunun buradan geçmesi ve birçok medeniyete ev sahipliği yapması zengin kültürel varlığının göstergesidir. Son yıllarda Kültür Yolu Projesinin etkisiyle kentte yenilenme başlamış, sokak sağlıklaştırma çalışmaları yapılmış, unutulmaya yüz tutmuş olan tarihi yapılar restore edilerek müze, kültür merkezi ve butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Başta Zeugma olmak üzere birçok müze, açık hava müzeleri,

kasteller, çarşı kentteki yerli ve yabancı turist sayısında artış sağlamıştır. Kentin Gastronomi dalında Unesco Yaratıcı Şehirler Ağına girmesiyle şehirde yeme, içme turizmi de ciddi oranda yükselmiştir. Tarihe ve kültüre verilen önem sayesinde kentin ziyaret edilme oranında artış olmuş, konaklama ihtiyacı da aynı oranda artmıştır. Gaziantep'in turizm açısından en önemli güçlü yönleri; tarihi çekicilikleri, yöresel mutfağının zenginliği, zengin tarihi ve kültürel geçmişi, yöresel el sanatları, sanayi şehri olması, baklava, antepfıstığı gibi yöreye özgü lezzetlerinin olması ve sahip olduğu zengin doğal kaynaklardır (Kervancıoğlu, 2019). İnanç turizmi, av turizmi, kuş gözlemciliği turizmi, olta balıkçılığı turizmi, gençlik turizmi ve spor turizmi Gaziantep ilinde gerçekleştirilebilecek turizm faaliyetleridir.

İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır: Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Kalesi, Hisar Anıt Mezarı, Yesemek Açık Hava Müzesi, Belkıs (Zeugma), Kargamış Harabeleri, Karasu ırmağı, Gedikli Höyük Sakcagözü (Coba Höyük), Cıncıklı Örenyeri, Tilmen Höyük, Zincirli (Sam'al) Örenyeri, Dülük Antik Kenti, Gaziantep Dolmen Mezarları, Barşavma manastırı, Anıt Mezarlar, Hisar Anıt Mezarı, Hasanoğlu Anıt Mezarı, Şıra Hanı, Tuz Hanı, Paşa Hanı (Lala Mustafa Paşa Hanı) Mecidiye Hanı, Emir Ali Hanı, Anadolu Hanı, Kürkçü Hanı, Belediye Hanı, Elbeyli Hanı, Yeni Yüzükçü Hanı, Tütün Hanı, Hacı Ömer Hanı, Büdeyri Hanı, Millet Hanı, Yeni Han, Şeyh Fethullah Kasteli, İhsan Bey (Esen Beg) Mescidi ve Kasteli, Pişirici (beşinci) Mescidi ve Kasteli, İmam-ı Gazali Kasteli, Ahmet Çelebi Kasteli, Kozluca Kasteli, Nuribey Çeşmesi, Demirligane Çeşmesi, Arasta Çeşmesi, Hüseyin Paşa Çeşmesi, Kumandan Çeşmesi, Gümüş Kastel, Şhreküstü Çeşmesi, Osmaniye Kasteli, Ali Nacar Cami, Boyacı Cami, Şeyh Fethullah Cami Ve Külliyesi, Tahtani (Tahtalı) Cami, Alaüddeve (Ali Dola) Cami, Tekke (Tekke Mevlevihane) Cami, Kozanlı Cami, Nuri Mehmet Paşa Cami, Hüseyin Paşa Cami, Ağa Cami, Kurtuluş Cami, Şirvani (Şirvani Mehmet Efendi) Cami, Alaybey (Gami Bey) Cami, Ahmet Çelebi Cami, Hacı Nasır Cami, Handaniye (Handan Bey) Cami, Eyüpoğlu Cami, Kılınçoğlu Cami, Ömer Şeyh Cami , Bostancı Cami, Kabasakal Cami, İhsanbey (Esenbek) Cami, Ömeriye Cami, Kendirli Kilisesi, Nizip Fevkani Kilisesi, Sofdağı Yaylası, Hızır Yaylası bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 60).

1.2.5. Mardin

Kentin kimler tarafından kurulduğu bilinmemektedir. 1517 yılında Osmanlı topraklarına katılan Mardin, 1923 yılında il olmuştur. İl, çevre illere kara yolu ile bağlı olup ayrıca, ilin demir yolu ulaşımı da sağlanmıştır, fakat demir yolu, genelde yük taşımacılığında kullanılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 62).

Mardin etnik ve dini gruplar açısından Türkiye'nin en fazla çeşitlilik gösteren illerinden birisidir. Mardin ili ülkemizde kültürel turizmin önemli merkezlerinden birisi konumundadır. Dünya'da ve Türkiye'de kültürel turizme ilginin artması, Türkiye'de bulunan diğer kültürel çekiciliklerin doyum noktasına varması nedeniyle iç turizmin Mardin'e yönelmiştir. Mardin'de çekilen dizi ve belgesellerin insanlarda uyandırdığı merak, yaşıyan farklı kültürler, Süryanilerin varlığı ve dokusu bozulmamış bir çok yerleşmenin bulunması Mardin ilinin kültür turizminde gündeme oturmasının nedenleri arasında sayılabilir (Günel, 2006). Mardin ilinde farklı dinlere ait yapılar inanç turizmine katılmak isteyen yerli ve yabancı turistler için çekicilik unsurları oluşturmaktadır. Ayrıca kültür turizmi açısından geleneksel el sanatı telkari (gümüş işlemeciliği) Midyat'a olan ilgiyi arttırmıştır.

İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır: Mardin Kalesi, Deyrulzafaran Manastırı, Mardin Müzesi, Anastasiapolis, Ulu Cami, Gınavaz Höyüğü, Dara Ören Yeri, Fafih Kalesi, Rabbat Kalesi, Aznavur Kalesi, Marin - Merdis Kalesi, Emüniddin Medresesi, Zinciriye Medresesi, Kızıltepe Ulu Cami, Eminüddin Külliyesi, Şeyh Kasım Halveti Türbe ve Mescidi, Zinciriye Medresesi, Sıttı Radviyye (Hatuniye) Medresesi, Şah Sultan Hatun Medresesi, Melik Mansur Medresesi, Altunboğa Medresesi, Kasımiye Medresesi, Şeyh Çabuk Cami ,Hamit Cami, Şeyh Mahmud Türki (Şeyh Ali) Cami, Pamuk Cami, Reyhaniye Cami, Arap (Azap) Cami, Zairi (Şeyh Muhammed Ezzerar) Cami, Hacı Ömer (Halife) Cami, Ulu Cami (Cami-i Kebir), Abdüllatif (Latifiye) Cami, Melik Mahmut Cami, Şehidiye Cami ve Medresesi, Mor Behnam (Kırklar) Kilisesi, Mor Petrus ve Pavlus Kilisesi, Mor İliyo Kilisesi, Meryemana Kilisesi ve Patrikhanesi, Mor Mihayel Kilisesi ve Burç Manastırı, Mor Yusuf Kilisesi (Surp Hovsep, İzozel Kilisesi, Mor Stefanos Kilisesi, Hammara Manastırı, Mor Dimet Manastırı, Mor Evgin Manastırı, Meryem

Ana Manastırı, Mor Cırcıs Manastırı, Mor Yakup Manastırı, Kayseriyye (Bezestan), Revaklı Çarşı, Radviyye Hamamı, Ulu Cami Hamamı, Firdevs Köşkü bulunmaktadır.

1.2.6. Siirt

Kent tarihinin Urartularla başladığı sanılmaktadır. 1514 yılında Osmanlı topraklarına katılan Siirt, 1923 yılında il olmuştur. İl, çevre illere kara yolu ile bağlı olup ayrıca, ilin demir yolu ve hava yolu ulaşımı da sağlanmıştır.

Siirt yöresinde pek çok dini şahsiyet yetiştiği ve yetişen bu şahsiyetler birçok eser geride bıraktıkları için inanç turizmi potansiyeli bakımından oldukça zengindir. Dolayısıyla, yörenin turizm potansiyelini oluşturan bilge şahsiyetlerin türbeleri ve geride bıraktıkları önemli eserleridir. İnanç turizmi potansiyelini oluşturan mekan ve eserlerin yanı sıra; Siirt yöresine özgü el işlemeciliği ve kültür dokumacılığı da oldukça zengindir (Özgen, 2012: 258). Başta kilim, battaniye, seccade, heybe, bere, yelek ve çanta olmak üzere tiftik yününden yapılan tüketim eşyaları da Siirt yöresinin kültürel turizm zenginlikleri arasında yer almaktadır.

İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır: İrun Kalesi, İncekaya (Kormas) Kalesi, Derzin Kalesi, Şirvan (Küfre) Kalesi, Ulu Cami, İsmail Fakirullah Türbesi, Cumhuriyet Cami, Veysel Karani Türbesi, Sağlarca Kaplıcası, Hista (Taruni), Billoris Kaplıcası, Sağlarca Kaplıcası, Erzen Ören Yeri, Çemikari, Cema ve Herekol yaylaları ile Baçova yaylası yöre halkı tarafından ilgi görmektedir. Yaz, kış bol yağışlı olan bu yüksek platolar, zengin çayırarla kaplıdır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 64).

1.2.7. Şanlıurfa

Tapınakların, kiliselerin, camilerin, çarşıların, ticaretin kentidir Şanlıurfa. Peygamberler şehri olarak bilinen kentin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. 10 Nisan 1920 tarihinde Fransızlardan kurtarılan Urfa 1923 yılında il olmuştur. İl, çevre illere kara yolu ile bağlı olup ayrıca, ilin demir yolu ve hava yolu ulaşımı da sağlanmıştır.

Şanlıurfa turizmin hem bütün bir yıla yayılma hem de çeşitliliği anlamında merkezi bir konuma sahiptir. Birçok temalı destinasyonların oluşturulabileceği potansiyeli barındırmaktadır. Bu bağlamda Şanlıurfa'nın söz konusu merkezi konumu, turizm çeşitliliği ve özellikleri açısından bütün dünyaya sunulan eşsiz bir

ürün olmaktadır (Erkol ve Zengin, 2015: 393). Özellikle dünyanın ilk tapınağı olması sebebiyle uluslararası alanda oldukça ses getiren Göbekli Tepe'nin Şanlıurfa'da yer alması, üç ilahi din açısından kutsal sayılan Hz. İbrahim'in doğup, büyüdüğü ve İlahi dinlerin başlangıcının bu topraklarda atılması, Sıra geceleri, çiğ köfte, fıstık, Urfa kebabı gibi yöresel kültürü yansıtan, Unesco'nun kültürel miras listesine adaylık için başvurulacak düzeyde bilinir folklorik değerlerin bulunması ile Şanlıurfa diğer dünya ülkeleri ile yarışabilecek potansiyele sahiptir.

Göbeklitepe, Urfa Kalesi, Arkeoloji Müzesi, Ulu Cami, Halil Rahman Cami, Harran, Sumatar, Hazreti İbrahim Mağarası, Hazreti Eyüp Mağarası, Ayn Zeliha Ve Halilürrahman Gölleri, Peygamber Cami, Balıklı Göl, Gümrük Hani, Millet Hanı, Hacı Kamil Hanı (Çukur Han), Mencek Hanı, Barutçu Hanı, Topçu Hanı, Velibey Hamamı, Vezir Hamamı, Cıncıklı Hamam, Sultan Hamamı, Arasa Hamamı, Sipahi Pazarı, Hüseyiniye Çarşıları (Bakırcılar Çarşısı), Kınacı Pazarı, Pamukçu Pazarı, Mahmud Nedim Konağı (Şanlıurfa Kurtuluş Müzesi), Sakıbın Köşkü, Meclis Evi (Şahap Bakır Evi – İsa Beden Evi), Hacı Hafız Ahmet Efendi Evi (Devlet Güzel Sanatlar Galerisi), ŞurkavKültür Merkezi (Mehmet Bağmancı ve Malatyalı Halil Evi), Reji Kilisesi (Aziz Petrus ve Aziz Paulus Kilisesi), Germuş Kilisesi, Nakibzade Medresesi, Halil-Ür Rahman Medresesi, Deyr Yakub (Yakup Manastırı), Rızvaniye Medresesi, Hasan Padişah Cami, Halil-Ür Rahman Cami, Nimetullah Cami (Ak Cami), Rizvaniye Cami, Mevlid-İ Halil (Dergâh) Cami, Selahaddin Eyyubi Cami (Aziz Johannes Prodromos Addai Kilisesi), Fırfırlı Cami (On İki Havari Kilisesi-Aziz Havariler Kilisesi), Mevlevihane Cami, Eyyüp Peygamber Türbesi, Hz. Rahme Hatun Türbesi, Şeyh Mesud Türbesi, Mustafa Kemal Paşa Anıt Çeşmesi, Harb-ı Umumî Şehitleri Anıtı, Samsat Kapısı, Saray Kapısı, Batı Kapısı, Sakıbın Kapısı, Harran Kapısı, Bey Kapısı, Su Kapısı, Hızmalı Köprü, Jüstinyen Su Bendi, Millet Köprüsü, Karakoyun Su Kemerı (Jüstinyen Su Kemerı) yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekebilecek yapılardır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 65).

1.2.8. Kilis

Orta Tunç Çağı'na dek uzanan eski bir yerleşim merkezi olan Kilis, 20 Ekim 1921 tarihinde Türkiye sınırlarına dahil edilmiştir. Daha önce, Gaziantep ilinin bir ilçesi olan Kilis, 1995 yılında il olmuştur. İl, çevre illere kara yolu ile bağlıdır.

Kilis ilinde bulunan alanların %86,4'ünün tarım ve ormanlık arazilerden oluşması göz önünde bulundurularak sosyo-ekonomik kalkınmayı sağlayacağından, uygulanabilecek en önemli turizm türünün kırsal turizm olduğu düşünülmektedir (Harbalıoğlu vd, 2013). Orman ve dağlık alanların av ve yaban yaşamı yönünden oldukça zengin olup bu alanlarda yaban domuzu, çakal, tilki, keklük, kaz, bıldırcın türleri yaşamaktadır. Eski medeniyet kalıntıları, yöresel el sanatları, doğal anıtları, yöresel yemekleri yörede kırsal turizmin uygulanmasını sağlayacak zenginliklerdir.

İldeki başlıca tarihi, doğal ve turistik yerler şunlardır: Ravanda Kalesi, Salih Ağa Kasteli, Mozaikli Bazilika, Nekropol, Hacı Derviş Camisi, Kilis Tekke Mevlevihanesi , Söğütlüdere bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, 2013, s. 67).

İKİNCİ BÖLÜM

KONAKLAMA İŞLETMELERİ

İnsanları turizme yönelten birçok faktör bulunmaktadır. Bunların başında merak, öğrenme, araştırma arzusu, yenilikleri görme, kültürel-sosyal ilişkiler kurma gelmektedir. İkamet ettikleri ülkeden, içinde buldukları ortamdan uzaklaşarak başka ulusların doğal ve tarihi çekiciliklerini, onlara özgü yaşantıları görmeyi her zaman talep etmişlerdir ve edeceklerdir. İnsanların bu talebine cevap verebilmek; turistik cazibesi bulunan yerlere gittikleri zaman geceleme ve diğer ihtiyaçlarının bir kısmına karşılık verebilmek amacıyla turizm işletmeleri kurulmuştur. Turizm işletmeleri turizm sektöründe faaliyet gösteren, ekonomik özellik taşıyan ticari kuruluşlardır. Turizm işletmeleri, yerine getirdikleri fonksiyonlar açısından; konaklama, yeme-içme işletmeleri, seyahat-ulaştırma işletmeleri, diğer turizm işletmeleri olmak üzere dört ana bölüme ayrılmaktadır. Çalışmanın konusu gereği bu bölümde konaklama işletmelerinin tarihsel gelişimi ve türleri hakkında bilgi verilecektir.

Konaklama işletmeleri, tarihin eski dönemlerinden günümüze kadar şekil ve içerik bakımından pek çok değişiklik göstermekle beraber, farklı amaçlarla seyahat eden insanların başta geceleme olmak üzere çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan birimler olarak kabul görmüştür. Konaklama işletmelerinin tarihteki ilk örnekleri olan hanlar, milattan sonra birinci yüzyılda hizmet vermeye başlamışlardır. Seyahat edenler, dinlenme ve temel yeme-içme gereksinimleri için hanlarda konaklamışlardır. Paranın iktisadi bir değişim aracı olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, ticari içerikli olarak artış gösteren seyahatler, hanlara duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Endüstri Devrimi'ne kadar daha çok gezginlerin ve tacirlerin konakladıkları hanlar Endüstri Devrimi'nin iktisadi alanda getirdiği büyük değişimlerin bir sonucu olarak yerlerini giderek Türkiye'nin modern konaklama işletmelerine bırakmaya başlamıştır (Çakıcı, 2019, s. 214). Türkiye'de konaklama hizmetleri Avrupa'dan yıllarca önem kazanmıştır. Avrupa'da hanlar ilkel bir biçimde konaklama hizmeti verirken, Anadolu'da Türkler yolcuların bütün ihtiyaçlarını karşılayacak kervansarayları kurmuşlardır. Kervansaraylar, kervanlarla birlikte yolculuk yapan insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş büyük ve dönemin şartları ölçüsünde üstün

konfora sahip konaklama tesisleriydi (Akıncı, 2016, s. 44). Bugün görmekte olduğumuz konaklama işletmelerinin kökü olan hanlar ve kervansarayların ilk örnekleri, Selçuklular döneminde görülmüştür. Bunlar ticari amacı olmayan, vakıf olarak işletilen, yolculara ve hayvanlarına parasız olarak hizmet sunan ve ticaret yollarını işler durumda tutan önemli kurumlardır. Osmanlı döneminde kervansaraylarla birlikte para kazanmak amacıyla şehirlerin içlerinde de hanlar yapılmıştır (Mısırlı, 2018, s. 27). Türkiye’de 1895 yılında açılan Pera Palas Oteli modern anlamdaki ilk konaklama tesisidir.

Konaklama işletmeleri, turistlerin konaklama ve yiyecek-içecek, kısmen eğlence ve diğer bazı sosyal ihtiyaçlarını karşılama amacıyla turistik mal ve hizmetleri ekonomik prensiplere uygun olarak hazırlayan, üreten, arz eden ve sonunda katma değer yaratan ekonomik birimlerdir (Akıncı, 2016, s. 44).

Konaklama işletmeleri, yabancı uyruklu konukların döviz bıraktığı önemli merkezlerdir ve bu yönden ülkenin ödemeler bilançosunda vazgeçilemeyecek katkıda bulunurlar. Özellikle, turizm zenginlikleri bol ve ihracat olanakları sınırlı olan ülkelerde önemli döviz kaynaklarından sayılırlar (Aktaş, 2002, s. 24).

Konaklama işletmeleri, turistlerin geçici konaklama, yeme-içme, kısmen eğlence ve diğer bazı sosyal ihtiyaçlarını karşılayan işletmelerdir (Olalı ve Korzay, 1989, s. 19).

Konaklama sektöründen yararlanan turistlerin seyahat nedenleri, seyahat şekilleri, beklentileri, gelir düzeyleri ve zevkleri son derece farklı olduğu için, konaklama sektörünü oluşturan işletmeler de çok farklıdır (Akgöz, 2009, s. 4). Bu işletmeler, “Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik’te, dördüncü kısımda, tesis türleri başlığı altında yer almaktadırlar.

2.1. ASLİ KONAKLAMA İŞLETMELERİ

2.1.1. Oteller

Ülkemizde konaklama işletmelerinin en sık görülen türlerinden birisi olan otel işletmelerinin, seyahat eden insanların konaklama ve diğer gereksinimlerini karşılamının yanında yerli halkın da gereksinimlerinin bazılarını karşılayan ticari işletmeler olduğu görülmektedir. İlk örneklerinin görüldüğü tarihten günümüze kadar

hizmet çeşitliliğinin en fazla artış gösterdiği ve hizmetlerin sunumunda da en fazla değişimin yaşandığı konaklama işletmelerinin oteller olduğu düşünülmektedir.

Geleneksel konaklama işletmeleri içinde en yaygın olan işletme türüdür (Barutçugil, 1989, s. 53). Yapısı, teknik donatımı, konforu ve bakım koşulları gibi maddi; sosyal değeri, personelin hizmet kalitesi gibi moral elemanlarıyla uygar bir insanın arzu ettiği nitelikte geçici konaklama ve kısmen beslenme ihtiyaçlarını bir ücret karşılığında karşılamayı meslek olarak kabul eden ekonomik, sosyal ve disiplin altına alınmış, bir işletmedir (Olalı ve Korzay, 1993, s.25).

İnsanların konaklama, beslenme ve diğer ihtiyaçlarını karşılamayı meslek olarak kabul eden, ekonomik ve sosyal bir işletmedir (Sezgin, 2001, s. 84).

2.1.2. Moteller

Kendi araçlarıyla seyahat etmekte olan insanların öncelikli olarak konaklama ihtiyaçlarını karşılayan motellerin verdikleri hizmetlerin sayısı diğer konaklama tesislerine göre daha sınırlı sayıdadır.

Karayolu ile seyahat edenlerin çoğalması, otomotiv sanayinin gelişmesi ve özel oto sahipliğinin yaygınlaşması ile gelişen (Barutçugil, 1982, s. 38). Moteller, trafik gürültüsünün en az olacağı bir konumda kurulmalı ve çevresi iyi düzenlenmelidir. Tesisin kolayca bulunmasını ve görülmesini sağlayan yol ve yön belirleyici işaretlerle, otopark ve diğer hizmet birimlerini gösteren işaretler sağlanmalıdır (Kozak, 1995, s. 2).

Yol kenarı ve kent yakınındaki moteller uygulamasına ek olarak kent içi ve tatil moteli tipleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Tatil motel tipleri daha çok plaj imkanı olan yörelerde gelişme göstermiştir (Aktaş, 2002, s. 35).

2.1.3. Tatil Köyleri

Tesis sınırları içinde geceleme başına geçirilen süre bakımından, turistlerin en uzun süreli hizmetlerini kullandıkları konaklama tesisleridir. Bu yönüyle diğer konaklama işletmelerinden ayrıldığı söylenebilir. Bu sebeple de; hizmetlerin yerine getirildiği zamanın doğru planlanması zorunluluğu vardır.

Doğal güzellikler içerisinde, rahat bir konaklama yanında çeşitli spor, eğlence ve satış hizmetlerinin de sağlandığı yaygın yerleşim düzeninde, eğimli arazilerde

kottan kazanılan katlar da dahil olmak üzere en fazla üç katlı yapılardan oluşan ve en az seksen odalı tesislerdir (Çakıcı, 2019, s. 218).

Tatil köyleri, büyük yerleşim merkezlerinden uzakta, kara, deniz ve havayolu ile bağlantısı olan doğal güzellikler ya da arkeolojik değerler yakınında kurulmalı (Sezgin, 2001, s. 91) ve bu tesislerde konaklayanlar, doğa ile iç içe, modern kent yaşamının yorucu ve bunaltıcı temposundan uzak spor yapabilmeli, dinlenebilmeli ve eğlenebilmelidir (Kozak, 1995, s. 3).

2.1.4. Pansiyonlar

Bulunduğu bölgenin kültürünü turistlere en iyi yansıtan konaklama işletmelerindedir.

Pansiyonlar, mevsim şartlarına bağlı olarak genellikle birkaç aylık hizmetler sunan, yönetimi basit, ucuz ve temiz aile işletmeleridir. Hizmetlerin çoğu mal sahibi ve aile üyeleri tarafından yerine getirilir (Akat, 2008, s. 86).

Son yıllarda başarılı bir şekilde uygulanan ev pansiyonculuğu ise; turistik talebin yüksek olduğu dönemlerde ucuz ve temiz yatak kapasitesi oluşturabilme ve turistlerin gittikleri ülkelerdeki toplumsal yapıyı tanımasını kolaylaştırmak amacıyla, bir ailenin devamlı oturmakta olduğu evinin bir veya birkaç odasını turizm mevsimi boyunca normal bir ev düzeni içinde pansiyon haline dönüştürülmesidir (Sezgin, 2001, s. 92).

2.1.5. Kampingerler

Bağımsız hareket etmeyi seven ve aynı zamanda doğaya özlem duyan turistlerin tercih ettikleri konaklama işletmeleri, turistlere yeni insanlarla tanışma fırsatları da sunarlar.

Karayolları güzergahları ve yakın çevrelerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkanlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesislerdir (Çakıcı, 2019, s. 219).

Kentlerin monoton, gürültülü ve yorucu yaşantısından doğanın dinlendirici ortamı içine atılma isteği kampçılığı meydana getirmiştir. Spor, dinlenme,

konaklama vb. araçlara yönelik olarak kurulan kamplar, sabit ya da geçici olabilmektedir (Kozak, 1995, s. 3).

2.1.6. Apart Oteller

Otellerde konaklamayı tercih etmeyen, otele benzeyen ama pansiyon işletmelerine göre daha fazla hizmet çeşitliliği arzulayan turistler için uygun olabilecek konaklama işletmeleridir.

Müşterinin kendi yeme ve içme ihtiyacını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılmış, bağımsız apartman veya villa tipinde konut olarak inşa ve tefriş edilmiş, fakat otel gibi işletilen konaklama tesisleridir (Çakıcı, 2019, s. 219).

2.1.7. Hosteller

Hosteller, günümüzde artık öğretmenevi gibi devlet kurumlarında bile örneği çok zor görülen, birbirini daha önceden tanımayan insanların aynı odayı birlikte kullanmaları olarak da ifade edilebilir.

Bilgi edinme ve dinlenme amacıyla seyahat edenlerin (öğrenciler vb.) konakladıkları işletmedir. Hosteller az gelirlilerin de yararlanabileceği ucuz konaklama tesisleridir (Çakıcı, 2019, s. 219).

Hostellerde, kız ve erkekler için ayrı bölümler inşa edilmeli ve kişi başına beş metre küp hava sağlanan 2-8 kişilik odalar bulunması gerekir (Akgöz, 2009, s. 13).

2.2. SAĞLIK VE SPOR TESİSLERİ

Son yıllarda özellikle sağlık ve spor turizmi amaçlı ülkemize gelen turist sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Bu artış ile birlikte tesisleşme sayısı hızla artmış ve nitelikli tesisler ülke turizmine kazandırılmıştır. Sağlık ve spor tesisleri, termal tesisler ve golf tesisleri olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır.

2.2.1. Termal Tesisler

Şifalı su kaynaklarının olduğu yerlerde kurulan termal tesisler, ülkemizde her bölgede farklı türleriyle bulunurken; aynı bölgeyi tekrar ziyaret etmek istemeyen ve farklı deneyimler yaşamak isteyen turistler için farklı alternatifler sunmaktadırlar.

Ülkemizin Termal tesisler; toprak, yer altı, deniz ve iklim kaynaklı doğal tedavi unsurlarının tedavi edici faktör olarak kullanıldığı kaplıcalar, içmece ve iklim kür merkezleri ile buralarda kurulan tedavi ve rekreasyon amaçlı üniteleri içeren, bu

maddenin (a) ve (b) bentlerinde yer alan tanımlardan birine giren tesislerdir. Bu tesislerdeki tedavi edici unsurların özellikleri, bu unsurların tıbbi yönden değerlendirilmeleri ile doğal özelliklerinin ve çevrelerinin korunmalarına ilişkin esaslar, tedavi sırasındaki tıbbi ve teknik koşullar, tıbbi personelin nitelik ve nicelikleri gibi konular Sağlık Bakanlığı'nca belirlenir(Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

a) Termal konaklama tesisleri; Bu Yönetmelikte tanımlanan asli konaklama tesisleri ile birlikte işletilip belgelendirilen ve bünyesinde yer aldıkları konaklama tesislerinin tür ve sınıfı da belirtilerek isimlendirilen termal tesislerdir. Termal konaklama tesisleri, termal otel, butik termal otel, termal tatil köyü ve termal müstakil apart oteller olmak üzere 4'e ayrılmaktadır. Bu tesisler ilave olarak aşağıda belirtilen nitelikleri taşırlar:

- 1) Tesis bünyesinde bulunmaması halinde ikinci sınıf lokanta,
- 2) Çeşitli spor aktivitelerine imkan verecek düzenlemeler,
- 3) Açık alanlarda özenli çevre düzenlemesi.

b) Termal kür tesisleri: Bünyesinde konaklama yapılmadan kür programı çerçevesinde işletilip belgelendirilen termal tesislerdir. Bu tesisler aşağıda belirtilen nitelikleri taşırlar:

- 1) Giriş tesisleri ve satış ünitesi,
- 2) Birinci sınıf lokanta veya ikinci sınıf lokanta ile kafeterya,
- 3) Çeşitli spor aktivitelerine imkan verecek düzenlemeler,
- 4) Açık alanlarda özenli çevre düzenlemesi.

2.2.2. Golf Tesisi

Golf turizmine yönelik hizmet veren golf otelleri, golf sahalarının doğa ile iç içe bulunmalarından dolayı doğaya dönük bir ortamda tatil yapma imkanı sunmaktadırlar.

Golf tesisleri; golf sporunun uluslararası normlarına uygun alanlarda, golf sporuna yönelik parkur, ısınma ve pratik yapma alanıyla birlikte, kulüp binası ve bu

aktiviteyi destekleyici diğer bölümlerden oluşan tesislerdir. Golf tesisleri aşağıda belirtilen asgari nitelikleri taşır (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

a) Çevre özelliğine göre doğal veya yapay çit, duvar, yeşillik gibi tecrit elemanlarıyla emniyet altına alınmış golf sahası,

b) En az bir adet on sekiz delikli golf parkuru,

c) Golf oyuncularının eğitimi ve ısınması için kullanılmak üzere ayrı bir ısınma ve pratik yapma alanı,

d) Kulüp binasında aşağıdaki üniteler yer alır:

1) Resepsiyon, haberleşme olanağı, emanet hizmetleri ve bekleme yerini kapsayan giriş bölümü,

2) Birinci sınıf lokanta,

3) Kadın ve erkek müşteriler için ayrı tuvaletler,

4) Golf oyuncuları için elbise değiştirme yerleri, kilitli elbise dolapları, duş, tuvalet, bekleme yeri ile gerekli malzeme ve teçhizatın muhafaza edileceği depoların da bulunduğu salon,

5) Satış yerleri,

6) İlk yardım odası,

7) Yönetim odaları,

8) Personel için soyunma yeri, duş ve tuvaletler,

e) Arazi bakım üniteleri ve depolar,

f) Golf arabaları ve diğer araçlar için otopark.

Golf tesislerinde; konaklama, yeme-içme, spor ve eğlence tesislerine golf alanlarını daraltmamak ve golf oyuncusu kapasitesiyle uyumlu olmak koşullarıyla yer verilebilir.

2.3. KIRSAL TURİZM TESİSLERİ

Küreselleşen dünya düzeni içerisinde yoğun şehir yaşamından bunalan ve doğa ile iç içe olmak ve doğal üretim alanlarını yakından tanıyarak hem dinlenip hemde farklı turistik deneyim yaşamak isteyen insanlar, son yıllarda kırsal turizme katılmaya başlamış ve kırsal turizme katılımın artışı tesisleşme sayısında da artışı beraberinde getirmiştir. Ülkemizde kırsal turizm tesisleri, çiftlik evi- köy evi, dağ evi, yayla evi ve oberj olmak üzere 4 farklı tesis türüne ayrılmaktadır.

2.3.1. Çiftlik Evi-Köy Evi

Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına önemli katkıları olduğu göz önünde bulundurularak, mevcut yapıların iyileştirilmesi veya yeni yapıların mevcut dokunun iç düzenlemesi esas alınarak yapılmasını, bu sayede yatak kapasitesi oluşturulmasını ve turizmin gelişip genişleyebileceği ortamların çevresel açıdan güvence altına alınmasını hedefleyen; kırsal bölgelerde çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çiftlik üretimi ile birlikte turizm konaklama olanağı sağlayan, gelen müşterilerin de isterlerse çalışma programlarına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama tesisleridir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.3.2. Dağ Evi

Kış sporları veya çim sporları yapmak ve doğa güzelliklerinden faydalanmak amacıyla çevresel açıdan sorumlu bir anlayışla işletilen asgari bir yıldızlı otel nitelikleri ile birlikte aşağıdaki nitelikleri taşıyan konaklama tesisleridir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm")

- a) Girişte saçak düzenlemesi gibi doğa koşullarının getirdiği fiziksel güçlüklerle karşı gerekli tedbirlerin alınması,
- b) Kış veya çim sporlarına yönelik gerekli malzeme ve teçhizatın kiralanabilmesi imkanı ve bunların muhafazasına için depo ile bu sporların öğretilmesine yönelik en az bir adet sertifikalı eğitici personel,
- c) Spor yaralanmalarına da yönelik ilk yardım araç ve gereçleri ile ilk yardım konusunda sertifikalı personel,
- d) İkinci sınıf lokanta veya kafeterya,
- e) Ranza sistemi olmaksızın odaların en fazla altı kişilik düzenlenebilmesi imkanı,
- f) Oturma salonunda şömine,
- g) Sauna veya hamam veya kapalı yüzme havuzu,
- h) Çamaşır yıkama ve ütüleme hizmeti,
- ı) Yeterli çevre aydınlatması,
- j) Bakı terası gibi manzara seyri amaçlı düzenleme,

k) Jeneratör.

2.3.3. Yayla Evi

Yayla evleri, Bakanlıkça geliştirilmeleri uygun görülen yerlerde bulunan, mevcut yayla evlerinin iyileştirilmesiyle turizme kazandırılan veya mevcut yayla evlerinin iç düzenlemesi esas alınarak yapılan veya Bakanlıkça belirlenecek örnek yayla evi yapı tiplerine göre inşa edilecek ünitelerde, müstakil veya toplu olarak hizmet verecek en az beş odalı konaklama tesisleridir. Bu tesislerde ortak yeme-içme ve dinlenme alanı, her beş oda için bir adet ortak müşteri duş, tuvalet ve lavabo mahalli, mutfak düzenlemesi, ile personel için soyunma yeri, duş, tuvalet mahalli yapılıdır. Tefriş ve dekorasyonunun özgün olduğu kadar malzemelerinin nitelikli olması da gerekir. Ekosistem ve doğal hayatın korunması ve geliştirilmesine yönelik kullanımlara yer verilerek yöresel yiyecek, el sanatları gibi folklorik değerlerin tanıtımına özen gösterilir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.3.4. Oberj

Kış sporları yapmak, doğal güzelliklerden yararlanmak, avlanmak ve sakin bir ortamda dinlenme gereksinimleri karşılamak amacıyla kırsal kesimde kurulan konaklama işletmeleridir (Usta, 2014, s. 45).

2.4. ÖZEL TESİSLER

Konaklama işletmeleri için belirlenmiş asgari nitelikleri bulundurmayan ama yapısı, tarihi özelliği, sanatsal özellikleri veya bulunduğu sokağın özellikleri bakımından özellik gösteren yapıların konaklama işletmesi olarak turizm sektörüne hizmet vermeleri amaçlanmaktadır.

2.4.1. Özel Tesis

Özel tesisler, üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen özelliklerden en az birer adedini taşıyan, ülke turizmine katkı sağlayan ve Bakanlıkça desteklenmeleri uygun görülen tesislerdir. Müstakil yeme-içme tesisleri özel tesis olarak belgelendirilemez (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm"). Tesisin yer aldığı yapı veya bulunduğu bölgenin aşağıda belirtilen özelliklerden en az birini taşıması gerekir:

a) Mimarî özgünlük,

- b) Tarihi değer,
- c) Doğaya ait özellik,
- ) Sanatsal değer,
- d) Yerel, ulusal veya başka uluslara ait kültürleri yansıtan yapı, tefriş veya dekorasyon,
- e) stn kaliteli veya özellikli malzeme ile yapım ve dekorasyon

2.4.2. Butik Otel

Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve kullanılan malzemesi yönünden üstün standart ve yüksek kalitede, deneyimli veya konusunda eğitilmiş personel ile kişiye özel hizmet verilen ve belirtilen nitelikleri taşıyan en az 10 odalı otellerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.5. BİLEŞİK TESİSLER

Günümüzde turizm tesisleri sadece tek bir amaca hizmet vermek yerine birden çok amaca hizmet vermektedir. Özellikle Kongre turizmine olan talebin artması bileşik tesis sayısında da artışın yaşanmasına neden olmuştur. Yine turizm alanında yetkin personel yetiştirmek amaçlı açılan eğitim tesisleri de bileşik tesis sınıfına girmektedir.

2.5.1. Turizm Kompleksi

Turizm kompleksleri; bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan tanımlardan biri çerçevesinde gerçekleştirilen tesislerdir.

a) Kongre ve sergi merkezi ile buna ilave olarak yönetmelikte tanımlanmış olan golf tesisleri, eğlence merkezleri, temalı parklar, termal tesisler, apart otel, en az yüz adet yatın barınabileceği yat limanı, sağlıklı yaşam tesislerinden en az öz adedini bünyesinde bulunduran tesislerdir. Kongre ve sergi merkezi ile seçenekli türlerden en az ikisinin tamamlanarak işletmeye hazır hale getirilmesi durumunda tesise kısmi turizm işletmesi belgesi verilebilir.

b) Bünyesinde konaklama tesisi olarak en az beş yüz yatak kapasiteli olmak kaydıyla beş yıldızlı otel veya beş yıldızlı tatil köyü ile yine bünyesinde kongre ve sergi merkezi veya eğlence merkezi bulunan tesislerdir. Tesiste en az iki yüz elli adet

yatın barınabileceği yat limanı yapılması durumunda ilave olarak apart otel yapılabilir. Komplekste bulunması zorunlu olan ünitelerden birinin tamamlanarak işletmeye hazır hale getirilmesi durumunda tesise kısmi turizm işletmesi belgesi verilebilir(Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.5.2. Personel Eğitim Tesisleri

Personel eğitim tesisleri; turizm sektörünün eğitilmiş personel ihtiyacını karşılamak üzere, her seviyedeki personelin eğitiminin çeşitli eğitim programları çerçevesinde teorik ve uygulamalı olarak, birlikte veya ayrı ayrı yaptırıldığı en az yüz yirmi öğrenci kapasiteli eğitim ve uygulama tesisleridir.

Bu tesislerde uluslararası normlara uygun olarak bir tanesi ön büro, yiyecek ve içecek servisi, kat hizmetleri ve yiyecek üretimi dalları arasından seçilmek üzere turizm ile ilgili en az üç konuda teorik ve uygulamalı eğitim yapılır.

Personel eğitimi tesisleri bünyesinde en az iki yıldızlı otel ve ikinci sınıf lokanta, yönetici personel eğitimi için ise en az ikinci sınıf lokantalı üç yıldızlı otel niteliklerini taşıyan uygulama oteli bulunur.

Eğitim bölümünde; teorik eğitimin yapılacağı yeterli sayı ve büyüklükte dershaneler, buna bağlı mutfak, yemek salonu, yatak odası ve banyosu gibi örnek pratik yapma yerleri ile eğitim görenler için ortak oturma, dinlenme ve yemek yeme ile kadın ve erkekler için ayrı soyunma, duş, tuvalet mahalleri düzenlenir.

Eğitim bölümü ve uygulama oteli ayrı binalarda gerçekleştirilir. Ancak, girişleri ve kullanımı ayrı olmak kaydıyla, aynı binalardaki tesislere de belge verilebilir. Eğitim görenlerin konaklamaları uygulama oteli dışında bulunur(Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.6. DİĞER TESİSLER

Ev ortamında tatil yaparken otellerin sunduğu yeme-içme, eğlence gibi hizmetlerden de faydalanmanın mümkün olduğu konaklama işletmeleridir.

Yönetmeliğin 51. maddesine göre; her birinde nitelikli elemanlar ile tefriş edilmiş en az bir yatak odası, oturma bölümü ve banyo, mutfak ile balkon veya teras gibi özel açık alan kullanımları bulunan konaklama birimlerinden oluşan işletme

bütünlüğü arz eden ve belge sahibinin tüzel kişilik olduğu tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

2.6.1.B Tipi Tatil Sitesi

B tipi tatil siteleri; Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde veya Turizm Merkezlerinde yer alan veya bu bölgeler dışında olup desteklenmeleri Bakanlıkça uygun görülen, en az on birim ile ortak kullanım alanlarından oluşan ve aşağıda belirtilen nitelikleri taşıyan tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

1) Ortak kullanım alanları; resepsiyon, lobi, yönetim odası, satış ünitesi, tenis, basketbol, voleybol gibi sporlara yönelik açık spor alanı, ilk yardım malzeme ve gereçleri bulunan dolap ve otopark ile büfe, cafe, lokanta, snack bar, kafeterya gibi yemek ihtiyaçlarına yönelik düzenleme,

2) Hizmetler; tesis bütününe hizmet veren güvenlik önlemleri ve nitelikli çevre düzenlemesi.

3) Konaklama biriminin; yatak odalarında, yatak, komodin, gece lambası, elbise dolabı ile yataklarda çarşaf ve kılıflı yastıklar, iklim şartlarına göre pike ve battaniye bulunur. Yaşam odasında; kapasiteye uygun koltuk, yemek masası, televizyon, sandalyeler ve sehpa yer alır. Mutfakta; ocak, buzdolabı, yeterli servis malzemesi, dolaplar ve kapalı metal çöp kutusu bulunur. Ayrıca, konaklama biriminde, açık alan oturma grubu, otomatik çamaşır makinesi, bulundurulur.

2.6.2. Butik Tatil Villası

Butik tatil villaları; villa tipinde inşa edilmiş en az yirmi konaklama birimi ile ortak kullanım alanlarından oluşan, yapısal özellikleri, çevre düzenlemesi ve mimari tasarımı yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve kalitede hizmet verilen tesislerdir (Resmi Gazete, "eskiler 2005/06/20050621 11.htm").

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİŞ SAYILARI, TESİSLERDE GECELEME SAYILARI, ORTALAMA KALIŞ SÜRELERİ VE DOLULUK ORANLARI

3.1. TESİSE GELİŞ SAYILARI

Turizm işletmesi belgeli konaklama tesisleri, her ay düzenli olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tesislerine gelen yerli ve yabancı turistlerin toplam sayısını bildirmektedirler. Bu formlarla sağlanan bilgiler, ülkemizde turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine gelen yerli ve yabancı turistlerin toplam sayısını ve gecekalmeleri, bunların bölgelere, illere ve ilçelere göre dağılımını göstermekte olup turizm planlamasında ve pazarlamasında kullanılmaktadır. Her ayın sonunda bu form doldurularak, işletme müdürü tarafından onaylandıktan sonra Danışma Müdürlüğü'ne, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne veya direkt bakanlığın Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü'ne gönderilmektedir. Söz konusu bilgiler, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde istatistik amacı ile toplanmaktadır. Toplanan veriler bu kanunlar kapsamında üçüncü şahıslara verilmez, istatistik amacı dışında kullanılmaz ve istatistik bültenlerinde tesis adı belirtilerek yayınlanmaz. (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "konaklama tesise geliş ve geceleme formları").; Bu veriler doğrultusunda; ülkemiz, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri tesise geliş sayıları tablolar, şekiller ve haritalar yardımıyla karşılaştırılmış ve değişimlerin nedenleri üzerinde durulmuştur.

3.1.1. Toplam Tesise Geliş Sayıları

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ve ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine konaklama amacıyla gelen ve giriş kaydı yapılan yerli ve yabancı turistlerin sayılarında yıllar itibari ile turizme bağlı olarak artış ve çıkışlar görülmektedir. Turizm talebini ekonomik, sosyal, politik ve kültürel faktörler etkilemektedir (Usta, 2014, s. 101). Yerli ve yabancı turist sayısında bu faktörlere bağlı olarak artış ve azalışlar görülmektedir. Sonuç olarak turist sayısında yaşanan artış ve çıkışlara bağlı olarak tesise geliş sayılarında yıllar itibari ile artış ve azalış görülmektedir.

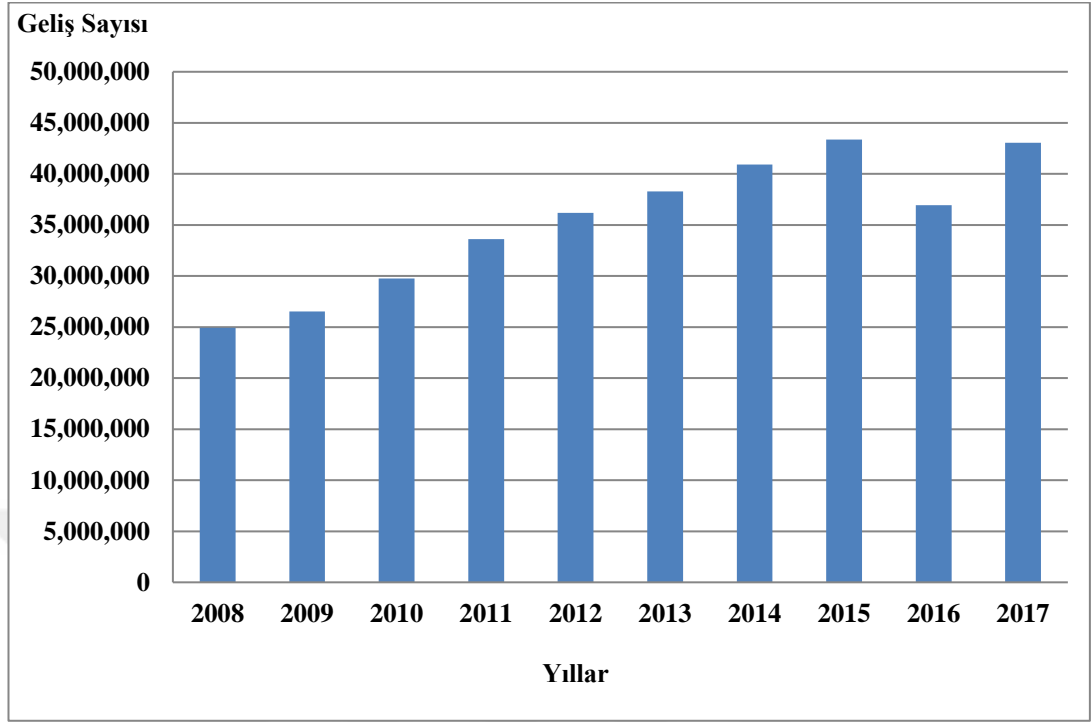
Tablo1: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ve Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)

	Yıllar	Yabancı	Yerli	TOPLAM
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	51.962	587.989	639.951
	2009	68.821	633.027	701.848
	2010	84.321	715.017	799.338
	2011	117.124	791.442	908.566
	2012	136.993	866.324	1.003.317
	2013	190.405	1.024.821	1.215.226
	2014	180.656	1.012.936	1.193.592
	2015	149.993	844.222	994.215
	2016	90.536	865.818	956.354
	2017	142.074	1.289.239	1.431.313
TÜRKİYE	2008	13.647.606	11.286.396	24.934.002
	2009	14.388.998	12.137.822	26.526.820
	2010	17.415.364	12.338.602	29.753.966
	2011	19.264.058	14.350.129	33.614.187
	2012	20.481.308	15.701.931	36.183.239
	2013	21.181.668	17.100.765	38.282.433
	2014	23.609.016	17.292.422	40.901.438
	2015	23.138.428	20.221.542	43.359.970
	2016	14.269.381	22.676.261	36.945.642
	2017	18.868.600	24.178.981	43.047.581

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine toplam geliş sayısı 2008 yılında 24.934.002, 2017 yılında ise 43.047.581 olmuştur. 2008-2017 yılları arasındaki on yıllık dönemde toplam tesise geliş sayısında %72,65 oranında artış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde yabancı turistlerin tesise geliş sayısında %38,26 oranında, yerli turistlerin tesise geliş sayısında ise %114,23 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır. Toplam tesise geliş sayısında 2008-2013 döneminde yaklaşık %53 oranında, 2013-2017 döneminde ise yaklaşık %12 oranında artış yaşanmıştır. Tesise geliş sayısındaki artış ilk beş yıllık dönemde daha yüksek oranda gerçekleşmiştir (Tablo 1, Şekil 2).

Şekil 2: Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)

Yıllık değişimler incelendiğinde, turizmdeki iniş ve çıkışlara bağlı olarak ülkemizdeki tesislere yerli ve yabancı turistlerin toplam geliş sayısında iniş ve çıkışlarla beraber değişim oranlarında da farklılıklar görülmektedir. Toplam tesise geliş sayısında 2016 yılına kadar artış, 2016 yılında ise azalış görülmektedir. 2017 yılında gerçekleşen tesise geliş sayısında 2016 yılına göre artış görülmesine rağmen, 2017 yılı tesise geliş sayısının, 2015 yılındaki seviyenin altında gerçekleştiği görülmektedir. On yıllık dönemde, toplam tesise geliş sayısında en fazla artış yaşanan yıllara bakıldığında, bir önceki yıla göre 2010 yılında %12,17, 2011 yılında %12,97, 2017 yılında ise %16,52 oranlarında artış meydana geldiği görülmektedir. Bu dönemde yalnızca 2016 yılında bir önceki yıla göre, %14,79 oranında düşüş yaşanmıştır (Tablo 1, Şekil 2).

Ülkemizde yıllardır yaşanmakta olan terör sorununu sonlandırmak amacıyla başlatılan çözüm sürecinin ilk adımlarının atıldığı 2009 yılından itibaren, geliş sayısı bir önceki yıla göre artmış ancak çözüm sürecinin 2015 yılında sona ermesi ve 2015 yılında Rusya ile yaşanan kriz nedeniyle 2016 yılında tesise geliş sayısında azalış meydana gelmiştir. 24 Kasım 2015 tarihinde Suriye'nin kuzeyinde bir Rus savaş uçağının, bütün uyarılara rağmen Türkiye hava sahasını ihlal etmesi sebebiyle

Türkiye tarafından düşürülmesi sonucunda iki ülke arasında kriz yaşanmıştır. Rusya Dışişleri Başkanı'nın Rus vatandaşlarına yönelik Türkiye'ye gitmeyin şeklindeki açıklamasından sonra ise Rus turizm şirketleri Türkiye'ye yönelik turlarını iptal etmişlerdir

(https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151204_rusya_krizin_10_gunu, 08.02.2019).

Ülkemizdeki toplam tesise geliş sayıları içinde yerli ve yabancı turistlerin payları da değişkenlik göstermektedir. Yabancı turistlerin toplam içindeki payı 2016 yılına kadar yerli turistlerin payına göre daha fazla iken 2016 ve 2017 yıllarında yerli turistlerin toplam içindeki payının yabancı turistlere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Toplam tesise geliş sayısı içinde, 2008 yılında yabancı turistlerin payı %54,73 , yerli turistlerin payı ise %45,27 olmuştur. Yabancı turistlerin toplam tesise geliş sayısı içinde, 2008-2017 dönemindeki en yüksek payı ise 2010 yılında %58,53 olmuştur. Yaşanan olumsuzluklar neticesinde yabancı turistlerin toplam içindeki payı 2016 yılında %38,62 seviyesine düşmüş, 2017 yılında da %43,83 olmuştur (Tablo 1).

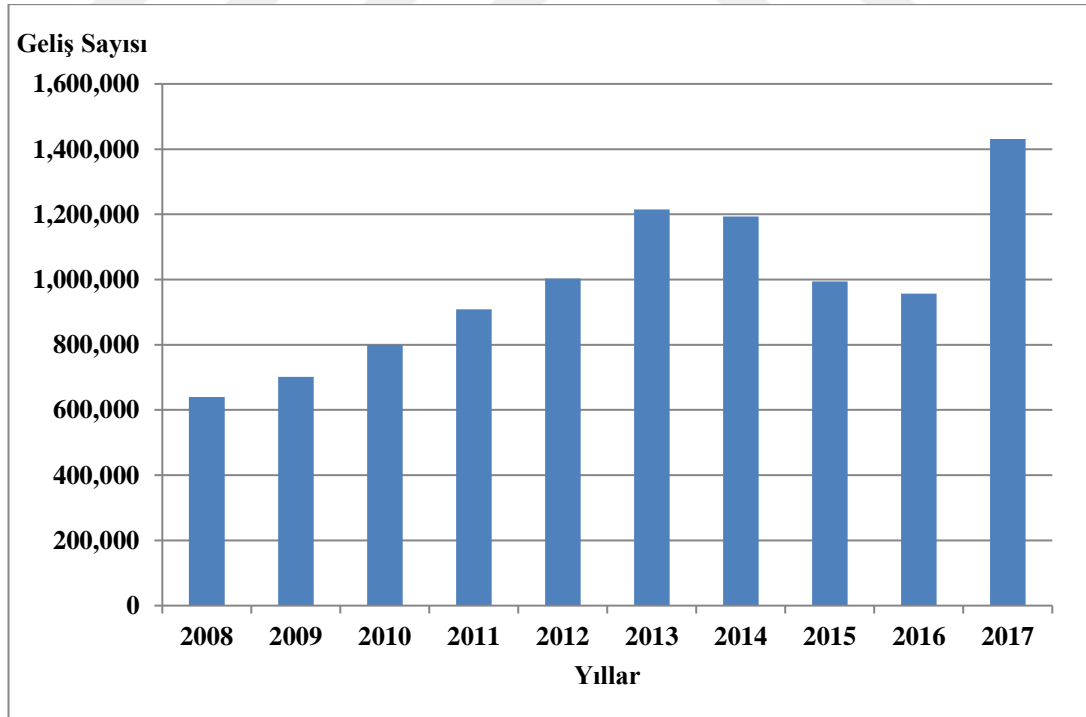
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki tesislere geliş sayısında 2008-2013 döneminde %89,9 oranında, 2013-2017 döneminde %17,78 oranında artış yaşanmıştır. On yıllık dönemde tesise geliş sayısının %123,66 oranında arttığı anlaşılmaktadır. Bölge genelinde görülen artış oranı ülkemiz genelinde görülen artış oranına göre daha yüksektir (Tablo 1, Şekil 2).

Çözüm sürecinin getirdiği barış ortamı bölgeye olan turizm talebini arttırmıştır. 2010 ve 2011 yıllarında tesise geliş sayında bir önceki yıla göre yaklaşık %13,5, 2013 yılında da %21,12 oranlarındaki artış çözüm sürecinin olumlu yansımaları olarak değerlendirilebilir. Ancak 2013 yılında gerçekleşen, İstanbul Gezi Park eylemleri, Hatay Reyhanlı terör eylemi ve çözüm sürecinde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle 2014, 2015 ve 2016 yıllarında düşüş meydana gelmiştir. Bir önceki yıla göre en fazla düşüş 2015 yılında %16,7 oranında gerçekleşmiştir. Çözüm sürecinin 2015 yılında sona ermesi ve 2016 yılındaki darbe girişiminin olumsuz etkileri nedeniyle de 2016 yılında bir önceki yıla göre %3,81 oranında düşüş görülmektedir (Tablo 1, Şekil 2).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki belediye belgeli konaklama tesislerine toplam geliş sayısı 2008 yılında 667.332, 2017 yılında ise 612.059 olmuştur. 2008-2017 yılları arasındaki on yıllık dönemde toplam tesise geliş sayısında %8,28 oranında düşüş olduğu görülmektedir. Aynı dönemde yabancı turistlerin belediye belgeli tesislere geliş sayısında %23,42 oranında, yerli turistlerin tesise geliş sayısında ise %7,54 oranında düşüş olduğu anlaşılmaktadır. Yabancıların toplam tesise geliş sayısı içindeki payı 2008 yılında %4,67 iken, 2017 yılında %3,9'a düşmüştür (<http://yigm.ktb.gov.tr/TR-201127/eski-bultenler.html>). 2008 yılında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki belediye belgeli konaklama tesislerine geliş sayısı, işletme belgeli konaklama tesislerine geliş sayısından yaklaşık 30.000 fazla iken 2017 yılında belediye belgeli tesislere geliş sayısı, işletme belgeli tesislere toplam geliş sayısından yaklaşık 800.000 geridedir. Bölgedeki belediye ve işletme belgeli konaklama tesislerine geliş sayısının 2017 yılında 2.043.372 olduğu ve bunun %30'unun belediye belgeli tesislerde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Şekil 3: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan turizm işletmesi belgeli tesislerin toplam geliş sayılarına bakıldığında yerli turistlerin toplam içindeki payının yabancı

turistlere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yerli turistlerin toplam tursit sayısı içindeki payı, 2008-2017 yılları arasında, en düşük yaklaşık %84, en yüksek yaklaşık %92 oranında olmuştur. Yabancı turistlerin toplam içindeki payı 2016 yılında bir önceki yıla göre azalmıştır (Tablo 1).

Tablo 2: Toplam Tesise Geliş Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	50.257	44.003	179.283	250.635	47.351	-	66.146	2.276	639.951
2009	53.808	48.897	190.181	258.644	67.915	-	79.783	2.620	701.848
2010	52.340	56.299	218.195	264.346	110.668	-	95.115	2.375	799.338
2011	50.328	61.533	226.043	342.655	104.012	-	120.750	3.245	908.566
2012	59.522	40.927	199.694	441.521	109.812	-	151.841	-	1.003.317
2013	67.262	133.309	225.882	458.577	149.333	-	180.863	-	1.215.226
2014	68.277	89.416	239.606	400.737	190.521	17.251	187.784	-	1.193.592
2015	51.530	60.307	212.813	366.112	103.618	9.013	185.827	4.995	994.215
2016	53.827	79.620	163.403	380.861	93.087	16.033	163.924	5.599	956.354
2017	76.455	99.052	262.770	640.926	118.513	16.321	210.253	7.023	1.431.313

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Toplam tesise geliş sayısının illere göre dağılımlarına bakıldığında 2008-2017 yılları arasında Gaziantep ve Diyarbakır illerinin toplam payının toplam içindeki payı %50'nin üzerinde, diğer altı ilin toplam payının ise %50'nin altında olduğu görülmektedir. Gaziantep ve Diyarbakır illerinin toplam payı en düşük, %53,6 oranında, en yüksek %67,17 oranında olmuştur. Siirt ve Kilis illerinin toplam payı ise 2017 yılında %1,63'tür. İllerin 2017 yılındaki paylarının 2008 yılındaki paylarına göre değişimlerine bakıldığında Batman, Gaziantep, Mardin, Şanlıurfa ve Kilis illerinin toplam içindeki paylarında artış, Adıyaman ve Diyarbakır illerinin toplam içindeki paylarında düşüş görülmektedir. Diyarbakır ilinin 2017 yılı payı 2008 yılına göre yaklaşık %10 oranında azalarak %18,36, Gaziantep ilinin ise yaklaşık %5 oranında artarak %44,78 olmuştur. Diğer illerin paylarında çok dikkat çekici değişim görülmemektedir (Tablo 2).

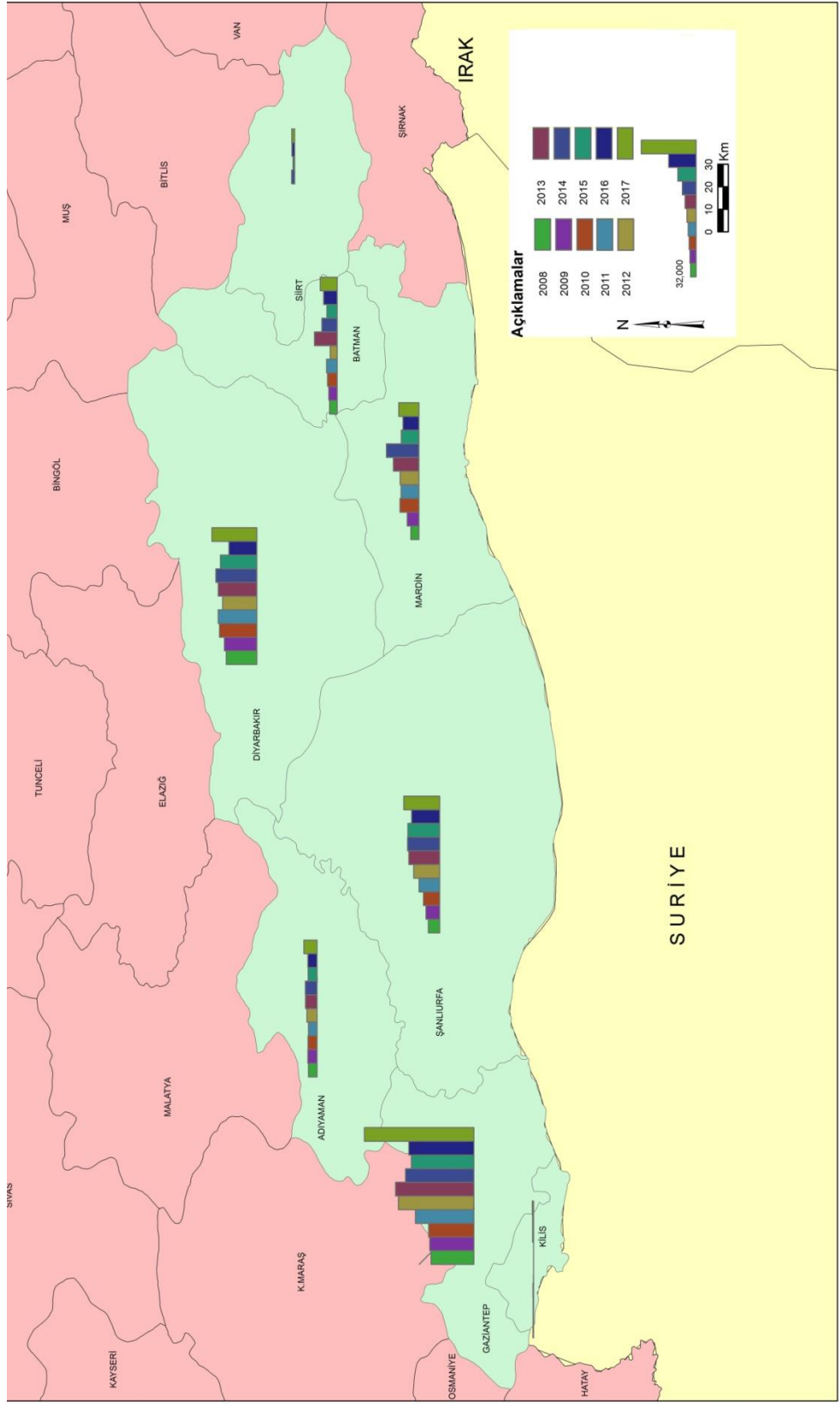
Bölge illerindeki 2017 yılına ait toplam tesise geliş sayılarının, 2008 yılına ait toplam tesise geliş sayılarına göre değişim oranlarına bakıldığında Batman, Gaziantep, Mardin, Şanlıurfa ve Kilis illerinde meydana gelen artış oranlarının bölge toplamında gerçekleşen artış oranının üstünde olduğu anlaşılmaktadır. 2017 yılında 2008 yılına göre Şanlıurfa ilinde %217,9 oranında, Kilis ilinde %208,6 oranında, Mardin ilinde %150,29 oranında artış olmuştur. Diğer illere göre artış oranının daha az olduğu Diyarbakır ilinde %46,6 oranında, Adıyaman ilinde %52,13 oranında artış olmuştur (Tablo 2).

Toplam tesise geliş sayılarının illere göre dağılımları yıl ve il bazında değişkenlik göstermektedir. Örneğin 2009 yılında tesise geliş sayısında tüm illerde artış görülürken, 2010 yılında Adıyaman ve Kilis illerinde düşüş, diğer illerde ise artış görülmektedir (Tablo 2, Şekil 4).

Bölgede tesise geliş sayısının en fazla Gaziantep ilinde gerçekleştiği görülmektedir. Sanayi bakımından gelişmiş olması, ulaşım bakımından diğer bölge illerine göre avantajlı olması, en fazla yatak arzına sahip olması ve gastronomi turizminin gelişmiş olması söz konusu ilin avantajları olarak sayılabilir. Siirt ili ise yerli ve yabancı turistler için çok fazla çekicilik unsuruna sahip olmaması ve tesis sayısının az olması sebeplerinden dolayı en az tesise geliş sayısının gerçekleştiği il olmuştur.

Bölge genelinde bir önceki yıla en fazla artış 2013 yılında Batman ilinde %225,7 oranıyla gerçekleşmiştir. Bu oran bölge toplamında on yılda görülen artış oranından da yüksektir. Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde en fazla artış 2017 yılında gerçekleşmiştir. Turizm verileri açısından olumsuz tabloya bakıldığında, daha önce belirtilen sebeplerden dolayı 2015 yılında tüm illerde bir önceki yıla göre tesise geliş sayısında azalma olduğu anlaşılmaktadır. Bir önceki yıla göre en fazla düşüş de 2015 yılında olmuştur, Siirt ilinde %47,76 oranında, Mardin ilinde %45,61 oranında azalma gerçekleşmiştir (Tablo 2, Şekil 4).

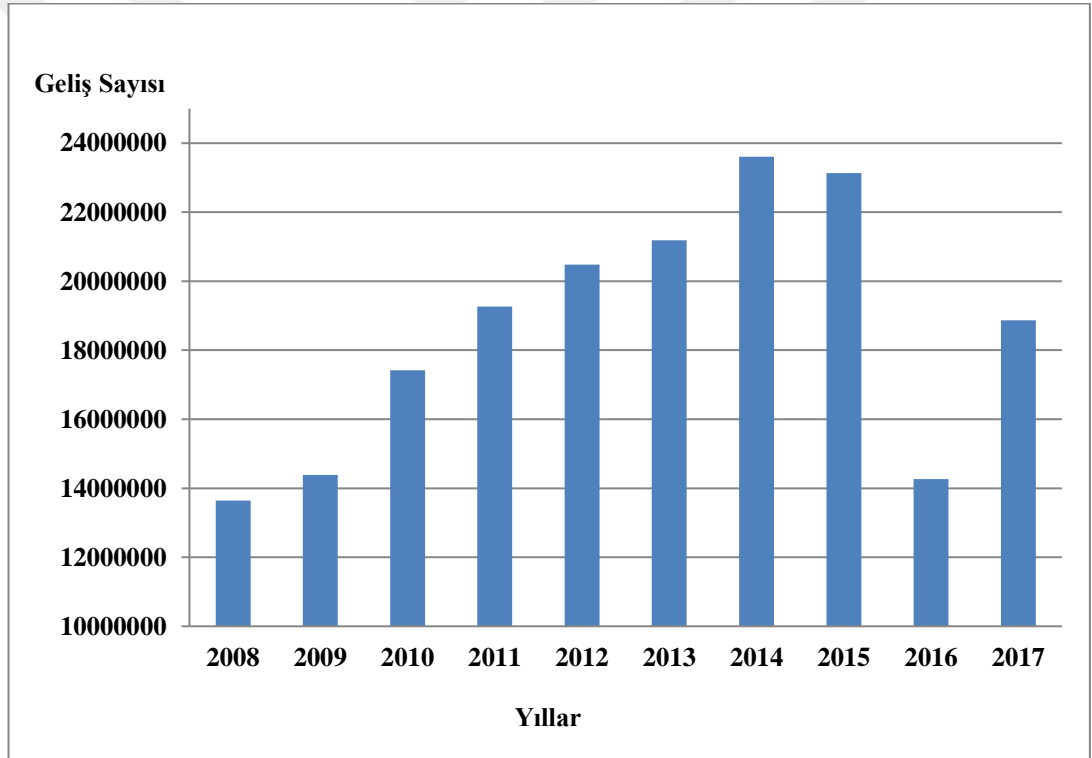
Şekil 4: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Toplam Geliş Sayıları (2008-2017)

3.1.2. Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayıları

Ülkemizde 2008-2017 yılları arasında faaliyet göstermiş turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine yabancı turistlerin geliş sayısı 2008 yılında 13.647.606 iken, 2017 yılında ise 18.868.600 sayısına ulaşmıştır. Yabancı turistlerin geliş sayısında %38,26 oranında artış gerçekleşmiştir. Turizm talebini etkileyen ve yukarıda da bahsi geçen nedenlerden dolayı 2015 ve 2016 yıllarında geliş sayısında gerileme olduğu görülmektedir. Yabancı geliş sayısı 2014 yılında 23.609.016 olarak gerçekleşmiş ve 2008-2017 döneminin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2017 yılındaki geliş sayısı 2014 yılına göre %20 oranında azalmıştır (Tablo 1, Şekil 5).

Şekil 5: Yabancı Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Yabancı geliş sayısında inişler ve çıkışlar olduğu görülmektedir. İniş ve çıkış yaşanan yıllara bakıldığında, yabancı geliş sayısının 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 ve 2017 yıllarında arttığı görülmektedir. Bir önceki yıla göre 2010 yılında %21,03 oranında, 2011 yılında %10,62 oranında ve 2014 yılında %11,46 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır. 2015 yılında yabancı geliş sayısında bir önceki yıla göre %2 oranında, 2016 yılında ise bir önceki yıla göre %38,3 oranında düşüş yaşanmıştır. Bu olumsuz tablonun ardından 2017 yılında bir önceki yıla göre % 32,23 oranında

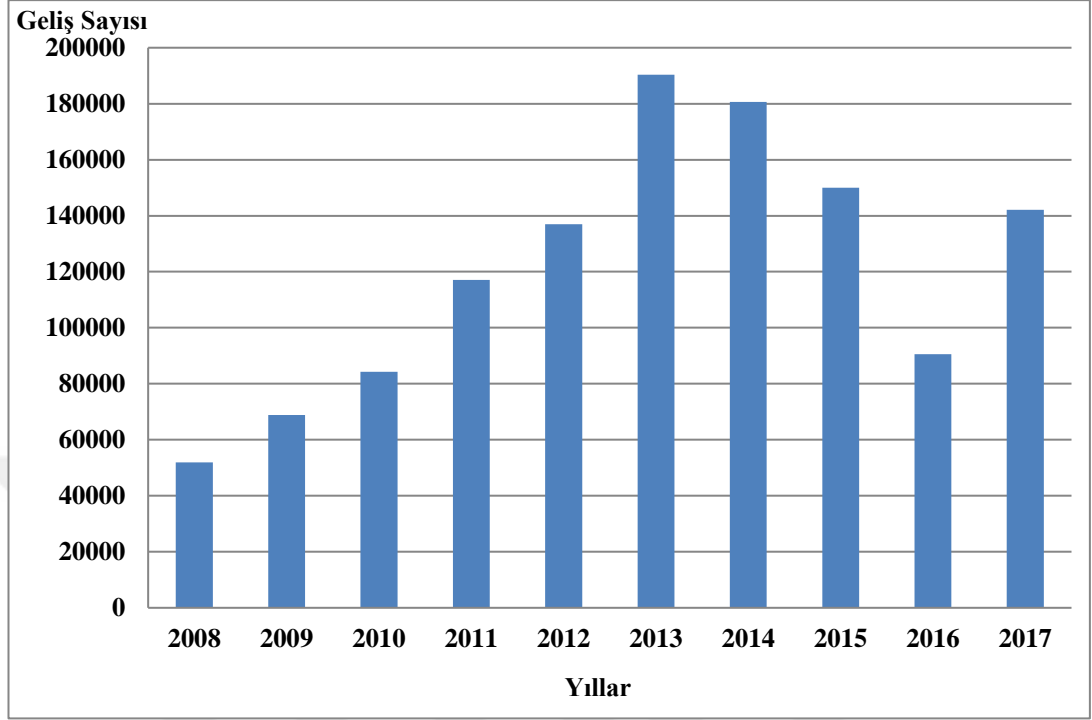
artış meydana gelmiş, ancak gerçekleşen geliş sayısı 2011, 2012, 2013, 2014 ve 2015 yıllarındaki geliş sayısının gerisinde kalmıştır (Tablo 1, Şekil 5).

Yabancı turistlerin geliş sayısı ve toplam geliş sayısı içindeki payı 2008-2017 döneminde ilk sekiz yılda yerli turistlerin geliş sayısından ve payından daha fazla olurken, 2016 ve 2017 yıllarında yerli turistlerin geliş sayısının ve payının gerisinde kalmıştır. Bu sonuç Rusya ile yaşanan krizin ve darbe teşebbüsünün yabancı ziyaretçiler üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi ortaya koymaktadır. Yabancı turistlerin geliş sayısının toplam içindeki payı 2010 yılında en yüksek seviyeye çıkarak, %58,53 olmuştur. İlk sekiz yılda yabancıların en düşük payı 2015 yılında %53,36 olmuştur. 2016 yılında görülen hızlı düşüşle beraber yabancı turistlerin toplam geliş sayısı içindeki payı da %38,62 oranına düşmüştür (Tablo 1).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ait veriler incelendiğinde, on yıllık dönemde yabancı turistlerin geliş sayısında %173,42 oranında artış olduğu görülmektedir. Karşılaşılan artış oranı elbette önemli olmakla beraber, yabancı turistlerin ülkemizdeki tesislere geliş sayısı payının ülkemizdeki toplam geliş sayısı içindeki payına bakıldığında yabancı turist geliş sayısının çok düşük düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Bölgedeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerine yabancı geliş sayısı 2008 yılında 51.962, 2013 yılında 190.405, 2017 yılında 142.074 olarak gerçekleşmiştir. On yıllık dönemde 2013 yılında rekor düzeye ulaşılmıştır. Ancak 2017 yılına ait geliş sayısı, 2013 yılının yaklaşık 48.000 gerisindedir (Tablo 1, Şekil 6).

Bölgedeki konaklama tesislerine geliş sayılarının değişim oranları ele alındığında, bir önceki yıla göre 2017 yılında %56,93, 2013 yılında %38,99, 2011 yılında %38,90 ve 2009 yılında %32,44 oranlarında artış yaşandığı anlaşılmaktadır. Geliş sayısında 2014, 2015 ve 2016 yıllarında ise bir önceki yıla göre sırasıyla %5,12, %16,97, %39,64 oranlarında gerileme olduğu görülmektedir (Tablo 1, Şekil 6).

Şekil 6: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Yukarıda bahsedildiği üzere bölge verileri ele alındığında yabancı turistlerin geliş sayısı payı, toplam geliş sayısı içinde çok az paya sahiptir. Yabancı turistlerin payının en yüksek olduğu yıllar 2013, 2014 ve 2015 yıllarıdır. Bu yıllarda yabancı turistlerin toplam geliş sayısı içindeki payı %15 seviyesindedir. Çözüm sürecinin olumlu etkileri bölge turizm verilerine olumlu katkı sağlamıştır. Çözüm sürecinin öncesi 2008 ve 2009 yıllarında ve çözüm sürecinin sona ermesinden sonraki dönemde 2016 ve 2017 yıllarında ise yabancı turistlerin toplam içindeki payı %10'nun altındadır (Tablo 1).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008-2017 yılları arasında yabancı turistlerin tesise geliş sayılarının 2018 yılı itibariyle 2008 yılına göre %173,42 oranında artış gösterdiği görülürken, Adıyaman'da %66,76 oranında azalma görülmektedir. Bununla birlikte Diyarbakır'daki ve Mardin'deki artış oranları da diğer illere göre çok düşük seviyededir. On yıllık dönemde en fazla artış %747,35 oranıyla Batman'da gerçekleşmiştir. Siirt ili için ise verilerin yetersiz olmasından dolayı kıyaslama yapmak çok doğru olmayacaktır (Tablo 3).

Tablo 3: Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

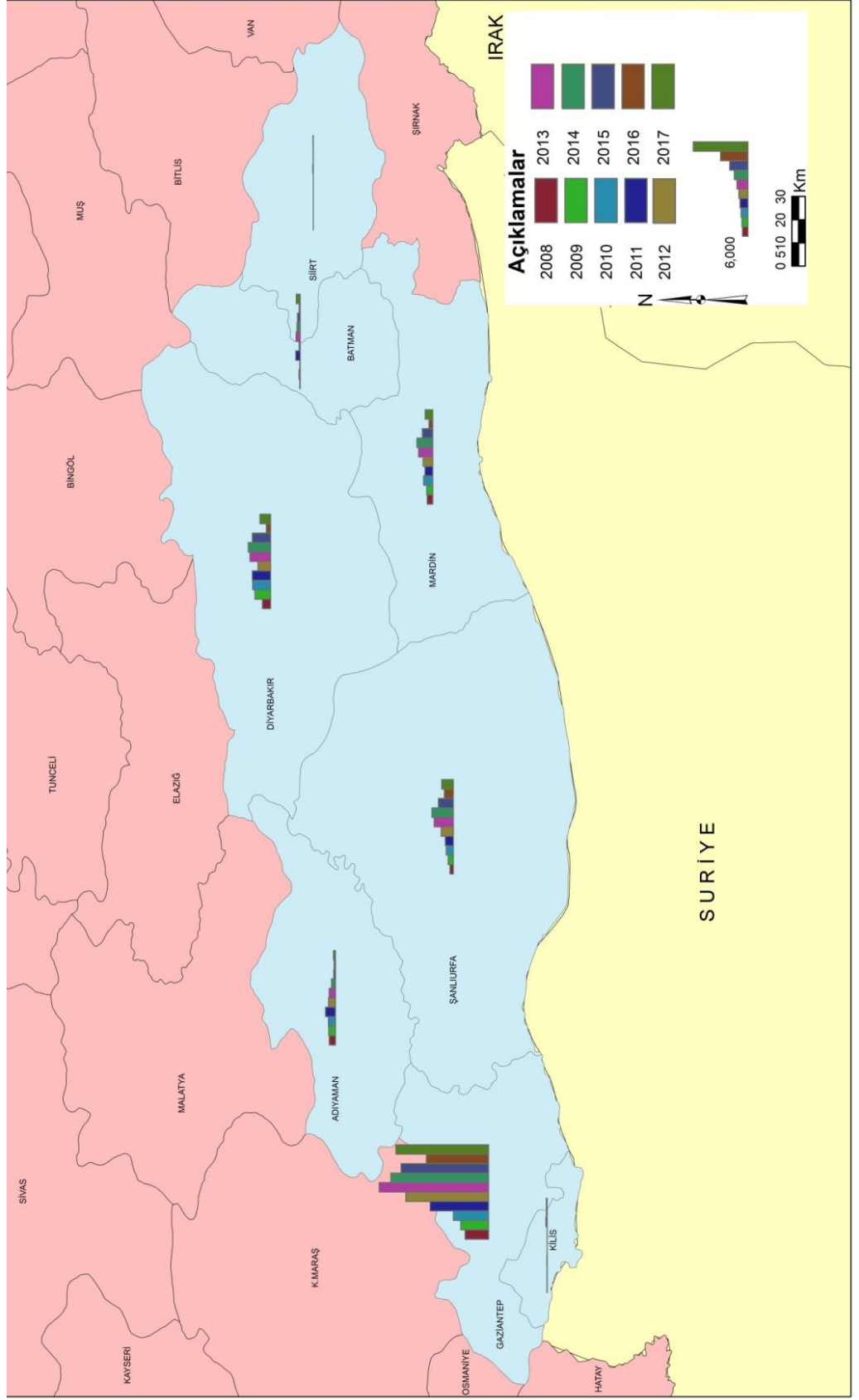
Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	6.696	509	9.101	25.619	6.014	-	3.746	277	51.962
2009	7.257	1.324	17.345	30.407	6.517	-	5.686	285	68.821
2010	7.742	585	19.680	38.546	9.855	-	7.760	153	84.321
2011	10.741	4.773	20.006	64.013	8.399	-	8.899	293	117.124
2012	7.495	1.229	13.871	90.658	10.495	-	13.245	-	136.993
2013	6.775	4.557	22.582	119.879	15.499	-	21.113	-	190.405
2014	4.209	3.444	24.584	107.205	17.225	503	23.486	-	180.656
2015	1.759	2.976	20.001	95.905	11.276	209	16.511	1.356	149.993
2016	1.307	1.285	4.794	68.188	4.042	157	9.871	892	90.536
2017	2.226	4.313	11.804	101.570	8.189	225	12.891	856	142.074

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Bölge illerindeki tesise geliş sayıları incelendiğinde, bir önceki yıla göre 2009 yılında tesise geliş sayısının tüm illerde artış, 2015 ve 2016 yıllarında ise azalış gösterdiği görülmektedir. Diğer yıllarda ise bazı illerde azalış bazı illerde artış meydana gelmiştir. Batman'da 2011 yılına ait %715,90 oranındaki artış en yüksek bu dönemde görülen en yüksek orandır. Adıyaman, Diyarbakır ve Mardin illerinde 2017 yılında görülen artış miktarı söz konusu illerde gerçekleşen en yüksek artış oranlarıdır. Yaşanan olumsuzluklar nedeniyle 2016 yılında tüm illerde görülen düşüş neticesinde bölge toplamında bir önceki yıla göre %39,64 düşüş yaşanmıştır. Bölge toplamındaki düşüş oranına göre daha fazla düşüş görülen iller Batman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa illeri olmuştur. Tesise geliş sayısında %76,03 düşüş oranı görülen Diyarbakır bölge genelinde en fazla etkilenen il olmuştur. Diyarbakır'da 2015 yılında tesise geliş sayısı 20.001 iken 2016 yılında tesise geliş sayısı 4.794'e düşmüştür. Tesise geliş sayısına, 2017 yılında Kilis dışında bölge illerinde artış meydana gelmiştir. Kilis'te 2016 yılına göre %4,04 oranında azalma görülmektedir (Tablo 3, Şekil 7).

Şekil 7: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Yabancı turistlerin bölge illerindeki tesise geliş sayılarına bakıldığında il paylarının çok dengesiz olduğu görülmektedir. Gaziantep ilinin toplam yabancı geliş sayısı içindeki payı 2016 yılında %75,31, 2017 yılında %71,49 olmuştur. Bir başka ifadeyle bölge toplamı içinde diğer yedi ilin payları toplamı Gaziantep ili payının üçte biri kadardır. 2017 yılında Şanlıurfa %9,07 pay oranı ile ikinci sırada, Diyarbakır %8,31 pay oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 3). Bu üç ilin bölgede sanayileşme, tesisleşme, ulaşım bakımından en gelişmiş illeri olması bu sonucu ortaya çıkaran en önemli sebepler arasında sayılabilir.

En az paya sahip illere bakıldığında ise; 2017 yılında, Siirt'in %0,16 paya, Kilis'in %0,60 paya ve Adıyaman'ın %1,6 paya sahip olduğu görülmektedir. 2008 yılı paylarına göre 2017 yılında Adıyaman, Diyarbakır ve Mardin illerinin paylarında azalma görülürken Batman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinin paylarında artış görülmektedir. Siirt ilinin 2014 yılında toplam içindeki payı %0,28, 2017 yılında %0,16 olmuştur. Adıyaman ilinin 2008 yılında %12,9 olan payının 2017 yılında %1,6 seviyesine kadar düşmesi dikkat çekmektedir (Tablo 3). Acaba Adıyaman ili yabancı turistler açısından eskisi kadar cazip bulunmamakta mıdır veya bu ilde faaliyet gösteren konaklama tesisleri eskisi kadar tercih edilmemekte midir? Yoksa her ikisi de mi?

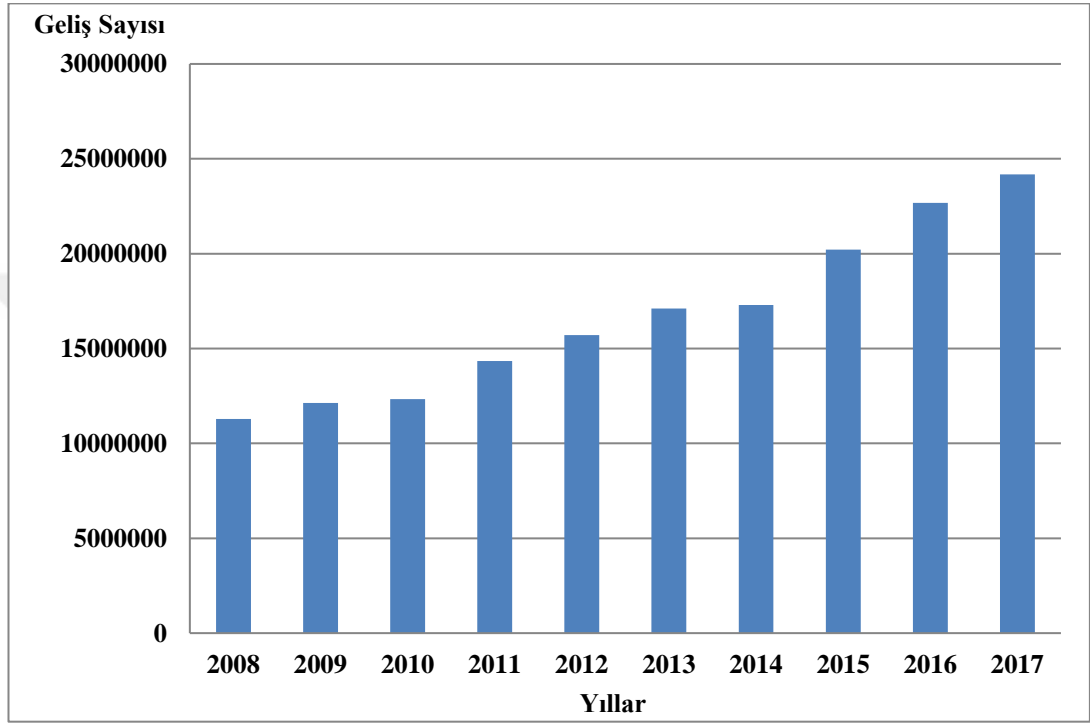
3.1.3. Yerli Turistlerin Tesise Geliş Sayıları

Türkiye'deki yerli turist geliş sayıları yıllar itibariyle değişkenlik göstermektedir. 2008-2017 döneminde ilk kez 2016 yılında yerli turist geliş sayıları yabancı turist geliş sayılarından daha fazla olmuş 2017 yılında da aynı durum devam etmiştir. Bu durumun yabancı turistlerin geliş sayısındaki azalma nedeniyle gerçekleştiği görülmektedir. Ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde gerçekleşen yerli turist geliş sayılarında yabancı ve toplam geliş sayılarının tersine hiç bir yılda azalma görülmemektedir. Yerli turistlerin geliş sayılarında farklı her yıl farklı oranlarda artış gerçekleşmiştir. On yıllık dönemde tesise geliş sayısı %114,23 oranında artmıştır. 2008 yılında 11.286.396 adet, 2017 yılında 24.178.981 adet geliş sayısı kayıtlara geçmiştir (Tablo 1, Şekil 8).

Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü'nden alınan verilere bakıldığında bir önceki yıla göre 2008-2017 yılları arasında sürekli artış görülmektedir. Bu dönemde

bir önceki yıla göre en fazla artış 2015 yılında %16,94 oranında gerçekleşirken, 2011 yılında %16,3 oranında ve 2016 yılında %12,14 oranında artış olmuştur. 2010 ve 2014 yıllarında görülen artış miktarı diğer yıllara göre daha düşük seviyededir. Bu yıllarda gerçekleşen artış %2'den daha azdır (Tablo 1, Şekil 8).

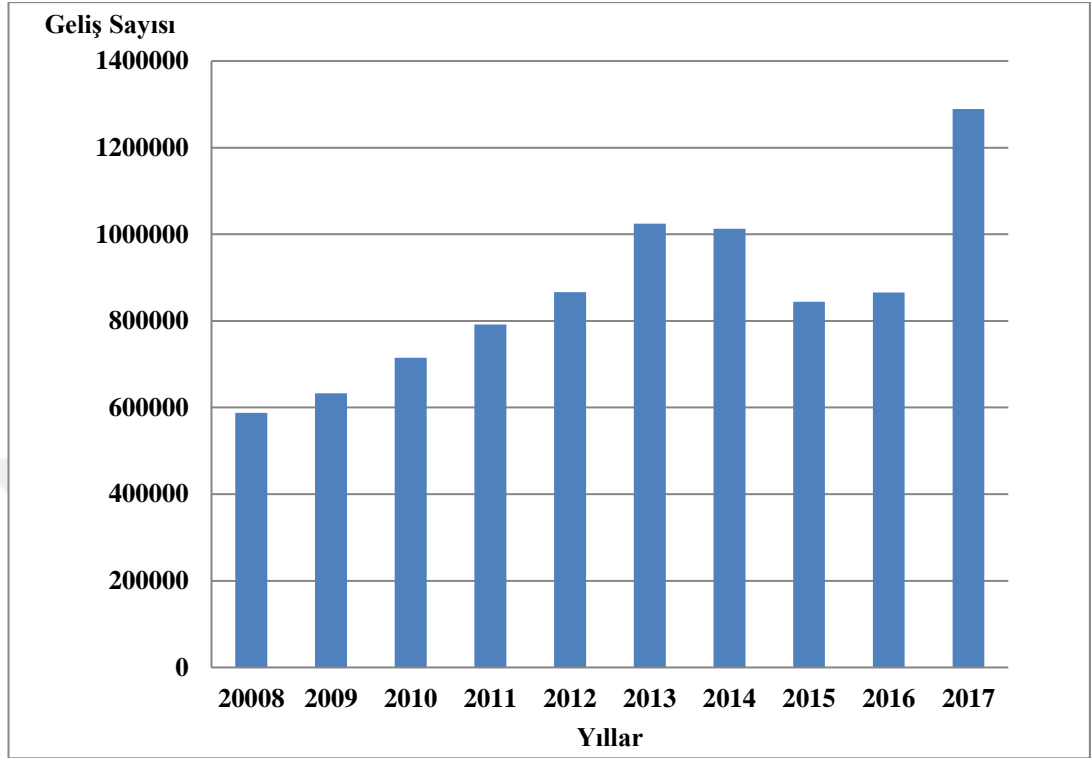
Şekil 8: Yerli Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Ülke genelinde konaklama tesislerine yerli turistlerin geliş sayısının toplam geliş sayısı içindeki payı 2016 ve 2017 yıllarında %50'nin üzerine çıkmıştır. Yerli turistlerin payının 2016 yılında %61,4 oranında, 2017 yılında %56,2 oranında olduğu görülmektedir. Diğer yıllarda yerli turistlerin toplam içindeki en yüksek pay oranı 2015 yılında %46,64, en düşük pay oranı ise 2010 yılında %41,5 olmuştur (Tablo 1).

Bölgeye ait veriler incelendiğinde 10 yıllık dönemde, yerli ziyaretçilerin bölgedeki tesislere geliş sayısında %119,27 oranında artış yaşandığı görülmektedir. Giriş kayıtlarına göre; bölge tesislerine 2008 yılında 587.989 adet, 2017 yılında 1.289.239 adet giriş kaydının yapıldığı anlaşılmaktadır. En çok geliş 2017 yılında, en az geliş ise 2008 yılında yaşanmıştır. 2013 ve 2014 yıllarında gerçekleşen geliş sayıları 2008 yılının yaklaşık 2 katıdır. 2008-2013 yılları arasında tesise geliş sayısında %74,3 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 1, Şekil 9).

Şekil 9: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Bölge tesislerine yerli turistlerin geliş sayısında 2014 yılına kadar artış olmuştur. Geliş sayısında sürekli artışın görüldüğü 2008-2013 yılları arasında bir önceki yıla göre en fazla artışın %12,95 oranı ile 2010 yılında ve %18,3 oranı ile 2013 yılında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Çözüm sürecinde yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle yerli turistlerin geliş sayısında 2014 yılında bir önceki yıla göre %1,16 oranında, 2015 yılında %16,7 oranında azalma meydana gelmiştir. Bölgenin genelinde terör eylemlerinin azalmasına beraber 2016 ve 2017 yıllarında artış yaşanmış, 2017 yılında bir önceki yıla göre %48,9 oranında artışın gerçekleştiği görülmektedir (Tablo 1, Şekil 9).

Yerli turistlerin bölgedeki tesislere geliş sayısının toplam geliş sayısı içindeki payına bakıldığında, 2008-2017 yılları arasında en düşük %84,3 oranında 2013 yılında, en yüksek %91,9 oranında 2008 yılındapaya sahip oldukları görülmektedir. Yerli turistler 2008 yılında %91,9 oranında paya sahipken, 2017 yılında %90,08 oranında paya sahip olmuşlardır (Tablo 1).

Tablo 4: Yerli Turistlerin Tesise Geliş Sayılarının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	43.561	43.494	170.182	225.016	41.337	-	62.400	1.999	587.989
2009	46.551	47.573	172.836	228.237	61.398	-	74.097	2.335	633.027
2010	44.598	55.714	198.515	225.800	100.813	-	87.355	2.222	715.017
2011	39.587	56.760	206.037	278.642	95.613	-	111.851	2.952	791.442
2012	52.027	39.698	185.823	350.863	99.317	-	138.596	-	866.324
2013	60.487	128.752	203.300	338.698	133.834	-	159.750	-	1.024.821
2014	64.068	85.972	215.022	293.532	173.296	16.748	164.298	-	1.012.936
2015	49.771	57.331	192.812	270.207	92.342	8.804	169.316	3.639	844.222
2016	52.520	78.335	158.609	312.673	89.045	15.876	154.053	4.707	865.818
2017	74.229	94.739	250.966	539.356	110.324	16.096	197.362	6.167	1.289.239

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Yerli turistlerin bölge illerindeki konaklama tesislerine geliş sayıları incelendiğinde, geliş sayılarında 2008-2017 yılları arasında iniş ve çıkışlar görülmektedir. Dolayısıyla bölge toplamında da iniş ve çıkışlar gerçekleştiği için il bazında görülen geliş sayılarındaki yıllık değişimlerden ziyade her ilin bölge toplamı içindeki pay oranının yıllık değişimini değerlendirmek daha doğru olacaktır.

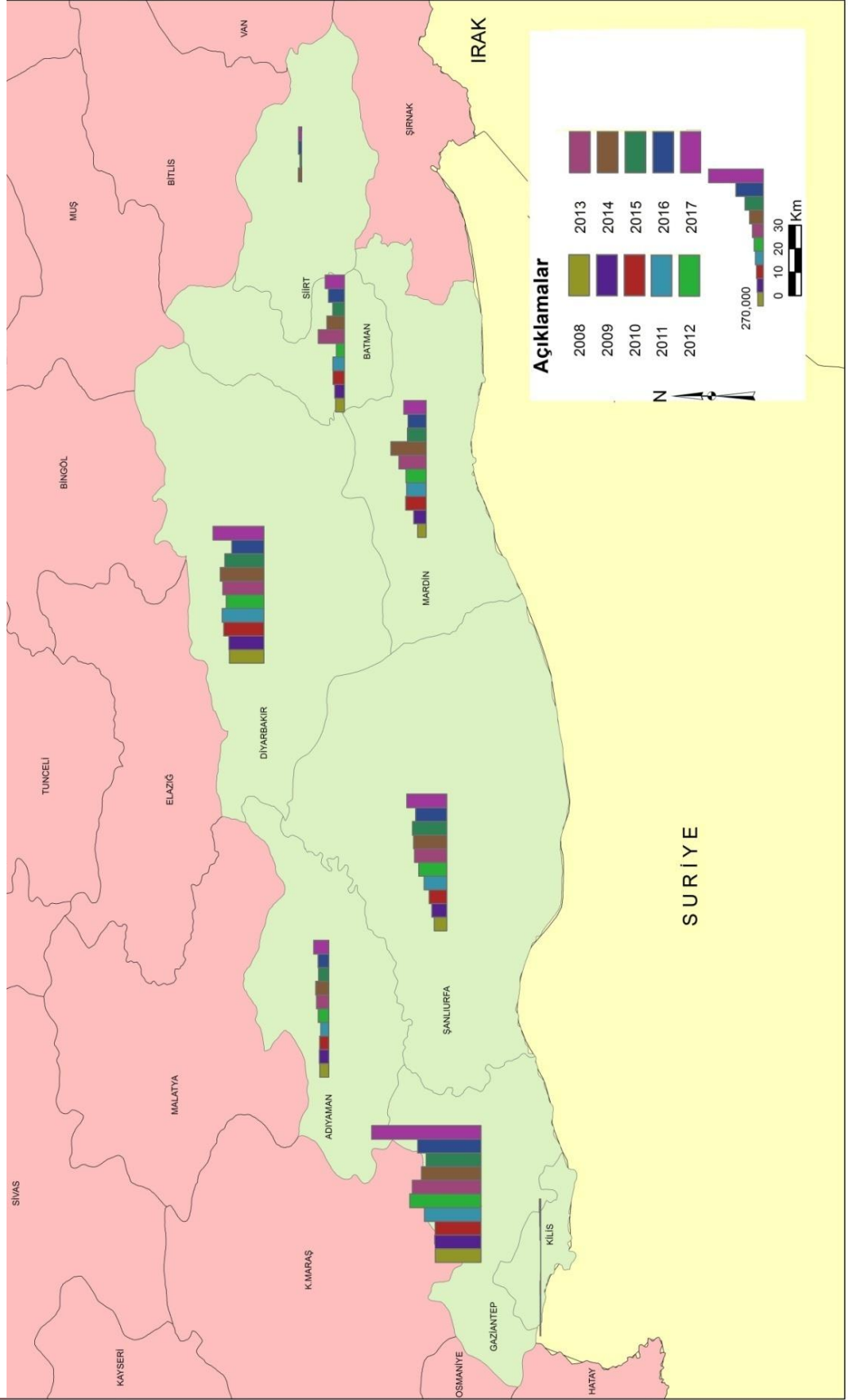
Yerli turistlerin bölge illerindeki konaklama tesislerine geliş sayıları incelendiğinde 2008 yılı verilerine göre Adıyaman, Batman ve Mardin illerinde gerçekleşen geliş sayılarının birbirine çok yakın seviyede olduğu, ancak 2017 yılı verilerine göre Mardin ilinde gerçekleşen geliş sayısının diğer iki ilde gerçekleşen geliş sayısının üzerinde olduğu görülmektedir. On yıllık dönemde, Adıyaman ilinin toplam içindeki payı %7,4'den %5,8'e, Batman ilinin toplam içindeki payı %7,4'den %7,3'e düşerken, Mardin ilinin toplam içindeki payı %7'den %8,6'ya yükselmiştir. Toplam içindeki pay oranına göre en fazla düşüş Diyarbakır ilinde gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinin 2008 yılında toplam içindeki payı %28,9 olurken, 2017 yılındaki payı %19,5'e düşmüştür. Gaziantep ilinin 2017 yılı payında 2008 yılına göre yaklaşık %3,5 oranında, Şanlıurfa ilinin 2017 yılı payında 2008 yılına göre yaklaşık %5 oranında artış olduğu görülmektedir. Bölge illeri arasında, 2017 yılı verilerine göre

en çok paya sahip il Gaziantep ili olurken, Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinin toplam payları yaklaşık %75 olmuştur. Bu üç ilin 2017 yılındaki toplam paylarında 2008 yılına göre değişim görülmemektedir. Siirt ve Kilis illerinin toplam payı 2017 yılında yaklaşık %1,7 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 4, Şekil 10).

Bölge illerinde gerçekleşen yıllık değişimlere göre, 2009 ve 2017 yıllarında tüm illerde yerli turistlerin tesise geliş sayısında bir önceki yıla göre artış görülmektedir. Bir önceki yıla göre bölge illerinde gerçekleşen en yüksek artış oranı farklı yıllarda gerçekleşmiştir. Bu açıdan konu ele alındığında bir önceki yıla göre en fazla artış oranının Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde 2017 yılında yaşandığı anlaşılmaktadır. Bölge toplamı için de aynı durum geçerlidir. Oransal olarak en fazla artışın gerçekleştiği il 2013 yılında %224,3 oranı ile Batman, en fazla düşüş oranının gerçekleştiği il ise 2015 yılında %47,4 oranı ile Siirt olmuştur. Bölge illerinin hemen hemen hepsinde 2015 yılında bir önceki yıla göre tesise geliş sayısında düşüş görülmektedir (Tablo 4, Şekil 10).

Tesise geliş sayısında on yıllık dönemde en fazla artış %216,3 oranı ile Şanlıurfa ilinde olmuştur. Özellikle hafta sonlarında, resmi ve dini bayramlarda yakın illerden birçok yerli ziyaretçinin akınına uğrayan Şanlıurfa ili bu dönemde 2016 yılı dışında her yıl tesise geliş sayısını arttırmıştır. Bu dönemdeki artış oranıyla bölge toplamındaki artış oranının çok üzerindedir. Geliş sayısındaki yüksek artış oranı ile gelecek yıllarda Diyarbakır'ı geçerek ikinci il olmaya adaydır. Yüzyıllardır müslümanların, hristiyanların ve musevilerin bir arada yaşadığı, kültür, din, dil ve yemek bakımından en çeşitli şehirlerden birisi olması, mimari yapısı, gündüz ve gece manzarası ile Mardin'de on yıllık dönemde tesise geliş sayısında %166,9 oranında artış yaşanmıştır. Adıyaman ve Diyarbakır illerinde ise dönemsel artış oranı bölge oranından daha azdır. Bölge genelinde 2008 yılına göre 2017 yılında %119 oranında, Batman'da ise %117,8 oranında artış olmuştur. Bu bakımdan bölgeyle benzerlik göstermektedir. Bölge illeri arasında en dikkat çeken artış 2013 yılında Batman'da %224,3 oran ile gerçekleşmiştir. Batman ili, bölge genelinde çözüm sürecinin olumlu etkisi etkileri nedeniyle, on iki bin yıllık tarihe sahip olan Hasankeyf'e olan ilginin artması sonucunda önemli bir cazibe merkezi olmuştur (Tablo 4, Şekil 10).

Şekil 10: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerine Geliş Sayıları (2008-2017)

Özet olarak bölgeye bakıldığında, on yıllık dönemde yabancı turistlerin tesise geliş sayısında, yerli turistlerin tesise geliş sayısına göre oransal olarak daha fazla artışın gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Verilere göre, aynı değerlendirmeyi il bazında yapmak mümkün görünmemektedir. Bölge genelinin tersine, Adıyaman ilinde on yıllık dönemde yabancı turist geliş sayısında azalma, yerli turist geliş sayısında artış olduğu anlaşılmaktadır veya Diyarbakır ve Mardin illerinde yabancı turist tesise geliş sayısındaki artış oranı yerli turist tesise geliş sayısındaki artış oranından daha azdır (Tablo 3, Tablo 4).

3.2. GECELEME SAYILARI

Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin bakanlığa aylık bildirdiği veriler doğrultusunda, çalışmanın bu bölümünde, 2008-2017 yılları arasında Türkiye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde gerçekleşen geceleme sayıları ele alınacaktır.

3.2.1. Toplam Geceleme Sayıları

Konaklama tesislerine gelen turist sayısı kadar bu turistlerin konaklama tesislerinde gerçekleştirdiği geceleme sayıları da önemlidir. Geceleme sayılarına bakıldığında, 2008-2017 yılları arasında önemli değişimler olduğu görülmektedir. Türkiye'de yerli ve yabancı turistlerin geceleme sayısı 2008 yılında 77.750.742 iken 2017 yılında 116.227.696 sayısına ulaşmıştır. Toplam geceleme sayısında %49,5 oranında artış gerçekleşmiştir. Geceleme sayısının en fazla gerçekleştiği yıl 2015 olmuştur. Geceleme sayısı 2015 yılında 133 milyonun üzerine çıkmıştır (Tablo 5, Şekil 11).

Ülkemizdeki konaklama tesislerinde gerçekleşen toplam geceleme sayılarında 2008-2015 yılları arasında ve 2017 yılında artış görülmektedir. Bir önceki yıla göre artış oranlarına bakıldığında, 2010 yılında %18,38, 2012 yılında %13,75, 2017 yılında da %3,27 oranlarında artış gerçekleştiği görülmektedir. 2016 yılında ise, son dönemde yaşanan krizlerden nedeniyle düşüş yaşandığı anlaşılmaktadır. Toplam geceleme sayısında 2016 yılında görülen düşüş oranı %15,94 olmuştur (Tablo 5, Şekil 11).

Tablo 5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ve Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)

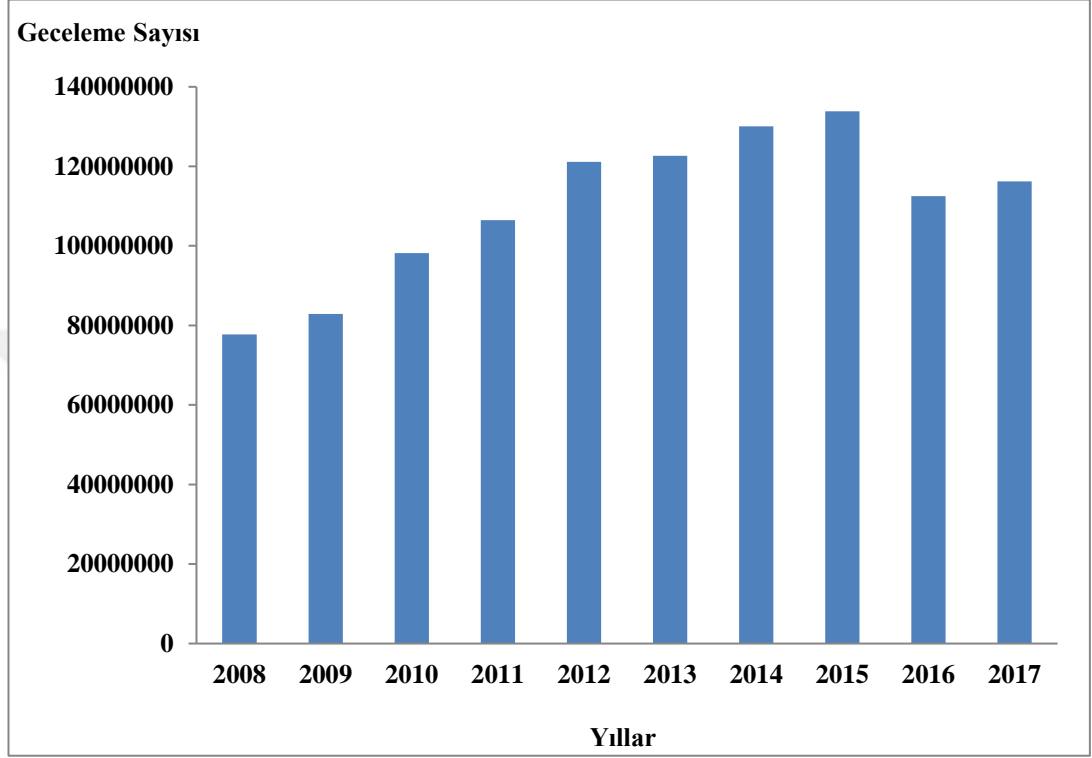
	Yıllar	Yabancı	Yerli	TOPLAM
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	81.996	783.168	865.164
	2009	112.507	874.206	986.713
	2010	140.696	994.847	1.135.543
	2011	191.335	1.111.970	1.303.305
	2012	219.668	1.238.563	1.458.231
	2013	308.540	1.461.245	1.769.785
	2014	309.081	1.485.734	1.794.815
	2015	259.025	1.237.416	1.496.441
	2016	164.022	1.310.920	1.474.942
	2017	235.899	1.941.083	2.176.982
TÜRKİYE	2008	56.918.298	20.282.444	77.750.742
	2009	59.986.967	22.929.508	82.916.575
	2010	74.325.670	23.832.337	98.158.007
	2011	78.888.865	27.616.616	106.505.481
	2012	90.822.045	30.332.132	121.154.177
	2013	89.594.261	33.090.923	122.685.184
	2014	97.581.075	32.448.842	130.029.917
	2015	96.400.316	37.480.990	133.881.306
	2016	65.793.316	46.752.171	112.545.487
	2017	68.921.870	47.305.826	116.227.696

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Ülkemiz genelinde geceleme sayılarında, 2008-2017 yılları arasında yabancı turistlerin geceleme sayıları yerli turistlerin geceleme sayılarından daha fazladır. 2008 yılında yabancı turistlerin toplam içindeki payı %73,21 seviyesinde iken 2017 yılında %59,3 seviyesine düşmüştür. Yabancı turistlerin payının en yüksek olduğu yıllar %75 seviyeleri ile 2010 ve 2014 yılları olurken, 2016 ve 2017 yıllarındaki payı %59 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Rusya ile yaşanan krizin ülkemizdeki yabancı geceleme sayısına ve turizm sektörüne önemli derecede olumsuz tesir ettiği

görülmektedir. Bu tablo bir bakıma ülkemizin yabancı turiste ne kadar bağımlı olduğunu da göstermektedir (Tablo 5).

Şekil 11: Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)

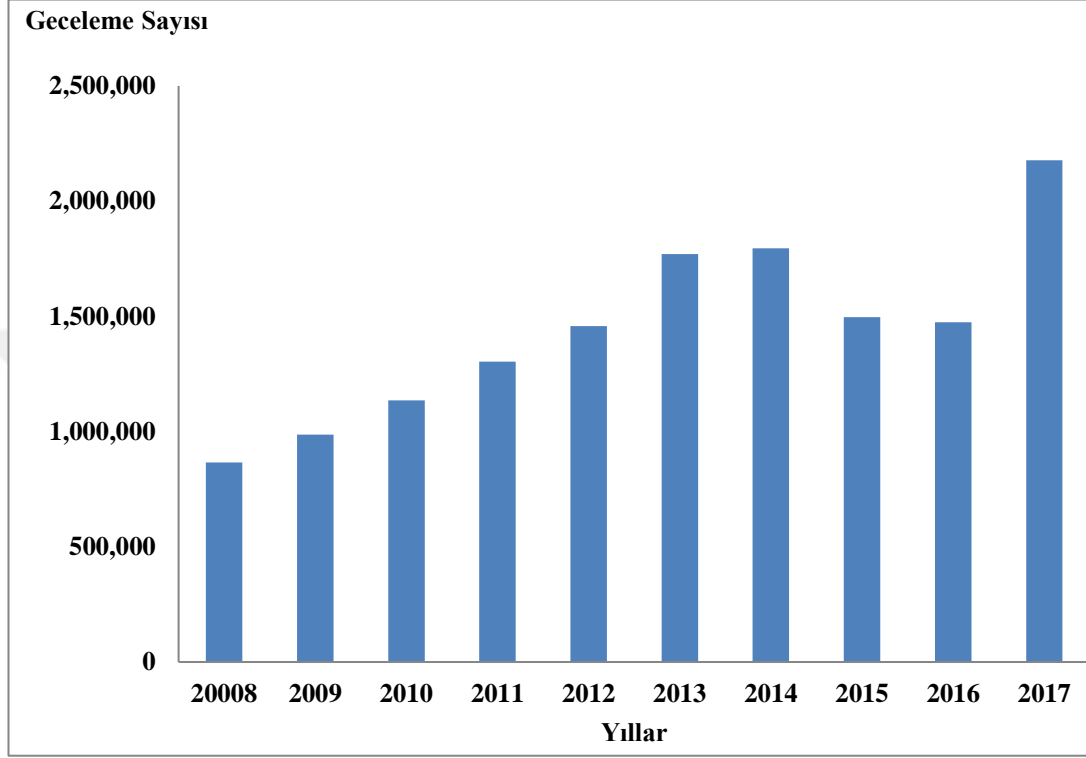

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletmesine sahip konaklama tesislerinde, 2008-2017 yılları arasında gerçekleşen geceleme sayılarında ülke genelinde gerçekleşen geceleme sayılarına benzer değişimler meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bölge genelinde yaşanan terör eylemlerinin bölge genelinde, ülke genelindeki değişimlere göre bazı farklılıklara neden olduğu da görülmektedir. Toplam geceleme sayısında bir önceki yıla göre düşüş 2015 ve 2016 yıllarında yaşanmıştır (Tablo 5, Şekil 12).

Bölgede gerçekleşen toplam geceleme sayısı 2008 yılında 865.164 iken, 2017 yılında 2.176.982 sayısına ulaşmıştır. On yıllık dönemde %151,63 oranında artış gerçekleşmiştir. Gerçekleşen artış oranı aynı dönemde ülke genelinde gerçekleşen artış oranının yaklaşık üç katıdır. Bunun nedeni ise, bölge genelinde hem yerli hem yabancı turistlerin geceleme sayısındaki dönemsel artışın ülke genelindeki yerli ve

yabancı turistlerin geceleme sayısındaki artış oranından daha fazla olmasıdır (Tablo 5, Şekil 12).

Şekil 12: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Gerçekleşen Toplam Geceleme Sayıları (2008-2017)

Toplam geceleme sayısında bölge genelinde 2008-2017 yılları arasında bir önceki yıla göre 2014 yılına kadar artış görülmele beraber 2015 ve 2016 yıllarında gerileme görülmektedir. Son yıl ise toparlanma yılından ziyade rekor yılı olarak değerlendirilebilir. Toplam geceleme sayısı 2017 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır. Bu yıl bir önceki yıla göre %47,6 oranında artış yaşandığı anlaşılmaktadır. Diğer önemli artış 2013 yılında %21,37 oranında gerçekleşmiştir. 2015 yılında görülen %16,62 oranındaki düşüşün ardından 2016 yılında da %1,44 oranında düşüş görülmektedir (Tablo 5, Şekil 12). Düşüş oranının 2016 yılında 2015 yılına göre daha düşük oranda gerçekleşmesinin nedeni, 2016 yılında yerli turistlerin geceleme sayısında yaşanan artış olmuştur.

Bölgede 2008-2017 yılları arasında gerçekleşen geceleme sayıları içinde yerli turistlerin geceleme sayısının yabancı turistlerin geceleme sayısına göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yerli turistlerin geceleme sayısının toplam içindeki payı

%90,5 ile %82,6 arasında değişmektedir. Yerli turistlerin geceleme sayısında en yüksek paya 2008 yılında, en düşük paya ise 2013 yılında sahip oldukları görülmektedir (Tablo 5).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki belediye belgeli konaklama tesislerinde toplam gecele sayısı 2008 yılında 819.417, 2017 yılında ise 1.079.667 olmuştur. 2008-2017 yılları arasındaki on yıllık dönemde toplam tesise geliş sayısında %31,76 oranında artış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde yabancı turistlerin belediye belgeli tesislere geliş sayısında %26,41 oranında düşüş, yerli turistlerin tesise geliş sayısında ise %35,81 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır. Yabancıların toplam tesise geliş sayısı içindeki payı 2008 yılında %6,51 iken, 2017 yılında %3,64'e düşmüştür (<http://yigm.ktb.gov.tr/TR-201127/eski-bultenler.html>).

Tablo 6: Toplam Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	54.333	68.775	231.529	354.250	65.765	-	86.558	3.954	865.164
2009	54.606	69.134	267.079	382.547	105.219	-	103.319	4.809	986.713
2010	57.349	77.957	317.799	387.924	166.069	-	123.981	4.464	1.135.543
2011	64.930	76.192	321.657	502.424	161.096	-	171.010	5.996	1.303.305
2012	74.194	61.790	277.482	653.894	169.581	-	221.290	-	1.458.231
2013	79.686	178.047	333.082	680.904	229.940	-	268.126	-	1.769.785
2014	85.830	117.291	346.302	629.004	300.492	19.530	296.366	-	1.794.815
2015	62.292	70.362	311.799	573.712	166.669	13.302	288.999	9.306	1.496.441
2016	70.879	108.142	257.773	588.142	158.181	22.064	260.819	8.942	1.474.942
2017	111.867	155.605	417.965	947.103	180.370	34.799	316.587	12.686	2.176.982

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

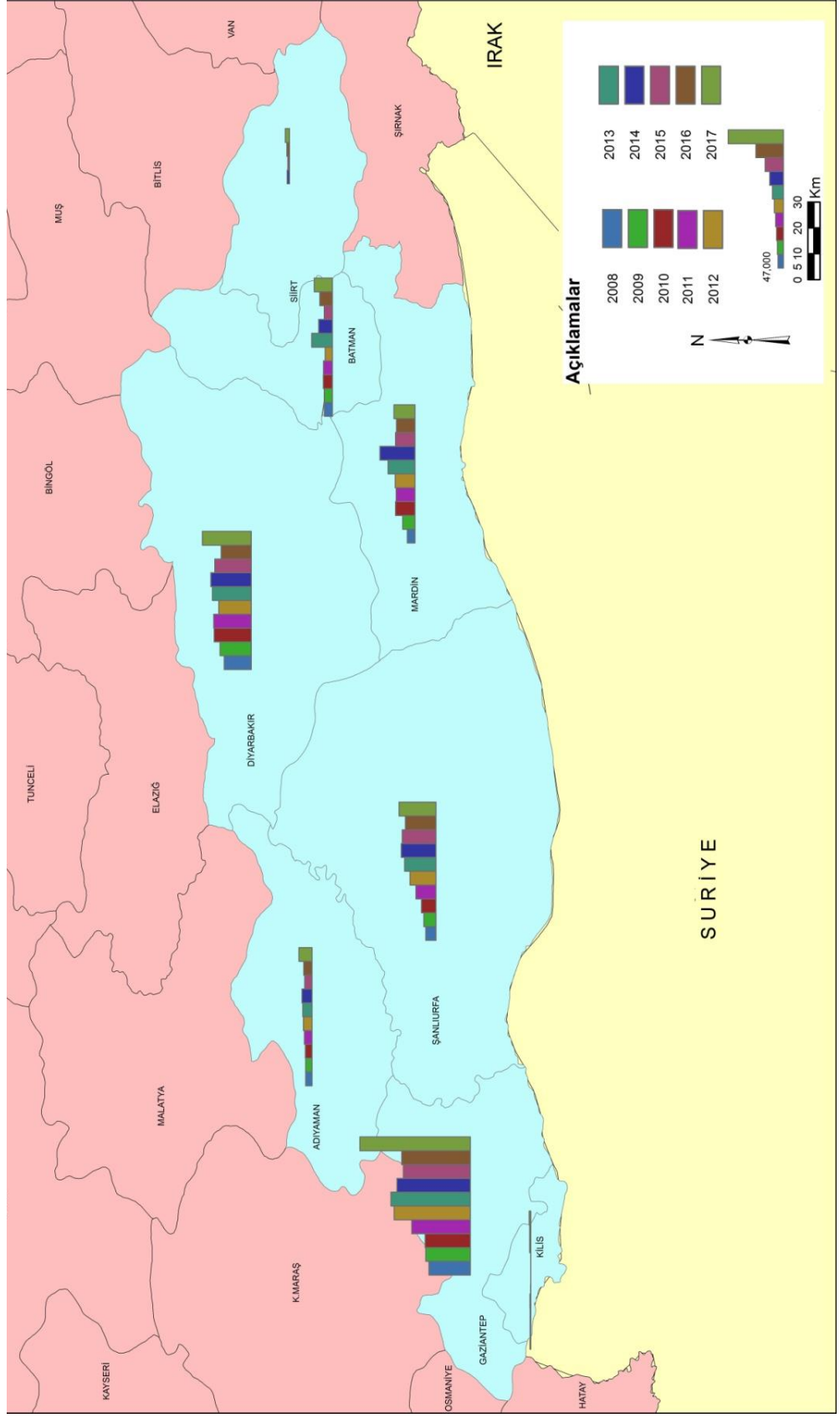
Tablo 6 incelendiğinde Adıyaman, Batman ve Diyarbakır illerinde bulunan konaklama tesislerinde gerçekleşen geceleme sayılarının toplam geceleme sayısı içindeki paylarının 2017 yılında 2008 yılına göre azalma gösterdiği anlaşılmaktadır. Diyarbakır ilinin 2008 yılındaki payı %26,76 iken, 2017 yılında %19,2'ye düşmüştür.

Bu dönemde Gaziantep ve Şanlıurfa illerinin paylarında ise artış görülmektedir. Siirt ve Kilis illerinin paylarında ise ilk yıla son yıl arasında kayda değer değişim görülmemektedir. Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep illerinin payları toplamı ise 2017 yılında yaklaşık %75 seviyesindedir (Tablo 6).

Bölge illerinin yıl bazında değişim oranlarına bakıldığında 2009, 2010 ve 2017 yıllarında hemen hemen tüm illerde bir önceki yıla göre toplam geceleme sayısında artış yaşandığı anlaşılmaktadır. İl bazında bir önceki yıla göre artış ve azalışın oransal olarak en fazla görüldüğü yıllar farklılık göstermektedir. Batman ilinde 2013 yılında bir önceki yıla göre toplam geceleme sayısında %188,15 oranındaki artış, 2008-2017 yılları arasında il bazında gerçekleşen en yüksek artış oranıdır. Batman'da medikal turizmin etkisiyle geceleme sayısının arttığı düşünülmektedir. Adıyaman, Gaziantep ve Diyarbakır illerinde görülen en yüksek artış oranı ise 2017 yılında gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise tüm illerde bir önceki yıla göre önemli oranlarda azalma olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre toplam geceleme sayısı 2015 yılında, Mardin'de %44,53, Batman'da %40,01, Gaziantep'te %8,79 oranlarında azalmıştır. Şanlıurfa 2015 yılı genel tablosuna göre, bölgede en az etkilenen il olmuştur. Şanlıurfa ilinde 2015 yılında bir önceki yıla göre düşüş oranı %2,49 oranında gerçekleşmiştir (Tablo 6, Şekil 13).

Toplam geceleme sayısında, 2008-2017 yılları arasında, bölge genelinde %151,63 oranında artış gerçekleşirken; Şanlıurfa'da %265,73, Kilis'de %220,84, Mardin'de %174,26, Gaziantep'te %167,35 oranlarında artış görülmektedir. Diğer bölge illerinde on yıllık dönemde artış olmasına rağmen oransal artışın bölge ortalamasının altında gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Tablo 6).

Şekil 13: Yerli ve Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

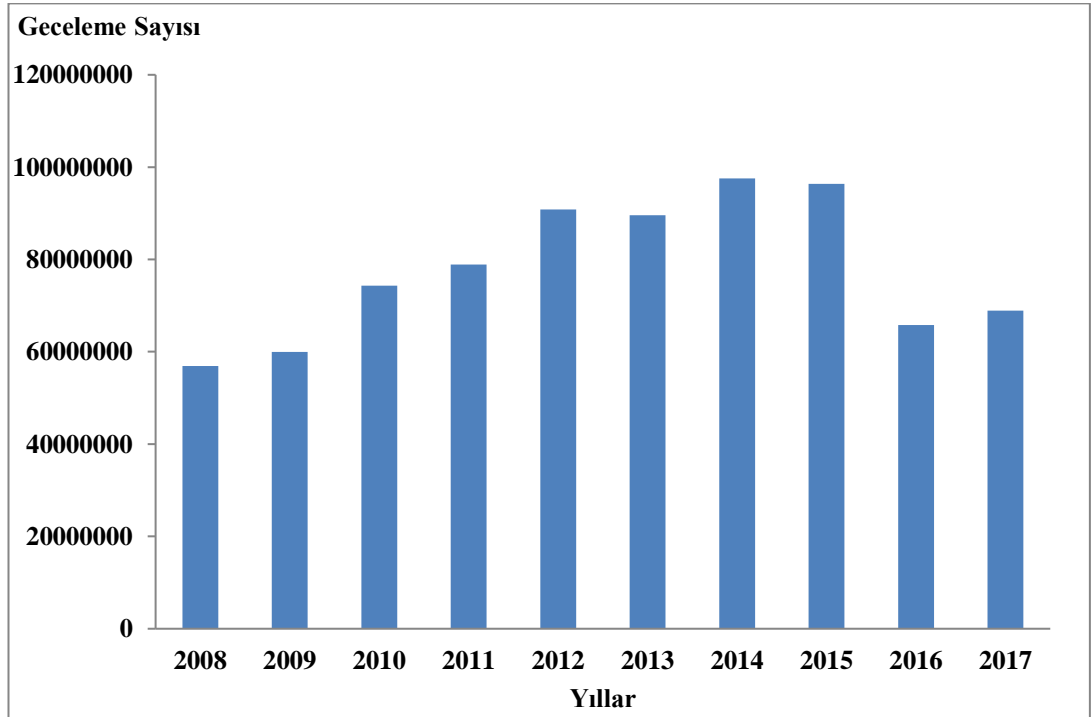

3.2.2. Yabancı Turistlerin Geceleme Sayıları

Turizm talebi, özellikle uluslararası gerginliklere, savaş, terör ve anarşi gibi durumlara karşı aşırı duyarlıdır (Kozak, 2019, s. 38). Herhangi bir bölgede meydana gelen bu tip olaylar o bölgeye olan turizm talebinde ani ve hızlı gerilemelere neden olmaktadır. Ülkemizde son yıllarda yaşanan gelişmelerin yabancı turistlerin ülkemize olan taleplerini etkilediği görülmektedir. Turizm talebindeki değişimlere bağlı olarak geceleme sayılarında 2008-2017 yılları arasında değişimler meydana gelmiştir.

Verilerinden faydalanılan konaklama tesislerine ait geceleme sayılarına bakıldığında ülkemizde gerçekleşen geceleme sayısında 2008-2017 yılları arasında kayda değer artış ve düşüşlerin yaşandığı anlaşılmaktadır. On yıllık dönemde yabancı turistlerin geceleme sayısında yaklaşık on iki milyon artış görülmektedir. On yılda yerli ve yabancı turistlerin geceleme sayısında %21,09 oranında artış yaşanmıştır. Bununla birlikte 2012 yılında doksan milyonu aşan geceleme sayısının 2017 yılında altmış dokuz milyon seviyelerine gerilemesi, son yıllarda yaşanan gelişmelerin önemini ortaya koymaktadır (Tablo 5, Şekil 14).

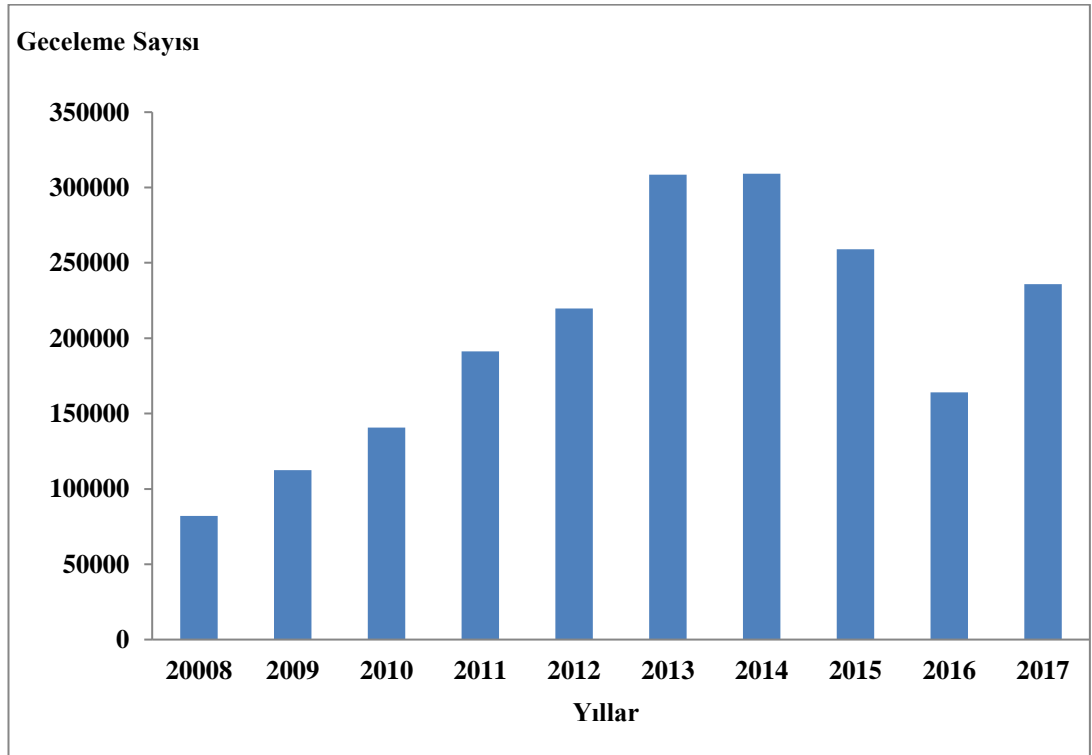
Şekil 14: Yabancı Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)

Türkiye'deki konaklama tesislerinde yabancı turistlerin 2008-2017 döneminde yapmış oldukları geceleme sayılarında 2015 yılına kadar geçen ilk altı yılda yaklaşık kırk milyon artış meydana gelirken, 2017 yılında ise 2014 yılına göre yaklaşık otuz milyon düşüş yaşanmıştır. Bir önceki yıla göre 2013, 2015 ve 2016 yıllarında düşüş olduğu anlaşılmaktadır. En hızlı düşüş 2016 yılında, bir önceki yıla göre %31,75 oranında gerçekleşmiştir. Diğer yıllarda görülen düşüş oranları yaklaşık yüzde bir oranındadır. Daha önce bahsedildiği üzere Rusya ile yaşanan kriz 2015 ve 2016 yılında gerilemeye neden olmuştur. Gerileme 2016 yılında 2015 yılına göre çok daha hızlı gerçekleşmiştir. Geceleme sayısında artış yaşanan yıllara bakıldığında, artış oranının bir önceki yıla göre 2010 yılında %23,9 seviyesinde, 2012 yılında %15,13 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir (Tablo 5, Şekil 14).

Ülkemizdeki konaklama tesislerinde yabancı turistlerin geceleme sayısının, 2008-2017 döneminde yerli turistlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu dönemi Rusya krizi öncesi ve sonrası olarak değerlendirmek mümkündür. Kriz öncesi yabancı turistlerin toplam geceleme sayısı içindeki payı en az %72 olurken, 2016 yılında %58,46 ve 2017 yılında %59,3 seviyesine düşmüştür (Tablo 5).

Şekil 15: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)

Bölgede gerçekleşen konaklama verilerini incelediğimizde on yıllık dönemde yabancı turistlerin geceleme sayısında gerçekleşen artış oranının ülkemizdeki artış oranından çok daha fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu dönem artışı bölge için %187,7 oranındadır. Yabancı turistlerin bölgede yapmış olduğu geceleme sayıları ülkemizde yapmış olduğu geceleme sayılarına nispeten daha fazla oranda artış göstermiştir (Tablo 5, Şekil 15).

Geceleme sayısında, 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %44 oranında, 2013 yılında yaklaşık %40,5 oranında artış yaşanmıştır. Söz konusu dönemde 2008 yılı sonrası yedi yıllık dönemde yaklaşık %279 oranında artış görülürken, 2015 ve 2016 yıllarında gerçekleşen gerileme neticesinde geceleme sayısının 2016 yılında 164 bin seviyesine düştüğü görülmektedir. Yukarıda bahsedilen kriz sonrasında etkisiyle de 2016 yılında %36,4 oranında negatif değişim oluşmuştur (Tablo 5, Şekil 15).

Tablo 7: Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	7.433	935	16.360	42.305	8.769	0	5.826	368	81.996
2009	8.055	2.118	29.673	53.999	8.910	0	9.107	645	112.507
2010	9.409	870	35.851	65.007	16.909	0	12.436	214	140.696
2011	14.977	5.679	39.184	101.098	14.478	0	15.345	574	191.335
2012	8.196	1.718	22.522	149.677	15.591	0	21.964	0	219.668
2013	7.190	9.705	37.299	198.057	22.168	0	34.121	0	308.540
2014	5.061	5.531	39.166	192.859	26.100	588	39.776	0	309.081
2015	2.153	3.663	31.101	172.091	17.434	325	29.360	2.898	259.025
2016	1.886	2.437	10.814	117.007	8.319	198	22.200	1.161	164.022
2017	3.519	8.043	19.912	166.003	11.932	270	24.855	1.365	235.899

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

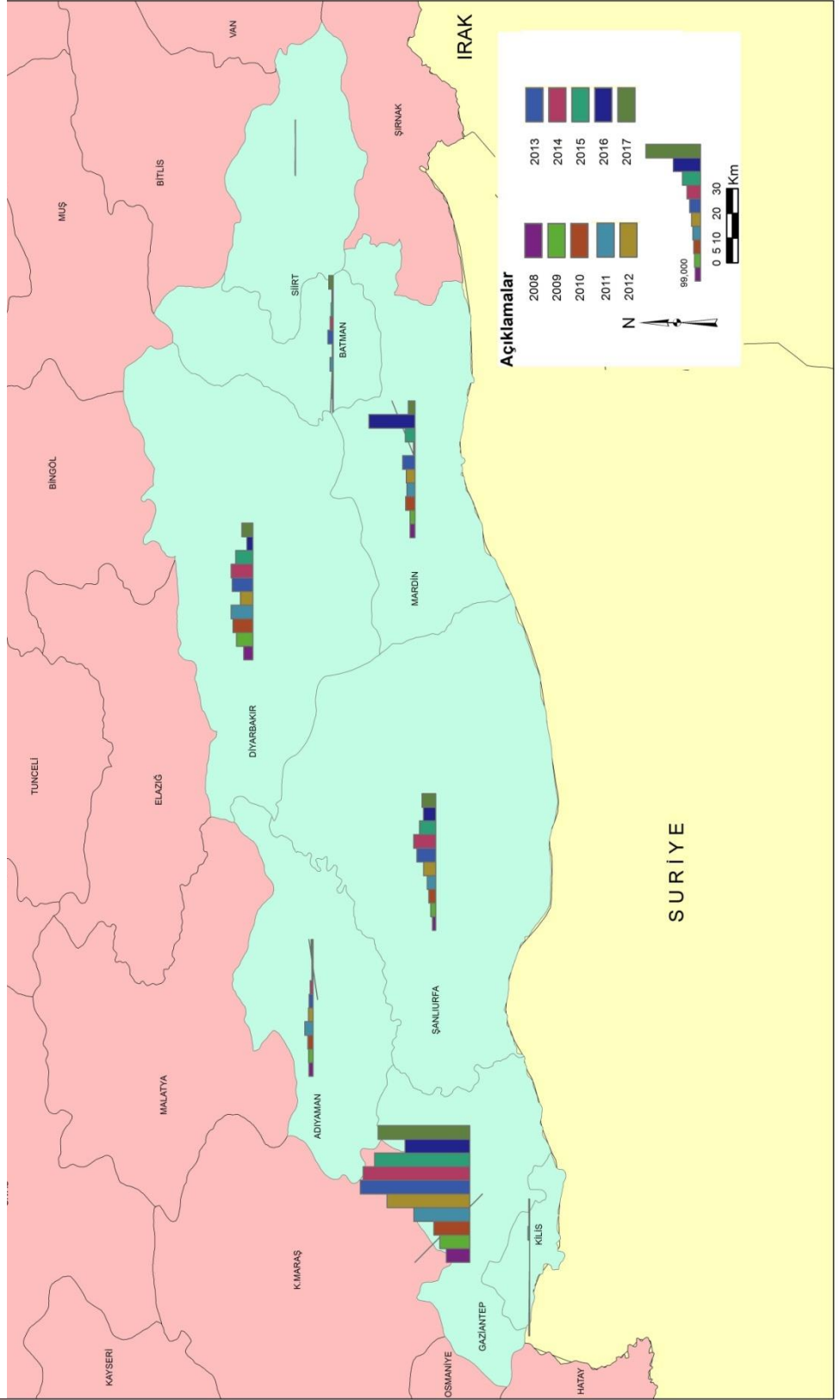
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki konaklama tesislerinin konaklama sayıları içinde yerli turistlerin konaklama sayılarının yabancı turistlerin konaklama sayılarına göre, 2008-2017 yılları arasında daha fazla olduğu görülmektedir. Bu dönemde, yabancı turistlerin payının 2008 yılına göre 2017 yılında çok fazla değişim

göstermediği anlaşılmaktadır (%90,52-%89,16). Yerli turistlerin toplam geceleme sayısı içindeki payı %83 ile %91 arasında iniş ve çıkışlar göstermektedir (Tablo 5).

Bölge illerindeki konaklama tesislerine ait konaklama istatistiklerine göre bölgede gerçekleşen yabancı turistlere ait geceleme sayıları içinde 2017 yılında en fazla paya sahip iller sırasıyla Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır illeridir. Bu üç ilin toplam içindeki payı %89,35'dir. Gaziantep ilinin 2008 yılında toplam içindeki payı %51,6 iken 2017 yılında %70,4'e, Şanlıurfa ilinin 2008 yılında toplam içindeki payı %7,1 iken 2017 yılında %10,5'e yükselirken, Diyarbakır ilinin 2008 yılında toplam içindeki payı %19,6 iken 2017 yılında %8,44'edüşmüştür. Adıyaman ve Mardin illerinin de payının 2008 yılına göre 2017 yılında önemli miktarda azaldığı görülmektedir (Tablo 7).

Yabancı turistlerin 2008-2017 yılları arasında bölge illerindeki geceleme sayılarına bakıldığında, 2009 ve 2017 yıllarında tüm illerde artışın meydana geldiği anlaşılmaktadır. Yıl bazında değişim oranları incelendiğinde Batman'da 2011 yılında bir önceki yıla göre %552,76 oranında artış görülmektedir. Medikal turizmin ve çözüm sürecinin olumlu yansıması, 2013 yılında da bir önceki yıla göre aynı ilde %464,9 oranında artış meydana getirmiştir. Bunun dışında bir önceki yıla göre Mardin'de 2010 yılında %89,8, Diyarbakır'da 2017 yılında %84,13 oranlarında artışlar görülmüştür. En fazla düşüş ise yine Batman ilinde %69,75 oranla 2012 yılında olmuştur. En fazla düşüş oranlarına göre Şanlıurfa ilinde 2015 yılında görülen %26,19 oranındaki gerileme diğer illere göre, krizlerin bu ili daha az etkilediği anlamında yorumlanabilir. Bununla birlikte Şanlıurfa ilinde bir önceki yıla göre gerilemenin görüldüğü yıl sayısı iki ile sınırlı kalmıştır. (Tablo 7, Şekil 16).

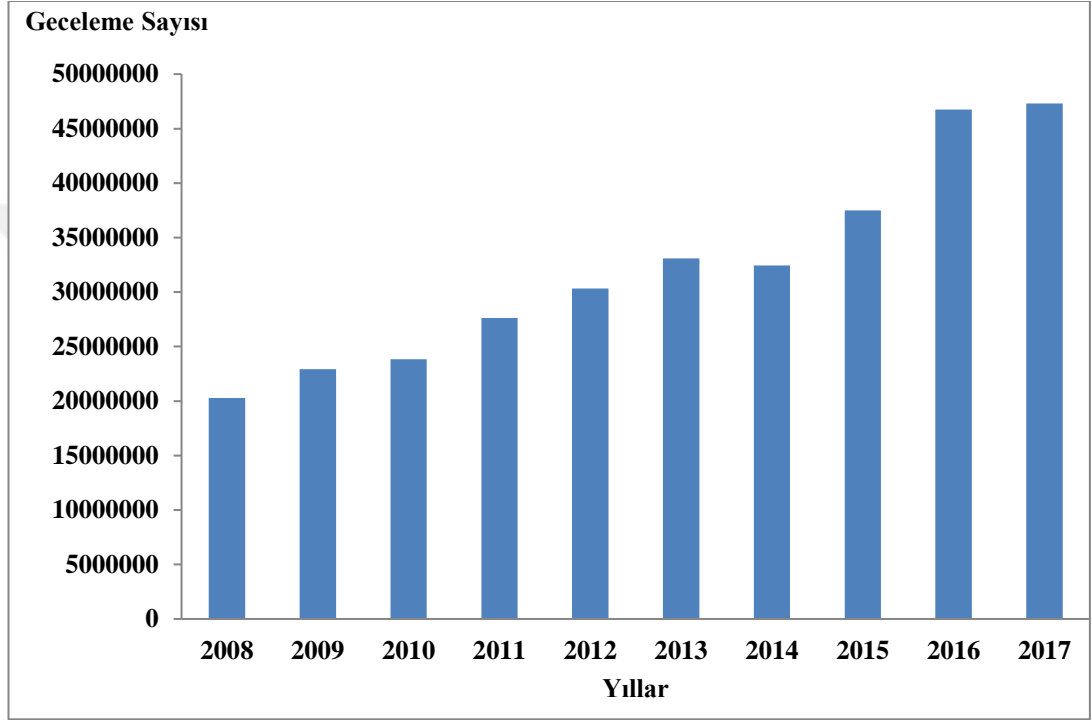
Şekil 16: Yabancı Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

3.2.3. Yerli Turistlerin Geceleme Sayıları

Bakanlıktan temin edilen verilere göre, yerli turistlerin ülkemizde yabancı turistlere göre daha az geceleme yaptıkları görülmektedir. Bunun sebeplerinin neler olabileceği konusu daha sonra ele alınacaktır.

Şekil 17: Yerli Turistlerin Türkiye'deki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)

Verilere göre 2008-2017 döneminde, yerli ziyaretçilerin ülkemiz genelinde gerçekleştirmiş olduğu geceleme sayısında %133,2 oranında artış yaşanmıştır. Bu dönemde geceleme sayısı 20.282.444'den 47.305.826'ya yükselmiştir. 2016 yılında geceleme sayısı ilk kez 40 milyonu aşmıştır. 2008 yılından 2014 yılına kadar geceleme sayısı bir önceki yıla göre artarken, 2015 yılında 642.081 azalmıştır. Yerli turistler en çok gecelemeyi 2016 ve 2017 yıllarında gerçekleştirmiştir (Tablo 5, Şekil 17).

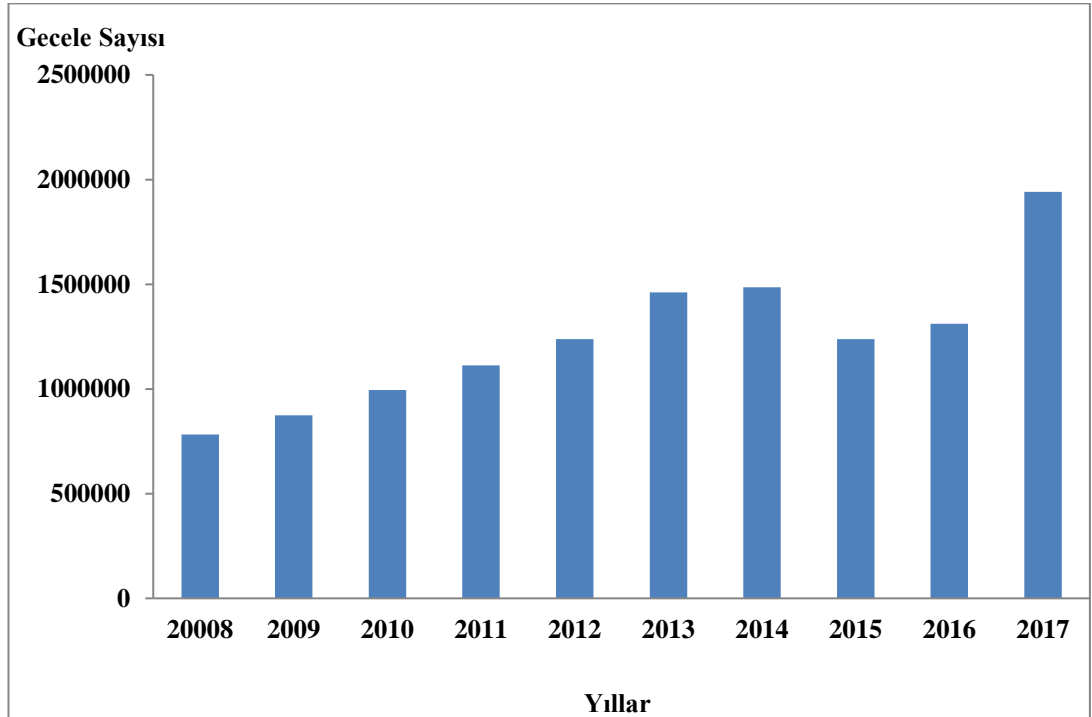
Ülkemizde gerçekleşen darbe girişimi nedeniyle 2017 yılında bir önceki yıla göre artış olmasına rağmen artış oranı diğer yıllarda görülen artış oranlarına göre çok daha düşük olmuştur. Olumsuz olarak değerlendirilebilecek diğer bir gelişme de 2014 yılı geceleme sayısının bir önceki yıla göre yaklaşık %2 oranında azalmasıdır.

Bu olumsuz duruma 2013 yılında Hatay Reyhanlı'da gerçekleşen terör saldırısı ve Taksim Gezi Parkı eylemlerinin sebep olduğu düşünülmektedir (Tablo 5, Şekil 17).

Yerli turistlerin 2008-2017 yılları arasında ülkemiz konaklama tesislerindeki geceleme sayılarının yabancı turistlerin konaklama sayılarından daha az olduğu görülmektedir. Son yıllarda yabancı turistlerin geceleme sayısında gerilemeyeşanmasının ardından, özellikle de konaklama tesislerinin Rusya krizi ve darbe girişiminden sonra yerli turistlere uyguladıkları fiyatları düşürmeleri nedeniyle yerli turistlerin toplam geceleme içindeki payları 2016 ve 2017 yıllarında artmıştır. 2016 yılına kadar yerli turistlerin payı %30 seviyesinin altında gerçekleşirken 2016 ve 2017 yıllarında %40 seviyesinin üstünde gerçekleşmiştir. Yerli turistlerin toplam geceleme sayısı içindeki payının 2016 yılındayaklaşık %41,5, 2017 yılında da yaklaşık %41 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 5).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi konaklama tesislerinde yerli turistlerin 2008 yılında 783.168 geceleme, 2017 yılında 1.941.083 geceleme yaptıkları görülmektedir. Değişim oranı %147,85 olmuştur (Tablo 5, Şekil 18).

Şekil 18: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Konaklama Tesislerinde Geceleme Sayıları (2008-2017)

Yerli turistlerin bölge tesislerindeki geceleme sayısında 2015 yılında gerileme görülürken, diğer yıllarda artış görülmektedir. Bir önceki yıla göre 2015 yılında yaklaşık %16 oranında düşüş olduğu, 2016 yılında yaklaşık %6 ve 2017 yılında %48 oranlarında artış olduğu anlaşılmaktadır. 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında da bir önceki yıla göre %10 oranının üstünde artış yaşanmıştır (Tablo 5, Şekil 18).

Yerli turistlerin toplam geceleme sayısı içindeki payı 2013, 2014 ve 2015 yıllarında %82 seviyelerine düşmekle beraber yerli turist geceleme sayısının 2017 yılında, 2008 seviyesi olan %90 seviyesine ulaştığı görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 8: Yerli Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis	TOPLAM
2008	46.900	67.840	215.169	311.945	56.996	-	80.732	3.586	783.168
2009	46.551	67.016	237.406	328.548	96.309	-	94.212	4.164	874.206
2010	47.940	77.087	281.948	322.917	149.160	-	111.545	4.250	994.847
2011	49.953	70.513	282.473	401.326	146.618	-	155.665	5.422	1.111.970
2012	65.998	60.072	254.960	504.217	153.990	-	199.326	-	1.238.563
2013	72.496	168.342	295.783	482.847	207.772	-	234.005	-	1.461.245
2014	80.769	111.760	307.136	436.145	274.392	18.942	256.590	-	1.485.734
2015	60.139	66.699	280.698	401.621	149.235	12.977	259.639	6.408	1.237.416
2016	68.993	105.705	246.959	471.135	149.862	21.866	238.619	7.781	1.310.920
2017	108.348	147.562	398.053	781.100	168.438	34.529	291.732	11.321	1.941.083

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

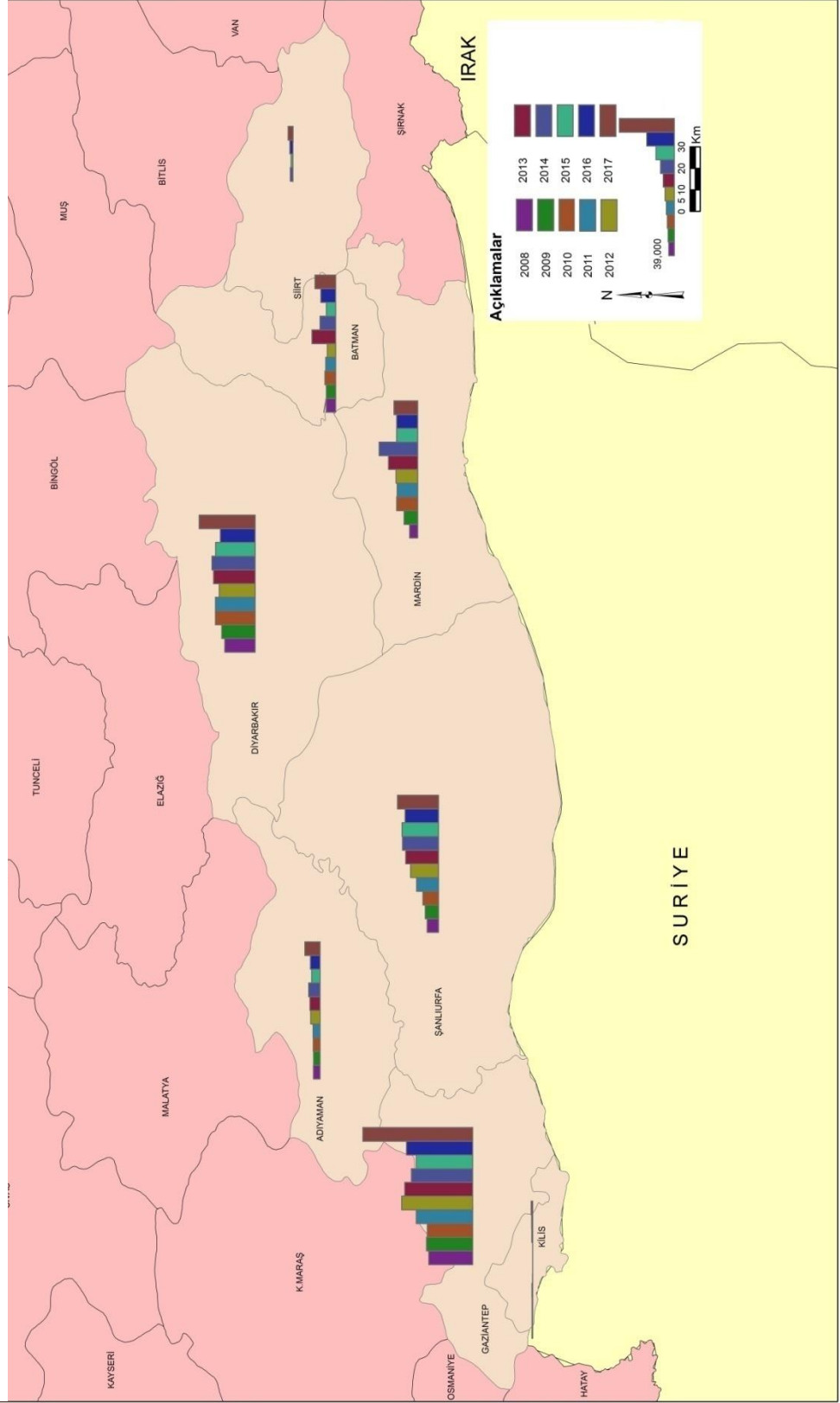
Yerli turistlerin 2008-2017 yılları arasında bölgede gerçekleştirdikleri geceleme sayıları içinde Gaziantep ilinin payı diğer illere göre daha fazladır. Gaziantep'in 2008 yılında payı %39,83 iken 2017 yılında %40,24'e yükselmiştir. Mardin ilinin 2008 yılındaki payının %7,28, 2017 yılındaki payının %8,68 olduğu görülmektedir. Bu dönem içinde, Gaziantep ilinin payının %29,36 ile en düşük seviyede gerçekleştiği 2014 yılında, Mardin ilinin payı da %18,47 ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 2014 yılında Gaziantep'in payı %33,04'den %29,36'ya düşerken, Mardin'in payı ise %14,22'den %17,47'ye yükselmiştir. Aynı yıl Batman ilinin de

payının %11,52 den %7,52'ye düştüğü, Diyarbakır'ın payının değişmediği, diğer illerin paylarının arttığı görülmektedir. On yıllık değişime bakıldığında Diyarbakır'ın payının %27,47'den %20,51'e gerilediği, Şanlıurfa'nın payının %10,31'den %15,03'e yükseldiği anlaşılmaktadır. Diğer illerin paylarında kayda değer değişim olmamıştır (Tablo 8).

Yerli turistlerin bölge illerindeki geceleme sayılarına bakıldığında, 2017 yılında bir önceki yıla göre geceleme sayısının tüm illerde artış gösterdiği görülmektedir. Diğer yıllarda bazı illerde bir önceki yıla göre artış görülürken, diğer illerde düşüş görülmektedir. Batman ilinde 2013 yılında %180,23 oranında, Mardin ilinde 2009 yılında %68,98 oranında ve Siirt ilinde 2016 yılında %68,5 oranında görülen artışlar olmuştur. On yıllık dönemde en yüksek oranda gerçekleşen bu artışlar farklı yıllarda yaşanmıştır. En hızlı düşüşler, 2015 yılında Mardin'de %45,61, Batman'da %40,32 ve Siirt'te %31,5 oranlarında gerçekleşmiştir. Çözüm sürecinde yaşanan olumsuzluklar sebebiyle 2015 yılında Şanlıurfa dışında tüm illerde gerileme olmuştur (Tablo 8, Şekil 19). Altındağ Belediyesi tarafından Şanlıurfa iline düzenlenen kültür gezileri nedeniyle bu ilde bir önceki yıla göre yerli turistlerin geceleme sayısında %1,19 oranında artış yaşanmıştır. 2015 yılında Şanlıurfa'da yerli turistlerin geceleme sayısı bir önceki yıla göre 3 bin artmıştır. Bölge illeri arasında en fazla gecelenin gerçekleştiği Gaziantep'te, 2015 yılında bir önceki yıla göre geceleme sayısında yaklaşık 35 bingeceme azalma görülmektedir (<http://www.milliyet.com.tr/altindag-da-kultur-gezileri-basladi-ankara-yerelhaber-976426/>, 01.02.2019).

Yerli turistlerin 2008-2017 yılları arasında bölge tesislerinde gerçekleştirdiği geceleme sayısının illere göre dağılımları incelendiğinde, on yıllık dönemde tüm illerde geceleme sayısının artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Şanlıurfa, Kilis, Mardin ve Gaziantep illerinde görülen artış oranı bölge ortalamasından yüksektir. Şanlıurfa ilinde yerli turistler tarafından, 2008 yılında 80.732, 2017 yılında 291.732 geceleme yapılmıştır. Değişim oranı en yüksek oran olup, %261,36'dır. Bu dönemde Diyarbakır'da %84,5 oranında artış yaşanmıştır. Siirt ili geceleme verileri 2014-2017 yılları ile kısıtlı olmakla beraber, geceleme sayısının 2017 yılında 2014 yılına göre %82,29 oranında arttığı anlaşılmaktadır (Tablo 8, Şekil 19).

Şekil 19: Yerli Turistlerin Geceleme Sayısının İllere Göre Dağılımı (2008-2017)

Konaklama sayılarına göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, on yıllık dönemde yabancı turistlerin geceleme sayısında, yerli turistlerin geceleme sayısına göre oransal olarak daha fazla artışın gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Söz konusu durumun il bazında farklı şekilde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bölge genelinin tersine, Adıyaman ilinde on yıllık dönemde yabancı turist geceleme sayısında azalma, yerli turist geceleme sayısında artış olduğu anlaşılmaktadır veya Şanlıurfa ve Mardin illerinde yerli turist geceleme sayısındaki artış oranı yabancı turist geceleme sayısındaki artış oranından daha fazladır (Tablo 7, Tablo 8).

3.3. ORTALAMA GECELEME SAYILARI

Turistlerin herhangi bir bölgede geçirdikleri süre, konaklama işletmeleri açısından ve diğer turizm işletmeleri açısından oldukça önemlidir. Konaklama süresinin artması konaklama işletmelerinin ve diğer turizm işletmelerinin gelirlerinin artmasına yol açacaktır.

3.3.1. Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre yerli ve yabancı turistlerin 2008-2017 yılları arasında ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde ortalama geceleme sayıları farklılık göstermektedir. Türkiye genelinde yerli ve yabancı turistlerin ortalama geceleme süreleri bölge genelindeki ortalama geceleme sürelerinden fazladır. Bir başka deyişle; turistler ülkemizde bölgeye göre daha uzun süreli konaklama yapmaktadırlar (Tablo 9).

Ülkemiz genelinde turistlerin 2008-2017 yılları arasındaki konaklama sürelerine bakıldığında, ülkemiz genelindeki tesislerde turistlerin ortalama geceleme sayısının 2,7 ile 3,3 arasında olduğu anlaşılmaktadır. Son yıla kadar ortalama geceleme süresi en az üç gece olurken, 2014 yılından sonra düşüş meydana gelmiş ve 2017 yılında ortalama 2,7'ye düşmüştür. 2010 ve 2012 yıllarında en yüksek ortalama geceleme sayısına ulaşıldığı görülmektedir. Son yıllarda yaşanan olumsuz gelişmeler sebebiyle, ülkemizde güvenli olarak nitelenen gezilip görülmesi gereken yerlerin daha önceki yıllara göre sayıca azalması sonucunda yerli ve yabancı turistler ülkemizde 2016 ve 2017 yıllarında daha önceki yıllara göre daha kısa süreli kalmışlardır (Tablo 9, Şekil 20).

Tablo 9: Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

	Yıllar	Yabancı	Yerli	ORTALAMA
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	1,6	1,3	1,4
	2009	1,6	1,4	1,4
	2010	1,7	1,4	1,4
	2011	1,6	1,4	1,4
	2012	1,6	1,4	1,5
	2013	1,6	1,4	1,5
	2014	1,7	1,5	1,5
	2015	1,7	1,5	1,5
	2016	1,8	1,5	1,5
	2017	1,7	1,5	1,5
TÜRKİYE	2008	4,2	1,8	3,1
	2009	4,2	1,9	3,1
	2010	4,3	1,9	3,3
	2011	4,1	1,9	3,2
	2012	4,4	1,9	3,3
	2013	4,2	1,9	3,2
	2014	4,1	1,9	3,2
	2015	4,2	1,9	3,1
	2016	4,6	2,1	3,0
	2017	3,7	2,0	2,7

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

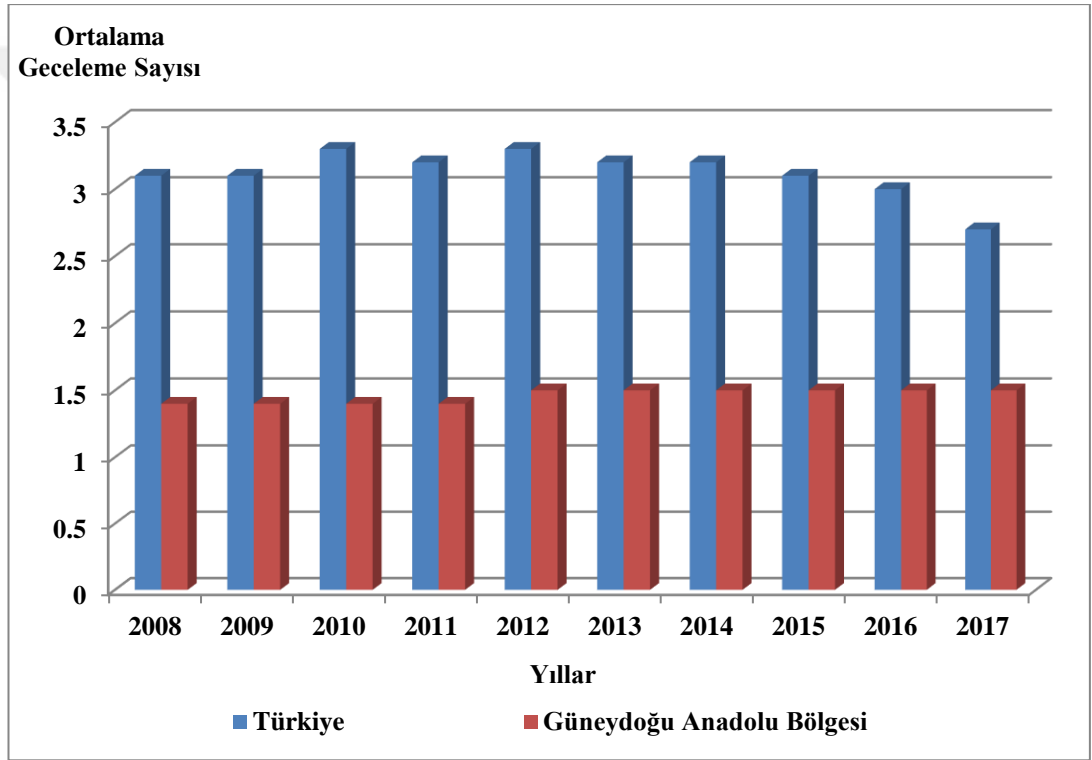
Yerli ve yabancı turistlerin bölge konaklama tesislerindeki konaklama sürelerinin ülkemiz konaklama tesislerindeki konaklama süresine göre yarı yarıya olduğu görülmektedir. Bölge tesislerindeki ortalama geceme sayısı 2008-2011 döneminde 1,4 olurken 2012-2017 döneminde 1,5 olmuştur (Tablo 9, Şekil 20).

Konaklama süresinin ülkede bölgeye göre daha fazla olmasının nedenleri şu şekilde açıklamak mümkündür.

- Ülkemiz genelinde gezilmesi ve görülmesi gereken yerlerin sayıca bölgeye göre daha fazla olması
- Turistlerin deniz, kum, güneş turizmini daha çok tercih etmeleri

- Özellikle Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki konaklama tesislerinin her şey dahil sistemini kullanmaları
- Her şey dahil sistemi kullanan işletmelerin konaklama açısından ve ekonomik açıdan daha avantajlı olması
- Her şey dahil sistemini kullanan konaklama tesislerinin uzun süreli konaklamalar için daha uygun olmaları
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin, ülkemize gerçekleştirilen turlar içerisinde bir ve/veya iki gece konaklamalı olarak yer alması

Şekil 20: Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Bölge illerine bakıldığında; turistlerin 2008 yılında en uzun süreli geceleme yaptıkları illerin Kilis ve Batman olduğu, 2017 yılında Siirt ve Kilis olduğu görülmektedir. En az geceleme yapılan iller 2008 yılında Adıyaman, Diyarbakır ve Şanlıurfa olurken, 2017 yılında Adıyaman, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa illeri olmuştur (Tablo 10, Şekil 21).

Tablo 10: Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis
2008	1,1	1,6	1,3	1,4	1,4	-	1,3	1,7
2009	1,0	1,4	1,4	1,5	1,5	-	1,3	1,8
2010	1,1	1,4	1,5	1,5	1,5	-	1,3	1,9
2011	1,3	1,2	1,4	1,5	1,5	-	1,4	1,8
2012	1,2	1,5	1,4	1,5	1,5	-	1,5	-
2013	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5	-	1,5	-
2014	1,3	1,3	1,4	1,6	1,6	1,1	1,6	-
2015	1,2	1,2	1,5	1,6	1,6	1,5	1,6	1,9
2016	1,3	1,4	1,6	1,5	1,7	1,4	1,6	1,6
2017	1,5	1,6	1,6	1,5	1,5	2,1	1,5	1,8

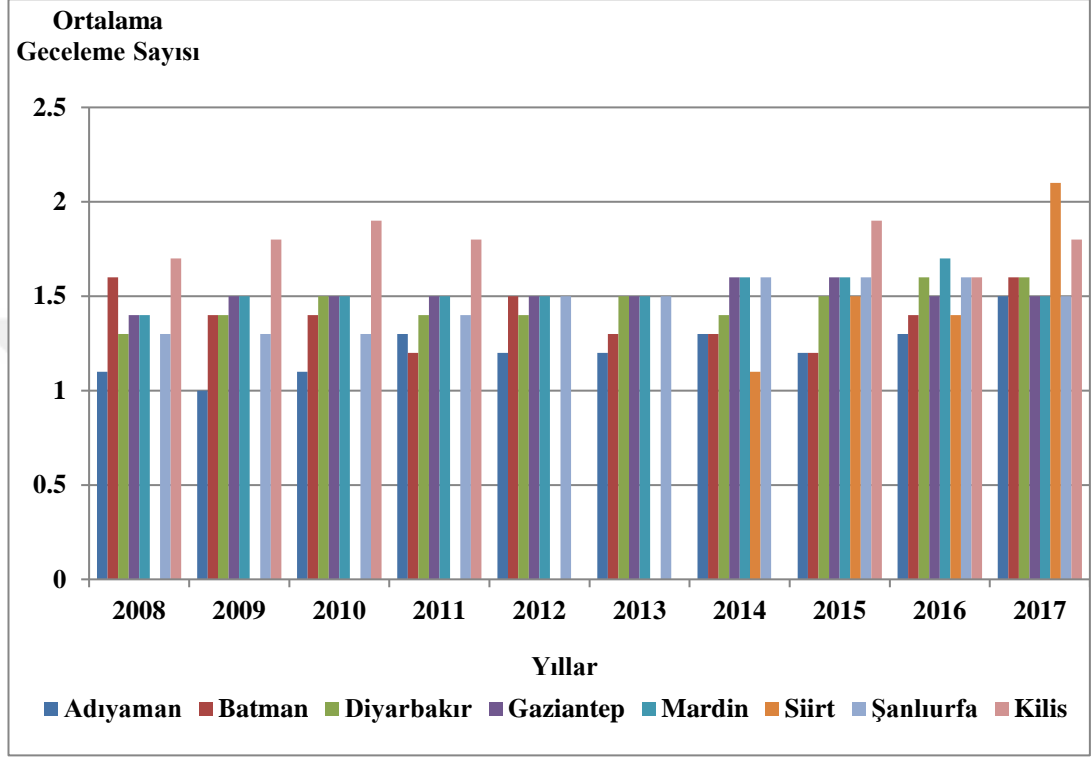
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Gaziantep ilinde gerçekleşen ortalama geceleme sayılarında yıllara göre çok fazla değişim olmamıştır. Bu ilde ortalama geceleme sayısı 1,4-1,6 arasında değişmektedir. Siirt, Adıyaman ve Batman illerinde ise ortalama geceleme sayılarında yıllara göre değişkenlik diğer illere göre daha fazla olmuştur. Adıyaman'da 2008 yılında ortalama geceleme sayısı 1,1 iken 2017 yılında 1,5'e, Diyarbakır'da 1,3 iken 1,6'ya yükselmiştir. Siirt ilinin verileri dört yıllık olmasına rağmen, 2014 yılında 1,1 olan geceleme sayısının 2017 yılında 2,1'e yükseldiği görülmektedir. Siirt'e son yıllarda inanç turizmi için gelen yerli ziyaretçilerin yapmış oldukları geceleme sayısındaki artış buna sebep olmuştur. Diğer illerde ortalama geceleme sayısı ikinin altında gerçekleşmiştir (Tablo 10, Şekil 21).

Bölge illerinin turistler ve bölgeye tur düzenleyen seyahat acenteleri tarafından konaklama yapmak için güvenli bulunmaması, bölgede bir veya bir kaç ilde konaklama yapılarak diğer illerin ziyaret edilmesi, turistlerin ve seyahat acentelerinin konaklama maliyetleri açısından en ekonomik ili/illeri tercih etmesi

gibi nedenlerden dolayı ortalama geceleme sayısı illerde ve bölgede düşük seviyededir.

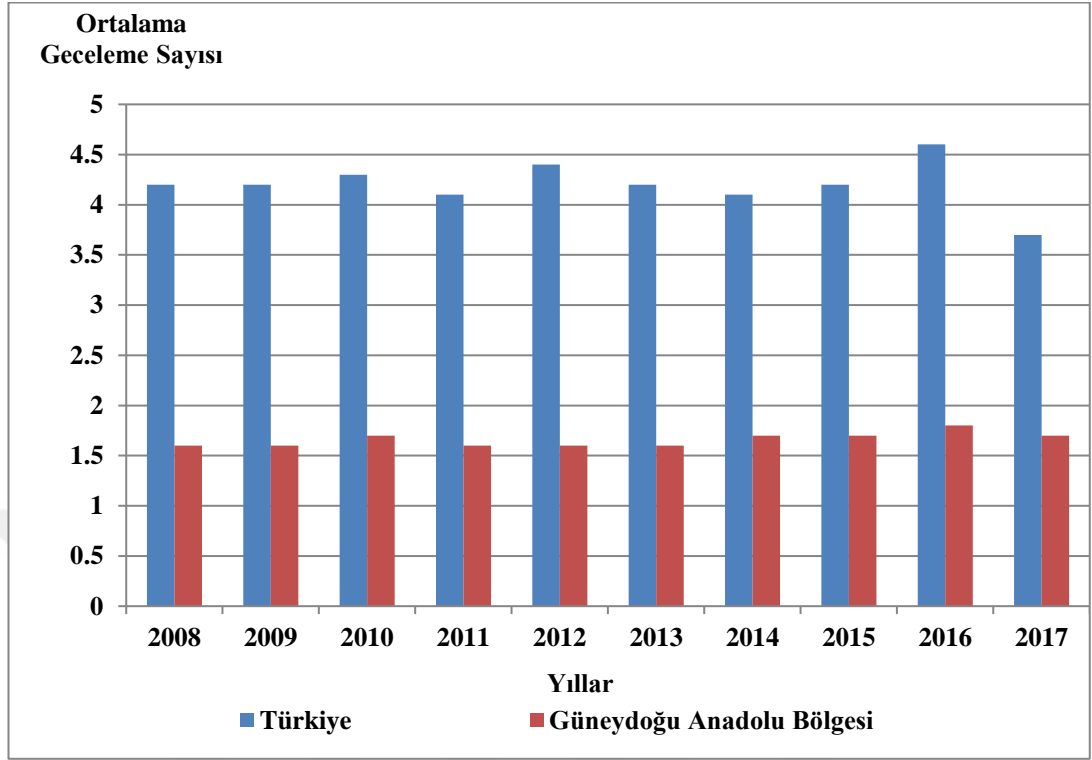
Şekil 21: Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

3.3.2. Yabancı Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları

Türkiye'de yabancı turistlerin ortalama geceleme süreleri 2008-2017 döneminde bölgedeki ortalama geceleme sürelerine göre daha uzun süreli olmuştur. Yabancı turistlerin ülkemizdeki konaklama süresinin, yıllar itibariyle bölgedeki konaklama süresine göre genellikle 2-2.8 geceleme arası daha fazla olduğunu görmekteyiz (Tablo 9, Şekil 22). Ülkemize düzenlenen turların bölgeyi de kapsamamasından dolayı bölgede geçirilen süre ülkemizi gezmek için ayrılan sürenin bir kısmı olmaktadır. Diğer bir neden ise sadece bölgeyi gezmek için gelen yabancı ziyaretçilerin, bölgede gezilip görülmesi gereken yerlerin az olmasından dolayı kısa süreli konaklama yapması veya bölgede sadece bir veya iki ili ziyaret etmek amacıyla bulunmaları olarak yorumlanabilir.

Şekil 22: Yabancı Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Yabancı turistlerin ortalama geceleme sayılarına bakıldığında ülkemizde en fazla 4,6 geceleme, en az 3,7 geceleme yaptıkları görülmektedir. En uzun süreli konaklamayı 2016 yılında, en kısa süreli konaklamayı ise 2017 yılında gerçekleştirmişlerdir (Tablo 9, Şekil 22). Son iki yıla ait bu verilerin örneği diğer yıllarda görülmemektedir. 2016 yılında kriz nedeniyle konaklama işletmelerinin fiyat indirimine gitmesi tatil maliyetlerini düşürmüştü, tatil maliyetinin düşmesi de konaklama süresinin uzamasına neden olmuştur (<https://t24.com.tr/haber/turizm-gelirinde-9-sene-geriye-gidildi-turist-son-17-yilin-en-ucuz-yaz-tatili-yapti,386322>, 02.02.2019).2016 yılında Sultanahmet Meydanı'nda, Atatürk Havalimanı'nda ve Taksim'de düzenlenen canlı bomba saldırıları, Beşiktaş-Bursaspor maçı sonrası çevik kuvvet polislerine yönelik, Ankara'da askeri servis aracının geçişi sırasında, Diyarbakır Lice'de askeri aracın geçişi sırasında ve Ankara Kızılay'da bomba yüklü araçla düzenlenen saldırılar, darbe girişimi , ayrıca Rusya ile yaşanan krizin devam etmesi 2017 yılında yabancı turistlerin ülkemizdeki konaklama sürelerini olumsuz etkilemiştir.

Yabancı turistler bölgede 2008-2017 döneminde yerli turistlere göre daha uzun süreli konaklamalar yapmışlardır. Yabancı turistler bölgede 2008 yılında yerli

turistten 0,3 gece, 2017 yılında 0,2 gece fazla kalmışlardır (Tablo 9, Şekil 15). Bu durumun nedenleri şu şekilde açıklanabilir:

- Etnik turizmi, inanç turizmi ve kültür turizmi için bölgeyi ziyaret eden yabancı turistlerin aynı amaçla bölgeyi ziyaret eden yerli turistlere göre gelir seviyesinin yüksek olması
- Yabancı turistlerin bölgeyi ilk ve son kez ziyaret etme anlayışıyla mümkün olduğunca çok yeri görebilmek
- Yerli turistlerin tatil yapmak için ayırdığı bütçenin bir kısmını bölgeye yapılacak ziyaretler için ayırması
- Yerli turistlerin özellikle de yakın bölgelerde ikamet edenlerin tatillerini gerçekleştirmek üzere tercih ettikleri dönem olan yaz mevsiminde Güneydoğu Anadolu Bölgesi sıcaklık ortalamasının yüksek olması nedeniyle bölgeyi kış ve bahar aylarında hafta sonlarında veya kısa süreli resmi tatillerde kısa süreli veya günübirlik şekilde ziyaret etmeleri, bölgeye uzak olanların ise izin süresinin kısa olması ve bu süre içinde farklı bölgelerde akraba ve hasta ziyaretleri, taziye, düğün, sünnet gibi etkinlikleri de izin döneminde gerçekleştirmeleri
- Devlet memurlarının görev icabı nedeniyle daha önce bölgeyi görmüş olmaları
- Bölgede gerçekleştirilen kongre, seminer, bayi toplantısı organizasyonlarının kısa süreli gerçekleştirilmesi

2014-2017 döneminde, diğer illerin tersine, Gaziantep iline ait verilerde çok fazla değişim olmamıştır. On yıllık dönemde yabancı turistlerin Gaziantep ilindeki ortalama geceleme sayısı 1,6 ile 1,8 arasındadır değişmektedir. Yabancı turistlerin 2018 yılı geceleme sayılarına göre Gaziantep'te bulunan işletme belgeli tesislerde ortalama 1,6 gece kaldıkları anlaşılmaktadır. Mardin ilinde de durum Gaziantep'ten çok farklı değildir. 2008 yılı ve 2017 yılı ortalama geceleme sayıları aynı düzeydedir. Yabancı turistler 2017 yılında Adıyaman'da, 2008 yılına göre 0,5 gece daha fazla kaldıkları görülmektedir (Tablo 11, Şekil 23).

Tablo 11: Yabancı turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis
2008	1,1	1,8	1,8	1,7	1,5	-	1,6	1,3
2009	1,1	1,6	1,7	1,8	1,4	-	1,6	2,3
2010	1,2	1,5	1,8	1,7	1,7	-	1,6	1,4
2011	1,4	1,2	2,0	1,6	1,7	-	1,7	2,0
2012	1,1	1,4	1,6	1,7	1,5	-	1,7	-
2013	1,1	2,1	1,7	1,7	1,4	-	1,6	-
2014	1,2	1,6	1,6	1,8	1,5	1,2	1,7	-
2015	1,2	1,2	1,6	1,8	1,5	1,6	1,8	2,1
2016	1,4	1,9	2,3	1,7	2,1	1,3	2,2	1,3
2017	1,6	1,9	1,7	1,6	1,5	1,2	1,9	1,6

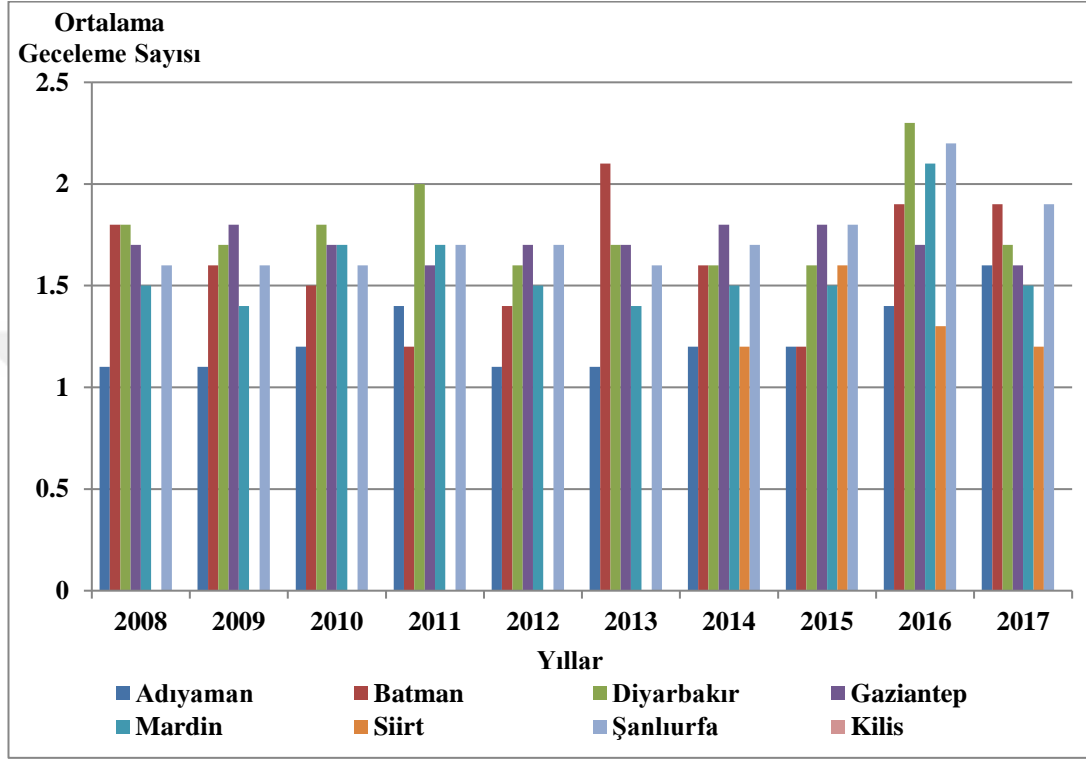
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Yabancı turistlerin bölge illerindeki konaklama sürelerine bakıldığında, yabancıların 2008 yılında en kısa süreli konaklama yaptıkları illerin Adıyaman ve Kilis olduğu, 2018 yılında ise Batman ve Şanlıurfa olduğu görülmektedir. Kilis ilinde ortalama geceleme sayısının oldukça fazla değişkenlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu ilde iki yıl üst üste ortalama geceleme sayısının aynı olduğu görülmemektedir. Kilis'in 2009, 2011 ve 2015 yıllarında en uzun süreli, 2008, 2010 ve 2016 yıllarında ise en kısa süreli geceleme yapılan iller arasında yer aldığı görülmektedir. Kilis'e düşen füzelerin nedeniyle yabancı turistlerin tercihlerinin de değiştiğini söylemek mümkündür. 2008 yılında ortalama geceleme sayısı 1,3 olan Kilis'te yabancı turistler 2017 yılında ortalama 1,6 gece kalmışlardır (Tablo 11, Şekil 23). Bununla birlikte ortalama geceleme sayısının genellikle bölge ortalamasından yüksek olduğu Kilis ilinde, bu durumun nedenleri olarak, işletme belgeli tesis

sayısının bir adet olduğu ve sınır bölgesine yakın olması nedeniyle gazetecilerin ve askeri personellerin yoğun olması gösterilebilir.

Şekil 23: Yabancı Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Ortalama geceleme sayıları dikkatle incelendiğinde, yabancı turistlerin bölge illerindeki ortalama konaklama sürelerinde farklılık olduğu, Gaziantep'te ise konaklama süresi bakımından yabancı turistlerin tercihlerinin değişmediği söylenebilir (Tablo 11, Şekil 23).

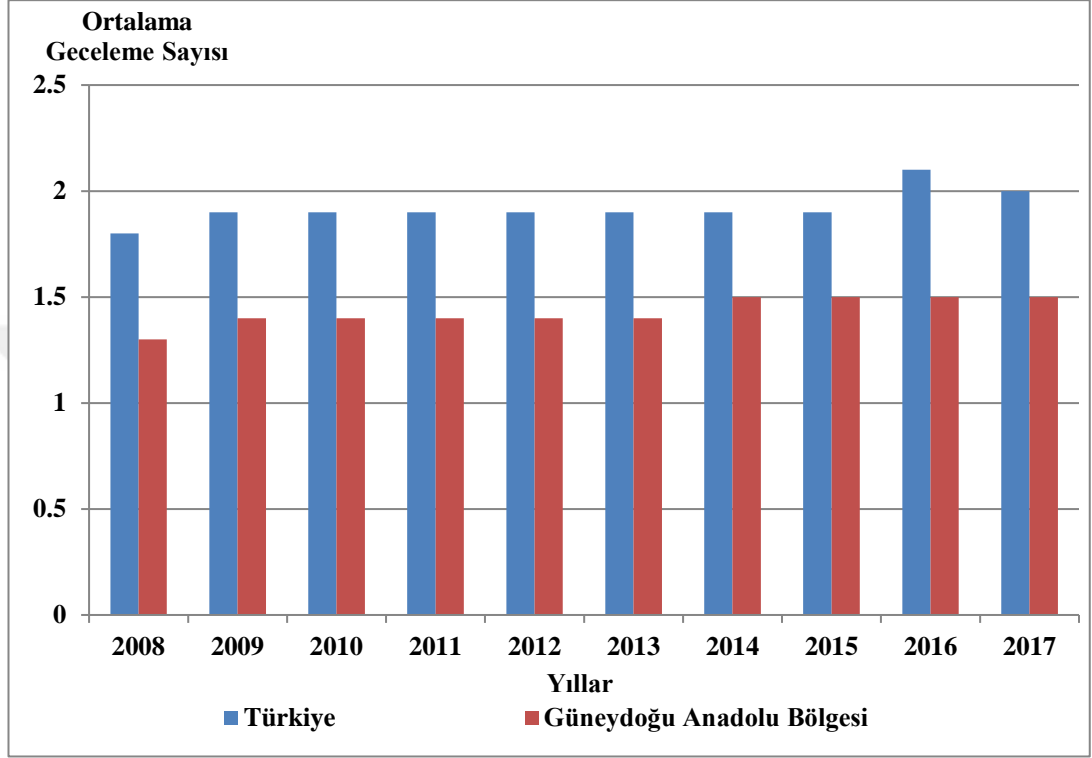
3.3.3. Yerli Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları

Yerli turistlerin ülkemizdeki konaklama sürelerinin bölgedeki konaklama sürelerine göre 2008-2017 yılları arasında daha uzun olduğu anlaşılmaktadır. yıllar itibari ile birbirine çok yakındır. Yerli turistlerin bölge genelinde konaklama süreleri de yıllar itibari ile birbirine çok yakındır. Ancak yerli turistlerin bölgedeki konaklama süreleri, ülke genelindeki konaklama sürelerinden daha kısadır (Tablo 9, Şekil 24).

Yerli turistlerin ülkemiz konaklama tesislerindeki ortalama geceleme süresi 2008-2017 yılları arasında en fazla 2,1 gece, en az 1,8 gece olmuştur. En fazla

ortalama geceleme süresinin 2016 yılında görülmektedir, bunun nedenlerine daha önce de değinilmiştir. Yerli turistlerin 2009-2015 döneminde ülkede geçirdikleri ortalama geceleme sürelerinin aynı olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 9, Şekil 24).

Şekil 24: Yerli Turistlerin Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

Yerli tursitlerin bölge konaklama tesislerindeki ortalama geceleme sayıları incelendiğinde, istikrarlı bir durum görülmektedir. Ortalama geceleme sayısı 2008 yılında 1,3 geceleme, 2009-2013 döneminde 1,4 geceleme, 2014-2017 döneminde 1,5 geceleme olmuştur (Tablo 9, Şekil 24).

Yerli turistlerin bölge illerindeki ortalama kalış süreleri yıllar itibariyle çok fazla değişkenlik göstermemektedir. Bölgede özellikle en fazla gecelemenin yapıldığı; Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Mardin illerinde ortalama geceleme sayısının yıllar itibariyle çok fazla iniş çıkış göstermediği anlaşılmaktadır. Örneğin Gaziantep ilinde en az ortalama geceleme süresi ile en fazla ortalama geceleme süresi arasında 0,1 gece, Şanlıurfa, Diyarbakır ve Mardin'de 0,3 gece fark bulunmaktadır (Tablo 9, Şekil 24).

Tablo 12: Yerli turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

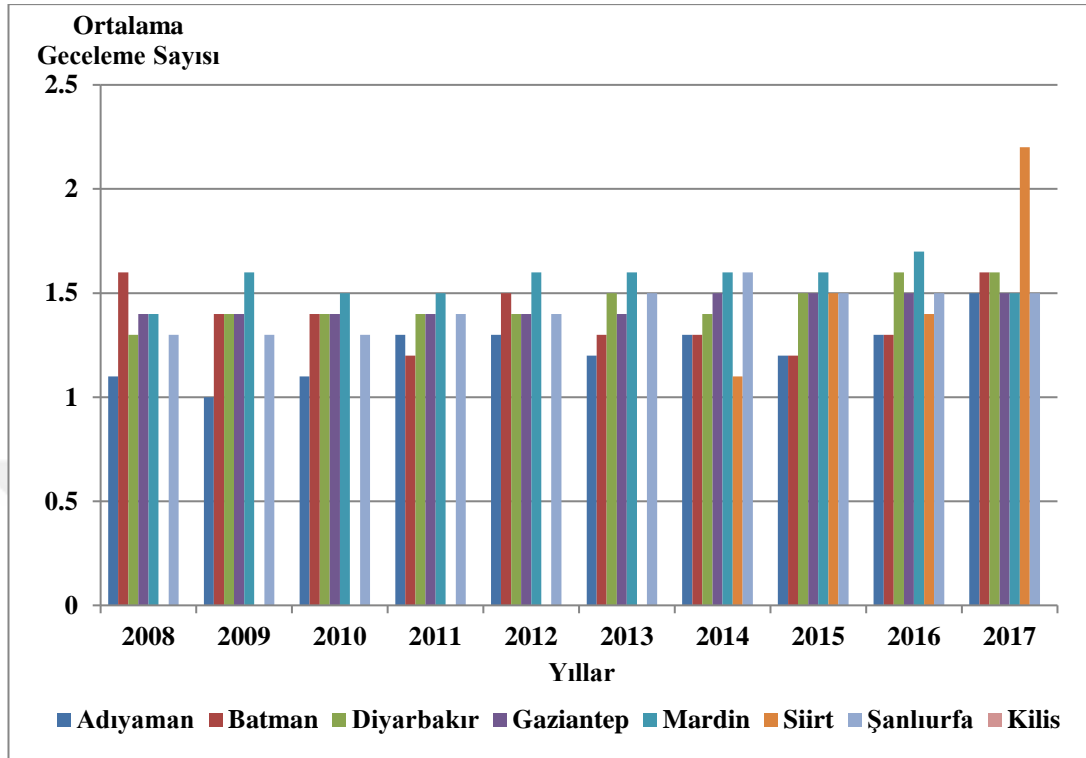
Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Mardin	Siirt	Şanlıurfa	Kilis
2008	1,1	1,6	1,3	1,4	1,4	-	1,3	1,8
2009	1,0	1,4	1,4	1,4	1,6	-	1,3	1,8
2010	1,1	1,4	1,4	1,4	1,5	-	1,3	1,9
2011	1,3	1,2	1,4	1,4	1,5	-	1,4	1,8
2012	1,3	1,5	1,4	1,4	1,6	-	1,4	-
2013	1,2	1,3	1,5	1,4	1,6	-	1,5	-
2014	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6	1,1	1,6	-
2015	1,2	1,2	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	2,1
2016	1,3	1,3	1,6	1,5	1,7	1,4	1,5	1,3
2017	1,5	1,6	1,6	1,5	1,5	2,2	1,5	1,6

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Yerli turistlerin illere göre ortalama geceleme sayılarına baktığımızda en yüksek ortalama 2017 yılında Siirt'te, en düşük ortalama 2009 yılında Adıyaman'da gerçekleşmiştir. Yerli turistler 2017 yılında Siirt İli'nde ortalama 2.2 geceleme yapmışlardır (Tablo 12, Şekil 25). Veysel Karani Türbesi'ne ve Tillo'ya inanç turizmi amacıyla yapılan seyahatler sebebiyle Siirt ilinde 2017 yılında ortalama geceleme sayısının bölge ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir.

Yerli turistlerin on yıllık dönemde en az süreli konaklama yaptıkları il Adıyaman, en uzun süreli konaklama yaptıkları il Mardin olmuştur. Diyarbakır, Gaziantep, Siirt ve Şanlıurfa illerine ait ortalama geceleme sayıları aynıdır (Tablo 12, Şekil 25).

Şekil 25: Yerli Turistlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Ortalama Geceleme Sayıları (2008-2017)

3.4. DOLULUK ORANLARI

Kapasite kavramı işletmeler açısından, üretim oranı ya da belli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilebilecek üretim miktarı anlamını taşırken, konaklama işletmeleri açısından ise kapasite, konaklama işletmelerinin birincil ürünü oda ve yatak sayısı anlamını taşımaktadır. Kapasite kullanımı, konaklama işletmelerinde kapasitenin kullanılan kısmı olarak tanımlanmaktadır. İşletmelerde verimliliğin, karlılığın ve rantabilitenin en temel göstergelerinden birisi olan kapasite kullanımı, otel işletmelerinde doluluk oranları ile ifade edilmektedir. Konaklama işletmelerinde mevcut oda ve yatak miktarının ne kadarının satıldığı, ne kadarının boş kaldığı işletme yöneticilerinin önem verdiği konulardan birisidir. Kapasitenin kısa dönemde sabit olduğu, kuruluşu yüksek maliyetler gerektiren ve sunulan ürünün niteliğinin stoklamaya olanak vermemesi, otel işletmelerini mevcut kapasitelerinden maksimum düzeyde faydalanmalarını gerekli kılar. Başka bir deyişle konaklama işletmelerinin karlı hale gelmesi ve devamlılığının sağlanması için kapasite kullanımının yüksek olması gerekmektedir.

Doluluk oranının hesaplanmasındaki değişkenler konaklama işletmesinin satışa sunduğu oda ve yatak sayısı ile konaklama işletmesinde satılan oda ve yatak sayısıdır. Dolayısıyla Türkiye'de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008-2017 döneminde değişkenlerde meydana gelen azalmalara ve artışlara bağlı olarak doluluk oranlarında da azalma ve artışlar meydana gelmiştir.

Türkiye'de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, 2008-2017 yılları arasında turizm işletmesi belgeli konaklama işletmelerinin doluluk oranlarına bakıldığında, toplam arzın yarısı kadarının veya yarısından daha azının kullanıldığı anlaşılmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13: Doluluk Oranları (2008-2017)

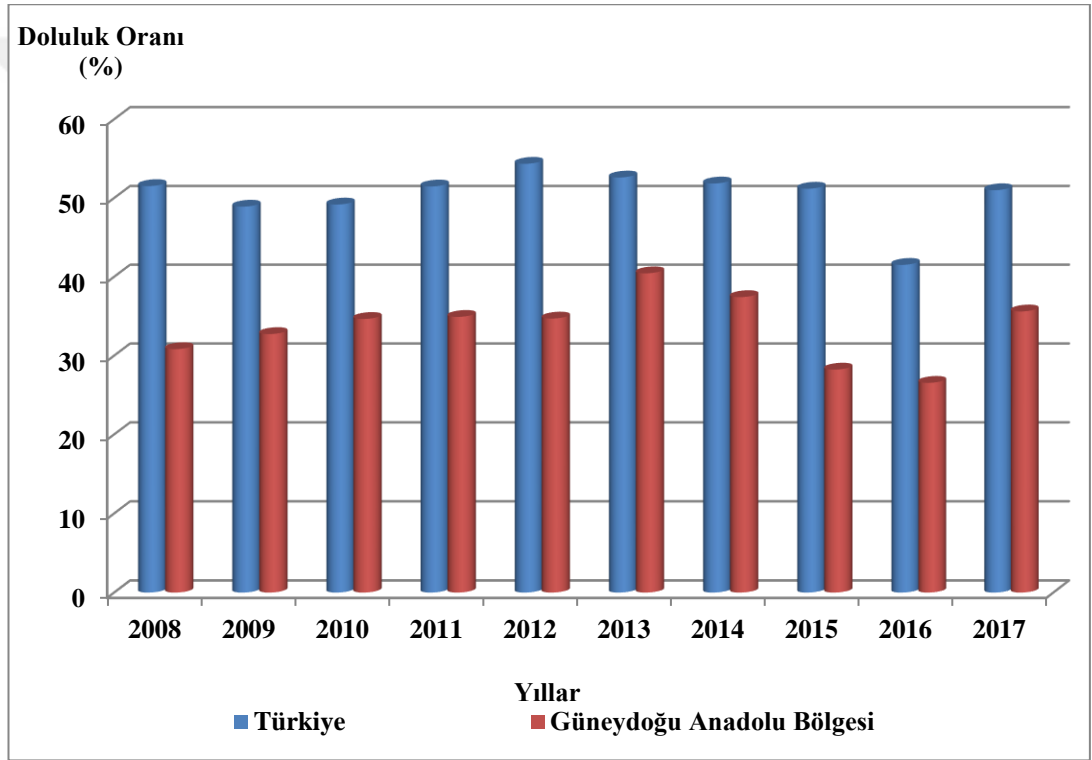
	Yıllar	Doluluk Oranı (%)		
		Yabancı	Yerli	ORTALAMA
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	2,92	27,90	30,82
	2009	3,73	29,00	32,73
	2010	4,30	30,35	34,65
	2011	5,13	29,78	34,91
	2012	5,23	29,47	34,70
	2013	7,05	33,39	40,44
	2014	6,44	30,98	37,42
	2015	4,86	23,36	28,22
	2016	2,95	23,59	26,54
	2017	3,86	31,74	35,60
TÜRKİYE	2008	37,71	13,80	51,51
	2009	35,38	13,52	48,90
	2010	37,23	11,94	49,17
	2011	38,12	13,34	51,46
	2012	40,74	13,61	54,34
	2013	38,41	14,19	52,60
	2014	38,90	12,94	51,84
	2015	36,85	14,33	51,18
	2016	24,26	17,24	41,51
	2017	30,24	20,76	50,99

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

Yerli ve yabancı turistlerin toplamda işgal ettiği oda sayılarının, toplam satışa sunulan oda sayıları içinde oranlarına bakıldığında; Türkiye genelindeki konaklama işletmelerinde 2008-2017 döneminde gerçekleşen doluluk oranlarının, bölgedeki konaklama işletmelerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ülkemizde oda arzının yaklaşık yarısı yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından kullanılırken, 2017 ve 2008 yıllarındaki doluluk oranlarının birbirine çok yakın gerçekleştiği görülmektedir.

On yıllık dönemde, en yüksek doluluk oranı %54,34 ile 2012 yılında, en düşük doluluk oranı ise %41,51 ile 2016 yılında gerçekleşmiştir (Tablo 13, Şekil 26).

Şekil 26: Türkiye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Doluluk Oranları (2008-2017)

Yerli ve yabancı turistlerin toplamda işgal ettiği oda sayılarının, toplam satışa sunulan oda sayıları içinde oranlarına bakıldığında; 2008-2017 yılları arasında bölge tesislerindeki doluluk oranlarının %26,54 ile %40,44 arasında olduğu anlaşılmaktadır. En düşük doluluk oranı bölgede, ülkemizdeki gibi 2016 yılında gerçekleşirken, en yüksek doluluk oranı ise 2013 yılında gerçekleşmiştir. 2017 yılında hem ülkemizde hem bölgede doluluk oranları bir önceki yıla göre artmıştır (Tablo 13, Şekil 26).

Yabancı turistlerin ülkemiz tesislerindeki doluluk oranları, bölgede tesislerindeki doluluk oranlarına göre oldukça yüksektir. Başka bir ifade ile ülkemizde bir yıl içerisinde satışa sunulan odaların çoğu yabancı turistler tarafından, bölgede ise yerli turistler tarafından satın alınmıştır (Tablo 13).

Ülkemizde 2008 yılında yabancı turistlerin doluluk oranı %37,71 iken, 2017 yılında %30,24'e düşmüş; yerli turistlerin doluluk oranı %13,8 iken, 2017 yılında %20,76 ya yükselmiştir. Yabancı turistlerin ülkemizde en yüksek doluluk oranı %40,74 ile 2012 yılında, yerli turistlerin %20,76 ile 2017 yılında gerçekleşmiştir. Ülkemizde yabancı turistlerin en düşük doluluk oranı 2016 yılında %24,26 olurken, yerli turistlerin en düşük doluluk oranı 2010 yılında %11,94 olmuştur (Tablo 13).

Bölgede 2008 yılında yabancı turistlerin doluluk oranı %2,92 iken, 2017 yılında %3,86'ya yükselmiş; yerli turistlerin doluluk oranı %27,9 iken, 2017 yılında %31,74'e yükselmiştir. Yabancı turistlerin bölgede en yüksek doluluk oranı %7,05 ile 2013 yılında, yerli turistlerin de %33,39 ile 2013 yılında gerçekleşmiştir. Bölgede yabancı turistlerin en düşük doluluk oranı 2008 yılında %2,92 olurken, yerli turistlerin en düşük doluluk oranı 2015 yılında %23,36 olmuştur (Tablo 13).

Tablo 14: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları (2008-2017)

Yıllar	Adıyaman (%)	Batman (%)	Diyarbakır (%)	Gaziantep (%)	Mardin (%)	Siirt (%)	Şanlıurfa (%)	Kilis (%)
2008	27,19	26,50	35,36	33,27	23,27	-	26,02	24,01
2009	27,86	26,44	39,47	33,37	31,08	-	27,14	29,28
2010	32,04	26,87	46,51	31,12	38,04	-	28,91	27,18
2011	27,95	22,86	43,65	37,69	28,35	-	33,38	36,51
2012	24,36	18,82	39,34	44,57	22,48	-	34,45	-
2013	24,94	47,64	44,19	45,66	28,93	-	41,71	-
2014	26,72	40,99	39,88	38,46	36,92	25,01	37,35	-
2015	19,00	24,01	32,09	29,21	21,63	11,99	34,78	29,65
2016	20,15	24,75	24,78	30,53	19,84	16,12	31,24	28,41
2017	28,77	40,10	32,18	40,07	24,79	25,85	40,54	40,98

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "İşletme Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>

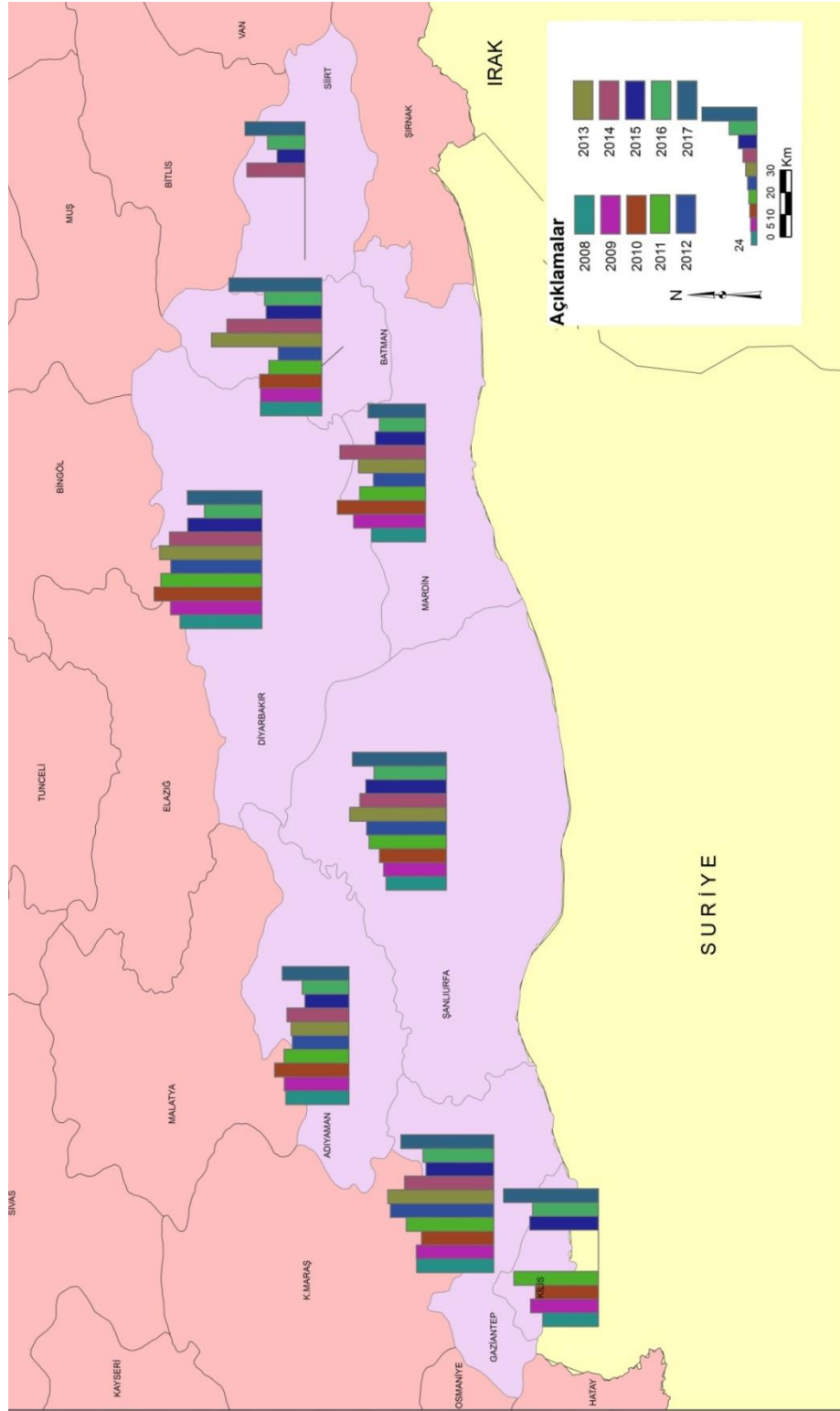
Bölge illerinin 2008-2017 yılları arasındaki doluluk oranlarına bakıldığında, illerin çoğunda doluluk oranının 2017 yılında, 2008 yılına göre artış gösterdiği görülmektedir. Bu durumun tam tersine Diyarbakır'da gerileme görülmektedir. Şanlıurfa ilinde doluluk oranı on yılda %26,02'den %40,54'e yükselmiştir. Oransal artışın en fazla yaşandığı il Şanlıurfa olurken, Batman ilinde görülen artış oranı da Şanlıurfa iline oldukça yakındır (Tablo 14, Şekil 27). Bölge genelinde yaz mevsiminin aşırı sıcak olması nedeniyle yaz aylarında bölgeye düzenlenen paket turların azalması ve ramazan ayının da son yıllarda yaz mevsiminde gerçekleşmesi tesislerin doluluk oranlarının azalmasında etkili olmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerin doluluk oranları incelendiğinde, yıllar ve iller itibariyle verilerin değişkenlik göstermesi dikkat çekmektedir. On yıllık dönemde doluluk oranı tüm illerde %50 seviyesinin altında kalmıştır. 2017 yılında en yüksek doluluk Batman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde %40 oranlarında, en düşük doluluk Mardin ve Siirt illerinde %25 oranlarında yaşanmıştır (Tablo 14, Şekil 27).

Gaziantep ilinde 2008 yılında yabancı doluluk oranı %2,5 iken 2017 yılında %7,02'ye, yerli doluluk oranı da %29,3 iken %33,04'e yükselmiştir. Şanlıurfa'da 2008 yılında yabancı doluluk oranı %1,75 iken 2017 yılında %3,18'e, yerli doluluk oranı da %24,27 iken %37,36'ya yükselmiştir. Adıyaman, Diyarbakır ve Mardin illerinde yabancı misafirlerin doluluk oranları 2017 yılında 2008 yılına göre düşüş gösterirken, diğer illerde artış göstermiştir (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "İşletmeBakanlık Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri").

Şekil 27: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları (2008-2017)

Yıllık doluluk oranlarının bölge genelinde düşük seviyede olmasının nedenlerinden birisi, gerçekleşen geceleme sayısındaki artış ile konaklama tesislerinin kapasitelerindeki artışın paralel olmamasıdır. Bu konu beşinci bölümde ele alınacaktır. Diğer bir husus ise, daha çok yerli turistlerin konaklama yaptıkları bölgede,yine yerli turistlerin en çok tatile çıktıkları yaz aylarında sıcaklık ortalamasının yüksek olması, turizm faaliyetinin yılın belirli dönemlerinde gerçekleşmesine neden olmakta, bunun sonucunda da kapasite atıl kalmaktadır. Yılın bazı aylarında konaklama tesislerinde yer bulma sorunu yaşanırken, bazı aylarında ise tesisler boş kalmaktadır. Bölgeye gelen yabancı ve yerli grupların konaklamaları yılın bazı dönemlerinde aynı merkezde gerçekleştiği için aynı tarihte tüm illerde konaklama gerçekleşmemektedir, bunun yerine farklı tarihlerde turlar düzenlemek, aynı tarihte düzenlenen turlarda konaklama güzergahlarının sıralamasını değiştirmek aynı tarihte bir merkezde oluşabilecek yoğun insan trafiğini de ortadan kaldıracaktır. Turizm çeşitliliğini arttırarak turizm faaliyetini tüm yıla yaymak ise doluluk oranlarının yükselmesi açısından zorunludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KONAKLAMA TESİSLERİ

4.1. TURİZM BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ

Bir bölgede veya ülkede turizmle ilgili beklentilerin hangi yönde olduğunu, tesis sayısındaki artışlara veya azalışlara bakarak tahmin etmek çoğu zaman mümkündür.

Tablo 15: Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)

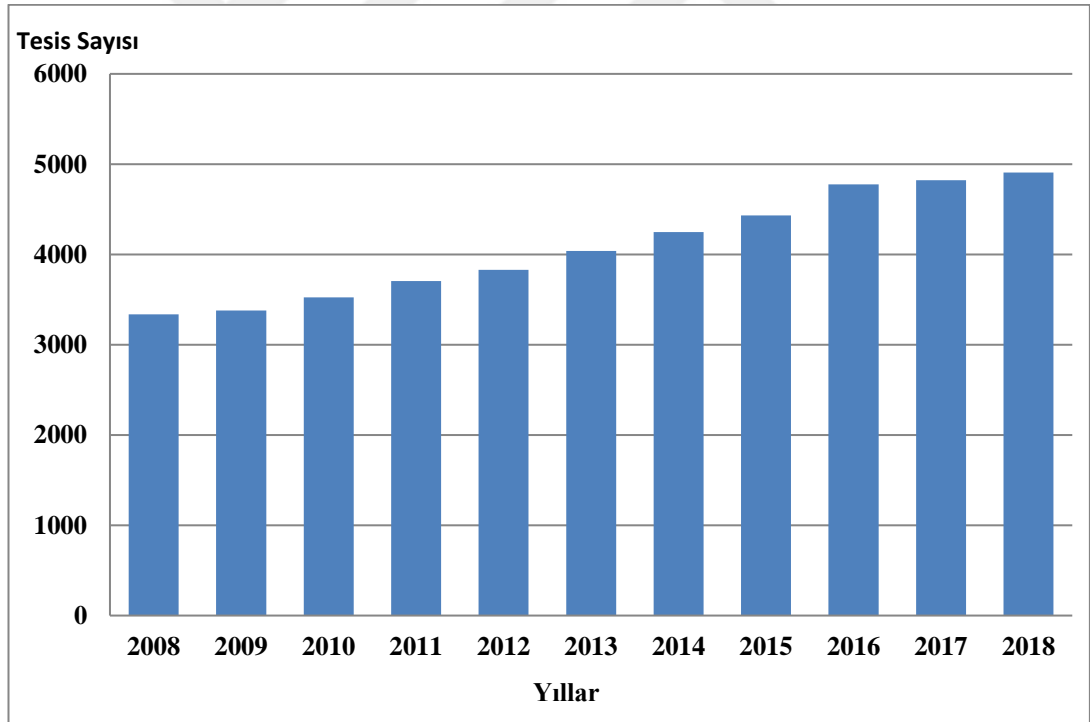
	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	96	6.305	13.006
	2009	100	6.685	13.549
	2010	108	7.728	15.714
	2011	124	9.412	19.111
	2012	142	11.612	23.496
	2013	157	12.660	25.357
	2014	169	12.908	25.711
	2015	177	13.270	26.453
	2016	194	14.062	31.217
	2017	192	13.379	26.695
	2018	192	13.637	27.361
TÜRKİYE	2008	3.338	382.120	825.757
	2009	3.379	392.502	840.221
	2010	3.524	414.392	882.449
	2011	3.705	441.683	936.729
	2012	3.830	463.039	979.896
	2013	4.038	497.368	1.051.161
	2014	4.248	530.102	1.116.872
	2015	4.434	550.624	1.164.283
	2016	4.776	571.597	1.212.793
	2017	4.822	568.456	1.198.319
	2018	4.906	569.837	1.199.995

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Ülkemizdeki ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008-2018 yılları arasında turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgeli konaklama işletmelerinin sayısında artış yaşanmıştır. On bir yıllık dönemde bölgedeki turizm belgeli konaklama tesislerinin sayısındaki artış oranının, ülkemizdeki konaklama tesislerinin sayısındaki artış oranından fazla olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 15, Şekil 28, Şekil 29).

Ülkemizde 2008 yılında 3.379 adet turizm belgeli konaklama tesisi bulunurken, 2018 yılında turizm belgeli konaklama tesislerinin sayısı 2008 yılına göre %46,97 oranında artarak 4.906'ya yükselmiştir (Tablo 15, Şekil 20). Aynı dönemde bölge tesislerinin sayısında %100 oranında artış yaşanmıştır. Bölgede konaklama tesislerinin sayısı 2008 yılında 96 adet iken, 2018 yılında 192 adete yükselmiştir (Tablo 15, Şekil 29). Bölgede görülen tesisleşme oranı ülkemize göre daha hızlı olmuştur.

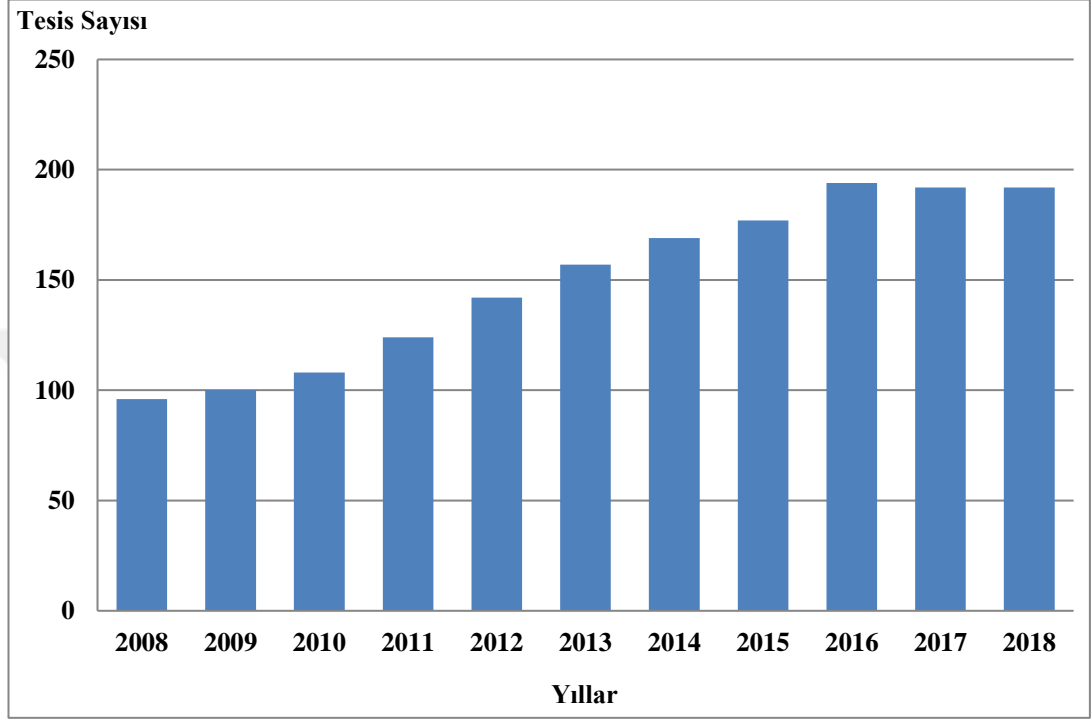
Şekil 28: Türkiyede'ki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)

Türkiye'deki konaklama tesislerinin sayısında her yıl artış meydana gelmiştir. Yıllık değişim oranlarına bakıldığında, bir önceki yıla göre en fazla artış %7,71 oranında 2016 yılında olmuştur. Tesis sayısında yaşanan bu hızlı artışın sonrasında, bir önceki yıla göre 2017 yılında görülen artış oranı ise yüzde birin altında gerçekleşmiştir. 2011, 2013 ve 2014 yıllarında bir önceki yıla göre tesis sayısında

görülen artış oranları yaklaşık yüzde beş ile birbirine çok yakın seviyededir (Tablo 15, Şekil 28).

Şekil 29: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2008-2018)

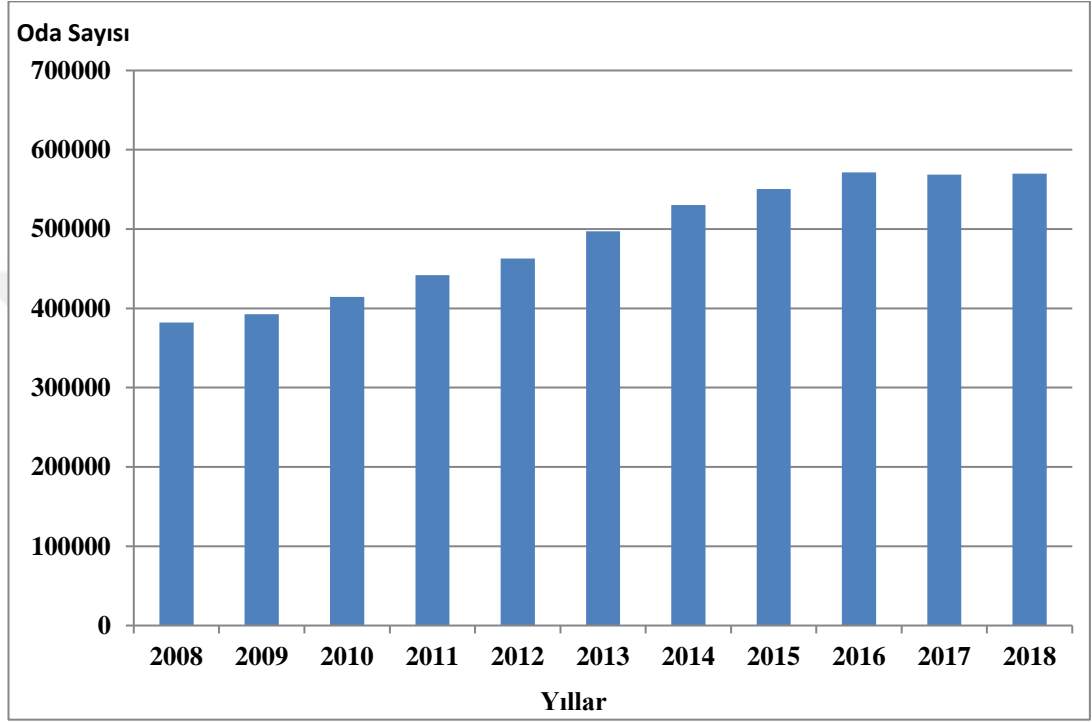

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm belgeli konaklama tesislerinin sayısında 2016 yılına kadar her yıl artış olduğu anlaşılmaktadır. Bir önceki yıla göre tesis sayısı 2017 yılında %1,03 oranında azalmıştır. Tesis sayısında 2018 yılında değişiklik olmamıştır. Artış oranları incelendiğinde, 2011 ve 2012 yıllarındaki artış oranlarının diğer yıllara göre yüksek olduğu görülmektedir. Bu yıllardaki artış oranları %14-15 arasındadır. Yüksek oranda artış yaşanan diğer yıllar ise 2013 ve 2016 yılları olmuştur (Tablo 15, Şekil 29).

Bölgedeki konaklama tesislerinin toplam tesis sayısı içindeki payı 2008 yılında %2,88 iken, 2018 yılında %3,91'e yükselmiştir. En yüksek payının ise 2016 yılında %4,06 oranında olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki tesis sayısında 2017 ve 2018 yılında artış olmasına rağmen bölgedeki tesis sayısında değişiklik olmaması nedeniyle bölge payı son iki yılda düşmüştür (Tablo 15).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre, 2008-2018 yılları arasında bölge oda sayısında görülen artış oranı ülkemizdeki artış oranından daha yüksektir. Oda sayısında ülkemizde 2018 yılında, 2008 yılına göre %49,13 oranında, bölgede %116,29 oranında artış olduğu görülmektedir (Tablo 15, Şekil 30, Şekil 31).

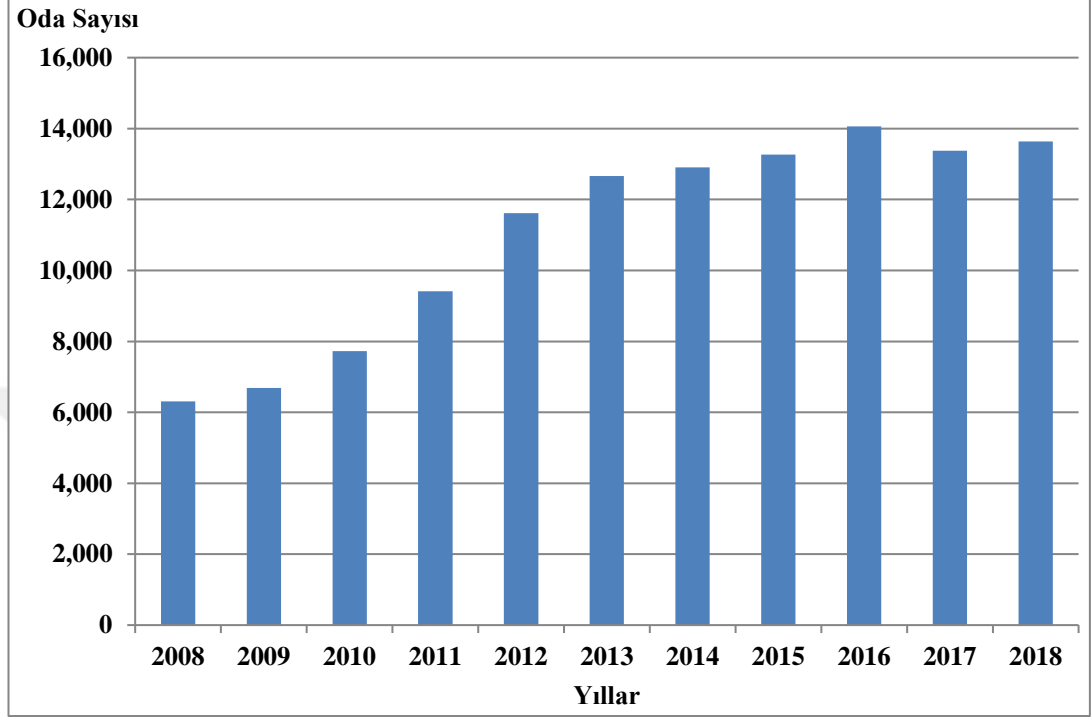
Şekil 30: Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı (2008-2018)

Ülkemizde turizm belgesine sahip konaklama tesislerinin oda sayısında 2017 yılı dışında artış yaşanmıştır. Oda sayısı 2017 yılında yaklaşık üç bin adet düşmüştür. Düşüş oranı %0,55 olmuştur. Turizm belgeli oda sayısının 2016 yılında en yüksek seviyeye geldiği görülmektedir. 2018 yılında görülen artış oranı, artış yaşanan diğer yıllardaki artış oranlarına göre çok daha düşük seviyededir (Tablo 15, Şekil 30).

Bölgedeki oda sayısında görülen değişimler ülkemizdeki oda sayısı ile benzerlik göstermektedir. Şöyle ki, ülkemiz oda sayısındaki düşüş oranına göre daha yüksek olmakla beraber, 2017 yılında bölge tesislerinin oda sayısında da azalma görülmektedir. Ülkemizdeki gibi, oda sayısında diğer yıllarda artış meydana gelmiştir. Oda sayısında 2012 yılında 2008 yılına göre %100 artış yaşanırken, sonraki dönemde görülen artış bu döneme göre daha yavaş olmuştur (Tablo 15, Şekil 31).

Şekil 31: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)

Bölgedeki toplam oda sayısı, 2018 verilerine göre ülkedeki toplam oda sayısının %2,39'udur, 2008 yılında ise %1,65'idir.

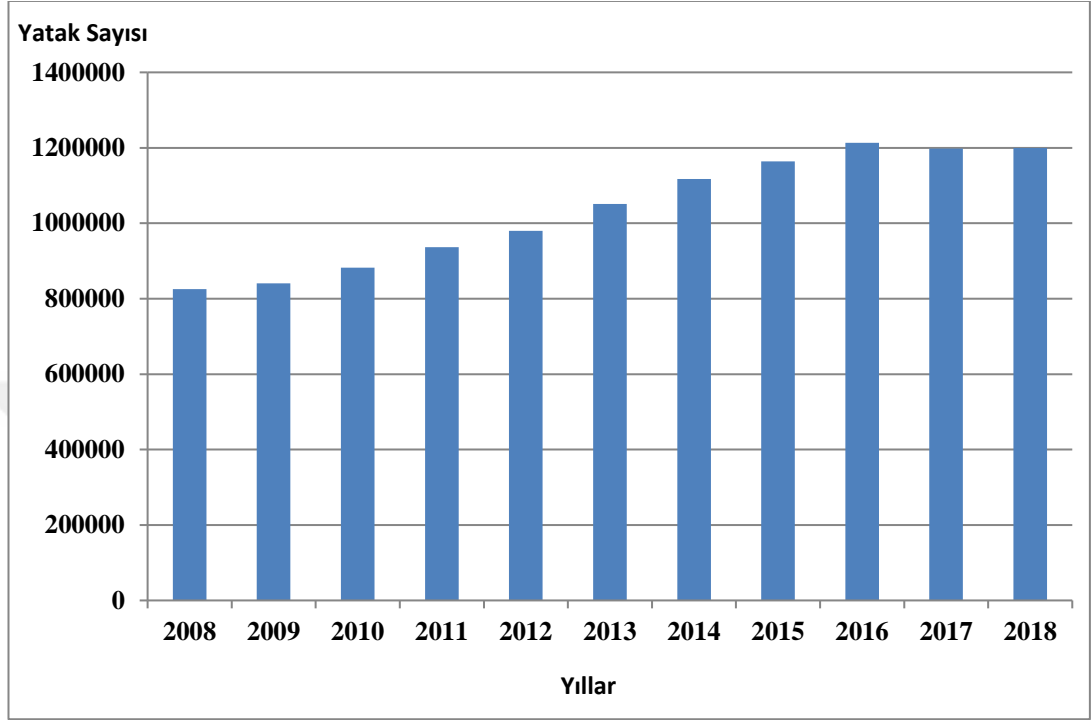
On bir yıllık dönemde oda sayısındaki artışın, tesis sayısındaki artışa göre daha fazla olması, 2008 yılı sonrası işletmeye açılan veya açılması planlanan tesislerin daha önceki yıllarda açılmış ve açılması planlanan tesislere göre daha fazla oda kapasitesine sahip olması anlamına gelmektedir.

Toplam tesis ve oda sayısı içinde, bölge tesis payına göre bölge oda payının daha düşük olması, bölgedeki tesis başına düşen oda sayısının ülkeye göre daha az sayıda olması anlamına gelmektedir.

Ülkemizde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm belgeli konaklama tesislerinin sayılarının artmasıyla birlikte yatak kapasitesinde de artış meydana gelmiştir. Bölge yatak kapasitesinde 2008-2018 döneminde %110,37 oranında, ülke yatak kapasitesinde %45,32 oranında artış olduğu görülmektedir. Hem bölgede hem ülkemizde yatak kapasitesi 2017 yılındaki gerileme göstermiş ve 2018 yılında

artmasına rağmen ülkemizdeki ve bölgedeki 2016 yılındaki yatak sayısına ulaşamamıştır (Tablo 15, Şekil 32, Şekil 33).

Şekil 32: Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayısı (2008-2018)

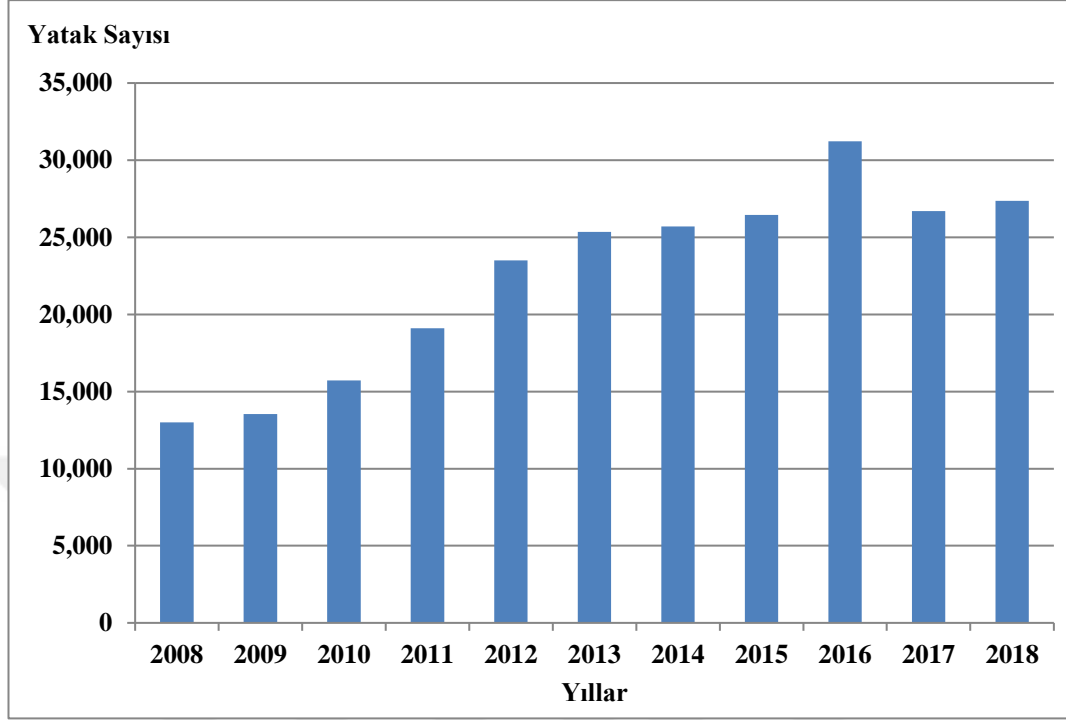

Türkiye'deki turizm belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında, 2008-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre 2017 dışında artış görülmektedir. 2018 yılında görülen artış oranı diğer yıllara göre çok düşüktür. Yatak sayısında en fazla artış %7,27 oranında 2013 yılında olurken, 2014 yılında %6,25, 2011 yılında %6,15 oranlarında artış yaşanmıştır. Toplam yatak sayısı 2013 yılında bir milyon adetin üstüne çıkmış, 2018 yılında ise yaklaşık bir milyon iki yüz bin yatak sayısına ulaşılmıştır (Tablo 15, Şekil 32).

Bölge yatak sayısında görülen yıllık artış oranları ülke yatak sayısında görülen artış oranlarına göre daha fazla olmuştur. Aynı durum 2017 yılında görülen düşüş için de geçerlidir, ülke yatak kapasitesinde %1,19 oranında düşüş görülürken, bölge yatak kapasitesinde %14,49 oranında düşüş görülmüştür. Artış oranlarına bakıldığında 2011 ve 2012 yıllarında %20 oranının aşıldığı, 2016 yılında da %20 oranına yaklaşıldığı anlaşılmaktadır (Tablo 15, Şekil 32, Şekil 33).

Şekil 33: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)

Bölgedeki yatak kapasitesinin genel toplam içindeki payı %1,58 ile %2,58 oranları arasında değişim göstermiştir. Bölge yatak kapasitesinin toplam içindeki 2018 yılı payı %2,28 oranındadır (Tablo 15).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşen geceleme sayısında, 2008-2017 dönemindeki artışa paralel olarak bölge arzında da artış meydana gelmiştir. Bir başka ifade ile bölgede 2008 yılından sonra talep artışı ve arz artışı meydana gelmiştir.

4.1.1. Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri

Türkiye'de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde toplam tesis sayılarıyla birlikte yatırım belgeli ve işletme belgeli tesislerin sayılarının da bilinmesi turizmle ilgili beklentilerin neler olduğunu daha iyi ifade edecektir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008 ve 2018 yılları arasında turizm yatırımı belgeli ve turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayılarında ve bu tesislerin oda ve yatak kapasitelerinde değişimler meydana gelmiştir (Tablo 16).

Tablo 16: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)

	Yıllar	Turizm Yatırımı Belgeli			Turizm İşletmesi Belgeli			Turizm Belgeli		
		Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2008	28	2.559	5.371	68	3.746	7.635	96	6.305	13.006
	2009	25	2.244	4.613	75	4.441	8.936	100	6.685	13.549
	2010	31	3.082	6.378	77	4.646	9.336	108	7.728	15.714
	2011	35	3.829	7.876	89	5.583	11.235	124	9.412	19.111
	2012	50	5.756	11.834	92	5.856	11.662	142	11.612	23.496
	2013	58	6.466	13.038	99	6.194	12.319	157	12.660	25.357
	2014	65	5.898	11.799	104	7.010	13.912	169	12.908	25.711
	2015	62	5.768	11.454	115	7.502	14.999	177	13.270	26.453
	2016	66	5.804	11.617	128	8.258	19.600	194	14.062	31.217
	2017	57	4.603	9.277	135	8.776	17.418	192	13.379	26.695
	2018	49	4.151	8.513	143	9.486	18.848	192	13.637	27.361
TÜRKİYE	2008	772	113.487	258.287	2.566	268.633	567.471	3.338	382.120	825.757
	2009	754	103.119	231.456	2.625	289.383	608.765	3.379	392.502	840.221
	2010	877	114.771	252.984	2.647	299.621	629.465	3.524	414.392	882.449
	2011	922	122.364	267.900	2.783	319.319	668.829	3.705	441.683	936.729
	2012	960	126.592	273.877	2.870	336.447	706.019	3.830	463.039	979.896
	2013	1.056	139.928	301.862	2.982	357.440	749.299	4.038	497.368	1.051.161
	2014	1.117	145.648	309.556	3.131	384.454	807.316	4.248	530.102	1.116.872
	2015	1.125	146.162	314.194	3.309	404.462	850.089	4.434	550.624	1.164.283
	2016	1.135	144.616	312.912	3.641	426.981	899.881	4.776	571.597	1.212.793
	2017	1.051	122.228	263.033	3.771	446.228	935.286	4.822	568.456	1.198.319
	2018	981	104.910	225.421	3.925	464.927	974.574	4.906	569.837	1.199.995

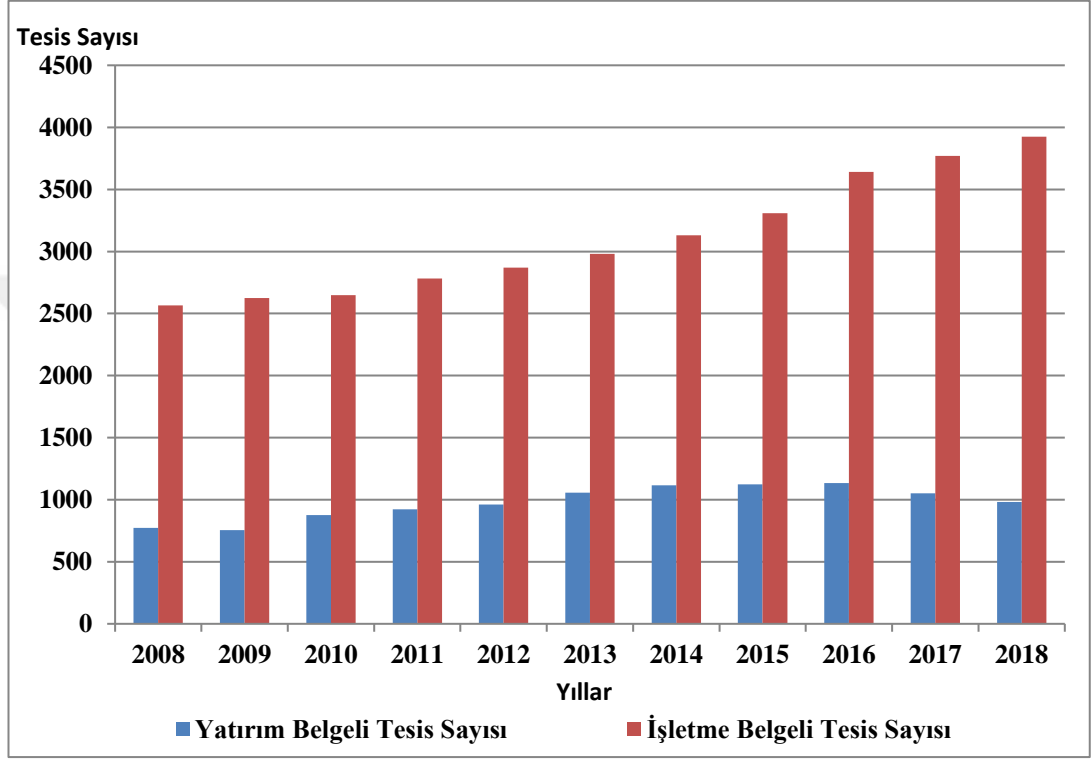
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Veriler incelendiğinde, 2008-2017 döneminde turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin sayısında; bölgede %75, ülkemizde %27,07 oranlarında, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısında ise bölgede %110,29, ülkemizde %52,96 oranlarında artış yaşandığı anlaşılmaktadır. Hem yatırım belgeli hem de işletme belgeli tesislerin artış oranı bölgede ülkemize göre daha fazladır (Tablo 16).

Türkiye'de yatırım belgeli konaklama tesislerinin sayısında 2008-2017 yılları arasında inişler ve çıkışlar görülmesine rağmen, işletme belgeli konaklama tesislerinin sayısında artış görülmektedir. Yatırım belgeli tesislerin sayısında bir

önceki yıla göre 2009, 2017 ve 2018 yıllarında azalma olmuştur. Yatırım belgeli tesislerin toplam tesisler içindeki payı bu dönemde %20 ile %26,3 oranları arasında değişmiştir (Tablo16, Şekil 34).

Şekil 34: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)

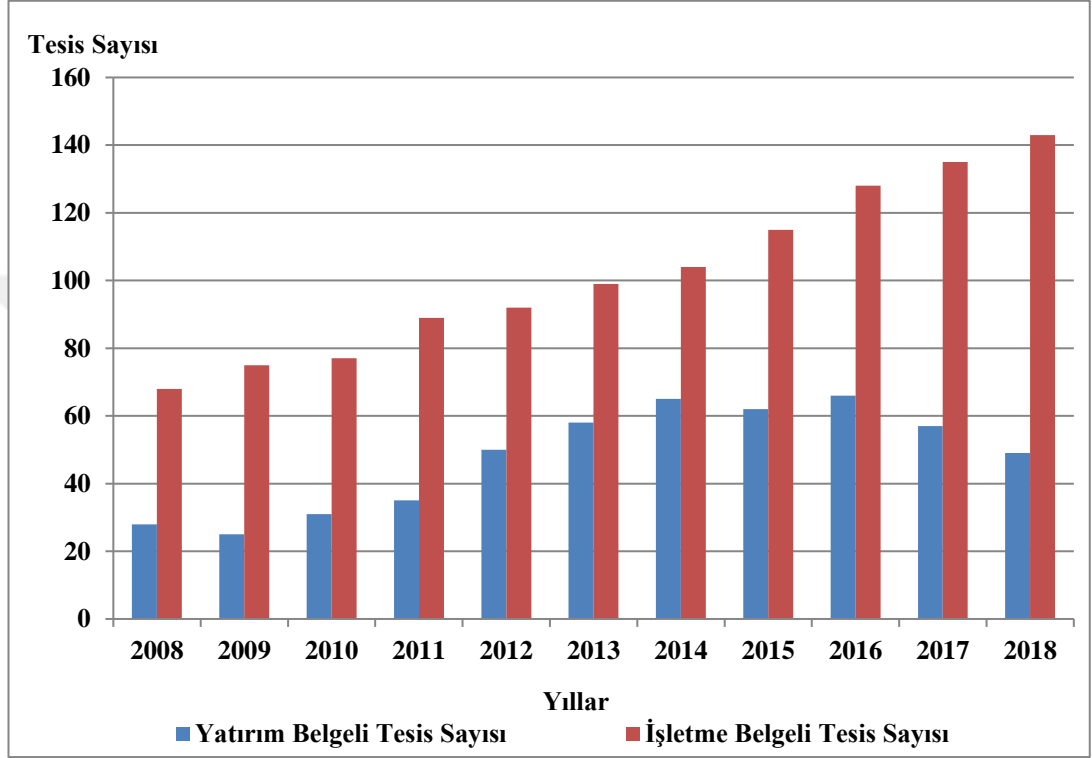

Ülkemizde işletme belgeli tesislerin sayısında her yıl artış yaşanmıştır. Bir önceki yıla göre, 2010 yılında %0,84 oranı ile en düşük, 2016 yılında %10,03 oranı ile en yüksek artışların meydana geldiği anlaşılmaktadır. İşletme belgeli konaklama tesislerinin, toplam tesis içindeki payı 2008 yılında %76,87, 2018 yılında %80 olmuştur (Tablo16, Şekil 34).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırım belgeli konaklama tesislerinin sayısı 2009, 2015, 2017 ve 2018 yıllarında bir önceki yıla göre azalırken, diğer yıllarda artmıştır. Bu dönemde yatırım belgeli tesislerin sayısı yirmi sekizden kırk dokuza yükselmiştir. Yatırım belgeli tesis sayısının 2012 yılında %42,85 oranında artması, çözüm sürecinin gelecekle ilgili beklentileri arttırması olarak yorumlanabilir. Terör eylemlerinin çözüm sürecinde azalması sonucunda, 2013 ve 2014 yıllarında da yatırım belgeli tesis sayısı bir önceki yıla göre artmıştır. Çözüm sürecinin

yansımaları sonucunda yatırım belgeli tesis sayısının toplam tesis sayısı içindeki payı 2014 yılında %38,46 oranında gerçekleşmiştir. Diğer yıllarda gerçekleşen pay oranları, 2014 yılına göre daha düşük seviyededir (Tablo16, Şekil 35).

Şekil 35: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı (2008-2018)

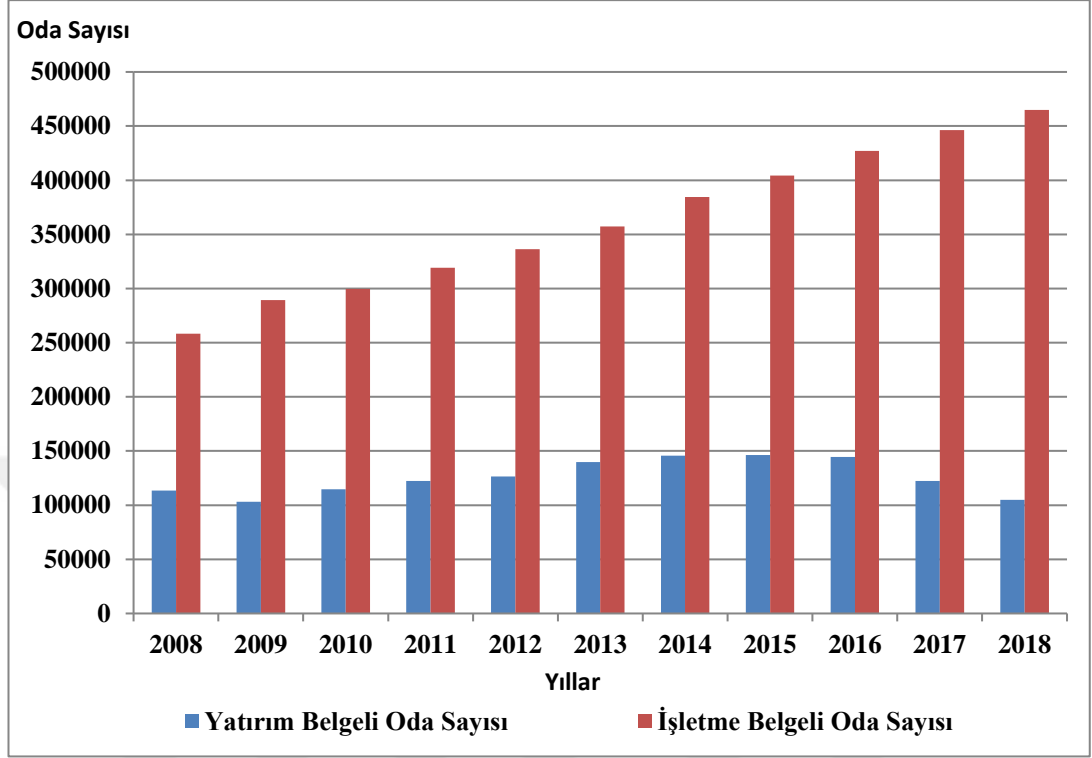

Bakanlık verilerine göre, bölgede turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısı 2008 yılında 68 iken, 2018 yılında 143'e ulaşmıştır. İşletme belgesi ile hizmet veren tesis sayısında her yıl artış görülmektedir. İşletme belgeli tesislerin payının 2018 yılında %74,48 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 16, Şekil 35).

Bölgedeki işletme belgeli konaklama tesislerinin, ülkemizdeki işletme belgeli konaklama tesisleri içindeki paylarına göre, bölgedeki tesis mevcudu ülke mevcudunun 2008 yılında %2,65'ine, 2018 yılında %3,64'üne tekabül etmektedir (Tablo 16).

Ülkemizde, 2008-2018 döneminde yatırım belgeli konaklama tesisleri oda sayısında %7,56 oranında azalma, işletme belgeli konaklama tesisleri oda sayısında ise %73,07 oranında artış meydana gelmiştir. İşletme belgeli tesislerdeki oda sayısı 268.633'den 464.927'ye ulaşmıştır (Tablo 16, Şekil 36).

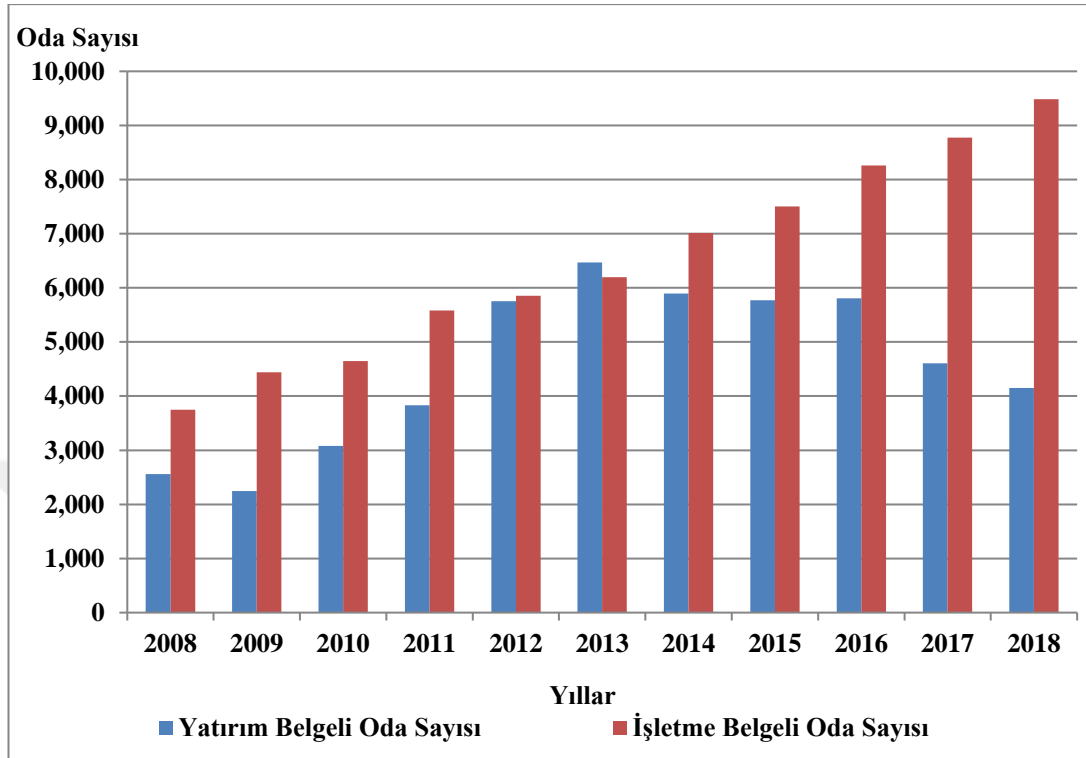
Şekil 36: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı (2008-2018)

Ülkemizdeki yıllık değişimlere bakıldığında, yıllar itibariyle yatırım belgeli oda sayısında azalma ve artış, işletme belgeli oda sayısında ise artış görülmektedir. Son yıllarda ülkemiz turizmi açısından yaşanan olumsuzluklar, 2017 ve 2018 yıllarında yatırımları etkilemiş ve oda sayısında bir önceki yıla göre yatırım belgeli oda sayısında yaklaşık %15 oranlarında azalma olmuştur. Toplam içinde yatırım belgeli odaların payı da 2017 ve 2018 yılında diğer yıllara göre en düşük seviyelerde gerçekleşmiştir. Pay oranı 2008 yılında %29,7 iken 2018 yılında %18,41 olmuştur (Tablo 16, Şekil 36).

İşletme belgeli konaklama tesislerindeki oda sayısında 2008-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre %3,5 ile %7,7 oranları arasında artış olduğu görülmektedir. Artış oranı 2015 yılında %5,20, 2016 yılında %5,57, 2017 yılında %4,51, 2018 yılında %4,19 olmuştur. Bu yıllarda yatırım belgeli oda sayısı azalırken işletme belgeli oda sayısı artmış, buna bağlı olarak da işletme belgeli odaların payı da bir önceki yıla göre artış göstermiştir. İşletme belgeli tesislerdeki oda sayısı 2018 yılı verilerine göre, ülkemizdeki toplam oda sayısının %81,59'unu teşkil etmektedir (Tablo 16, Şekil 36).

Şekil 37: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)

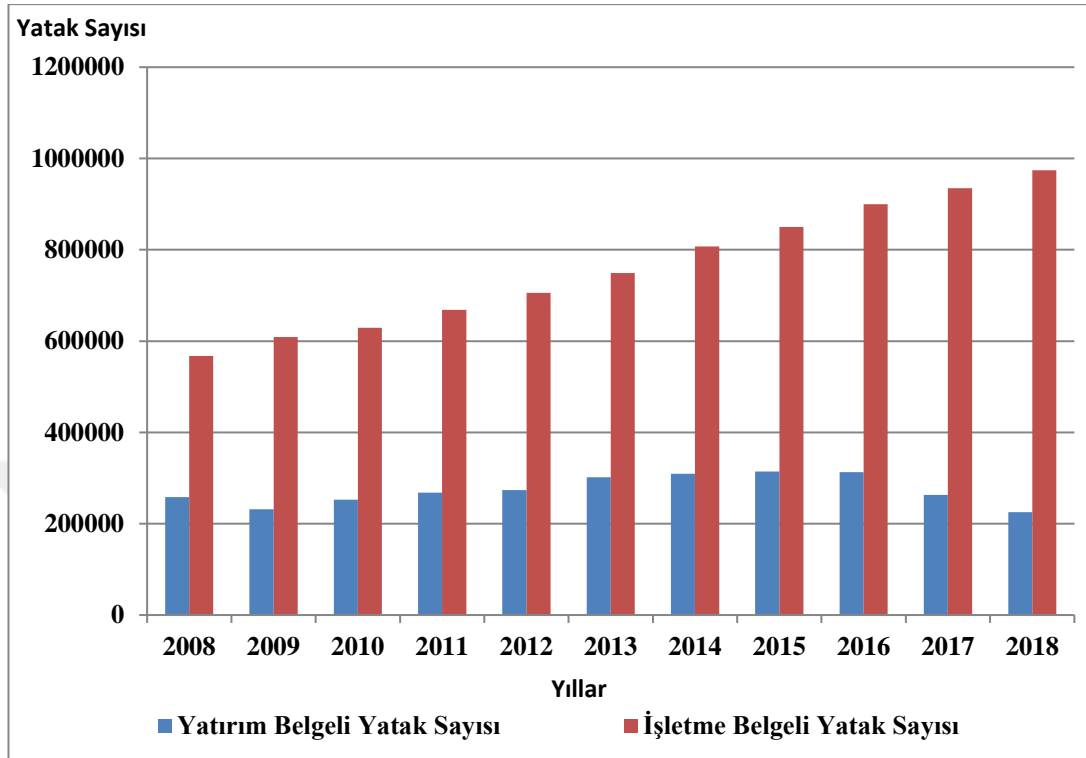

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008-2018 yılları arasında yatırım belgeli oda sayısında bazı yıllarda gerileme de görülmektedir. Bu dönemde 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında yatırım belgeli oda sayısında bir önceki yıla göre önemli oranlarda artış görülmektedir. Bölgedeki toplam oda içinde, yatırım belgeli odaların payı 2018 yılında %30,44 seviyesindedir (Tablo 16, Şekil 37).

Bölgede işletme belgeli tesislere ait oda sayısında 2009, 2011 ve 2014 yıllarında önemli artış olduğu anlaşılmaktadır. İşletme belgeli oda sayısında bir önceki yıla göre azalma olmamıştır. On bir yılda oda sayısında %153,23 oranında artış yaşanmıştır. Toplam içinde işletme belgeli odaların payı 2018 yılında %69,56 oranındadır (Tablo 16, Şekil 37).

Bölgedeki işletme belgeli konaklama tesislerindeki oda sayısının, ülkemizdeki işletme belgeli konaklama tesislerindeki oda sayısı içindeki paylarına bakıldığında, bölge oda sayısının ülkemizdeki toplam oda sayısı içinde 2008 yılında %1,39 payının, 2018 yılında %2,04 payının olduğu görülmektedir (Tablo 16).

Şekil 38: Türkiye'deki Turizm Yatırımı Belgeli ve Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayısı (2008-2018)

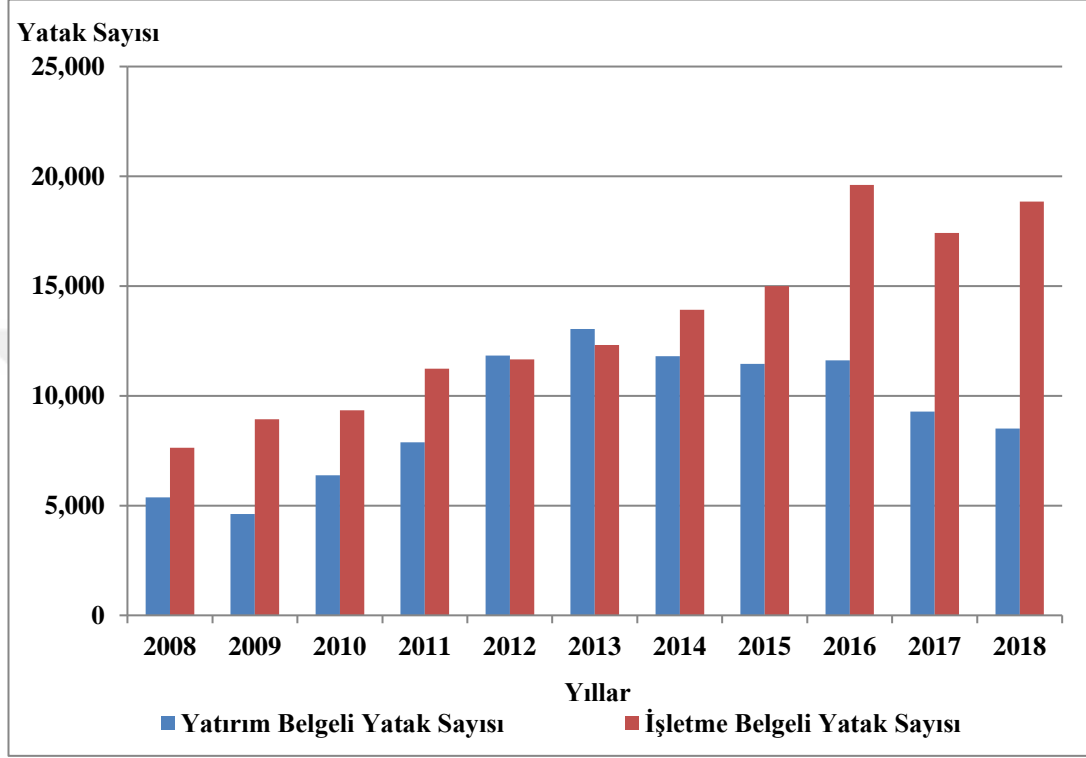
Veriler incelendiğinde, 2008-2017 döneminde turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında; bölgede %58,5 oranında artış, ülkemizde %12,72 oranında azalış, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında ise bölgede %146,86, ülkemizde %71,74 oranlarında artış yaşandığı anlaşılmaktadır (Tablo 16).

Ülkemizde yatırım belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında 2008-2017 yılları arasında inişler ve çıkışlar görülmesine rağmen, işletme belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında artış görülmektedir. Yatırım belgeli tesislerin yatak sayısında bir önceki yıla göre 2009, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında azalma olmuştur. Yatırım belgeli tesislerin toplam tesisler içindeki payı bu dönemde %18,79 ile %31,28 oranları arasında olmuştur (Tablo 16, Şekil 38).

Ülkemizde işletme belgeli tesislerin yatak sayısında her yıl artış yaşanmıştır. Bir önceki yıla göre, 2010 yılında %3,4 oranı ile en düşük, 2014 yılında %7,74 oranı ile en yüksek artışların meydana geldiği anlaşılmaktadır. İşletme belgeli yatak

kapasitesinin, toplam içindeki payı 2008 yılında %68,72, 2018 yılında %81,21 olmuştur (Tablo 16, Şekil 38).

Şekil 39: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)

Bölgede işletme belgeli tesis ve işletme belgeli tesis oda sayısında 2008-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre her yıl artış görülmesine rağmen işletme belgeli tesis yatak kapasitesinde, 2017 yılında bir önceki yıla göre %11,13 oranında daralma olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 16, Şekil 39). Bölgede bazı konaklama tesislerinin terör eylemleri nedeniyle kapanmaları sonucunda bu tablo ile karşılaşmıştır (<https://www.ntv.com.tr/ekonomi/mardinde-16-otel-kapandi-600-kisi-issiz-kaldi,uZvPjWm-UkCkwiCuQh3N3Q>, 10.02.2019), <https://www.gaziantep27.net/kapanan-otel-de-var-acilacak-olanlar-da-511049h.htm>, 09.02.2019).

Toplam yatak kapasitesi işletme belgeli konaklama tesislerinde 2008 yılında 7.635 iken, 2018 yılında 18.848'e yükselmiştir. Bununla birlikte 2008 yılında yatak kapasitesi toplam kapasitenin %58,7'sine, 2018 yılında %68,89'una tekabül etmektedir (Tablo 16).

Bölgedeki işletme belgeli konaklama tesislerinin yatak kapasitesinin, ülkemizdeki işletme belgeli konaklama tesislerinin yatak kapasitesi içindeki paylarına bakıldığında, bölgenin ülke içinde 2008 yılında %1,35 payının, 2018 yılında %1,93 payının olduğu görülmektedir (Tablo 16). Bu oranlara göre bölgedeki işletme belgeli konaklama tesisi başına düşen oda ve yatak sayısı ülkemize göre daha azdır.

4.1.2. Türlerine Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, ülkemizde 2008-2018 yılları arasında 23 adet tesis türünün bulunduğu görülmektedir. Ülkemizde; 2008 yılında, 18 farklı türde toplam 3.338 adet, 2018 yılında ise, 22 farklı türde 4.906 adet turizm belgeli konaklama tesisinin bulunduğu görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 17: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008-2018)

Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart Otel	151	148	151	141	122	111	112	127	172	173	188
B tipi Tatil S.	14	14	12	10	5	4	4	5	4	4	4
Butik Otel	51	76	100	116	141	162	175	187	197	188	177
Butik Tatil V.	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
But. Termal O.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Çiftlik Evi	4	4	3	8	6	10	14	14	14	16	15
Dağ Evi	3	3	3	3	3	4	2	3	5	5	9
Golf Tesis	4	5	3	3	3	3	3	3	4	4	4
Hostel	-	-	-	-	1	1	3	3	3	1	1
Kamping	10	8	8	7	8	10	9	14	17	15	14
Motel	20	19	20	18	15	11	10	10	9	9	7
Müstakil Apart Otel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Oberj	1	1	3	4	4	3	3	3	3	3	3
Otel	2.655	2.667	2.758	2.901	3.010	3.180	3.323	3.433	3.627	3.670	3.728
Özel Tesis	182	196	214	236	253	270	310	331	372	394	406
Pansiyon	84	73	70	67	52	47	48	59	97	98	109
Tatil Köyü	125	121	123	120	117	118	118	118	116	112	109
Termal Müs. Apart Otel	-	-	-	-	-	1	1	2	2	2	2

(Tablo 17'nin devamı)

Termal Otel	23	33	44	57	75	88	98	106	119	114	109
Termal Tatil K.	-	-	-	-	2	2	2	2	2	1	1
Turizm Komp.	7	7	8	9	10	10	10	10	7	7	5
Yayla Evi	1	1	1	2	2	2	2	3	5	5	4
Eğt. veUyg. Tesisleri	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	3.338	3.379	3.524	3.705	3.830	4.038	4.248	4.434	4.776	4.822	4.906

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

2008 yılında ülkemizde butik termal otel, hostel, termal müstakil apart otel ve termal tatil köyü bulunmamaktadır. Eğitim ve uygulama tesislerinin türünde bir adet, yayla evi türünde bir adet, oberj türünde de 1 adet konaklama tesisinin olduğu görülmektedir. B tipi tatil sitelerinin 14 adet, butik tatil villalarının 2 adet, çiftlik evlerinin 4 adet, dağ evlerinin 3 adet, golf tesislerinin 4 adet, kampinglerin 20 adet, motellerin 20 adet, termal otellerin 23 adet ve turizm komplekslerinin 7 adet olduğu görülmektedir. Söz konusu tesis türlerinin toplam sayısı 90, tesis sayısı içindeki toplam payları %2,7'dir (Tablo 17, Şekil 40).

Ülkemizdeki tesis türleri içinde 2008 yılında bulunmamasına rağmen 2018 yılında bir adet butik termal, bir adet hostel, dokuz adet müstakil apart otel, iki adet termal müstakil apart otel ve bir adet termal tatil köyünün hizmet verdiği görülmektedir.

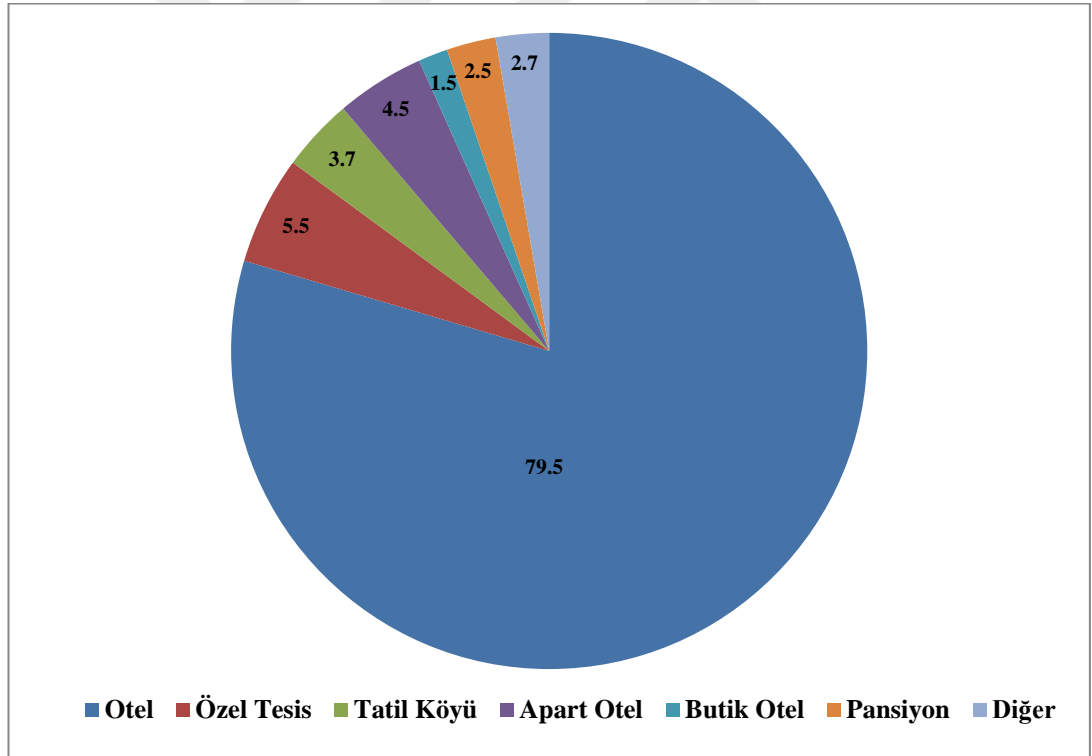
Ülkemizde, turizm belgeli butik termal otel ve müstakil apart otel türünde konaklama tesisinin 2018 yılından önce bulunmadığı, 2011 yılından sonra eğitim ve uygulama tesisleri türünde turizm belgeli konaklama tesisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Termal müstakil apart otel, hostel ve termal tatil köyü türünde turizm belgeli tesis türlerinin de bazı yıllarda bulunmadığı anlaşılmaktadır. Tesis türleri arasında sayıca en çok görülen tür otel işletmeleridir (Tablo 17).

Ülkemizde 2008-2017 döneminde turizm belgeli konaklama tesislerinin sayısında %46,97 oranında artış görülürken; termal otel işletmelerinin sayısında %373,91 oranında, butik otel işletmelerinin sayısında %247,06 oranında, özel tesis işletmelerinin sayısında %123,08 oranında, otel işletmelerinin sayısında %40,41

oranında, pansiyon işletmelerinin sayısında %29,76 oranında, apart otel işletmelerinin sayısında %24,5 oranında artış meydana gelmiştir(Tablo 17).

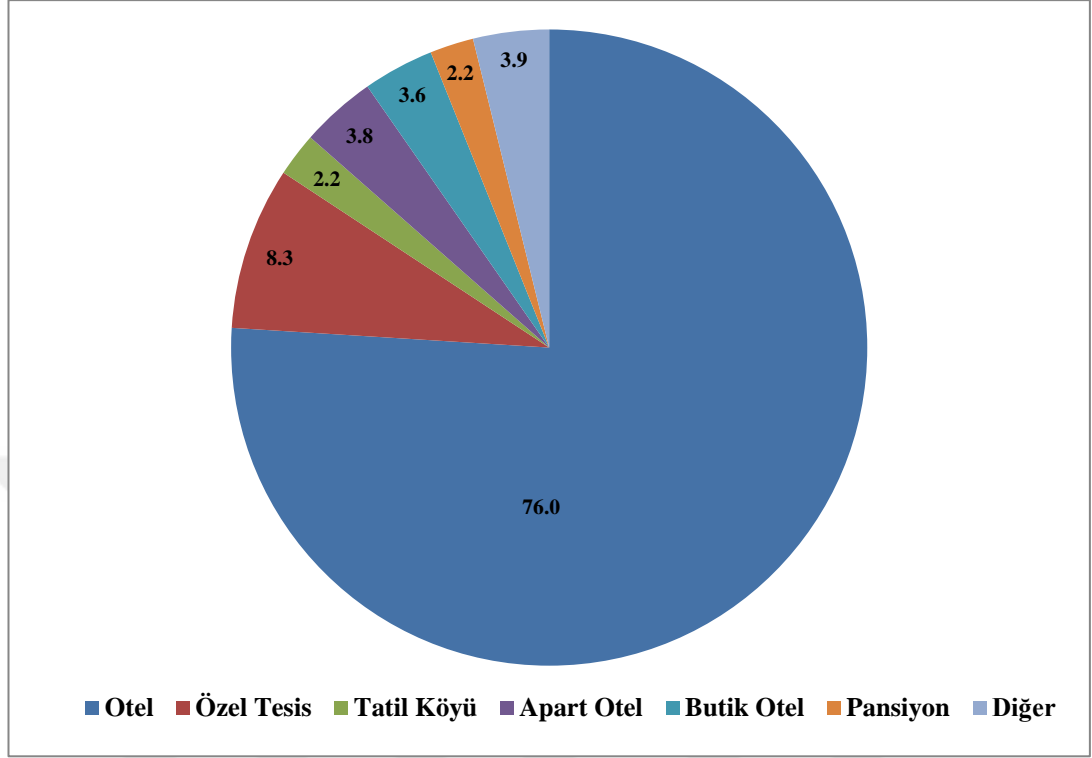
Ülkemizde tesis türleri içinde en çok görülen otel işletmelerinin, toplam tesislerin içindeki payının 2008 yılında, yaklaşık %80 olduğu, diğer tesis türlerinin ise otel işletmelerine göre paylarının çok düşük kaldığı görülmektedir. Otel işletmelerinden sonra en fazla paya sahip tesis türü özel tesisler olup, toplam içindeki payı %5,5'dir. 2018 yılında apart otel işletmelerinin payı %4,5 oranındadır. Bu bakımdan üçünü sıradadır. Butik oteller ise toplam tesis sayıları içinde en az paya sahip tesis türüdür. Her yüz konaklama tesisinin 1,5'i butik oteldir. Pansiyonların toplam tesis içindeki payının%2,5 olduğu ve butik otellere göre daha fazla olduğu görülmektedir(Tablo 17, Şekil 40).

Şekil 40: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008, %)

Verilere göre 2008 yılında otellerin toplam tesis içindeki payı yaklaşık %80 iken, 2018 yılında %76 oranına düşmüştür. Tatil köylerinin payı da %3,7'den %2,2'ye düşmüştür. Pansiyonların ve apart otellerin payında da azalma olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 17, Şekil 32, Şekil 41).

Şekil 41: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2018, %)

Toplam tesis sayısı içinde, 2008-2018 döneminde özel tesislerin ve butik otellerin payları artmıştır. Özel tesislerin payı %5,5 oranından %8,3 oranına, butik otellerin payı %1,5 oranından %3,6 oranına yükselmiştir. Yayı evinin sayısında %300 oranında, çiftlik evinin sayısında %275 oranında artış gerçekleşmesine rağmen, bu tesis türlerinin sayıca çok az olmasından dolayı toplam içindeki payları da diğer tesis türlerine göre çok düşük oranlardadır. 2008 yılında sayıları sıfır olan tesis türlerinin sonraki yıllarda faaliyete başlamaları nedeniyle şekilde diğer tesis türleri başlığı altında toplanan tesislerin, toplam içindeki payları toplamı %2,7'den %3,9'a yükselmiştir(Tablo 17, Şekil 40, Şekil 41).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2008 yılında altı farklı tesis türünde 96 adet yatırım ve işletme belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. Bunlardan 85 tanesi otel, 6 tanesi özel tesis, 2 tanesi moteldir.

Veriler incelendiğinde, ülkemizdeki gibi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de 2008-2018 yılları arasında, butik otellerin ve özel tesislerin sayısındaki artış

oranlarının otellerin sayısındaki artış oranına göre daha yüksek seviyede gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Tablo 17, Tablo 18).

Tablo 18: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008-2018)

Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart Otel	-	1	1	1	1	1	1	2	4	4	4
Butik Otel	1	1	1	2	4	3	5	6	8	8	9
Motel	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Çiftlik Evi	1	1	1	1	-	-	1	1	1	1	-
Otel	85	88	95	109	124	138	141	145	154	151	154
Özel Tesis	6	7	8	10	11	12	18	18	22	23	20
Pansiyon	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Termal Otel	-	-	-	-	1	1	2	3	3	4	3
Termal Tatil Köyü	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	1
Dağ Evi	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
TOPLAM	96	100	108	124	142	157	169	177	194	192	192

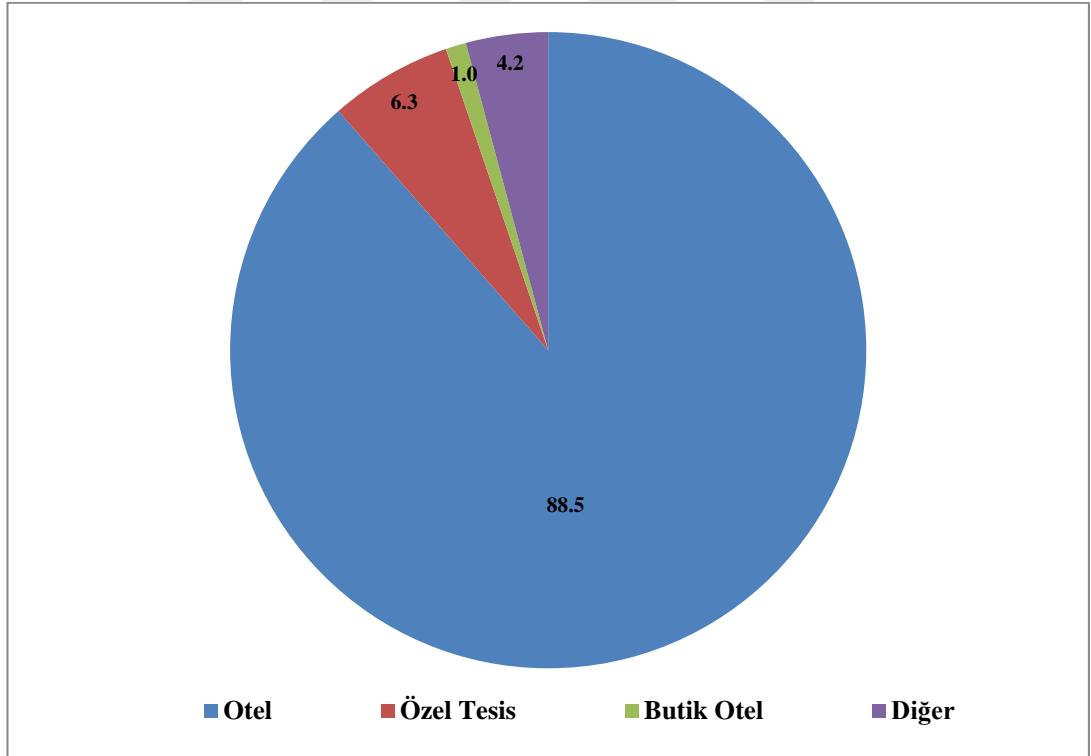
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Tesis sayılarına göre; bölgede, pansiyon işletmelerinin, motel işletmelerinin, dağ evi işletmelerinin, çiftlik evi işletmelerinin, termal otel işletmelerinin, apart otel işletmelerinin ve termal tatil köylerinin bulunmadığı yıllar dikkati çekmektedir. Dağ evi işletmesi 2013 yılında bulunmasına rağmen diğer yıllarda görülmemektedir. Motel işletmelerinin 2008 yılında sayısı iki iken 2011 yılında bire düşmüştür, 2011 yılından sonraki dönemde bölgede motel işletmesi olarak hizmet veren konaklama tesisi bulunmamaktadır. Bölgede 2008-2011 döneminde termal otel bulunmamakta iken 2012 ve 2013 yıllarında bir adet, diğer yıllarda birden fazla olduğu görülmektedir (Tablo 18). Diğer yıllarda dağ evi türünde konaklama tesisi bulunmamakla beraber, 2013 yılında bir adet tesis bulunmaktadır. Söz konusu tesis yatırım belgesine sahiptir, ancak sonraki yıllarda yatırım veya işletme belgeli olarak kayıtlarda görülmemektedir (<http://turob.com/tr/istatistikler/yatirim-tesvik-belgeleri-mayis-2013-3f01929> (Tablo 18), 11.02.2019)

Bölgede 2008 yılında altı farklı tesis türünde konaklama tesisi görülürken, her on tesisin dokuzu otel işletmesidir. Otel işletmelerinden sonra en çok görülen tesis türü özel tesislerdir. Diğer tesis türlerinin toplamı özel tesis sayısından daha azdır(Tablo 18).

Bölgede 2018 yılında 192 adet konaklama tesisi hizmet vermiş, bunlarda 154 tanesi otel işletmesidir. Turizm belgeli otel işletmelerinin 2018 yılındaki sayısı 2008 yılına göre %81,18 oranında artmış, seksen beş olan otel sayısı yüz elli dörde ulaşmıştır. Otel sayısı, tesis sayısına göre daha düşük oranda artmıştır. Butik otellerin sayısı %800 oranında artmıştır, ancak 2008 yılında bölgede yalnızca bir adet turizm belgeli butik otel olduğu göz ardı edilmemelidir. Özel tesislerin sayısında %233,3 oranında artış meydana gelmiştir. Bölgede otellerden sonra sayıca en fazla işletme özel tesis türündedir (Tablo 18, Şekil 42, Şekil 43).

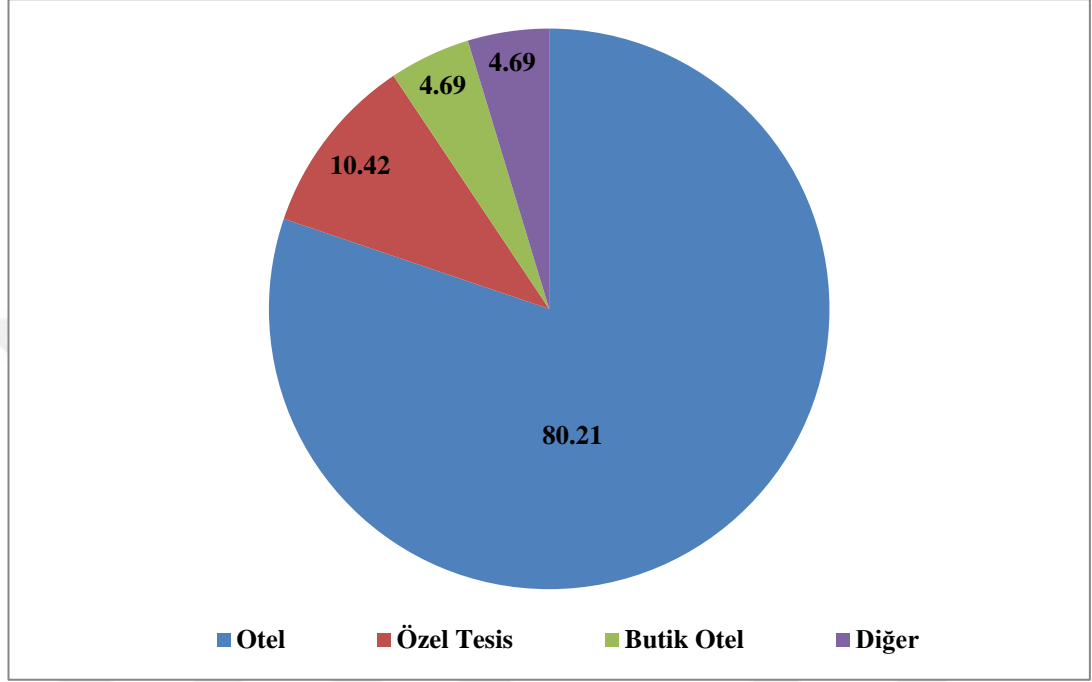
Şekil 42: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2008, %)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, butik otel ve özel tesis türlerinde görülen tesisleşme oranının otellere göre yüksek olmasından dolayı otellerin toplam tesis

sayısı içindeki 2018 payında, 2008 yılına göre gerileme görülmektedir (Tablo 18, Şekil 42, Şekil 43).

Şekil 43: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesisleri Sayıları (2018, %)

Bölgede bulunan tarihi yapıların özel tesis işletmesi ve butik otel işletmesi olarak hizmete açılması, son yıllarda bu tesis türlerinin sayısının artmasına neden olmuştur. Girişimcilerin tarihi yapıları işletme belgesi veya yatırım belgesi ile sektöre kazandırmaları sonucunda işletme belgeli ve yatırım belgeli butik otellerin ve özel tesislerin toplam tesis içersindeki paylarında 2008 yılına göre 2018 yılında artış yaşanmıştır. Özel tesislerin 2018 yılında payının %10,42 oranında olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede bulunan diğer tesis türlerinin payı 2008 yılında %4,2 iken 2018 yılında %4,69 oranına yükselmiştir (Tablo 18, Şekil 42, Şekil 43).

Türkiye'de türlerine göre turizm belgeli konaklama tesislerinin oda sayılarına bakıldığında, 2008-2018 döneminde termal otellerin oda sayısında %478,82 oranında artış görülmektedir (Tablo 19). Ülke ortalamasının %49,13 olduğu göz önüne alınırsa, termal otel oda sayısındaki artış oranı ülkemizde sağlık tesislerinin son yıllarda önem kazandığını göstermektedir. Termal otel sayısının da aynı dönemde %373 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 19: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)

Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart Otel	10.990	10.190	10.712	10.064	7.821	6.877	5.913	6.069	6.926	6.920	7.594
B tipi Tatil S.	1.635	1.635	1.564	1.566	832	807	807	644	564	564	564
Butik Otel	2.130	3.264	3.957	4.579	5.334	5.840	6.524	6.765	6.934	6.729	6.357
Butik Tatil V.	104	91	91	89	68	68	68	70	70	70	70
But. Termal O.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32
Çiftlik Evi	219	219	214	278	65	109	111	111	127	162	166
Dağ Evi	92	115	108	108	114	124	98	133	222	222	333
Golf Tesisleri	216	380	261	261	261	261	261	261	638	638	591
Hostel	-	-	-	-	123	123	150	150	150	123	123
Kamping	1.244	451	921	486	505	659	899	1.069	1.294	1.170	1.776
Motel	528	535	579	542	396	325	299	314	282	282	289
Müstakil Apart Otel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	158
Oberj	246	246	337	500	500	442	442	442	408	408	408
Otel	312.428	321.886	338.804	363.863	382.954	416.413	441.360	458.462	476.895	475.797	477.220
Özel Tesis	5.872	6.765	7.153	7.720	8.301	8.447	9832	10.548	11.212	11.696	12.367
Pansiyon	1.368	1.040	1.072	1.071	825	736	667	794	1.226	1.250	1.394
Tatil Köyü	38.297	37.373	38.099	36.129	36.174	37.106	37.263	37.953	36.937	35.957	35.894
Termal Müstakil Apart Otel	-	-	-	-	-	48	48	81	81	81	81
Termal Otel	3.584	5.028	6.841	8.827	11.945	13.108	18.117	19.603	22.579	21.368	20.745
Termal Tatil K.	-	-	-	-	329	329	329	228	228	99	129
Turizm Komp.	3.091	3.208	3.603	5.509	6.437	5.492	6.860	6.860	4.732	4.696	3.464
Yayla Evi	40	40	40	55	55	54	54	67	92	92	82
Eğt. ve Uyg. Tesisleri	36	36	36	36	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	382.120	392.502	414.392	441.683	463.039	497.368	530.102	550.624	571.597	568.456	569.837

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Ülkemizde 2018 yılına kadar müstakil apart otel bulunmazken, 2018 yılında apart otel işletmelerinin yatak sayısının 158 olduğu, eğitim ve uygulama tesislerinin

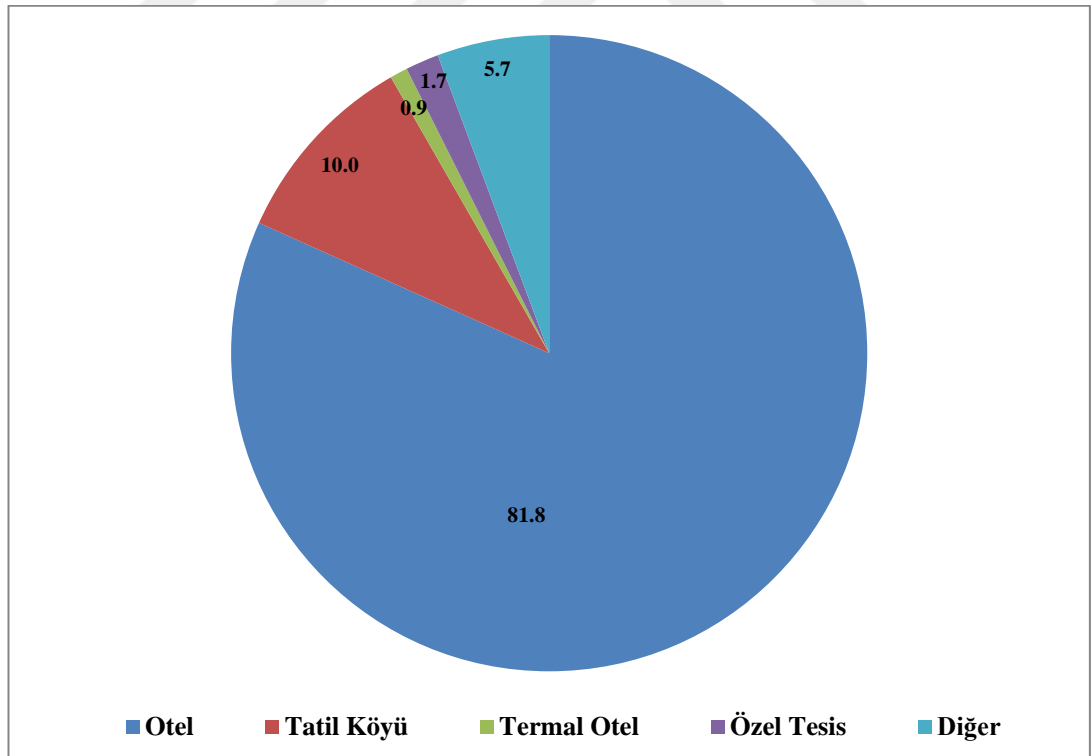

2011 yılından sonra faaliyetlerine son vermeleri nedeniyle 2018 yılında bu türe ait odanın bulunmadığı görülmektedir. Termal müstakil apart otellerin ve termal tatil köylerinin de sonraki yıllarda faaliyete başladıkları görülmektedir. 2018 yılında Termal müstakil apart otellerin 81, termal tatil köylerinin 129 oda ile bölge turizmine katkı sağladıkları görülmektedir (Tablo 19).

Türkiye'de butik otellerin oda sayısı %198,5 oranında, özel tesislerin oda sayısı %110,6 oranında artarken, motellerin oda sayısı %45,3 oranında, apart otellerin oda sayısı %30,9 oranında azalmıştır. Antalya ilinde diğer illere göre daha fazla bulunan golf tesislerinin oda sayısı %173,6 oranında artmıştır (Tablo 19).

Oda paylarına bakıldığında otel işletmelerinin oda arzına olan katkılarının önemli olduğu anlaşılmaktadır. Toplam oda sayısı içinde otellerin payı yaklaşık %82 oranındadır. Tatil köylerinin payı onda bir oranındadır (Şekil 44).

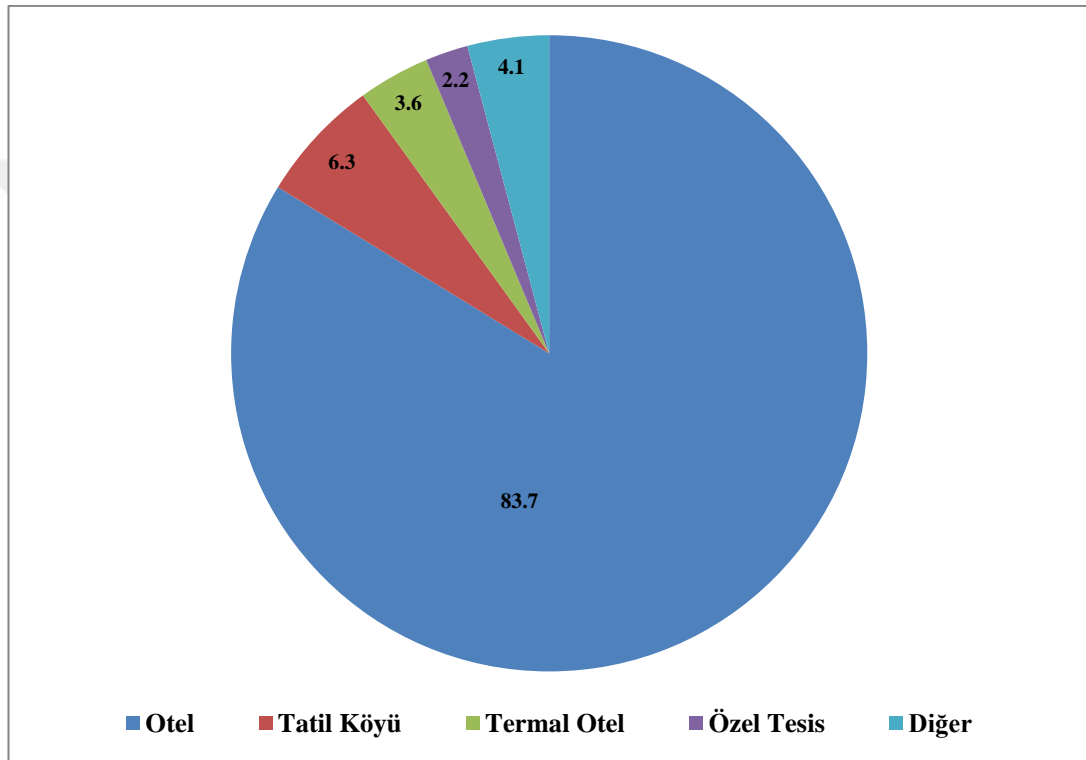
Şekil 44: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008, %)

Ülkemizdeki oda sayıları incelendiğinde 2008-2018 yılları arasında otellerin oda kapasitesinin, toplam oda kapasitesinin yaklaşık beşte dördüne tekabül ettiği

anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 2008 yılına göre 2018 yılında otel odalarının payının %81,8'den %83,7 oranına yükseldiği görülmektedir. Termal otel işletmelerinin ve özel tesis işletmelerinin de oda sayısı içindeki payları artmıştır. Tatil köyü ve şekilde yer verilemeyen diğer işletme türlerinin oda sayısı içindeki paylarında düşüş olmuştur (Tablo 19, Şekil 44, Şekil45).

Şekil 45: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2018,%)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, 2008-2018 yılları arasında yatırım belgeli ve işletme belgeli konaklama tesislerinin oda sayısı %116,29 oranında artarken butik otel işletmelerinin oda sayısı %284,2 oranında, özel tesis işletmelerinin oda sayısı %127,7 oranında, otel işletmelerinin oda sayısı %127,7 oranında artmıştır. Veriler incelendiğinde 2008-2018 yılları arasında bölgede bazı yıllarda pansiyon işletmesi ve termal tatil köyü işletmesi görülmemesine rağmen, pansiyon oda sayısında 2008 yılına göre 2018 yılında kayda değer artışın görülmediği, termal tatil köyü oda sayısında ise değişim olmadığı anlaşılmaktadır (Tablo 20).

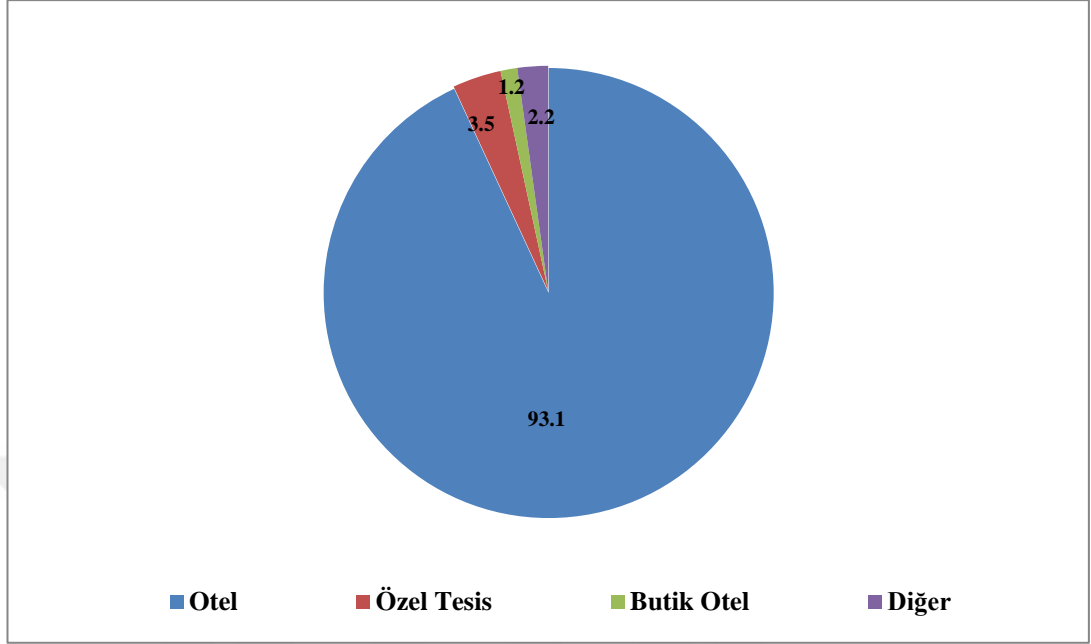
Tablo 20: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)

Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart Otel	-	48	48	47	47	47	47	72	98	98	98
Butik Otel	76	76	76	108	168	105	152	174	265	250	292
Motel	86	86	86	68	-	-	-	-	-	-	-
Çiftlik Evi	44	44	44	44	-	-	10	10	10	10	-
Otel	5.872	6.170	7.239	8.860	10.868	11.943	11.898	12.118	12.832	12.103	12.320
Özel Tesis	220	261	235	285	252	278	425	430	480	522	501
Pansiyon	7	-	-	-	-	-	-	8	8	8	8
Termal Otel	-	-	-	-	148	148	247	329	240	388	289
Termal Tatil Köyü	-	-	-	-	129	129	129	129	129	-	129
Dağ Evi	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-
TOPLAM	6.305	6.685	7.728	9.412	11.612	12.660	12.908	13.270	14.062	13.379	13.637

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırım ve işletme belgeli konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 2008 yılında 6.305 iken 2018 yılında 13.637'ye yükselmiştir. Oda sayısında %116,29 oranında artış meydana gelmiştir. Söz konusu dönemde, tesis türlerine göre yatak sayısındaki artış oranları incelendiğinde butik otellerin oda sayısındaki %284,21 ve özel tesislerin oda sayısındaki %127,72 oranlarında artış olduğu görülmektedir. Bölgede en fazla oda kapasitesine sahip otel işletmelerinin oda sayısındaki artış %109,8 oranında gerçekleşmiştir. Apart otellerin oda sayısında 2012 yılına göre yüzde yüzün üzerinde artış yaşanmıştır. Pansiyon işletmelerinin oda sayısı ise 1 adet artmıştır. Bölgede termal otel ve termal tatil köylerinin de 2008 yılında bulunmadığı halde, 2018 yılında toplam oda kapasitelerinin 418 olduğu görülmektedir. 2012 yılına göre termal otellerin oda sayıları %95,27 oranında artarken, termal tatil köylerinin oda sayısında değişim olmamıştır (Tablo 20).

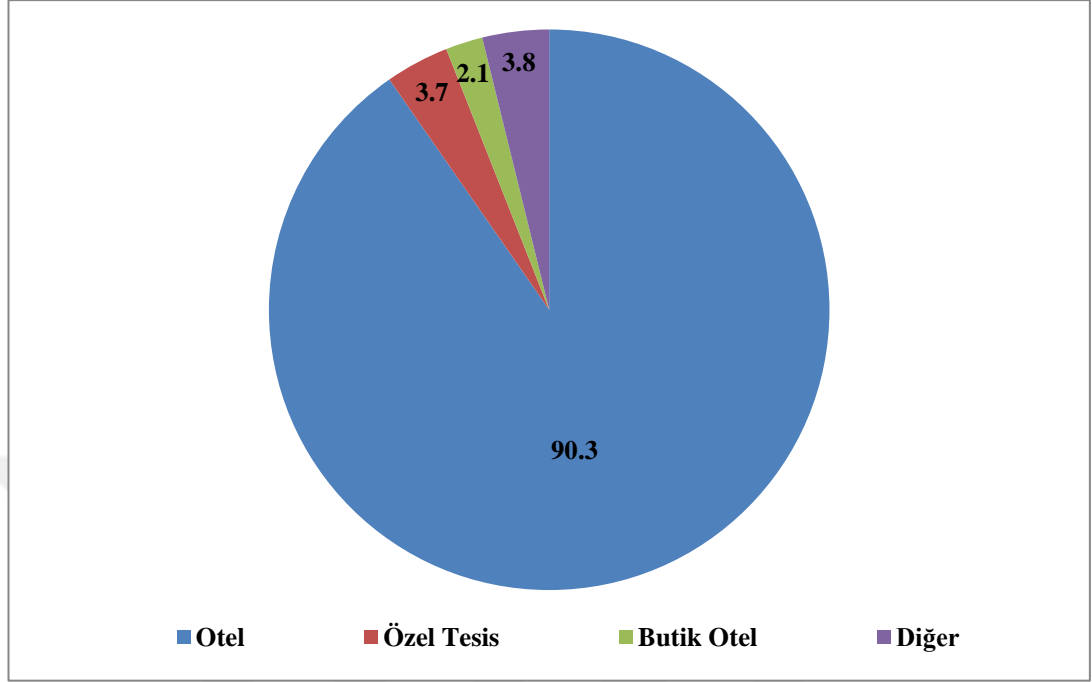
Şekil 46: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008, %)

2018 yılında toplam oda sayısı içinde otel işletmelerinin payı %93,1, özel tesis işletmelerinin payı %3,5, butik otel işletmelerinin payı %1,2'dir. Diğer tesis türlerinin toplam oda payının %2,2 olduğu görülmektedir (Tablo 20, Şekil 46, Şekil 47).

Termal otel ve termal tatil köyü işletmeleri şekilde diğer başlıklı kategoriye dahil edilmişlerdir. Termal otel ve termal tatil köyü işletmelerinin 2012 yılından önce bölgede bulunmadığı için ve daha sonraki yıllarda belgelendirilme işlemlerine başvurduklarından dolayı, diğer tesis türlerine ait oda payının %2,2 oranından %3,8 oranına yükseldiği görülmektedir (Tablo 20, Şekil 46, Şekil 47).

Şekil 47: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2018,%)

Turizm yatırım ve turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin 2008-2018 yılları arasında toplam yatak sayısı ülkemizde %45,3 oranında artmıştır. Toplam yatak kapasitesi 825.757'den 1.199.995'e yükselmiştir. Ancak apart otellerin, B tipi tatil sitelerinin, butik tatil villalarının, çiftlik evlerinin, motellerin, tatil köylerinin ve eğitim ve uygulama tesislerinin yatak sayısı bu dönemde azalmıştır. Eğitim ve uygulama tesisleri 2008-2011 yılları arasında 72 yatak kapasitesi ile hizmet vermişlerdir (Tablo 21).

Ülkemizde 2008 yılına göre 2018 yılında, termal otellerin yatak kapasitesinde %373,6 oranında, butik otellerin yatak kapasitesinde %169,1 oranında, dağ evlerinin yatak kapasitesinde %138,1 oranında, golf tesislerinin yatak kapasitesinde %172,7 oranında, özel tesislerin yatak kapasitesinde %98,3 oranında, oberjlerin yatak kapasitesinde %85 oranında artış olduğu görülmektedir. Otel işletmelerinin yatak kapasitesindeki artış oranının %51,2 ve bazı tesis türlerine daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Apart otellerin, B tipi tatil sitelerinin, butik tatil villalarının, çiftlik evlerinin, motellerin, tatil köylerinin yatak sayılarında 2008 yılına göre azalma olduğu görülmektedir. Apart otellerin, butik tatil villalarının ve motellerin yatak

kapasitesinde görülen düşüş miktarının %40-%60 oranları arasında olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 21).

Tablo 21: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgili Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)

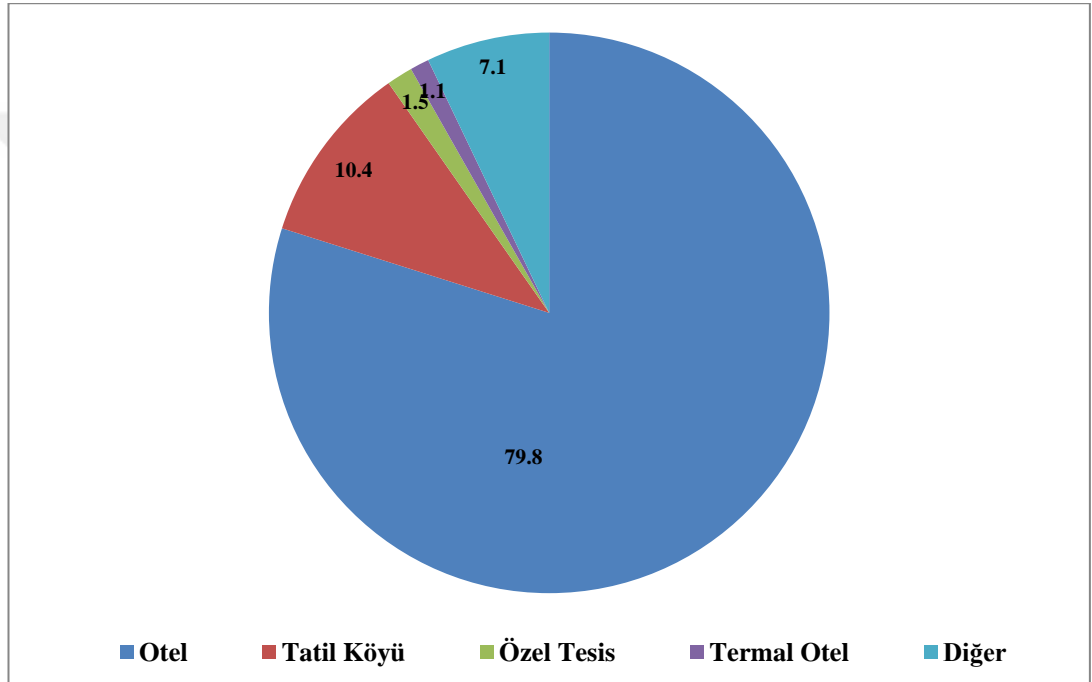
Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart Otel	31.427	28.269	27.616	24.785	19261	17.404	14.206	14.239	15.709	15.609	17.506
B tipi Tatil S.	5.652	5.652	5.314	5.816	3562	3.450	3.450	2.694	2.510	2.510	2.510
Butik Otel	4.855	7.095	8.321	9.524	10891	11.986	13.475	13.764	14.198	13.759	13.064
Butik Tatil Villası	244	240	240	236	136	136	136	140	140	140	140
But.Termal Otel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58
Çiftlik Evi	350	350	340	449	129	216	221	221	250	320	296
Dağ Evi	328	312	292	292	304	333	272	362	510	510	781
Golf Tesisi	578	922	652	652	652	652	652	652	1.670	1.670	1.576
Hostel	-	-	-	-	166	166	220	220	220	166	166
Kamping	3.680	1.369	2.327	1.100	1157	1.619	2.769	3.189	3.864	3.354	4.569
Motel	1.063	1.072	1.156	1.084	791	653	603	631	567	567	585
Müstakil Apart Otel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	328
Oberj	481	481	692	1.062	1062	942	942	942	890	890	890
Otel	659.191	674.642	709.907	760.830	799975	869.655	919.063	960.817	1.004.016	994.954	996.741
Özel Tesis	12.739	14.539	15.288	16.318	17742	17.671	20.521	21.884	22.929	23.876	25.260
Pansiyon	2.723	2.083	2.107	2.071	1578	1.433	1.347	1.614	2.463	2.519	2.817
Tatil Köyü	85.896	83.330	84.287	80.122	79914	82.460	83.417	85.150	82.577	80.625	79.850
Termal Müstakil Apart Otel	-	-	-	-	-	96	96	171	171	171	171
Termal Otel	9.418	12.475	16.030	19.644	26.262	28.739	39.136	41.661	48.571	45.815	44.603
Termal Tatil K.	-	-	-	-	948	948	948	508	508	198	310
Turizm Komp.	6.980	7.238	7.728	12.562	15.256	12.494	15.290	15.290	10.816	10.452	7.580
Yayla Evi	80	80	80	110	110	108	108	134	214	214	194

(Tablo 21'in devamı)

Eğitim ve Uygulama Tesisleri	72	72	72	72	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	825.757	840.221	882.449	936.729	979.896	1.051.161	1.116.872	1.164.283	1.212.793	1.198.319	1.199.995

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

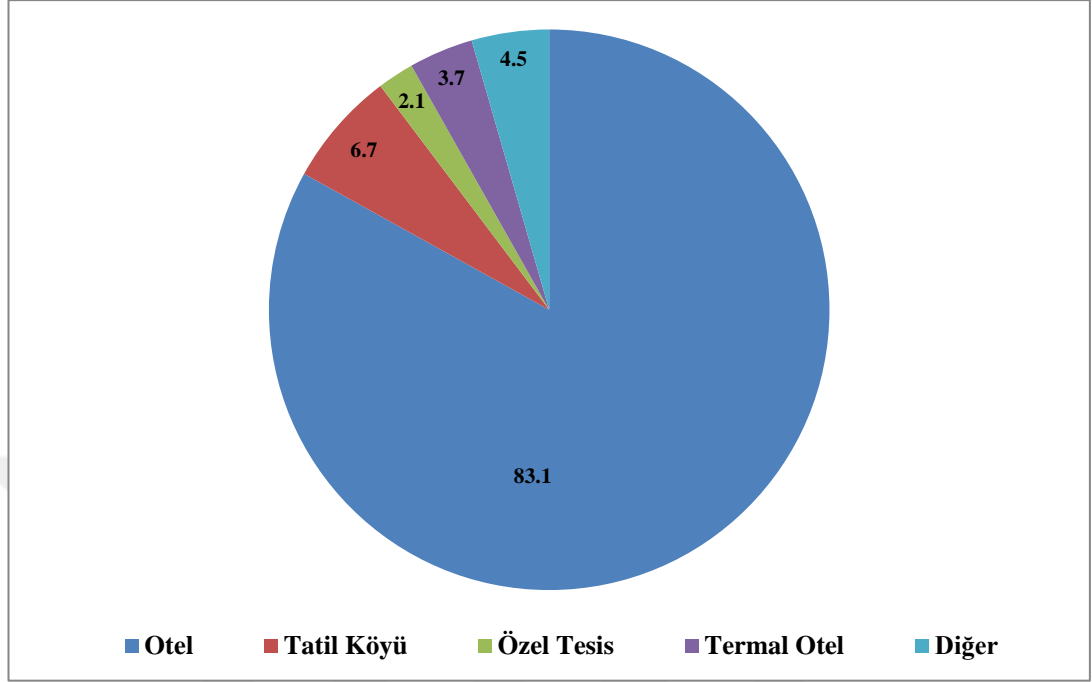
Şekil 48: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008, %)

Ülkemizde on bir yıllık döneme bakıldığında otel işletmelerinin toplam tesis sayıları içindeki payının azalmasına rağmen otel işletmelerinin yatak sayısı 659.191'den 966.741'e ulaşmış ve yatak sayısı bakımından payının arttığı görülmektedir. Toplam yatak sayısı içinde otel işletmelerinin payının %79,8'den %83,1'e yükseldiği görülmektedir. (Tablo 21, Şekil 48, Şekil 49).

Ülkemizde tatil köylerinin toplam yatak sayısı içindeki payı %10,4 oranından %6,7 oranına düşerken, özel tesislerin payı %1,5 oranından %2,1 oranına, termal otellerin payı %1,1 oranından %3,7 oranına yükselmiştir. Otel, tatil köyü, özel tesis ve termal otel dışında kalan diğer tesis türlerinin toplam payı ise %7,1 oranından %4,5 oranına gerilemiştir (Tablo 21, Şekil 48, Şekil 49).

Şekil 49: Türlerine Göre Türkiye'deki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2018, %)

Genel olarak bakıldığında son yıllarda ülkemizde sağlık turizmine hizmet veren termal otel işletmelerinin sayısı, oda sayısı ve yatak sayısı artmıştır. Ayrıca gelecek yıllarda, özel tesis işletmelerinin ve butik otel işletmelerinin önem kazanacağını söyleyebiliriz.

Tablo 22: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)

Tesis Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Apart O.	-	120	120	103	103	103	103	153	205	205	205
Butik O.	152	152	152	226	352	216	318	362	552	528	607
Motel	172	172	172	136	-	-	-	-	-	-	-
Çiftlik E.	115	115	115	115	-	-	20	20	20	20	-
Otel	12.088	12.441	14.666	17.942	21.921	23.842	23.614	24.093	28.677	24.021	24.555
Özel Tesis	465	549	489	589	506	553	844	856	980	1.064	994
Pansiyon	14	-	-	-	-	-	-	18	18	18	18

(Tablo 22'nin devamı)

Termal Otel	-	-	-	-	304	304	502	641	455	839	672
Termal Tatil K.	-	-	-	-	310	310	310	310	310	-	310
Dağ Evi	-	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-
TOPLAM	13.006	13.549	15.714	19.111	23.496	25.357	25.711	26.453	31.217	26.695	27.361

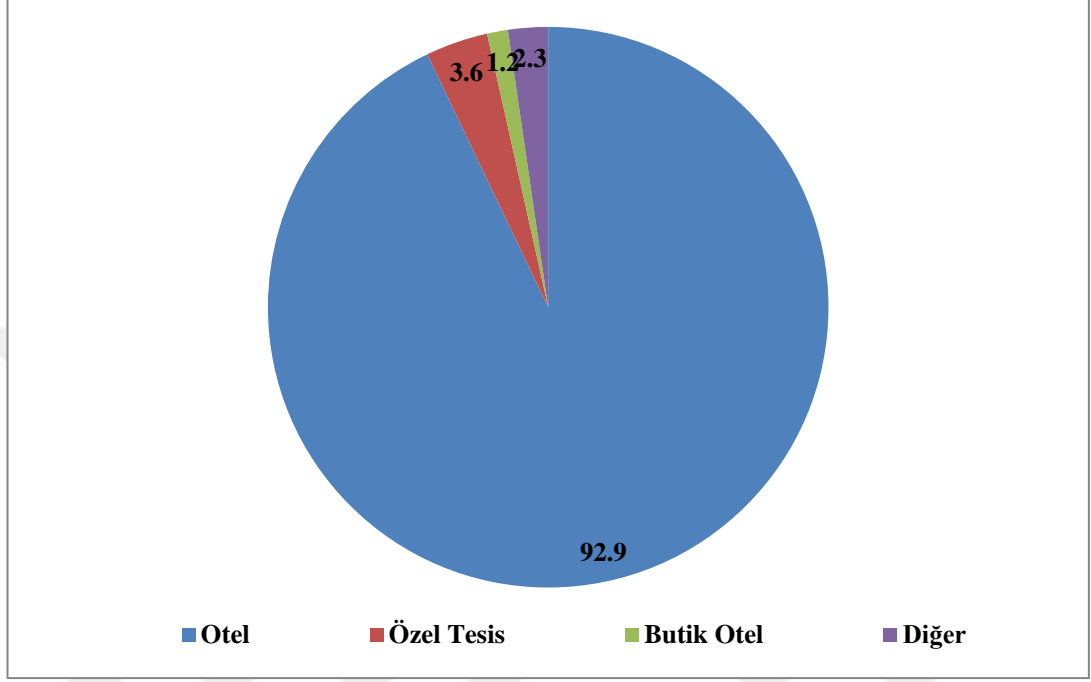
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırım ve işletme belgeli tesislerin yatak sayısında on bir yıllık dönemde %110,37 artış gerçekleşmiştir. Bu orana göre daha yüksek artış oranı butik otel ve özel tesis yatak sayılarında görülmektedir; 2008 yılına göre 2018 yılında butik otellerin yatak sayısında yaklaşık %300 oranında, özel tesislerin yatak sayısında yaklaşık %113 oranında artışın yaşandığı anlaşılmaktadır. Pansiyon işletmelerinin yatak sayısı dört adet artmıştır. 2008 yılında çiftlik evlerinin yatak sayısı toplamı 115 adet iken 2018 yılında çiftlik otel türünde yatırım veya işletme belgeli konaklama işletmesi bulunmamaktadır. Motel işletmeleri 2008-2011 döneminde yüzden fazla yatak kapasitesine sahipken daha sonraki yıllarda bölgede bulunmamaktadırlar. Termal otellerin yatak sayısında 2012 yılına göre %121,05 oranında artış görülürken, aynı dönemde termal tatil köylerinin yatak sayısında değişim görülmemektedir. (Tablo 22).

Bölgede otel yatak sayısı, 2008-2017 yılları artmasına rağmen toplam yatak sayısı içinde otellerin payının azaldığı görülmektedir. Otel işletmelerinin yatak sayısı bakımından payı %92,9'dan %89,7'ye düşmüştür. Özel tesislerin yatak payında ise değişim görülmemektedir (Tablo 22, Şekil 42, Şekil 43). Butik otellerin yatak sayısı içindeki payı %1,2'den %2,2'ye yükselmiştir. Otel, özel tesis ve butik otel dışındaki diğer tesis türlerinin toplam yatak payının %2,3 oranından %4,4 oranına yükseldiği görülmektedir. Bu değişimde termal otel, apart otel ve termal tatil köyü işletmelerinin toplam yatak sayısı içinde 2018 yılında pay sahibi olmaları etkili olmuştur. Apart otellerin toplam yatak sayısı içindeki payının 2018 yılında %0,75'e, termal otellerin %2,46'ya, termal tatil köylerinin de %1,132'e yükseldiği anlaşılmaktadır (Tablo 22, Şekil 50, Şekil 51). Ayrıca bölgede 2013 yılında yatırım

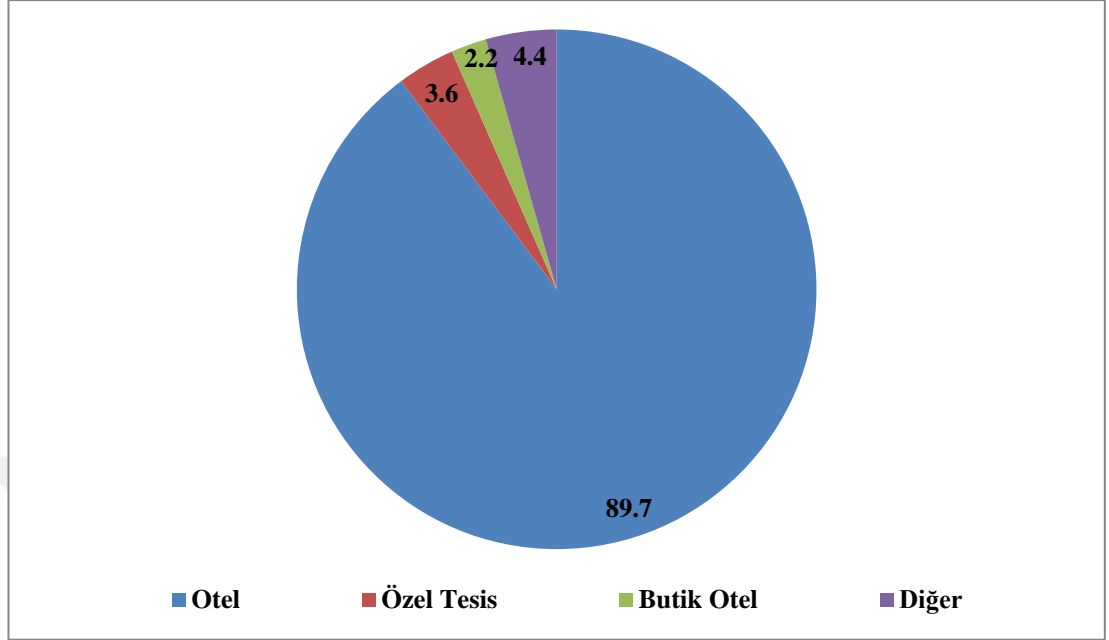
işletme belgeli dağ evinin bulunduğu ve 29 yataklı olduğu görülmektedir. Dağ evinin yatak sayısı payı, toplam yatak sayısı içinde, 2013 yılında %0,11'dir. (Tablo 22).

şekil 50: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008, %)

Bölgede, sağlık turizmine yönelik hizmet veren termal otellerin ve termal tatil köylerinin ve bölge mimarisine uygun olan butik otellerin ve özel tesislerin arzında artış yaşandığı görülmektedir. Ancak tesis türlerine göre gerçekleşen geceleme sayılarına ilişkin veri bulunmadığı için, söz konusu tesis türlerine olan talep ve talep değişimi hakkında değerlendirme yapmak mümkün değildir. Bölgede sağlık turizmine yönelik hizmet veren belediye belgeli termal konaklama tesisleri de bulunmaktadır.

Şekil 51: Türlerine Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2018,%)

4.2. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan turizm yatırımlı belgeli ve turizm işletmesi belgeli tesislerin sayılarına, oda ve yatak sayılarına çalışmanın diğer bölümünde yer verilmişti. Çalışmanın bu bölümünde, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin bölge illerine dağılımları ele alınacaktır. Böylelikle, bölge illerindeki yıllara göre tesis, oda ve yatak sayılarındaki değişimleri ve bu kapsamda her ilin bölge içindeki payını detaylı olarak değerlendirmek mümkün hale gelecektir.

Turizm talebini etkileyen faktörlerin değişimine bağlı olarak bölge illerinde turizm arzında değişimler yaşanmıştır. Bölgede 2008-2018 yılları arasında turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısında değişimler olmuştur.

Tablo 23: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2008-2018)

İller	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Adıyaman	2008	6	327	656
	2009	5	299	600
	2010	4	244	489
	2011	6	360	721
	2012	7	405	811
	2013	8	426	844
	2014	8	430	852
	2015	9	453	898
	2016	9	519	1.030
	2017	13	663	1.318
	2018	14	816	1.624
Batman	2008	5	329	709
	2009	6	372	795
	2010	6	372	795
	2011	6	372	795
	2012	6	372	779
	2013	6	374	762
	2014	5	307	620
	2015	5	324	639
	2016	8	551	1.095
	2017	8	551	1.095
	2018	9	614	1.221
Diyarbakır	2008	14	852	1.720
	2009	16	942	1.854
	2010	15	904	1.773
	2011	17	987	1.920
	2012	18	1.032	1.994
	2013	18	1.034	2.020
	2014	21	1.335	2.620
	2015	21	1.306	2.562
	2016	25	1.604	3.158
	2017	27	1.942	3.836
	2018	29	2.114	4.186

(Tablo 23'ün devamı)

Gaziantep	2008	26	1.373	2.789
	2009	28	1.698	3.396
	2010	31	1.981	3.961
	2011	36	2.165	4.352
	2012	37	2.301	4.593
	2013	38	2.417	4.815
	2014	38	2.626	5.212
	2015	43	3.018	6.102
	2016	44	3.232	9.613
	2017	43	3.053	6.031
	2018	45	3.351	6.627
Mardin	2008	8	396	807
	2009	10	528	1.071
	2010	11	543	1.098
	2011	12	820	1.652
	2012	12	887	1.768
	2013	17	1.087	2.162
	2014	18	1.097	2.182
	2015	19	1.023	2.036
	2016	23	963	1.924
	2017	25	1.178	2.358
	2018	26	1.199	2.404
Siirt	2008	-	-	-
	2009	-	-	-
	2010	-	-	-
	2011	-	-	-
	2012	-	-	-
	2013	-	-	-
	2014	1	142	284
	2015	2	187	374
	2016	2	187	374
	2017	2	187	374
	2018	2	187	374

(Tablo 23'ün devamı)

Şanlıurfa	2008	8	447	909
	2009	9	580	1.175
	2010	9	580	1.175
	2011	11	857	1.750
	2012	12	859	1.717
	2013	12	856	1.716
	2014	13	1.073	2.142
	2015	15	1.145	2.302
	2016	16	1.156	2.320
	2017	16	1.156	2.320
	2018	17	1.159	2.326
Kilis	2008	1	22	45
	2009	1	22	45
	2010	1	22	45
	2011	1	22	45
	2012	-	-	-
	2013	-	-	-
	2014	-	-	-
	2015	1	46	86
	2016	1	46	86
	2017	1	46	86
	2018	1	46	86
TOPLAM	2008	68	3.746	7.635
	2009	75	4.441	8.936
	2010	77	4.646	9.336
	2011	89	5.583	11.235
	2012	92	5.856	11.662
	2013	99	6.194	12.319
	2014	104	7.010	13.912
	2015	115	7.502	14.999
	2016	128	8.258	19.600
	2017	135	8.776	17.418
	2018	143	9.486	18.848

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısında, 2008-2018 yılları arasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %110,29 oranında artış olduğu görülmektedir. Bu dönemde tesis sayısı altmış sekizden yüz kırk üçe yükselmiştir (Tablo 23).

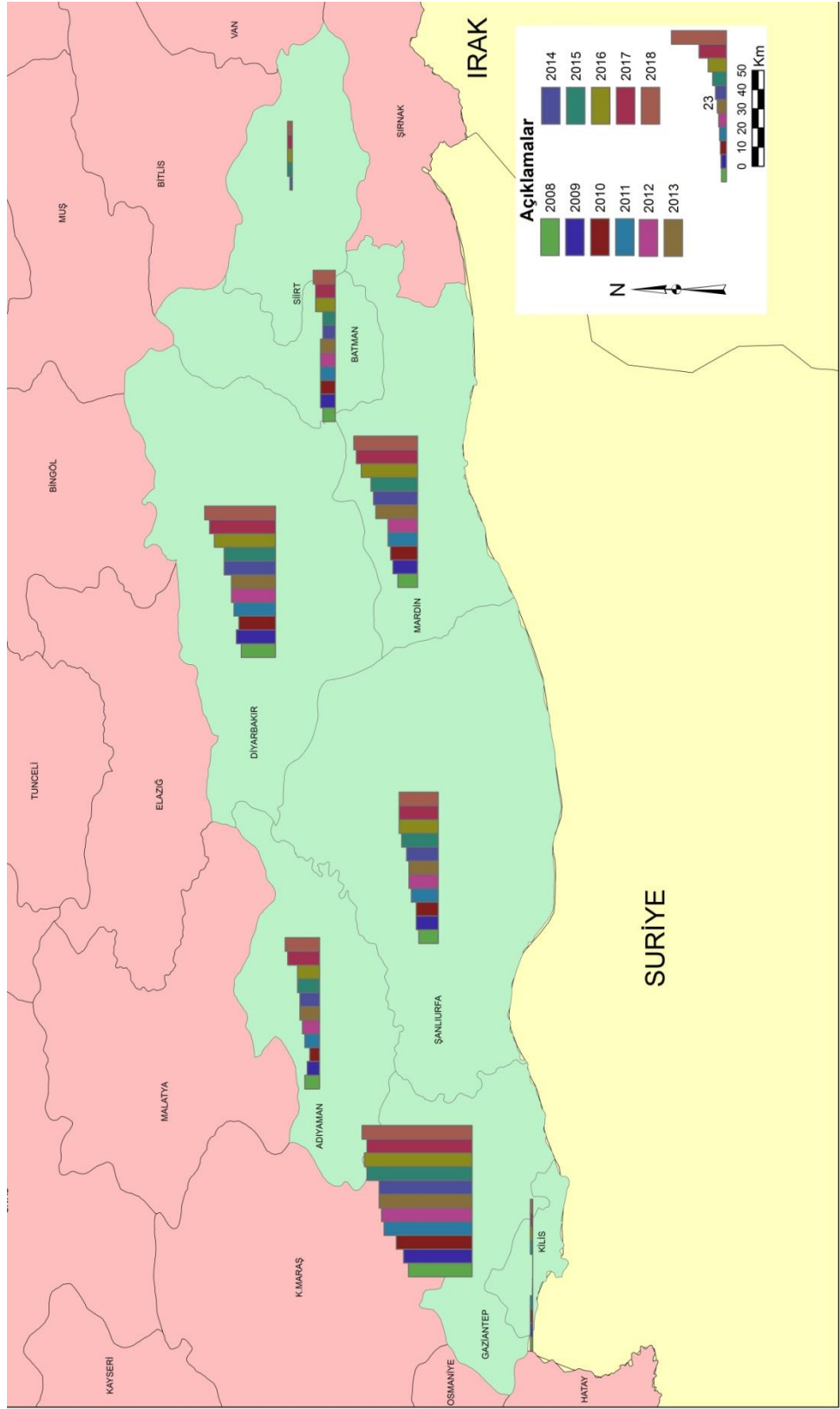
On bir yıllık dönemde Adıyaman, Mardin ve Şanlıurfa illerinde görülen artış oranının bölge ortalamasına göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Mardin ilinde görülen %225 artış oranı diğer artış görülen illere göre daha yüksektir. Mardin ilinde 2008 yılında toplam sekiz adet tesis bulunurken 2018 yılında tesis sayısı yirmi altıya ulaşmıştır. Bölgede en fazla tesisin bulunduğu Gaziantep ilinde ise artış oranı %73,08 olmuştur. Siirt'te ilk işletme belgeli tesis 2014 yılında açılmıştır. Siirt ilinde 2014 yılında bir adet tesis bulunurken 2018 yılında tesis sayısı ikiye yükselmiştir. Kilis ilinde 2012, 2013 ve 2014 yıllarında işletme belgeli tesis bulunmamaktadır. Diğer yıllarda ise Kilis ilinde bir adet otel hizmet vermiştir. Kilis'te 2008 yılına göre tesis sayısında değişim olmamıştır (Tablo 23).

Bölgede 2008-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre turizm işletmesi belgeli tesis sayısında azalma görülmemektedir. Özellikle 2009, 2011, 2015 ve 2016 yıllarında tesis sayısında görülen artış oranları, diğer yıllardaki artış oranlarına göre daha yüksek seviyededir. Bölge tesis sayısında bir önceki yıla göre en fazla artış 2011 yılında %15,58 oranında gerçekleşmiştir (Tablo 23).

Bölge gibi illerin genelinde de 2011 yılında tesis sayısında artış olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Adıyaman'da %50, Şanlıurfa'da %22,22 oranlarında artış yaşandığı görülmektedir. Batman ilinde ise 2011 yılında bir önceki yıla göre değişim meydana gelmemiştir. Bölge illerinde 2011 yılında 2010 yılına göre tesis sayısında azalma görülen il bulunmamaktadır (Tablo 23, Şekil 52).

Bölge genelinde tesis sayısında bir önceki yıla göre azalma görülmemesine rağmen Adıyaman'da 2008 yılında altı olan tesis sayısı 2009 yılında beşe, 2010 yılında ise dörde düşmüştür. Mardin ve Şanlıurfa illerinde bölge geneline benzer şekilde tesis sayısında düşüş görülmemektedir (Tablo 23, Şekil 52). Tesis sayısında bir önceki yıla göre sayıca çok düşük değişimler, değişimin yaşandığı ildeki tesis sayısının az olmasından dolayı oran olarak büyük rakamlarla ifade edilebilmektedir. Dolayısıyla tesis sayısındaki miktar değişimleri de dikkate alınmalıdır.

Şekil 52: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayıları (2008-2018)

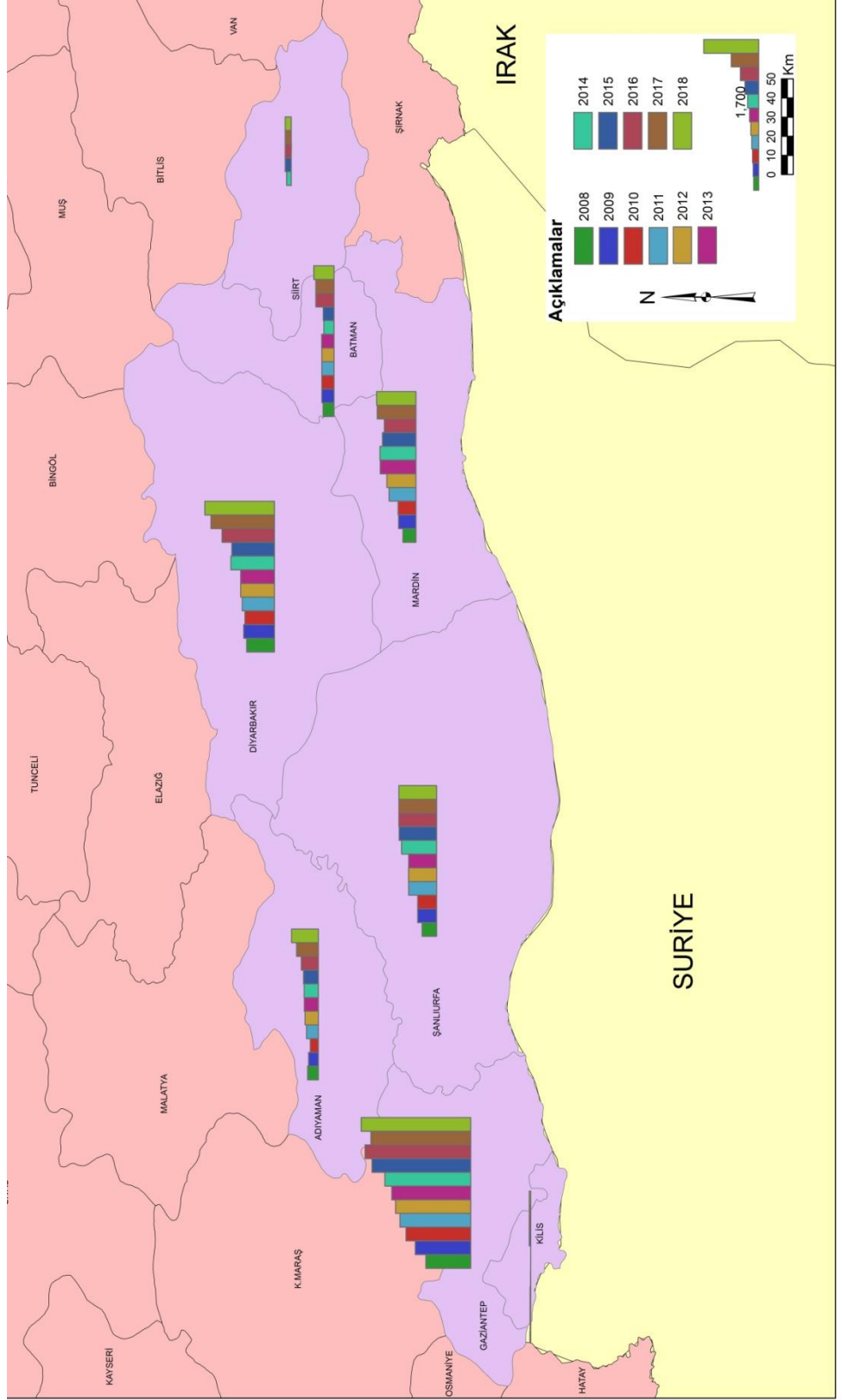
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin oda sayılarına bakıldığında, 2008-2018 döneminde oda sayısının %153,23 oranında arttığı görülmektedir. Tesis sayısının artışa bağlı olarak oda sayısı 3.746'dan 9.486'ya ulaşmıştır. Bölge genelinde oda kapasitesinin her yıl artış gösterdiği görülmektedir (Tablo 23).

Şanlıurfa ve Mardin illerinde görülen artış oranlarının bölgeye göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Diğer illere göre daha fazla oda kapasitesinin olduğu; Diyarbakır'da %148,12, Gaziantep'te %144,06 ve Şanlıurfa'da %159,28 oranlarında gerçekleşen artış sebebiyle bölgede yüksek oranda artış gerçekleşmiştir. Mardin ili bu dönem itibariyle, %202,78 oranındaki artışla en fazla artışın olduğu il olmuştur (Tablo 23).

Bölge illerindeki yıllık değişimlere bakıldığında, aynı yılda bir önceki yıla göre oda sayısında illerin bir kısmında artış görülmekte, bazı illerde ise düşüş görülmektedir. Bununla birlikte toplam oda sayısı içinde ağırlığı olan illerde yaşanan artış miktarına bağlı olarak bölge genelinde toplam oda sayısının her yıl arttığı gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle; oda sayısı Gaziantep iline nispeten daha az olan Adıyaman ilinde 2009 ve 2010 yıllarında oda sayısında düşüş görülürken; Gaziantep ilinde bu yıllarda görülen artış miktarı bölge genelindeki açığı kapatmaktadır (Tablo 23, Şekil 53).

Bölgede oran bakımından en fazla artış %20,17 oranında 2011 yılında gerçekleşirken bölge illerine bakıldığında en fazla artış Batman'da 2016 yılında %70,06, 2011 yılında Şanlıurfa'da %47,76 ve Adıyaman'da %47,54 oranlarında gerçekleşmiştir. Bölge değişimine diğer illere göre oransal olarak daha fazla etkisi olan Gaziantep'te 2009 yılında %23,67, Diyarbakır'da 2014 yılında %29,11 oranlarında artışın olduğu görülmektedir. Bu oranlar söz konusu illerde görülen en yüksek artış oranlarıdır (Tablo 23, Şekil 53). Kilis'te ve Siirt'te 2015, 2016, 2017 ve 2018, Şanlıurfa'da 2016 ve 2017 yıllarında oda sayısının aynı miktarda olduğu görülmektedir. Batman'da da oda sayısının bir önceki yıla göre değişim göstermediği yıllar görülmektedir (Tablo 23, Şekil 53).

Şekil 53: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm Belgesi Konaklama Tesislerinin Oda Sayıları (2008-2018)

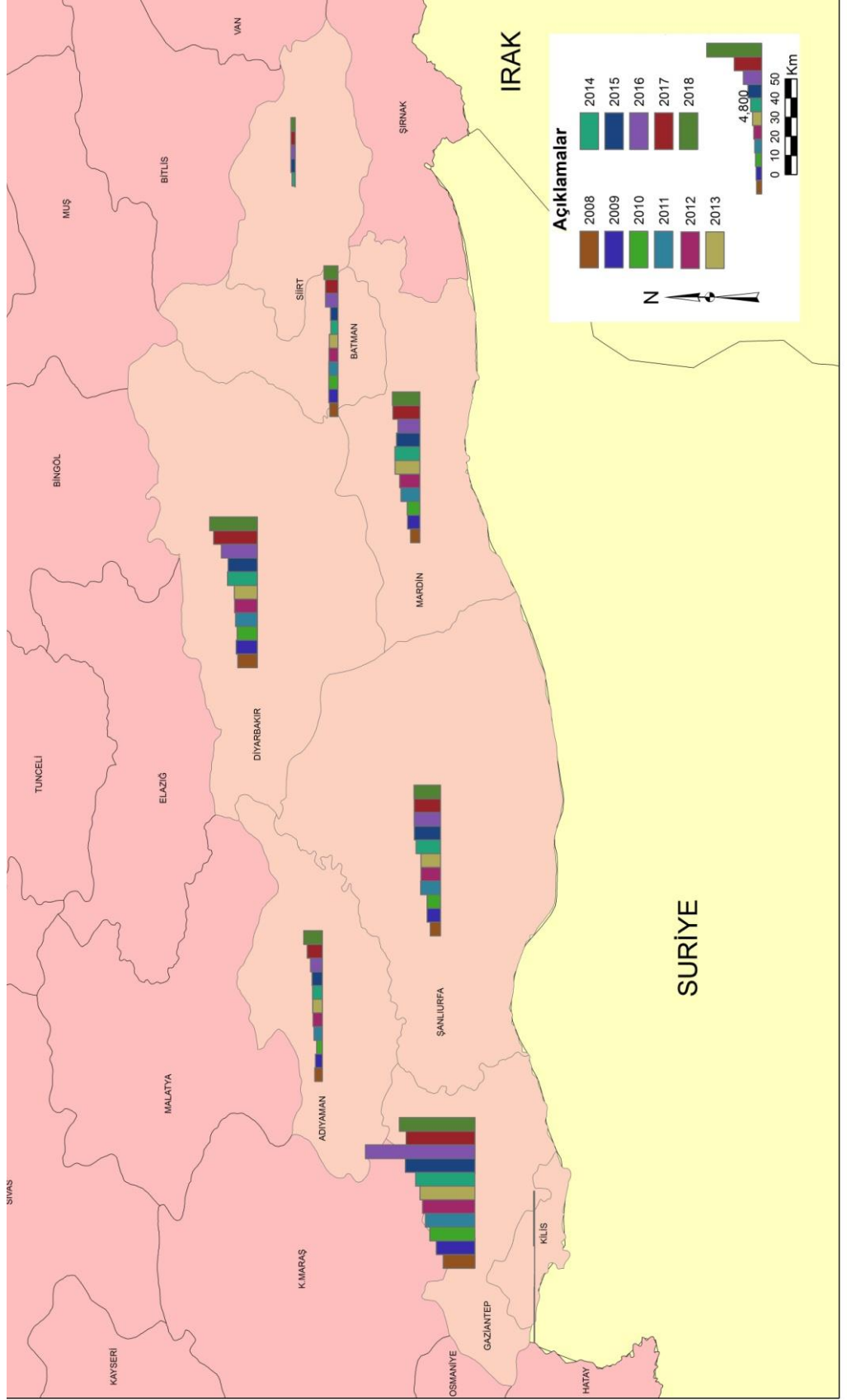
Oda sayısının bir önceki yıla göre negatif değişim gösterdiği illere bakıldığında, Gaziantep'te 2017 yılında %5,54 oranında, Batman'da 2014 yılında %17,91 oranında, Diyarbakır'da 2012 yılında %4,56 oranında değişimler olduğu görülmektedir (Tablo 23, Şekil 53).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi yatak kapasitesi 2008-2018 döneminde %146,86 oranında artmıştır. Yatak sayısının Mardin'de %197,89, Şanlıurfa'da %155,89, Adıyaman'da %147,56, Diyarbakır'da %143,37, Gaziantep'te %137,61, Kilis'te %91,11, Batman'da %72,21 ve Siirt'te %31,69 oranlarında artış gösterdiği anlaşılmaktadır (Tablo 23).

Bölge tesis ve oda sayısında 2008-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre tüm yıllarda artış olmasına rağmen, yatak sayısında 2017 yılında azalma olduğu görülmektedir. Bunun nedeni daha önce de belirtildiği üzere Gaziantep'te 2016 yılında kapatılan tesislerdir. Gaziantep ilinde gerçekleşen 2017 yılındaki %37,26 oranındaki düşüş, bölge genelinde %11,13 oranındaki gerilemenin en önemli nedenidir. Şanlıurfa ve Batman illerinde 2017 yılında bir önceki yıla göre yatak sayısında değişim olmamıştır. Adıyaman ilinde 2009 ve 2010 yıllarında tesis sayısının bir adet azalması, yatak sayısının 2009 yılında %8,54 oranında, 2010 yılında da %18,5 oranında düşmesine neden olmuştur. Batman ilinde de 2014 yılında tesis sayısının altıdan beşe düşmesine bağlı olarak, yatak kapasitesinin %18,63 oranında azaldığı görülmektedir (Tablo 23, Şekil 54).

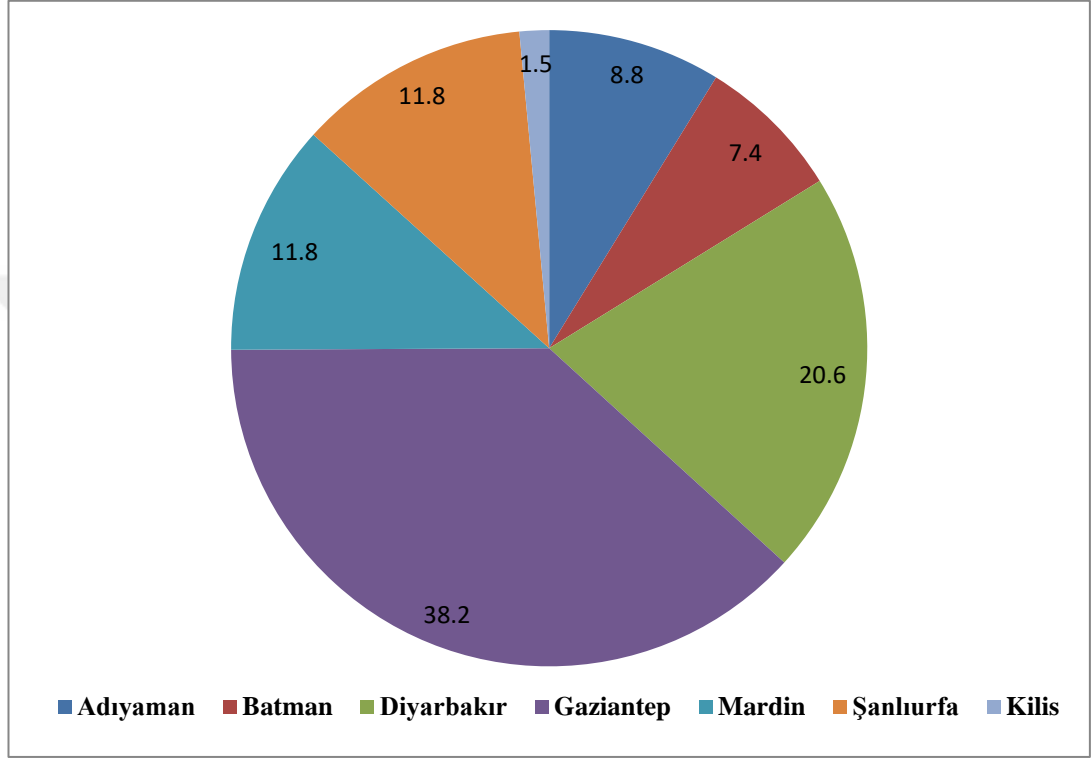
Bölge illerinin yatak sayısındaki bir önceki yıla göre artışın olduğu yıllara bakıldığında; Batman'da 2016 yılında tesis sayısının beşten sekize ulaşmasıyla %71,36, Adıyaman'da 2011 yılında %47,44, Diyarbakır'da 2014 yılında %29,7 ve Gaziantep'te 2016 yılında %57,54 oranlarında değişimler görülmektedir (Tablo 23, Şekil 54).

Şekil 54: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm Belgeli Konaklama Tesislerinin Yatak Sayıları (2008-2018)

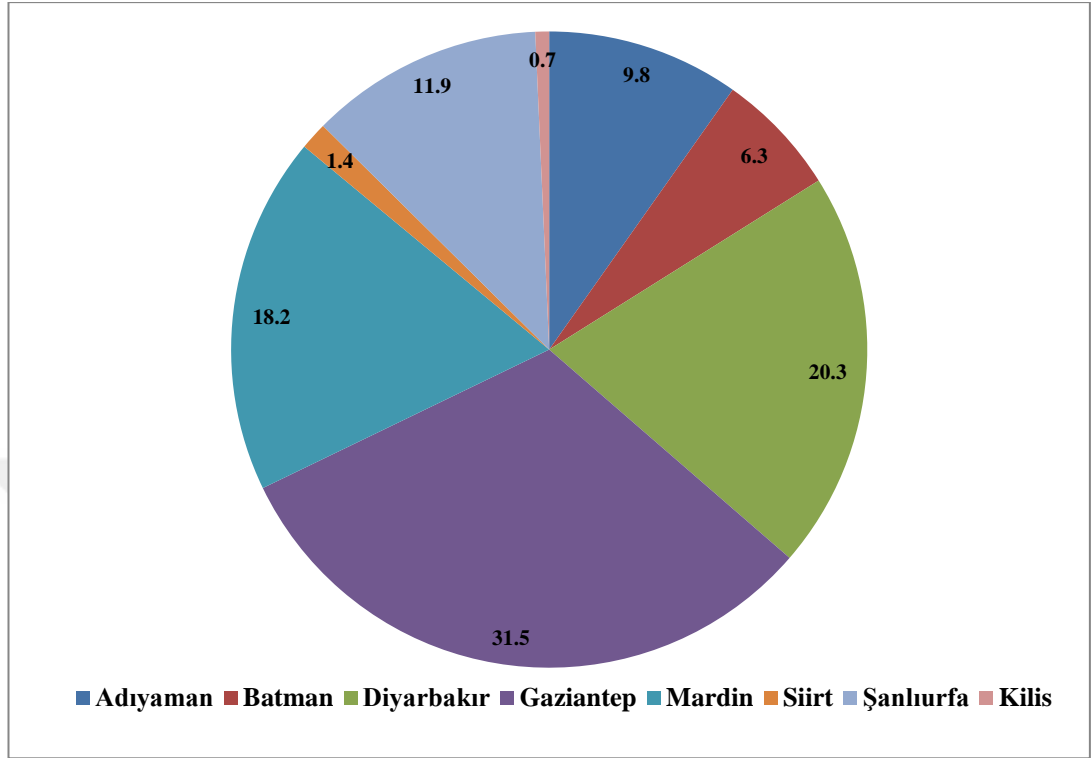
Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde tesis sayılarının 2008-2018 yılları arasında iniş ve çıkışlar göstermesine bağlı olarak illerin toplam tesis içindeki payları da yıl bazında değişmektedir.

Şekil 55: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2008, %)

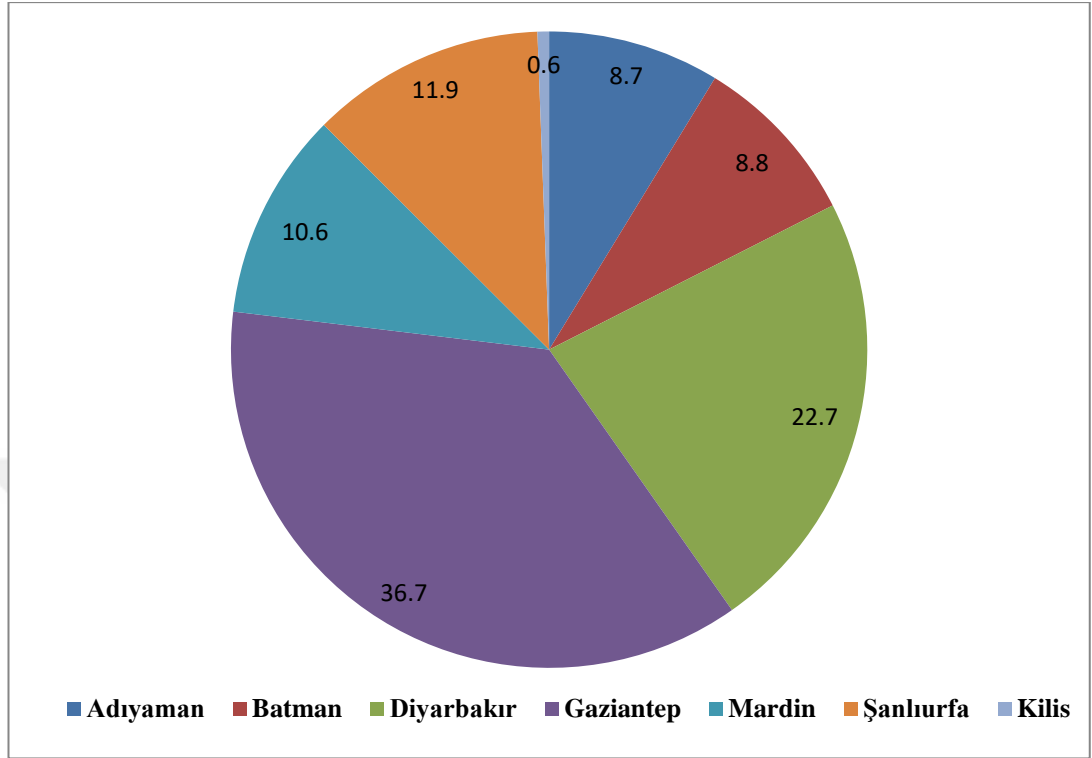
Verilere göre 2008 yılında toplam tesis sayısı içinde en büyük pay sahibinin %38,2 ile Gaziantep olduğu, en az pay sahibinin %1,5 ile Kilis olduğu anlaşılmaktadır. Mardin ve Şanlıurfa illerinin pay oranlarının %11,8 ile aynı olduğu görülmektedir. Bölgedeki tesislerin %7,4'ü Batman ilinde bulunmaktadır. Bölgedeki tesislerin %70,6'sı Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa'da bulunmaktadır. Bölgede en fazla tesisin bulunduğu iki ilin paylarına bakıldığında, turizm işletmesi belgeli konaklama işletmelerinin yaklaşık %60'ı Gaziantep ve Diyarbakır illerindedir. Siirt ilinde ise 2008 yılında turizm işletmesi belgeli konaklama tesisi bulunmamaktadır. Siirt ilinde 2008 yılında turizm işletmesi belgeli konaklama tesisi bulunmamaktadır (Şekil 55).

Şekil 56: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2018, %)

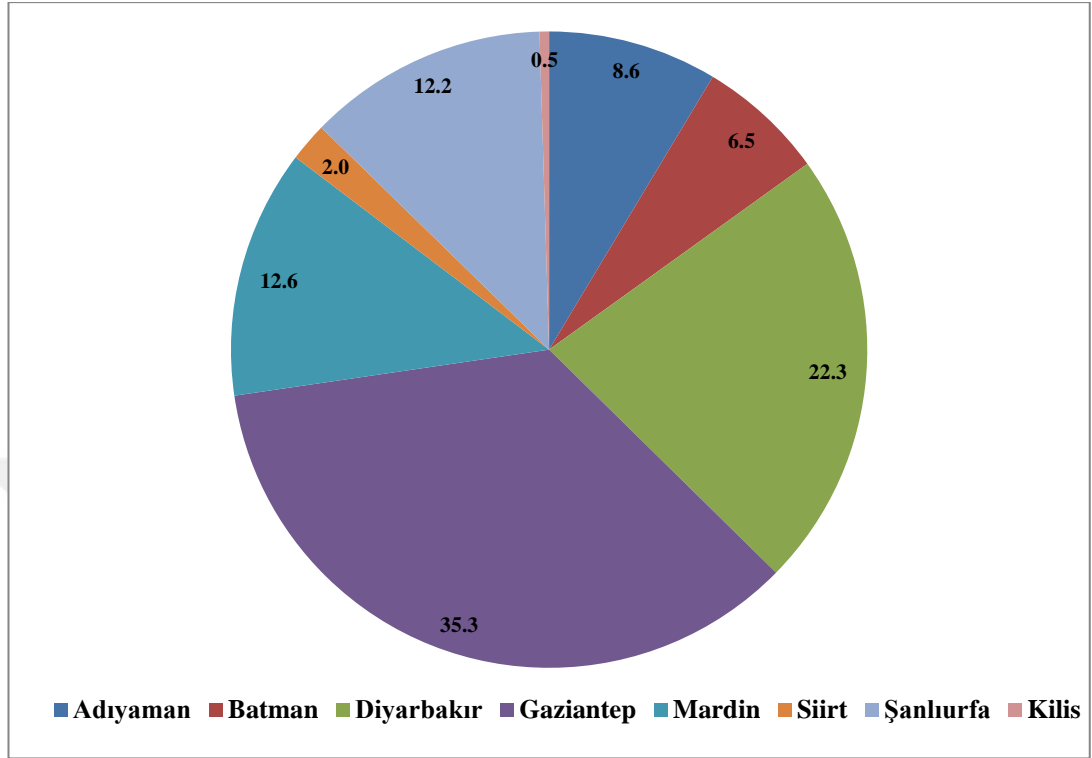
Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin 2018 yılındaki sayıları incelendiğinde, bölgede payı azalan illerin Gaziantep, Diyarbakır ve Batman olduğu anlaşılmaktadır. Gaziantep ilinin 2008 yılındaki payı %38,2 iken, 2018 yılında %31,5 seviyesine düşmüştür. Gaziantep ve Diyarbakır illerinin toplam %60'larda olan payları 2018 yılında %51,8'e düşmüştür. Buna karşılık Mardin'in payı %11,8'den %18,2'ye yükselmiştir. 2008 yılında, Mardin ve Şanlıurfa illerinin payları eşit iken, Mardin ili 2018 yılında Şanlıurfa iline göre daha fazla paya sahiptir. 2018 yılı verilerine göre, bölgedeki tesis sayısının yaklaşık %40'ı Adıyaman, Batman, Mardin, Siirt ve Kilis illerindedir. Toplam tesisin yalnızca %2,1'i Siirt ve Kilis illerindedir. Siirt ilinde, 2008 yılında konaklama tesisi bulunmadığı halde 2018 yılında tesis sayısı ikiye yükselmiş ve bölgede toplam tesis payını %1,7'ye çıkarmıştır. Bölgede toplam tesis sayısı artarken, Kilis'te tesis sayısında değişim olmadığı için toplam tesis sayısı içindeki payı 2008 yılına göre azalmıştır (Şekil 55, Şekil 56).

Şekil 57: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Oda Sayısı (2008, %)

Bölgedeki oda sayısında en büyük pay sahibi illerin Diyarbakır ve Gaziantep olduğu görülmektedir. 2008 yılında bölgedeki toplam oda sayısının yaklaşık %60'ının Gaziantep ve Diyarbakır illerinde, %11,9'unun Şanlıurfa'da, %10,6'sının Mardin'de olduğu görülmektedir. Batman ve Adıyaman'ın payları %9'a yakındır. Tesis sayısı bakımından 2008 yılında eşit paya sahip olan Mardin ve Şanlıurfa illerinin oda sayısı bakımından paylarının eşit olmadığı anlaşılmaktadır. Şanlıurfa ve Mardin 2008 yılında yerli ve yabancı turistlere eşit sayıda konaklama tesisi ile hizmet verirken, Şanlıurfa tesisleri turistlere daha fazla oda arzında bulunmuştur. Tesis sayısı içinde %1,5 payı bulunan Kilis ilinin toplam yatak sayısı payı ise %0,6'dır. Bunun sebebi Kilis'te sadece 46 odanın olmasıdır (Şekil 57).

Şekil 58: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Oda Sayısı (2018, %)

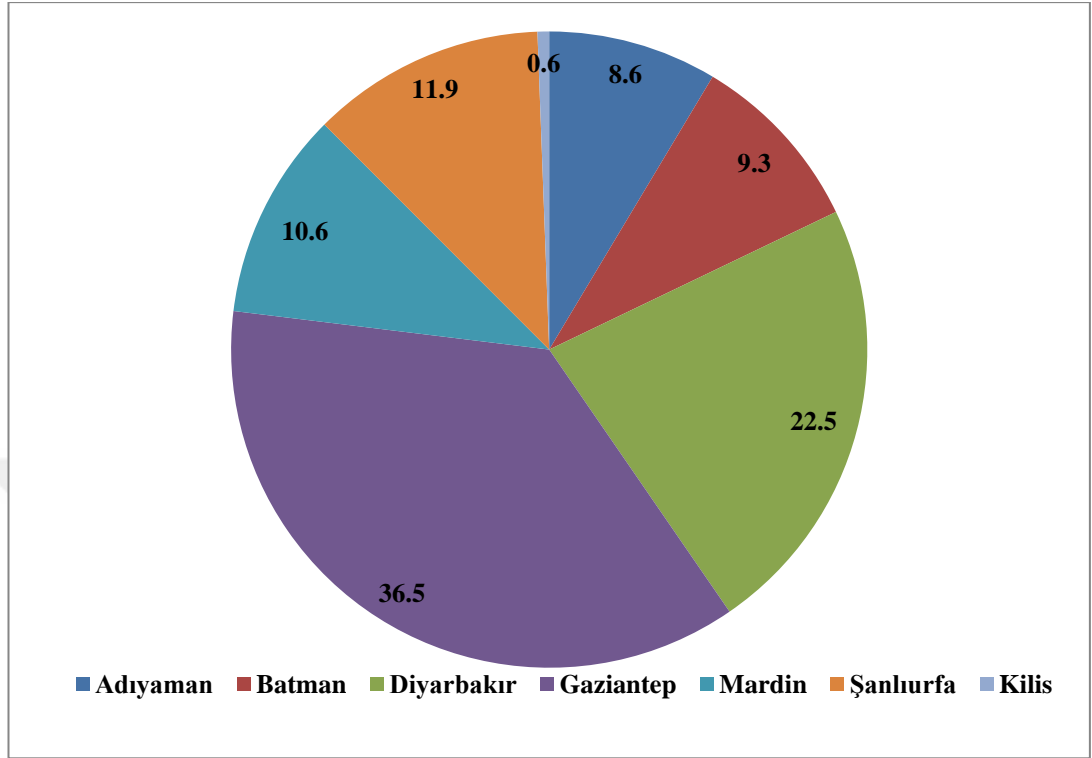

Toplam oda sayısı içinde Adıyaman'ın 2018 yılındaki payı 2008 yılıyla hemen hemen aynıdır. Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde kayda değer değişimler görülmemektedir. Payında düşüş görülen iller; Gaziantep, Batman, Adıyaman ve Diyarbakır illeridir. Son verilere göre, Gaziantep ve Diyarbakır'daki toplam oda sayısı bölgedeki oda sayısının %57,6'sına tekabül etmektedir. Payının arttığı görülen Mardin'de bölgedeki odaların %12,6'sı ve Siirt'te %2'si bulunmaktadır. Siirt ve Kilis illerinin toplam oda sayısı içindeki toplam payları %2'dir. Başka bir ifade ile bölgede bulunan her yüz odanın ikisinin bu illerde bulunduğu anlaşılmaktadır (Şekil 57, Şekil58).

Şekil 58 incelendiğinde Siirt'te yatak bulunmadığını, bölgede en çok yatak sayısının Gaziantep ilindeki tesislerde toplandığı görülmektedir. Gaziantep ilinin payının %36,5 olduğu anlaşılmaktadır. Bölgedeki yatak arzının binde altısının Kilis ilinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Oda payları ile yatak paylarının bir çok ilde birbirine yakın olduğu görülürken, Batman'da oda ve yatak paylarının eşit olduğu söylenemez.

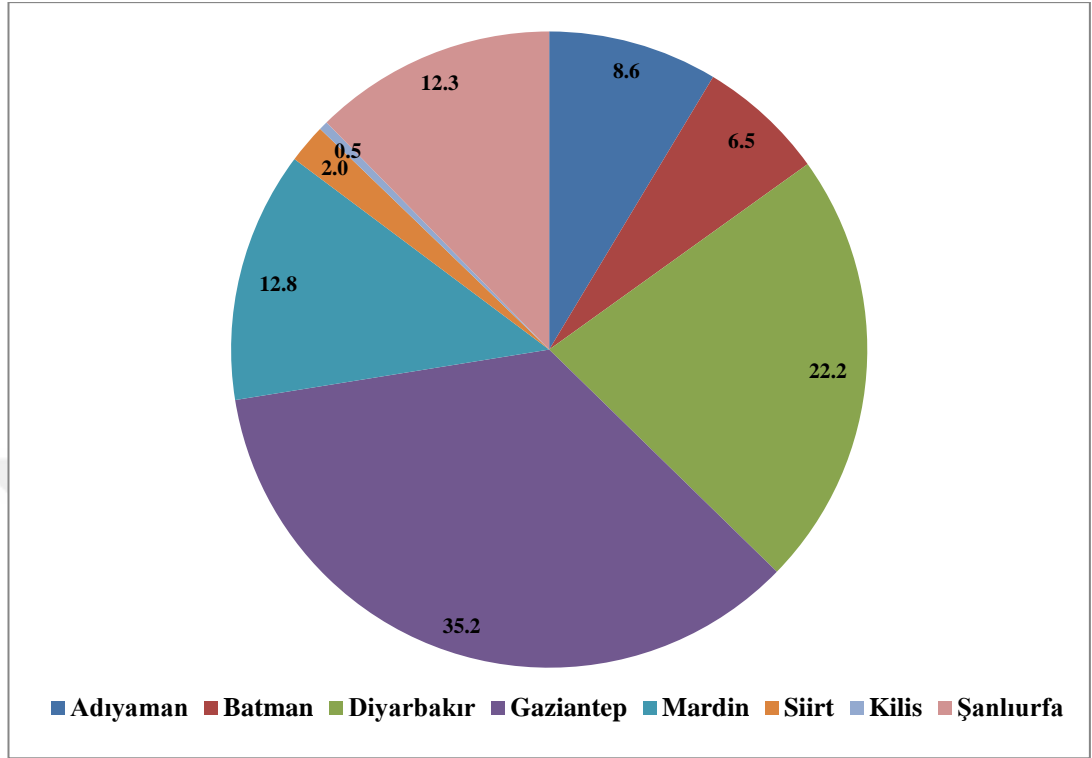
Şekil 59: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Yatak Sayısı (2008, %)

Tesis sayıları 2008 yılında eşit olan Mardin ve Şanlıurfa illerinin oda sayıları ve yatak sayıları da farklıdır. Dolayısıyla yatak payları da birbirinden farklıdır. İki ilde bulunan yatakların toplamı bölgedeki yatak sayısının yaklaşık %20'sidir (Tablo 23, Şekil 59).

Adıyaman'daki ve Kilis'teki yatak sayısının toplam içindeki 2008 yılı ve 2018 yılı payında değişim olmamıştır. Yatak arzı içinde payı artan illerin Mardin ve Şanlıurfa, düşen illerin ise Batman, Diyarbakır ve Gaziantep olduğu görülmektedir. Gaziantep'in payı %36,5'den %35,2'ye, Batman'ın payı %9,3'den %6,5'e, Diyarbakır'ın payı %22,5'den %22,2'ye düşmüştür. Bölgedeki toplam yatak sayısının %34,5'i Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde toplanmıştır. Bu iki ilin 2008 yılındaki toplam payının %34,4 oranında olduğu göz önüne alınırsa değişimin kayda değer olmadığı anlaşılmaktadır. 2008 yılında yatak arzının olmadığı Siirt'in 2018 yılında bölgedeki arzın %2'sini karşılamaktadır (Şekil 59, Şekil 60).

Şekil 60: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri Yatak Sayısı (2018, %)

Bölgede en fazla turizm işletmesi belgeli konaklama tesisinin bulunduğu Gaziantep ilinde, ülkemizdeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin %1,15'i, oda kapasitesinin %0,72'si, yatak kapasitesinin %0,68'i bulunmaktadır (Tablo 23).

4.2.1. Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin, ülkemizde olduğu gibi büyük bir kısmı otel işletmeleridir. Bölgenin tüm illerinde turizm işletmesi belgeli otel işletmesi bulunmaktadır.

Bölgede bulunan turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sayıları incelendiğinde, 2014-2018 yılları arasında değişimler olduğu görülmektedir. Otel işletmelerinin sayılarının değişmesine bağlı olarak otellerdeki oda ve yatak sayılarının da değişim gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 24: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2014-2018)

	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	89	6.531	12.951
	2015	98	6.985	13.958
	2016	104	7.584	18.241
	2017	110	8.060	15.975
	2018	116	8.681	17.221
TÜRKİYE	2014	2.430	322.422	671.280
	2015	2.549	340.113	709.252
	2016	2.741	358.785	751.426
	2017	2.845	377.169	785.480
	2018	2.941	392.658	818.051

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Türkiye'de 2014 yılında 2.430 turizm işletmesi belgeli otel bulunurken, 2018 yılında otellerin sayısı yaklaşık 3 bine ulaşmıştır. Ülkemizde, turizm işletmesi belgeli otel sayısındaki artış oranının %21,03 olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde 2014-2018 döneminde, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısında ise %25,36 oranında artış yaşanmıştır. Başka bir ifade ile ülkemizde, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısındaki artış oranı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısındaki artış oranına göre daha yüksektir.

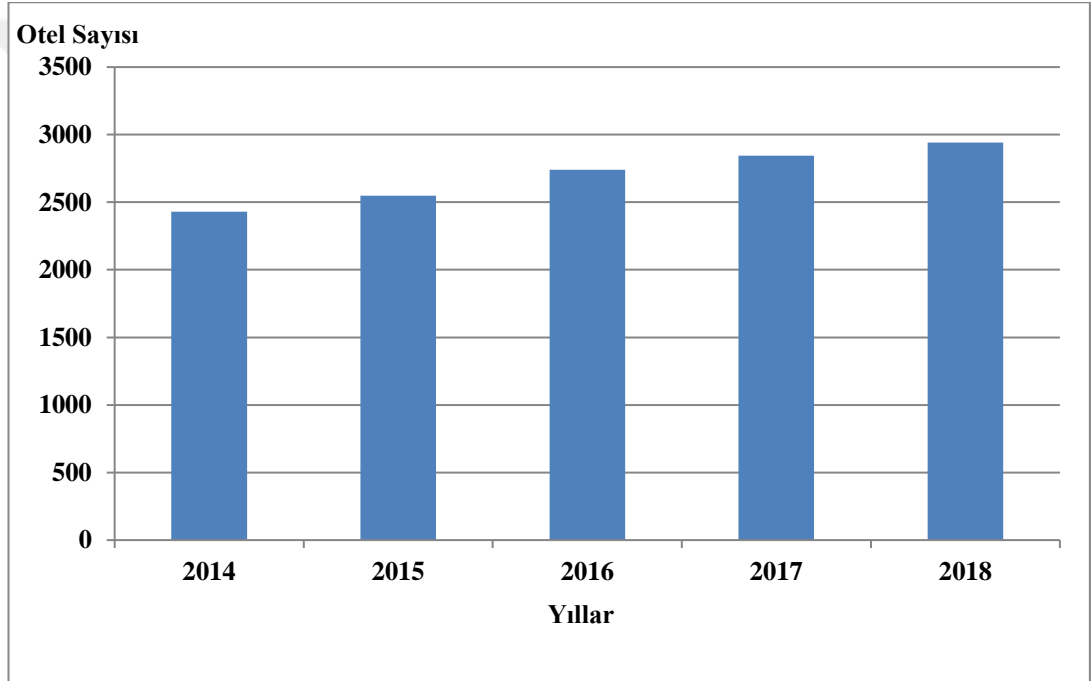
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014-2018 döneminde, bölgedeki turizm işletmesi belgeli otel sayısının %30,34 oranında artarak seksen dokuzdan yüz on altıya ulaştığı görülmektedir. Bölgedeki artış oranı ülkemize göre daha yüksektir. Bölgede, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısındaki artış oranı ise %37,05'dir. Bölgede, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin sayısındaki artış oranı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısındaki artış oranına göre daha yüksektir. Ülkemizde ve bölgede 2014-2018 döneminde işletme belgeli otellerin

sayısı sürekli olarak artmıştır. Bir önceki yıla göre tesis sayısında azalma görülmektedir (Tablo 24).

Ülkemizde 2014-2018 yılları arasında, bir önceki yıla göre turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sayısı %3,37 ile %7,53 arası oranlarda artış göstermiştir (Tablo 24, Şekil 61).

En yüksek orandaki artışın 2016 yılında, en düşük orandaki artışın 2018 yılında gerçekleştiği görülmektedir Şekil elli üçte de görüleceği üzere işletme otel sayısında tüm yıllarda artış olmuştur (Tablo 24, Şekil 61).

Şekil 61: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri Sayısı (2014-2018)

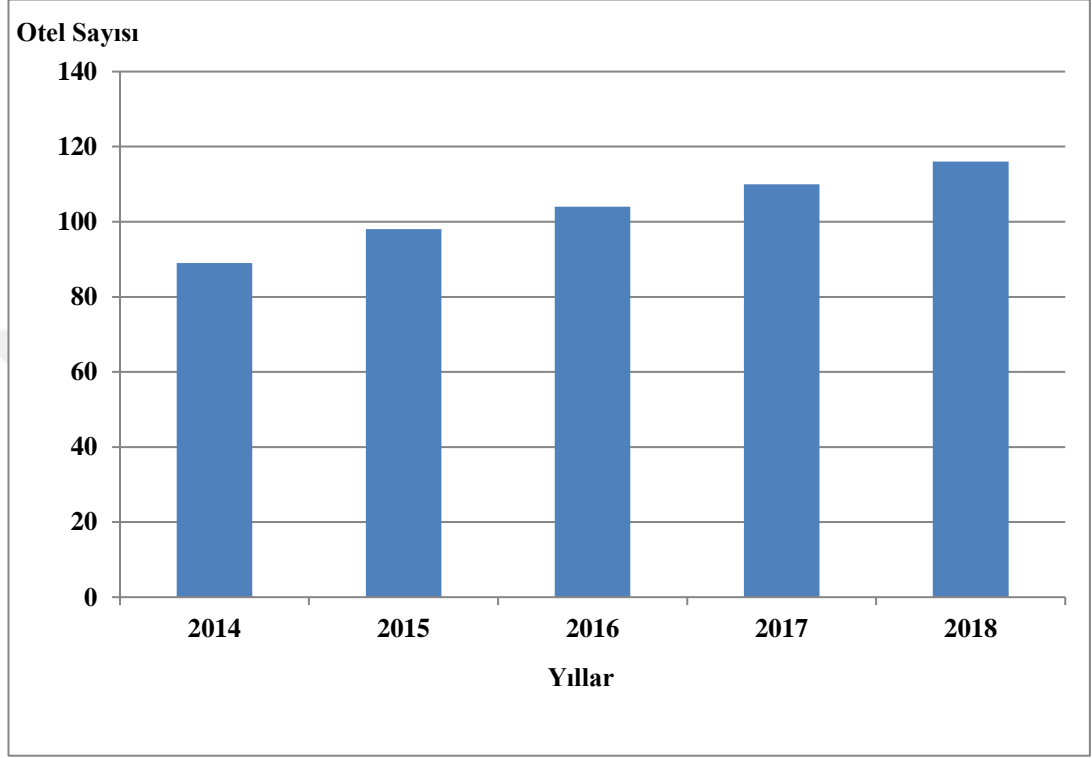

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014-2018 yılları arasında, bir önceki yıla göre turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sayısının %5,46 ile %10,11 arası oranlarda artış gösterdiği görülmektedir. Otel sayısı her yıl artarken, en yüksek orandaki artışın 2015 yılında, en düşük orandaki artışın 2018 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Bölgede ve ülkemizde 2018, en düşük artış oranının gerçekleştiği yıl olmuştur (Tablo 24, Şekil 61, Şekil 62).

Veriler incelendiğinde, 2018 yılında bölgede bulunan turizm işletmesi belgeli oteller ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli otellerin %3,94'üne tekabül etmektedir. Bu oran 2014 yılında %3,66'dır. Bölgedeki turizm işletmesi belgeli

tesislerin, toplam tesis içindeki payı 2018 yılında %3,64 olmuştur (Tablo 24,Şekil 62).

Şekil 62: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm Belgeli Otel İşletmeleri Sayısı (2014-2018)

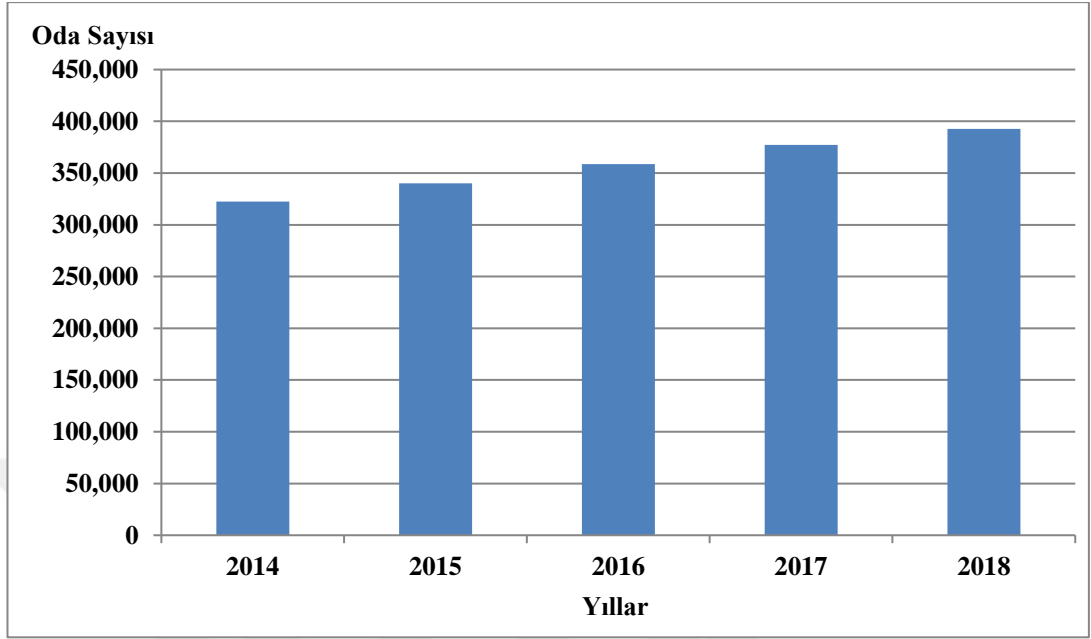

Türkiye'dekiturizmşirketmesibelgeliotelişletmelerininodasayıları incelendiğinde, oda sayısının %21,78 arttığı anlaşılmaktadır. Oda sayısı 322 binden 392 bine yükselmiştir. Bölgede oda sayısındaki dönemsel artış oranı ülkemize göre daha yüksektir. Oda sayısında bölgede yaklaşık %33 artış meydana gelmiştir (Tablo 24).

Ülkemizde 2014-2018 yılları arasında oda sayısının bir önceki yıla göre arttığı görülmektedir. Artış oranları birbirine çok yakın seviyededir. Bir önceki yıla göre 2015 ve 2016 yıllarında %5,49, 2017 yılında %5,12, 2018 yılında %4,11 oranlarında artış olduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 24, Şekil 63).

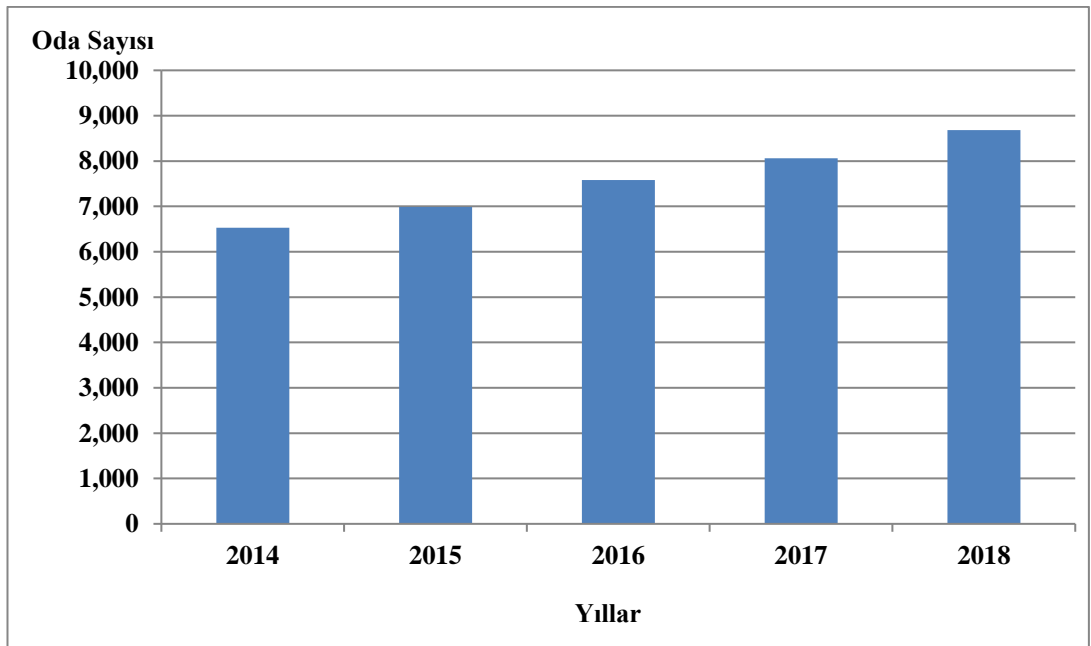
Bölgedeki otellerin ülkemizdeki toplam oda sayısı içindeki payının %2,21 ile %2,03 arasında değiştiği görülmektedir. Bölge otellerinin payının her yıl artış gösterdiği anlaşılmaktadır (Tablo 24).

Şekil 63: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Ülkemizde 2014-2018 yılları arasında turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısı yaklaşık 210 bin artmıştır. Dönemsel artış %21,86 oranında gerçekleşmiştir. Toplam yatak arzı 2014 yılında 671.280 iken, 2018 yılında 818.051'e ulaşmıştır. İşletme belgeli konaklama tesislerine göre artış oranı daha fazladır (Tablo 24).

Şekil 64: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

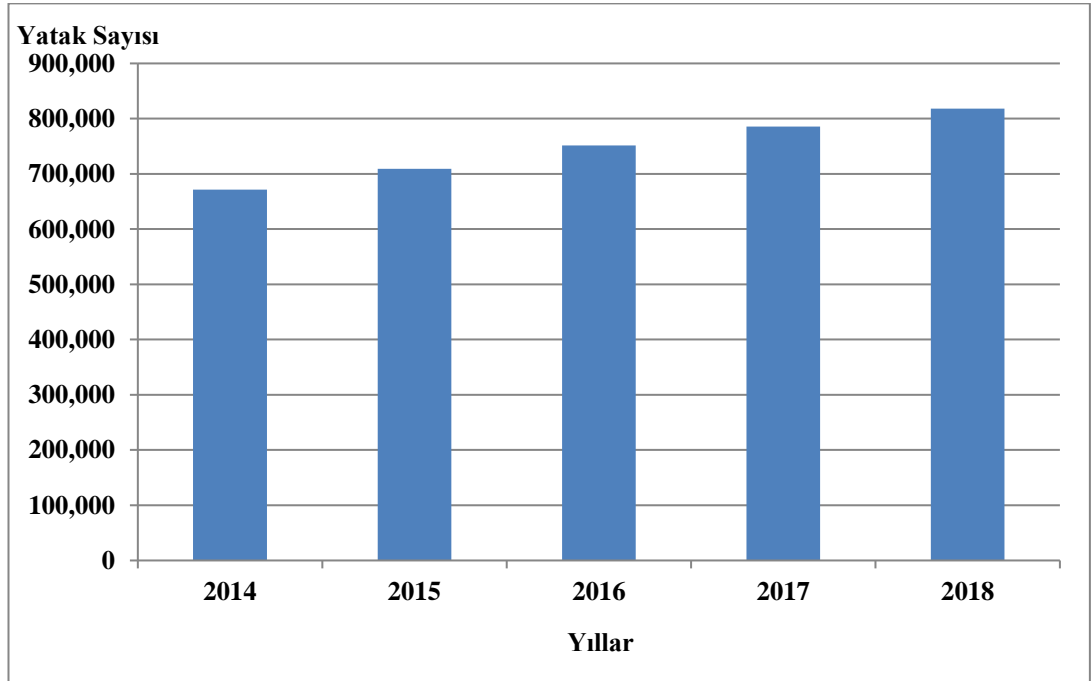

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde oda sayısının 2014-2018 yılları arasında istikrarlı bir şekilde arttığını söylemek mümkündür. Bir önceki yıla göre oda sayısında azalma görülmemektedir. En yüksek artış oranı %8,58 oranında, en düşük artış oranı da %6,28 oranında gerçekleşmiştir. Artış oranları beş yıllık dönemde oda sayısındaki artış oranının ülkeye göre daha yüksek seviyede gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Tablo 24, Şekil 64).

Yatak sayısında değişim oranlarına bakıldığında, ülkemizde yatak kapasitesinin her yıl artış gösterdiği görülmektedir. Artış oranlarının oda sayısındaki artış oranlarıyla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. En yüksek artış oranı %5,95, en düşük artış oranı %4,15 olmuştur. En yüksek artış oranı 2016 yılında en düşük artış oranı 2018 yılında görülmektedir (Tablo 24, Şekil 65).

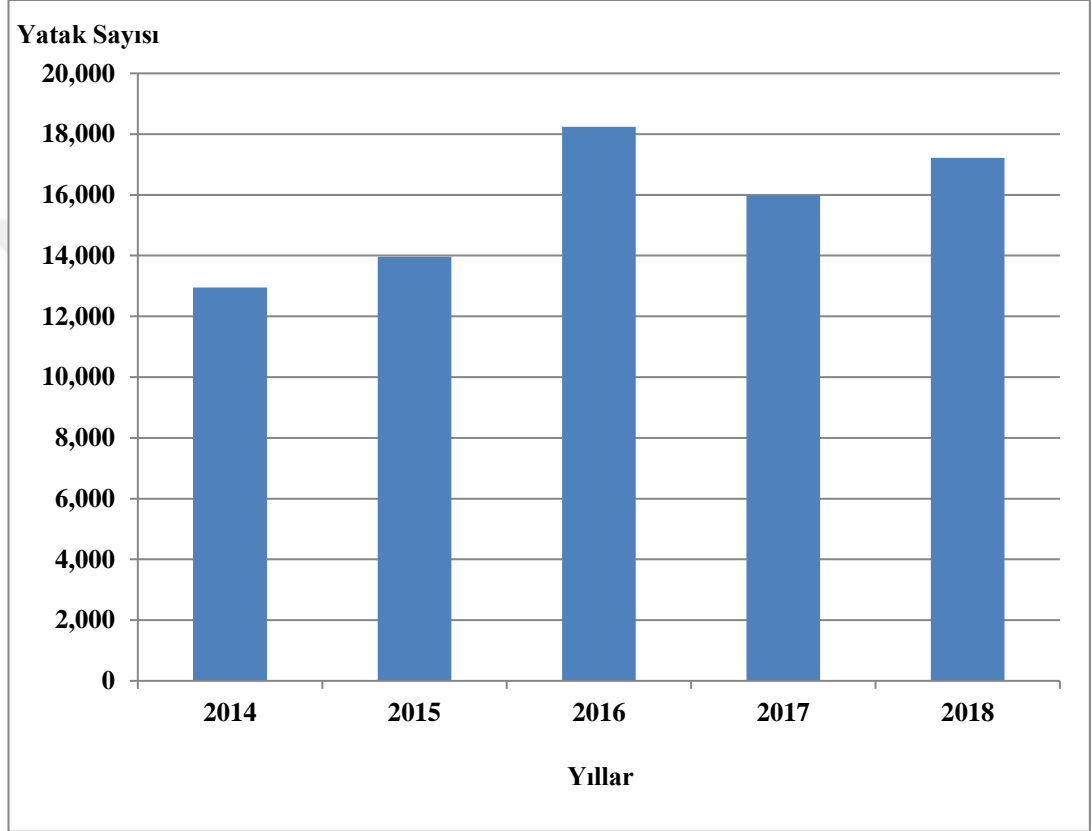
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014 yılında toplam 12.951 yatak bulunurken, 2018 yılında toplam yatak sayısı 17.221'e yükselmiştir. Ancak 2018 yılı yatak kapasitesi 2018 yılının yaklaşık bin adet altındadır. Bunun nedeni de 2017 yılında yatak sayısının yaklaşık 2.200 adet azalmasıdır (Tablo 24).

Şekil 65: Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014-2018 döneminde yatak sayısının yaklaşık 5 bin arttığı görülmektedir. Artış oranı ülkemizde gerçekleşen orandan daha yüksektir. Bölgedeki toplam yatak sayısı 2018 yılında, ülkemizdeki yatak sayısının yaklaşık ellide biridir (Tablo 24, Şekil 66).

Şekil 66: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm belgeli otel işletmeleri yatak sayısı 2016 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır. Bu durumda yatak sayısı, tesis ve oda sayısının aksine 2014-2018 yılları arasında bir önceki yıla göre her yıl artmamıştır. Yatak sayısında azalmanın nedenine daha önce değinilmiştir. Bir önceki yıla göre 2015 ve 2018 yıllarında %7,8, 2016 yılında %30,7 oranlarında artış yaşandığı anlaşılmaktadır. Yatak sayısı bir önceki yıla göre, 2017 yılında %12,42 oranında azalmıştır (Tablo 24, Şekil 66).

4.2.1.1.Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin İllere Göre Dağılımları

Bölgede bulunan otel işletmelerinin sayısı kadar illere dağılımları da önem arz etmektedir. Turizm işletmesi belgeli oteller sayıca en fazla olduğu il Gaziantep'tir. Diyarbakır ili ise bölgede Gaziantep'ten sonra en fazla otelin bulunduğu ildir. Siirt ve Kilis ise işletme belgeli otellerin sayıca en az olduğu illerdir.

Tablo 25: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

İller	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Adıyaman	2014	8	430	852
	2015	9	453	898
	2016	9	519	1.030
	2017	13	663	1.318
	2018	14	816	1.624
Batman	2014	5	307	620
	2015	5	324	639
	2016	7	492	977
	2017	7	492	977
	2018	8	555	1.103
Diyarbakır	2014	20	1.290	2.530
	2015	20	1.261	2.472
	2016	23	1.549	3.048
	2017	25	1.887	3.726
	2018	26	1.977	3.906
Gaziantep	2014	34	2.449	4.853
	2015	39	2.841	5.743
	2016	39	3.045	9.234
	2017	38	2.866	5.652
	2018	40	3.164	6.248

(Tablo 25'in devamı)

Mardin	2014	10	903	1.792
	2015	9	796	1.578
	2016	10	669	1.324
	2017	11	842	1.674
	2018	12	863	1.720
Siirt	2014	1	142	284
	2015	2	187	374
	2016	2	187	374
	2017	2	187	374
	2018	2	187	374
Şanlıurfa	2014	11	1.010	2.020
	2015	13	1.077	2.168
	2016	13	1.077	2.168
	2017	13	1.077	2.168
	2018	13	1.073	2.160
Kilis	2014	-	-	-
	2015	1	46	86
	2016	1	46	86
	2017	1	46	86
	2018	1	46	86
TOPLAM	2014	89	6.531	12.951
	2015	98	6.985	13.958
	2016	104	7.584	18.241
	2017	110	8.060	15.975
	2018	116	8.681	17.221

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli otellerin sayılarına bakıldığında 2014-2018 döneminde %30,34 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede Şanlıurfa, Mardin, Gaziantep ve Diyarbakır illerinde görülen artış oranı bölge oranına göre daha düşüktür. Adıyaman ve Batman illerinde ise bölgeye göre

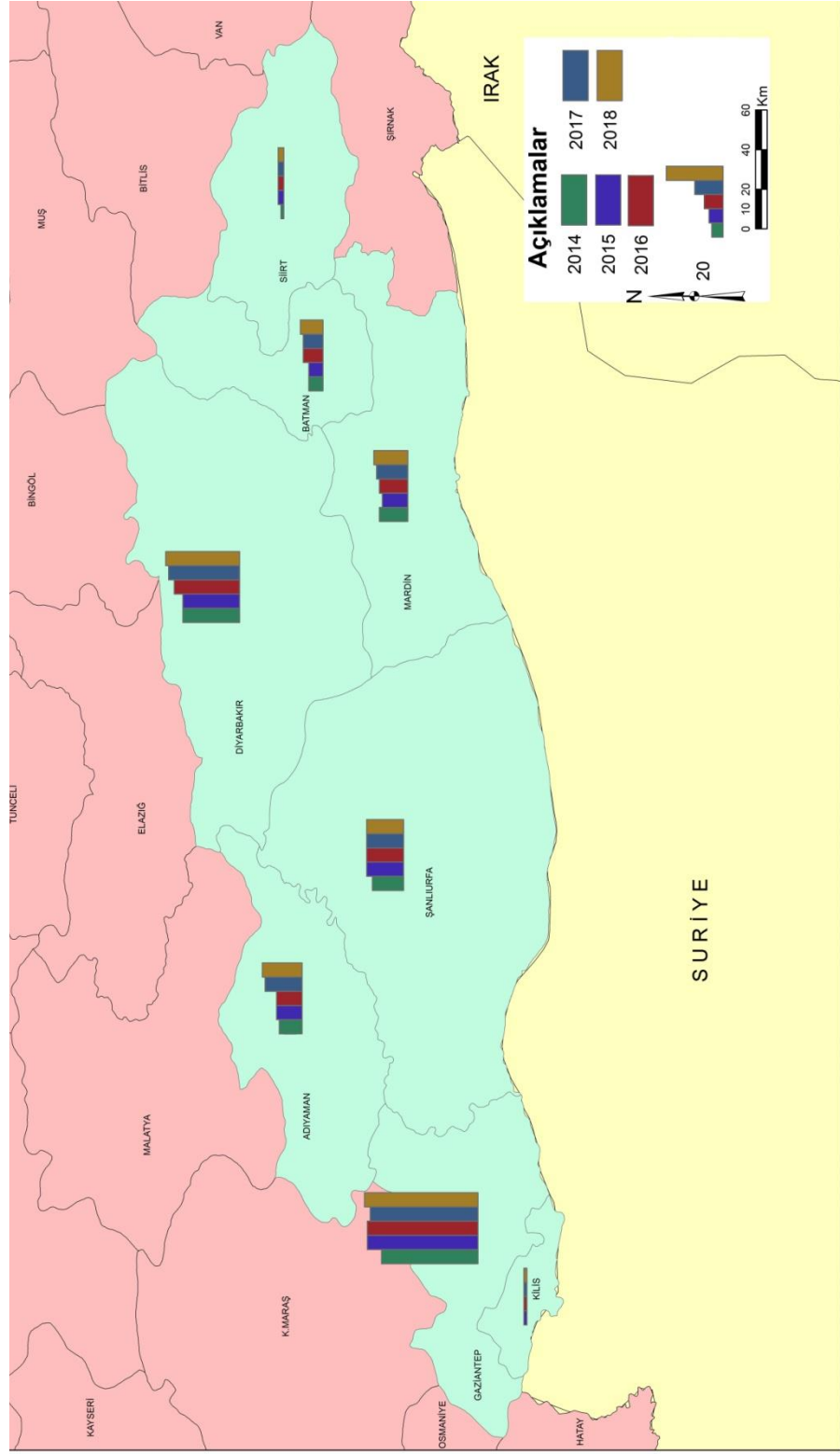
daha yüksektir. Kilis'te 2018 yılında bir, Siirt'te iki otel bulunduğu için bu illere ait artış oranı dikkate alınmamıştır. Artış oranının Adıyaman'da %75, Batman'da %60 oranında olduğu görülmektedir. Ortalaması bölge ortalamasından düşük olmakla beraber bölgeyle en fazla benzerlik gösteren il Diyarbakır'dır. Diyarbakır'daki artış oranı %30'dur (Tablo 25, Şekil 67).

Siirt, Kilis ve Şanlıurfa illerinde işletme belgeli otel sayısı 2015 yılında bir önceki yıla göre artarken, diğer yıllarda otel sayısında bir önceki yıla göre değişim olmamıştır. Gaziantep'te 2017 yılında, Mardin'de 2015 yılında, bir önceki yıla göre otel sayısında azalma görülmektedir. Diğer illerde bu durum yaşanmamıştır. 2008 yılında Adıyaman'da sekiz, Mardin'de on, Şanlıurfa'da on bir otel bulunurken; 2018 yılında Adıyaman'da on dört, Mardin'de on iki, Şanlıurfa'da ise on üç otel bulunmaktadır (Tablo 25, Şekil 67).

Otel sayıları incelendiğinde, 2014 yılı verilerine göre bölgedeki her yüz otelin 38,2'sinin Gaziantep'te, 22,47'sinin Diyarbakır'da, 12,4'ünün Şanlıurfa'da, 11,24'ünün Mardin'de, 8,99'unun Adıyaman'da, 5,62'sinin Batman'da, 1,12'sinin Siirt'te bulunduğu görülmektedir. Kilis ilinde ise 2014 yılında işletme belgeli otel bulunmamaktadır. 2018 yılı verilerine göre bölgede bulunan otellerin %34,48'i Gaziantep'te, %22,41'i Diyarbakır'da, %12,07'si Adıyaman'da bulunmaktadır. Diğer beş ilin toplam payı yaklaşık %30 oranındadır. Özellikle Siirt ve Kilis'te turizm işletmesi belgeli otel sayısının diğer illere göre az sayıda olduğu görülmektedir. Kilis ve Siirt'te toplam otel 3 otel hizmet vermiştir. Bu iki ildeki oteller bölgedeki otel sayısının %2,59'una tekabül etmektedir (Tablo 25, Şekil 67).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısı 2014-2018 yılları arasında %32,92 artarken, Adıyaman'da %89,77, Batman'da %80,78, Diyarbakır'da %53,26, Gaziantep'te %29,2, Siirt'te %31,69 ve Şanlıurfa'da %6,24 artmıştır. Mardin'de ise %4,43 oranında azalma görülmektedir (Tablo 25, Şekil 68). Mardin ilindeki gerilemenin nedeni daha önce belirtildiği üzere, 2016 yılında terör eylemleri nedeniyle otellerin kapanmalarıdır. Turizm işletmesi belgeli tesislerdeki oda sayısında bu dönemdeki artış oranı %35,32 olmuştur. Bölgede, turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısındaki artış, turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin oda sayısındaki artışa göre daha yavaştır.

Şekil 67: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

Oda sayısının illere dağılımına bakıldığında, 2014-2018 yılları arasında oda sayısının bir önceki yıla göre; Batman'da 2016 yılında %51,85, Adıyaman'da 2017 yılında %27,75, Diyarbakır'da 2016 yılında %22,84, Siirt'te 2015 yılında %31,7 arttığı görülmektedir. Adıyaman'da her yıl oda sayısında artış yaşanmıştır. Siirt, Kilis ve Şanlıurfa illerinde yıl bazında kayda değer artış görülmemektedir. (Tablo 25, Şekil 68).

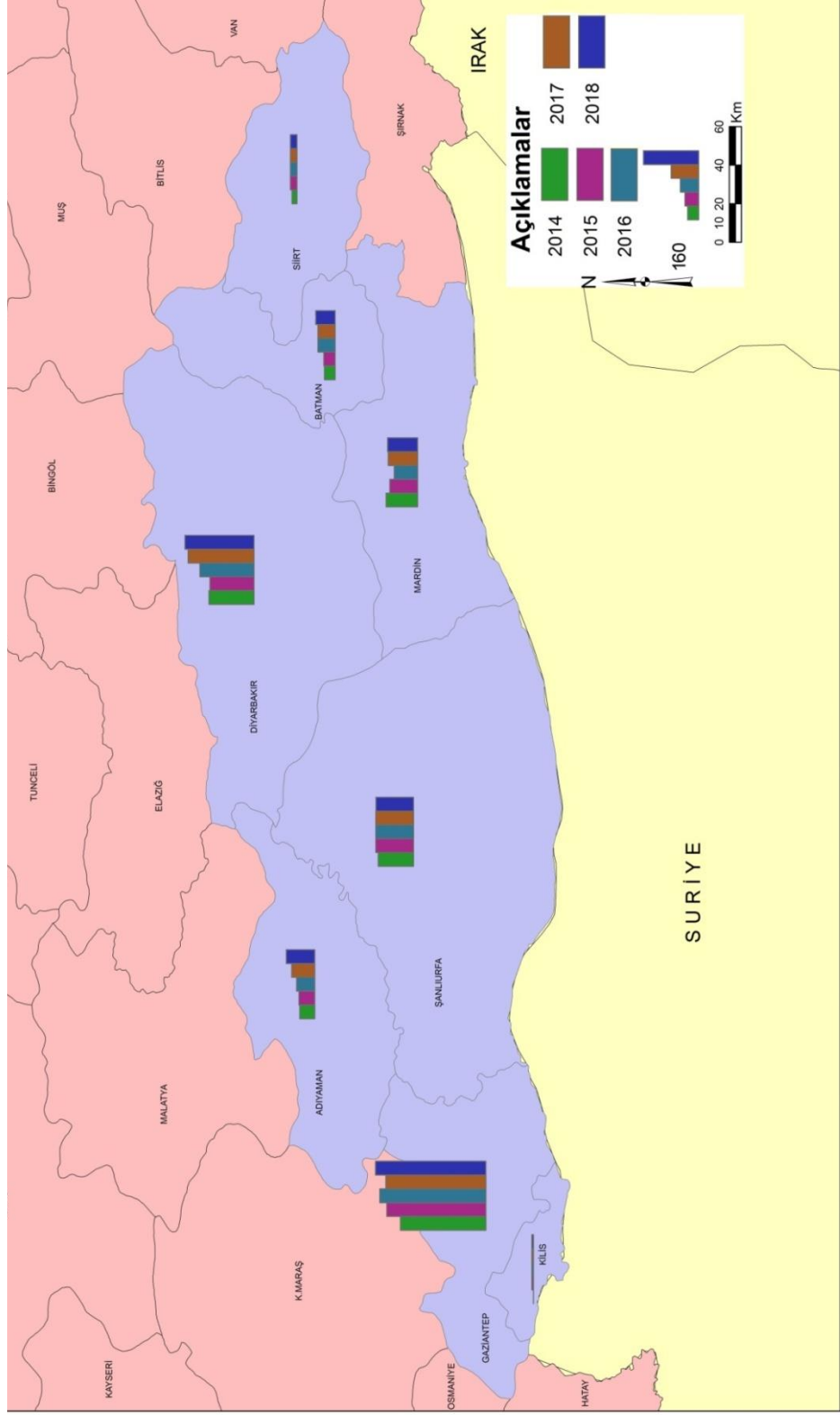
Bir önceki yıla göre düşüş görülen yıllara bakıldığında, Mardin'de 2015 ve 2016 yıllarında yüzde onun üzerinde gerileme olduğu anlaşılmaktadır. Gaziantep'te 2017 yılında oda sayısında yaklaşık yüzde altı azalma olduğu da anlaşılmaktadır (Tablo 25, Şekil 68).

2008 yılı verilerine göre oda payı bakımından, Gaziantep'in payı %37,5, Diyarbakır'ın payı %19,75, Şanlıurfa'nın payı %15,46, Mardin'in payı %13,83, Batman'ın payı %4,7 olmuştur. Diyarbakır ve Gaziantep bölgede oda sayısı bakımından en fazla arzı sunan illerdir ve bölgedeki oda sayısının yarısından da fazlasının bu iki ilde bulunduğu görülmektedir. Bölgede en fazla odanın bulunduğu Gaziantep, 2018 yılında toplam oda kapasitesinin %36,45'ine sahiptir. Diyarbakır'ın payının %22,77, Şanlıurfa'nın payının 12,36, Mardin'in payının %9,94, Batman'ın payının %6,39 olduğu görülmektedir. Kilis ve Siirt illerinin toplam payı yaklaşık olarak %2 oranındadır (Tablo 25, Şekil 68).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısı beş yıllık dönemde %32,97 artarken, Adıyaman'da %90,61, Batman'da %77,9, Diyarbakır'da %54,39, Gaziantep'te %28,75, Siirt'te %31,69 ve Şanlıurfa'da %6,93 artmıştır. Mardin'de ise %4,02 oranında azalma olduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 25). Turizm işletmesi belgeli tesislerin yatak sayısı ise bu dönemde artış %35,48 oranında artmıştır. Bu oranlara göre bölgede, işletme belgeli otel yatak sayısındaki artış, işletme belgeli konaklama tesislerindeki yatak sayısındaki artışa göre daha yavaştır.

Bölgede en fazla yatak kapasitesine sahip olan Gaziantep'in, 2018 yılında bölge yatak kapasitesi içindeki payı %36,28'dir. Bölgede her yüz yatağın sekseni dört ilde (Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Adıyaman) bulunmaktadır (Tablo 25).

Şekil 68: Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

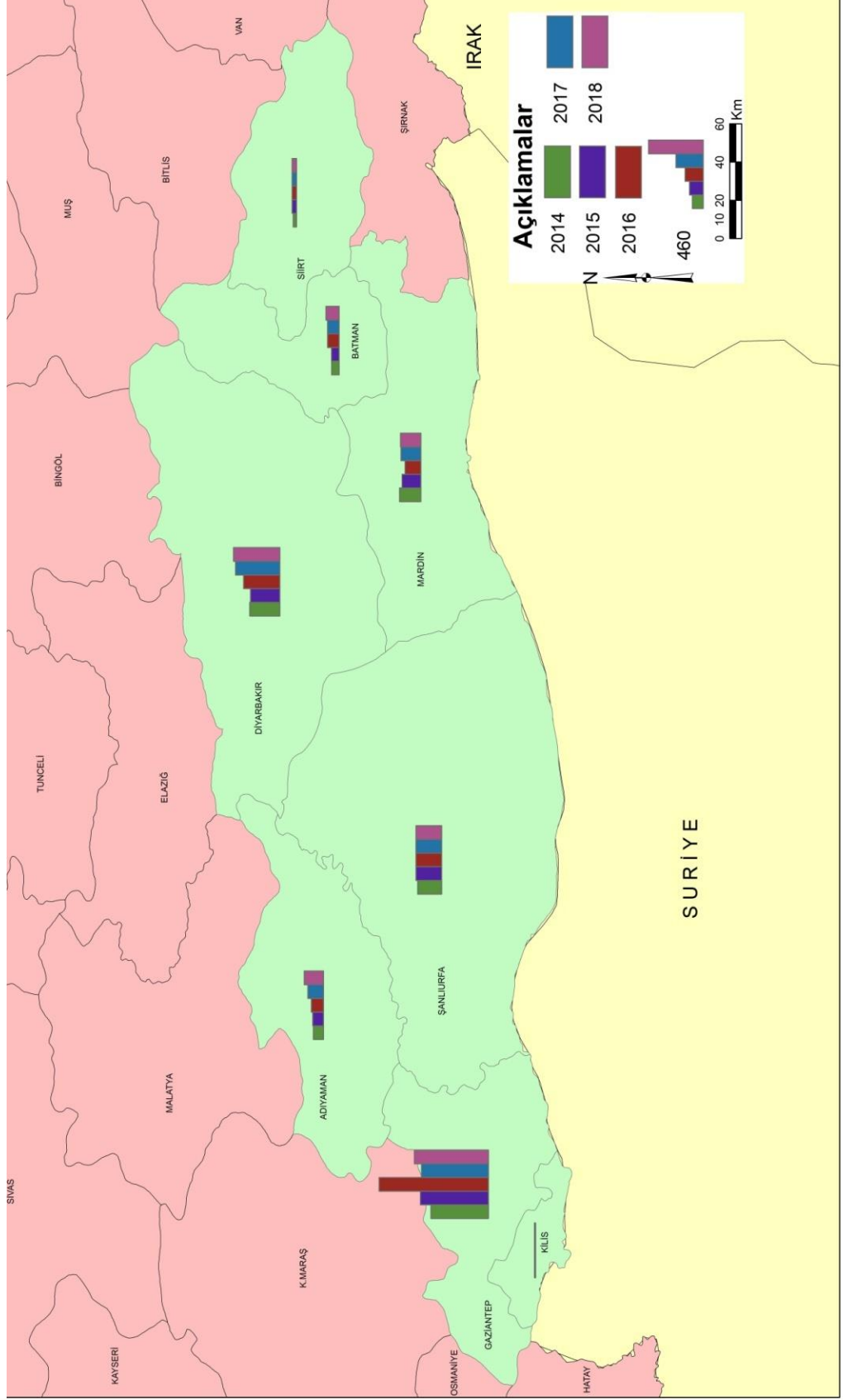

Turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısının illere dağılımına bakıldığında, 2014-2018 yılları arasında yatak sayısının bir önceki yıla göre; Batman'da 2016 yılında %52,90, Adıyaman'da 2017 yılında %27,96, Diyarbakır'da 2016 yılında %23,3, Siirt'te 2015 yılında %31,69 oranlarında arttığı görülmektedir. Adıyaman'da her yıl yatak sayısının arttığı görülmektedir. Siirt, Kilis ve Şanlıurfa illerinde bir önceki yıla göre yatak sayısının aynı olduğu yıl sayısı dördür (Tablo 25, Şekil 69).

Bir önceki yıla göre yatak sayısında düşüş görülen yıllara bakıldığında, Mardin'de 2015 yılında %11,94 oranında ve 2016 yılında %16,1 oranında düşüş olduğu anlaşılmaktadır. Gaziantep'te 2017 yılında yatak sayısında %38,79 azalma olduğu da anlaşılmaktadır (Tablo 25, Şekil 69). Kapatılan oteller nedeniyle bu sonuç gerçekleşmiştir.

Bölgede; toplam tesis, oda ve yatak kapasitesi içinde en büyük pay sahibi olan Gaziantep ili, 2018 yılı verilerine göre ülkemizdeki işletme belgeli oteller içinde tesis sayısında %1,36, oda sayısında %0,81 ve yatak sayısında %0,76 paya sahiptir.

Şekil 69: Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri Turizm Belgesi Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

4.2.1.2.Sınıflarına Göre Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri

Ülkemizdeki yönetmeliğe göre,turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgeli otel işletmeleri bir, iki, üç, dört ve beş yıldızlı oteller olarak sınıflandırılır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, yönetmelikte yer alan sınıf türlerinin tamamı bulunmaktadır.

Tablo 26: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

	Otel Sınıfı	2014	2015	2016	2017	2018
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Bir Yıldızlı	1	1	1	1	1
	İki Yıldızlı	20	22	21	21	19
	Üç Yıldızlı	36	42	43	47	51
	Dört Yıldızlı	23	24	28	30	33
	Beş Yıldızlı	9	9	11	11	12
TOPLAM		89	98	104	110	116
TÜRKİYE	Bir Yıldızlı	51	49	55	54	52
	İki Yıldızlı	414	400	405	407	401
	Üç Yıldızlı	823	877	960	1008	1045
	Dört Yıldızlı	657	700	751	781	810
	Beş Yıldızlı	485	523	570	595	633
TOPLAM		2.430	2.549	2.741	2.845	2.941

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Türkiye'de, 2014-2018 yılları arasında iki yıldızlı işletme belgeli otellerin sayısında azalma görülmesine rağmen, işletme belgeli otellerin sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı işletme belgeli otellerin sayısında yıl bazında iniş ve çıkışlar yaşanmasına rağmen beş yıllık döneme bakıldığında ise bir yıldızlı otellerin sayısının arttığı anlaşılmaktadır (Tablo 26).

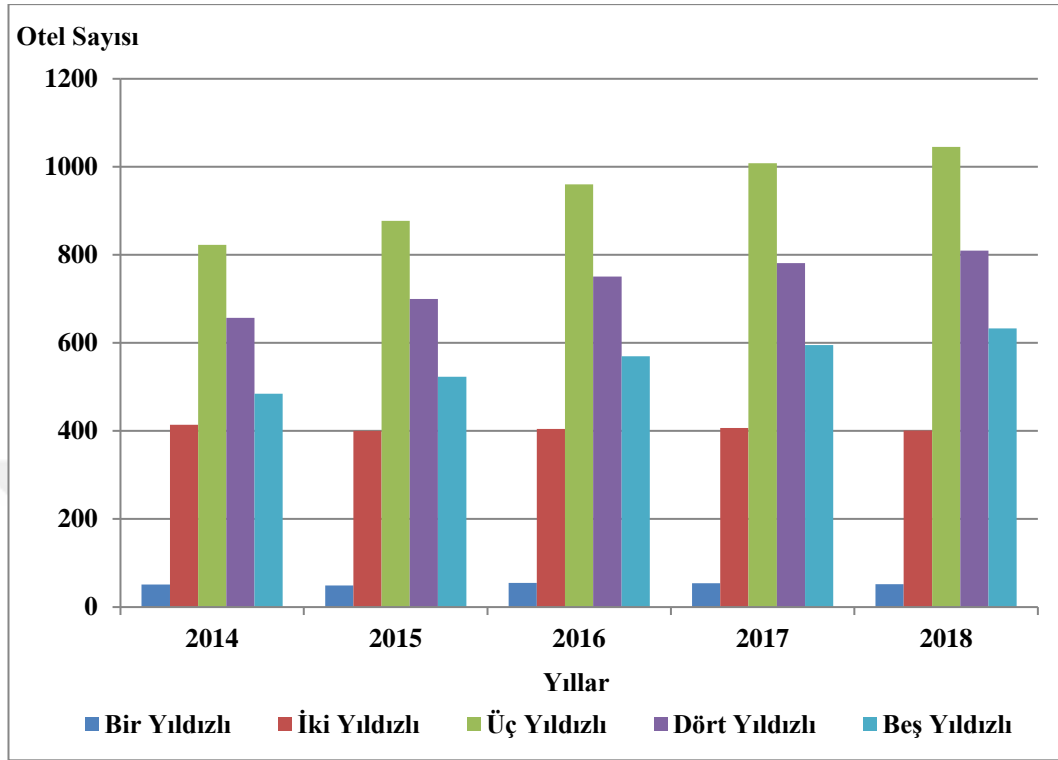
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde işletme belgeli otellerin sayısında artış yaşanırken; bir yıldızlı otellerin sayısında değişim olmadığı, iki yıldızlı otellerin sayısında ise azalma olduğu görülmektedir (Tablo 26).

Yıldızlarına göre turizm işletmesi belgeli otellerin paylarına bakıldığında; 2018 yılı verilerine göre, toplam işletme belgeli otel sayısı içinde, ülkemizde bir yıldızlı otellerin payının %1,77, iki yıldızlı otellerin payının %13,63, üç yıldızlı otellerin payının %35,53, dört yıldızlı otellerin payının %27,54 ve beş yıldızlı otellerin payının %21,52 olduğu görülmektedir. Bölgede, toplam işletme belgeli otel sayısı içinde, bir yıldızlı otellerin payının %0,86, iki yıldızlı otellerin payının %16,38, üç yıldızlı otellerin payının %43,97, dört yıldızlı otellerin payının %28,45 ve beş yıldızlı otellerin payının %10,34 olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede bir ve beş yıldızlı otellerin sayısının toplam da sayısı içindeki payı ülkemize göre daha azdır. Ülke ortalamasına en yakın sınıf türünün dört yıldızlı oteller olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 26).

Ülkemizde ve bölgede 2014 yılına göre bir yıldızlı ve iki yıldızlı otellerin toplam otel sayısı içindeki payı 2018 yılında azalmıştır. Üç ve beş yıldızlı otellerin ülke paylarında, üç ve dört yıldızlı otellerin bölge paylarında artış meydana gelmiştir. Ülkemizde dört yıldızlı, bölgede ise beş yıldızlı otellerin 2014 paylarında çok fazla değişim olmamıştır (Tablo 26).

Türkiye'deki sınıflarına göre turizm işletmesi belgeli tesislere ait verilere göre, 2018 yılında 2014 yılına göre iki yıldızlı otellerin sayısında azalma görülürken, diğer sınıf türlerinin sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı otellerin sayısında 2014 yılına göre bir adet artış gerçekleşmiştir. İki yıldızlı otellerin sayısı ise 2014 yılında 414 iken, 2018 yılında 401'e düşmüştür. Ülkemizde üç yıldızlı otellerin sayısı tüm yıllarda diğerlerine göre daha fazladır. Diğer önemli bir husus ise 2018 yılında beş ve iki yıldızlı otellerin toplam sayısının üç yıldızlı otel sayısından daha az olmasıdır (Tablo 26, Şekil 70).

Şekil 70: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

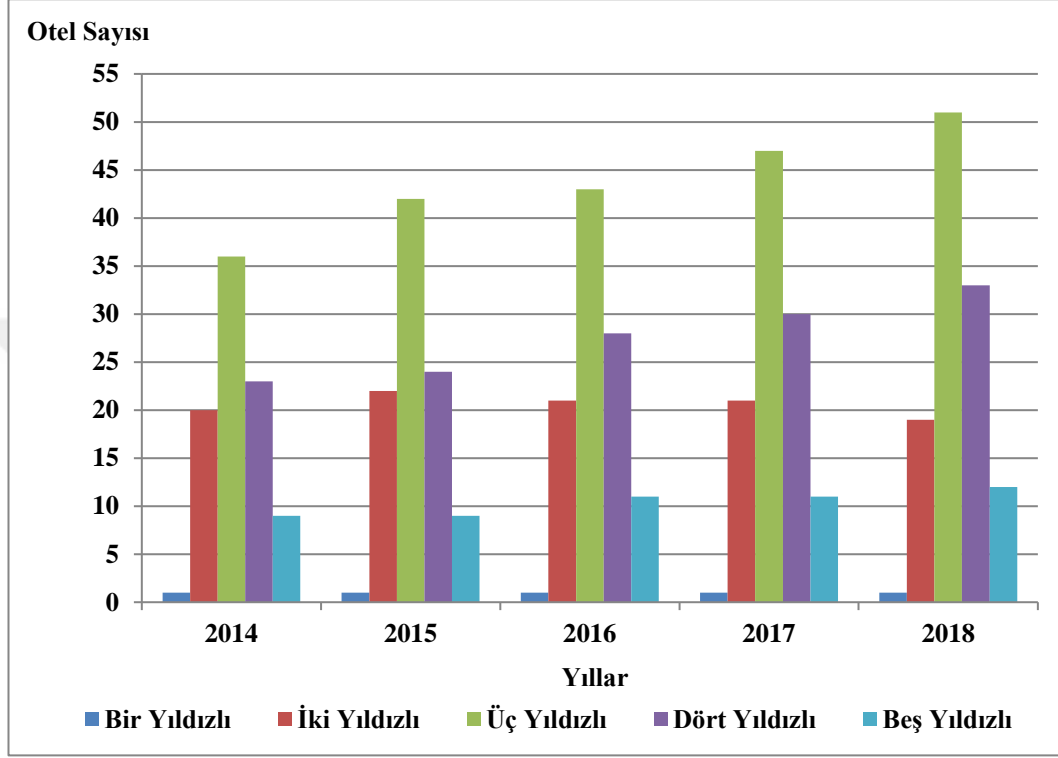
Türkiye'de, 2014-2018 yılları arasında iki yıldızlı işletme belgeli otellerin sayısında azalma görülmesine rağmen, işletme belgeli otellerin sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı işletme belgeli otellerin sayısında yıl bazında iniş ve çıkışlar yaşanmasına rağmen beş yıllık döneme bakıldığında ise bir yıldızlı otellerin sayısının arttığı anlaşılmaktadır (Tablo 26, Şekil 70)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde işletme belgeli otellerin sayısında artış yaşanırken; bir yıldızlı otellerin sayısında değişim olmadığı, iki yıldızlı otellerin sayısında ise azalma olduğu görülmektedir (Tablo 26, Şekil 70)

Sınıflarına göre turizm işletmesi belgeli tesislere ait verilere göre, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, ülkemizdeki gibi; 2018 yılında 2014 yılına göre iki yıldızlı otellerin sayısında azalma görülürken, üç, dört ve beş yıldızlı otellerin sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı otellerin sayısında ise, 2014 yılına göre değişim yaşanmamıştır. İki yıldızlı otellerin sayısı yirmiden on dokuz düşmüştür. Bölgede üç yıldızlı otellerin sayısı tüm yıllarda diğerlerine göre daha fazladır. Verilere göre, 2018 yılında beş ve iki yıldızlı otellerin toplam sayısı üç yıldızlı otel sayısından daha

azdır ve iki ve dört yıldızlı otellerin sayısı ile üç yıldızlı otellerin sayısı çok yakın seviyededir (Tablo 26, Şekil 71).

Şekil 71: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

Türkiye'de, 2014-2018 yılları arasında turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sayısında %21,03 oranında artış görülürken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki artış oranının %30,34 olduğu görülmektedir. Ülkemizde, 2014-2018 yılları arasında bir yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %1,96, üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %26,97, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %23,29, beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %30,52 oranlarında artış, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında ise %3,14 oranında azalma olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede, bu dönemde bir yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında değişim olmadığı, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %5 oranında azalma olduğu, üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %41,67 oranında, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %43,48 oranında ve beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %33,33 oranında artış olduğu görülmektedir.

Özet olarak 2014-2018 döneminde bölgede; üç, dört ve beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısındaki artış oranı aynı dönemde ülke ve bölgeye göre daha yüksek oranda gerçekleşmiştir (Tablo 26, Şekil 56, Şekil 71).

Turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sınıfları bazında, oda sayılarında ülkemizde ve bölgede, 2014-2018 yılları arasında iniş ve çıkışlar görülmektedir. İniş ve çıkışlar görülmesine rağmen, bölgede ve ülkemizde işletme belgeli otel işletmelerinin oda kapasitesinde artış görülmektedir.

Tablo 27: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

	Otel Sınıfı	2014	2015	2016	2017	2018
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Bir Yıldızlı	18	18	18	18	18
	İki Yıldızlı	837	999	969	969	791
	Üç Yıldızlı	2.007	2.322	2.307	2.595	2.950
	Dört Yıldızlı	2.370	2.301	2.617	2.796	3.083
	Beş Yıldızlı	1.345	1.345	1.673	1.682	1.839
TOPLAM		6.531	6.985	7.584	8.060	8.681
TÜRKİYE	Bir Yıldızlı	1.889	1.737	1.656	1.607	1.445
	İki Yıldızlı	15.650	15.013	14.586	14.545	14.166
	Üç Yıldızlı	52.317	53.155	54.002	57.660	59.156
	Dört Yıldızlı	96.973	103.210	106.196	110.803	112.611
	Beş Yıldızlı	155.593	166.998	182.345	192.554	205.280
TOPLAM		322.422	340.113	358.785	377.169	392.658

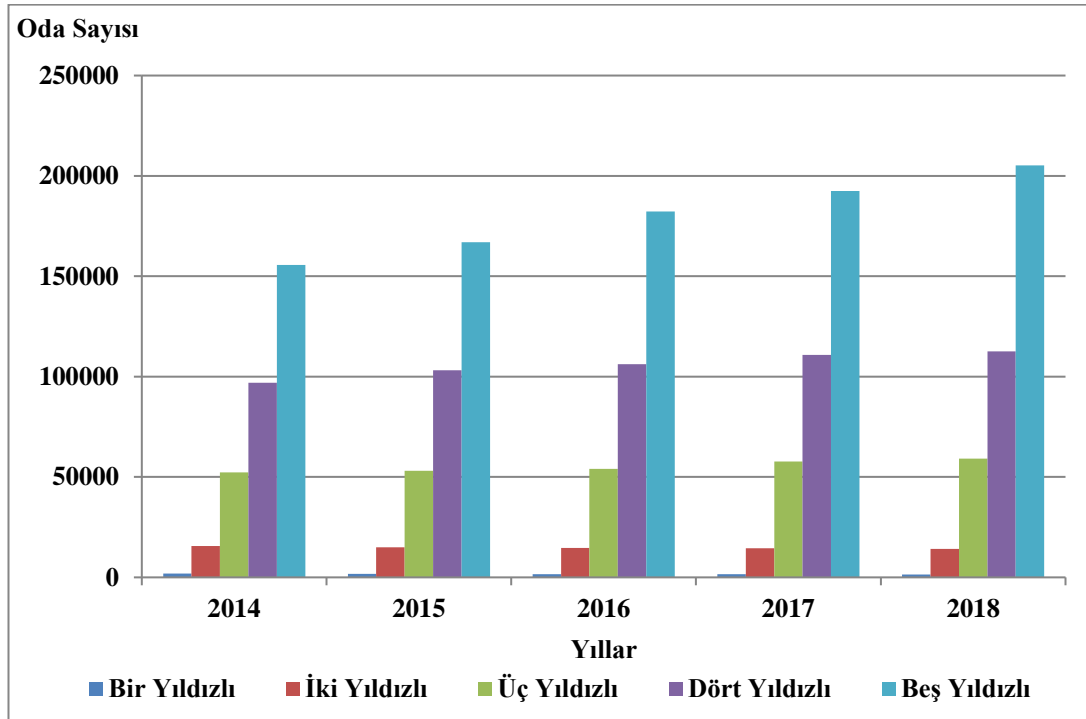
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Yıldızlarına göre turizm işletmesi belgeli otellerin oda paylarına bakıldığında; 2018 yılı verilerine göre, toplam işletme belgeli otellerin oda sayısı içinde, ülkemizde bir yıldızlı otellerin payının %0,37, iki yıldızlı otellerin payının %3,61, üç yıldızlı

otellerin payının %15,07, dört yıldızlı otellerin payının %28,68 ve beş yıldızlı otellerin payının %52,28 olduğu görülmektedir. Toplam otel sayısı içinde beş yıldızlı otellerin payı yüzde yirmilerde iken, oda sayısı bakımından payının çok fazla olması, ülkemizde beş yıldızlı otel başına düşen oda sayısının diğer yıldız sınıfındaki otellere göre daha fazla olduğu anlamına gelmektedir (Tablo 27).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, işletme belgeli otellerin toplam oda sayısı içinde, bir yıldızlı otellerin payının %0,21, iki yıldızlı otellerin payının %9,11, üç yıldızlı otellerin payının %33,98, dört yıldızlı otellerin payının %35,51 ve beş yıldızlı otellerin payının %21,18 olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede bir ve beş yıldızlı otellerin toplam oda sayısı içindeki payı ülkemize göre daha azdır. Ülkemizde yaklaşık her iki odadan biri, bölgede ise her beş odadan biri beş yıldızlı otellerde bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle; doluluk oranlarının, ülkemizde bölgeye göre daha yüksek olduğu gerçeğinden yola çıkarak, doluluk endişesi nedeniyle bölgede hizmet veren beş yıldızlı otellerin ülkedeki beş yıldızlı otellere göre oda sayısı bakımından daha küçük olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf türüne düşen oda sayısı bakımından bölge otelleri ülke otellerine benzerlik göstermemektedir (Tablo 27).

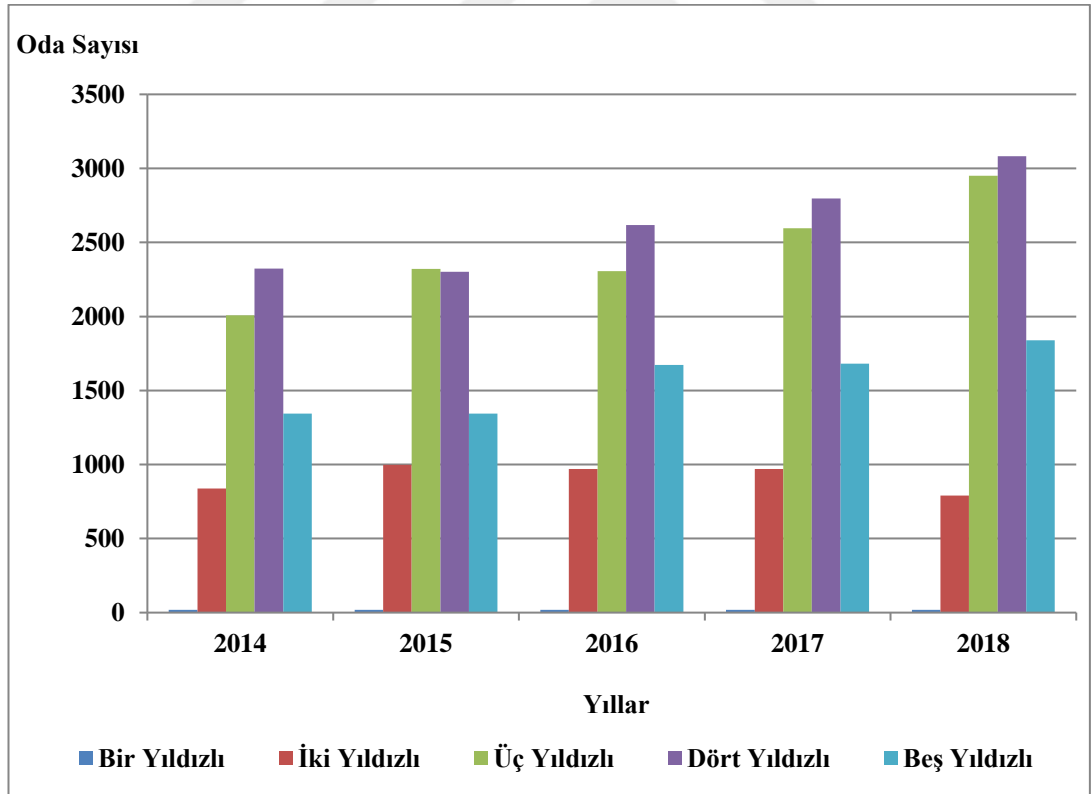
Şekil 72: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Ülkemizdeki sınıflarına göre turizm işletmesi belgeli tesislere ait verilere göre, 2018 yılında 2014 yılına göre bir ve iki yıldızlı otellerin oda sayılarında azalma görülürken, diğer sınıf türlerine ait oda sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı otellerin oda sayısında yaklaşık 450, iki yıldızlı otellerin oda sayısında yaklaşık 1500 oda azalma olmuştur (Tablo 27, Şekil 72).

Sınıflarına göre turizm işletmesi belgeli tesislere ait verilere göre, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, ülkemizdeki görülen duruma benzer bir şekilde; 2018 yılında 2014 yılına göre iki yıldızlı otellerin oda sayısında azalma görülürken, üç, dört ve beş yıldızlı otellerin sayısında artış görülmektedir. Bir yıldızlı otellerin oda sayısında ise, 2014 yılına göre değişim yaşanmamıştır. Bölgede iki yıldızlı otellerin oda sayısı 943 artmıştır. Bu artışın sonucunda, 2014 yılında 363 olan fark 133 odaya gerilemiştir. Bölgede, toplam oda sayısı iki bin yüz elli adet artmıştır (Tablo 27, Şekil 73).

Şekil 73: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Türkiye'de, 2014-2018 yılları arasında turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin oda sayısında %21,78 oranında artış görülürken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki artış oranının %32,92 olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde, 2014-2018

yılları arasında bir yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %23,5, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %9,48 oranlarında azalma, üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %13,07, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %16,13, beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %31,93 oranlarında artış görülmektedir. Aynı dönemde; bölgede, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %5,5 oranında azalma olduğu, üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %46,99 oranında, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda sayısında %30,08 oranında ve beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %36,73 oranında artış olduğu görülmektedir. Kısaca, 2014-2018 döneminde bölgede; üç, dört ve beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda kapasiteleri artmış, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin oda kapasitesi azalmıştır. Bir yıldızlı otellerin oda sayısı değişmemiştir (Tablo 27, Şekil 72, Şekil 73).

Tablo 28: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

	Otel Sınıfı	2014	2015	2016	2017	2018
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Bir Yıldızlı	28	28	28	28	28
	İki Yıldızlı	1.586	2.003	1.938	1.848	1.492
	Üç Yıldızlı	3.978	4.622	4.592	5.144	5.854
	Dört Yıldızlı	4.657	4.563	5.187	5.545	6.123
	Beş Yıldızlı	2.702	2.702	6.456	3.370	3.684
TOPLAM		12.951	13.958	18.241	15.975	17.221
TÜRKİYE	Bir Yıldızlı	3.655	3.377	3.222	3.125	2.795
	İki Yıldızlı	30.801	29.494	28.602	28.471	27.682
	Üç Yıldızlı	106.437	107.236	108.586	115.919	118.996
	Dört Yıldızlı	200.662	214.504	220.440	228.901	232.463
	Beş Yıldızlı	329.725	354.641	390.576	409.064	436.075
TOPLAM		671.280	709.252	751.426	785.480	818.011

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Bir ülkeye yönelik turizm talebinin artmasına bağlı olarak turizm arzının da artırılması, turizm yoluyla büyümeyi ve kalkınmayı amaçlayan ülkeler için öncelikli konulardandır. Turizm arzında artış sağlanabilmesi için konaklama işletmelerinin niceliğini arttırmak zorunludur. Konaklama tesislerinin artmasıyla yatak arzında da geçmiş yıllara göre artış gerçekleşecektir. Konaklama tesislerinin artması sonucunda ülkemizde ve bölgede, turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında artış yaşanmıştır. Türkiye'de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli otellerin sayısındaki artış, yatak sayılarının da artması anlamına gelmektedir. Ülkemizde ve bölgede 2014-2018 döneminde yatak arzı artmıştır.

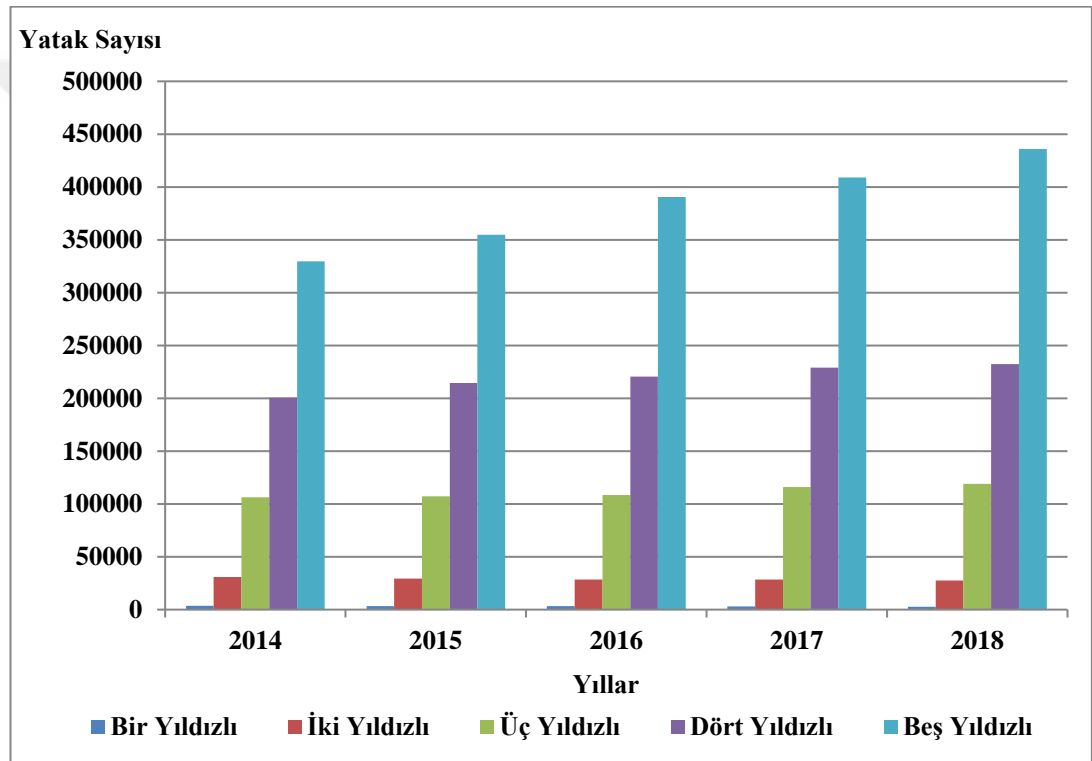
Ülkemizdeki turizm işletmesi belgeli tesislerin 2014-2018 yılları arasında, yatak sayılarında bir önceki yıla göre artış görülürken, bölgede 2017 yılında bir önceki yıla göre yatak sayısında azalma olduğu görülmektedir. Bu düşüş, iki ve beş yıldızlı otellerin yatak sayısındaki azalmadan dolayı gerçekleşmiştir. Ancak, 2016 yılı verilerine göre, yatak sayısı iki yıldızlı otellerin yaklaşık üç katı olan beş yıldızlı otellerin yatak sayısındaki düşüş oranı, iki yıldızlı otellerinkine göre daha yüksektir. İki yıldızlı otellerin yatak sayısı %4,64 oranında, beş yıldızlı otellerin yatak sayısı %47,8 oranında azalmıştır. Azalmanın en önemli sebebi beş yıldızlı otellerdir (Tablo 28).

Türkiye'de 2018 yılında bir ve iki yıldızlı otellerin yatak sayısında 2014 yılına göre azalma olduğu, üç, dört ve beş yıldızlı otellerin yatak sayısında ise artış olduğu görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise iki yıldızlı otellerin yatak sayısında azalma, üç, dört ve beş yıldızlı otellerin yatak sayısında artış, bir yıldızlı otellerin yatak sayısında değişim olmadığı anlaşılmaktadır (Tablo 28).

Ülkemizde, 2018 yılı verilerine göre her yüz yatağın 53,31'i, bölgede 21,39'u beş yıldızlı otellerde bulunmaktadır. İki, üç ve dört yıldızlı bölge otellerinin toplam bölge içindeki yatak payı ise ülkemizdeki türdeşlerine göre daha yüksektir. Ülkemizde her yüz yatağın 28,42'si dört yıldızlı, 14,55'i üç yıldızlı, 3,38'i iki yıldızlı otellerde, bölgede ise her yüz yatağın 35,56'sı dört yıldızlı, 33,99'u üç yıldızlı, 8,66'sı iki yıldızlı otellerde bulunmaktadır. Hem bölgede hem ülkede bir yıldızlı otellerin yatak payı yüzde birin altında olmakla beraber, bölgede bir yıldızlı otellerin payı ülkemizdeki bir yıldızlı otellere göre daha düşüktür (Tablo 28).

Yıl bazında yatak sayısındaki değişimlere bakıldığında, ülkemizde bir ve iki yıldızlı otellerin yatak sayısında, bir önceki yıla göre 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında azalma olduğu anlaşılmaktadır. Diğerlerinde ise, 2015 yılındaki dört yıldızlı otellerin yatak sayısındaki yaklaşık yüzde iki oranındaki azalmanın dışında durumun tam tersi olduğu görülmektedir. Bir yıldızlı otellerde 2018 yılında gerçekleşen düşüş oranı (%10,56), azalma yaşanan yıllarda görülen oranların en yükseğidir (Tablo 29, Şekil 74).

Şekil 74: Sınıflarına Göre Türkiye'deki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

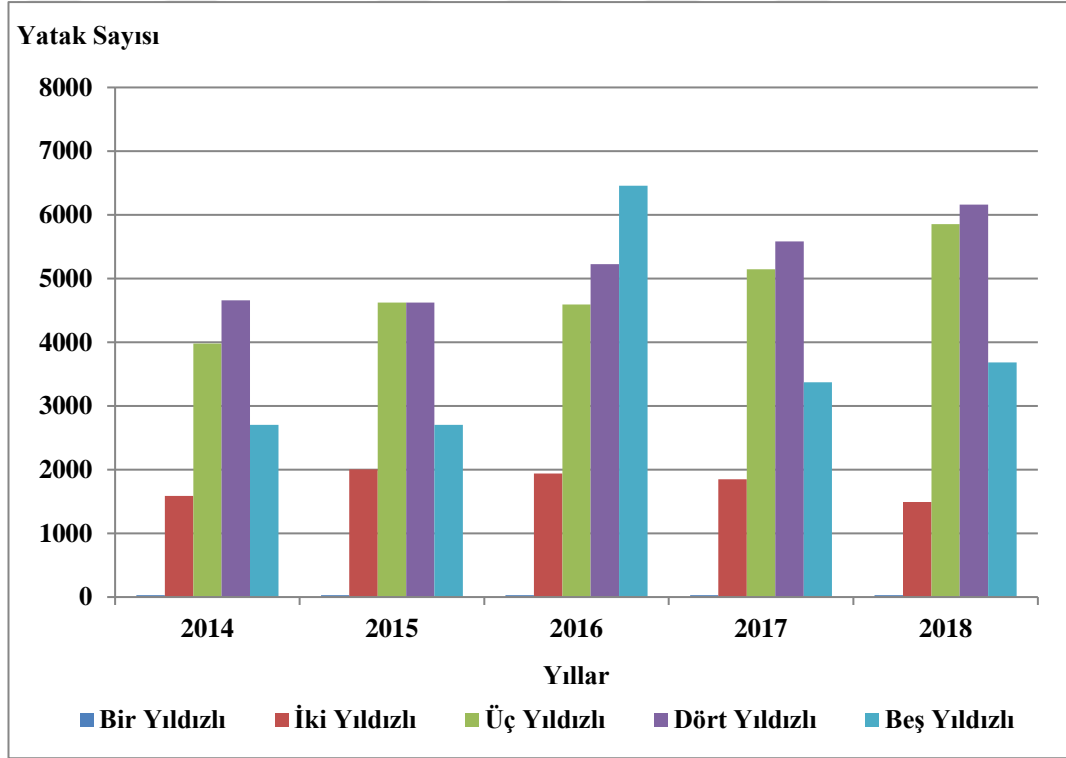

Bölgede, 2018 yılında 2014 yılına göre bir yıldızlı otellerin yatak sayısında değişim görülmemektedir. İki yıldızlı otellerin sayısında azalma, üç, dört ve beş yıldızlı otellerin yatak sayısında artış olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 28, Şekil75).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, 2014-2018 döneminde turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin yatak sayısında %32,97 oranında, Türkiye'deki turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin yatak sayısında %21,86 oranında artış görülmektedir. Bölgede, beş yıllık dönemde üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısında %47,16, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin yatak

sayısında %31,48, beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısında %36,34 oranlarında artış, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin yatak sayısında ise %5,93 oranında azalma olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde, iki yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %10,13 oranında azalma olduğu, üç yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %11,8 oranında, dört yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %15,85 oranında ve beş yıldızlı turizm işletmesi belgeli otellerin sayısında %32,25 oranında artış olduğu görülmektedir (Tablo 28, Şekil 74, Şekil75). Bölgede, beş yıllık dönemde otel işletmelerinin yatak arzındaki artışın oransal olarak ülkemize göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 75: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

4.2.1.3.Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmeleri

Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde bulunan otel işletmelerinin sayısı kadar sınıflarına göre illere dağılımları da önem arz etmektedir. Otel işletmelerinin dağılımında illere göre farklılık görülmektedir. Bölgede turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin sayısına bakıldığında, 2014-2018 döneminde otel sayısının arttığı görülmektedir. Otellerin sayısında bir önceki yıla göre artış görülmekle beraber

otellerin sınıflarına göre sayısında artış ve azalışlar olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 29, Şekil 76).

Tablo 29: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Sayısı (2014-2018)

İller	Otel	2014	2015	2016	2017	2018
Adıyaman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	2	1	1	1	1
	Üç Yıldızlı	4	5	4	6	6
	Dört Yıldızlı	2	3	4	6	7
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		8	9	9	13	14
Batman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	1	2	2	2	1
	Üç Yıldızlı	4	3	4	4	5
	Dört Yıldızlı	-	-	1	1	2
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		5	5	7	7	8
Diyarbakır	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	6	6	6	6	6
	Üç Yıldızlı	6	7	7	7	8
	Dört Yıldızlı	7	6	9	10	10
	Beş Yıldızlı	1	1	1	2	2
İL TOPLAMI		20	20	23	25	26
Gaziantep	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	9	10	9	9	9
	Üç Yıldızlı	13	15	15	16	17
	Dört Yıldızlı	9	11	10	9	9
	Beş Yıldızlı	3	3	5	4	5
İL TOPLAMI		34	39	39	38	40
Mardin	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	1	1	1	1	1
	Üç Yıldızlı	5	5	6	7	7
	Dört Yıldızlı	2	1	1	1	2
	Beş Yıldızlı	2	2	2	2	2
İL TOPLAMI		10	9	10	11	12

(Tablo 29'un devamı)

Siirt	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	1	1	1	1
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	1	1	1	1	1
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		1	2	2	2	2
Şanlıurfa	Bir Yıldızlı	1	1	1	1	1
	İki Yıldızlı	1	1	1	1	0
	Üç Yıldızlı	4	7	7	7	8
	Dört Yıldızlı	2	1	1	1	1
	Beş Yıldızlı	3	3	3	3	3
İL TOPLAMI		11	13	13	13	13
Kilis	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	-	1	1	1	1
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		-	1	1	1	1

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Turizm işletmesi belgeli otellerin sınıflarına göre dağılımlarına bakıldığında, 2014-2018 yılları arasında, 2014-2017 dönemi, Şanlıurfa ili örneği dışında, yönetmelikte belirtilen beş farklı sınıfın tamamının birlikte aynı ilde hizmet verdiği dönem görülmemektedir (Tablo 29, Şekil 76).

İşletme belgeli otel sayılarına bakıldığında, 2014-2018 döneminde, bölgede yalnız bir adet bir yıldızlı otelin bulunduğu ve Şanlıurfa'da hizmet vermekte olduğu görülmektedir. Bölgede otel sayısı artarken, bir yıldızlı otel sayısında değişim olmaması, toplam otel sayısı içinde bir yıldızlı otellerin payının azalmasına neden olmuştur. Pay oranı %1,13'den %0,86'ya düşmüştür (Tablo 29, Şekil 76).

Bölgede 2014 yılında yirmi adet iki yıldızlı otel bulunurken, 2018 yılında iki yıldızlı otel sayısı on dokuz düşmüştür. Beş yıllık dönemde, iki yıldızlı otellerin sayısında; Batman, Diyarbakır, Gaziantep ve Mardin illerinde değişim olmadığı, Adıyaman'da azalma olduğu görülmektedir. Siirt'te 2015, 2016 ve 2017 yıllarında bir

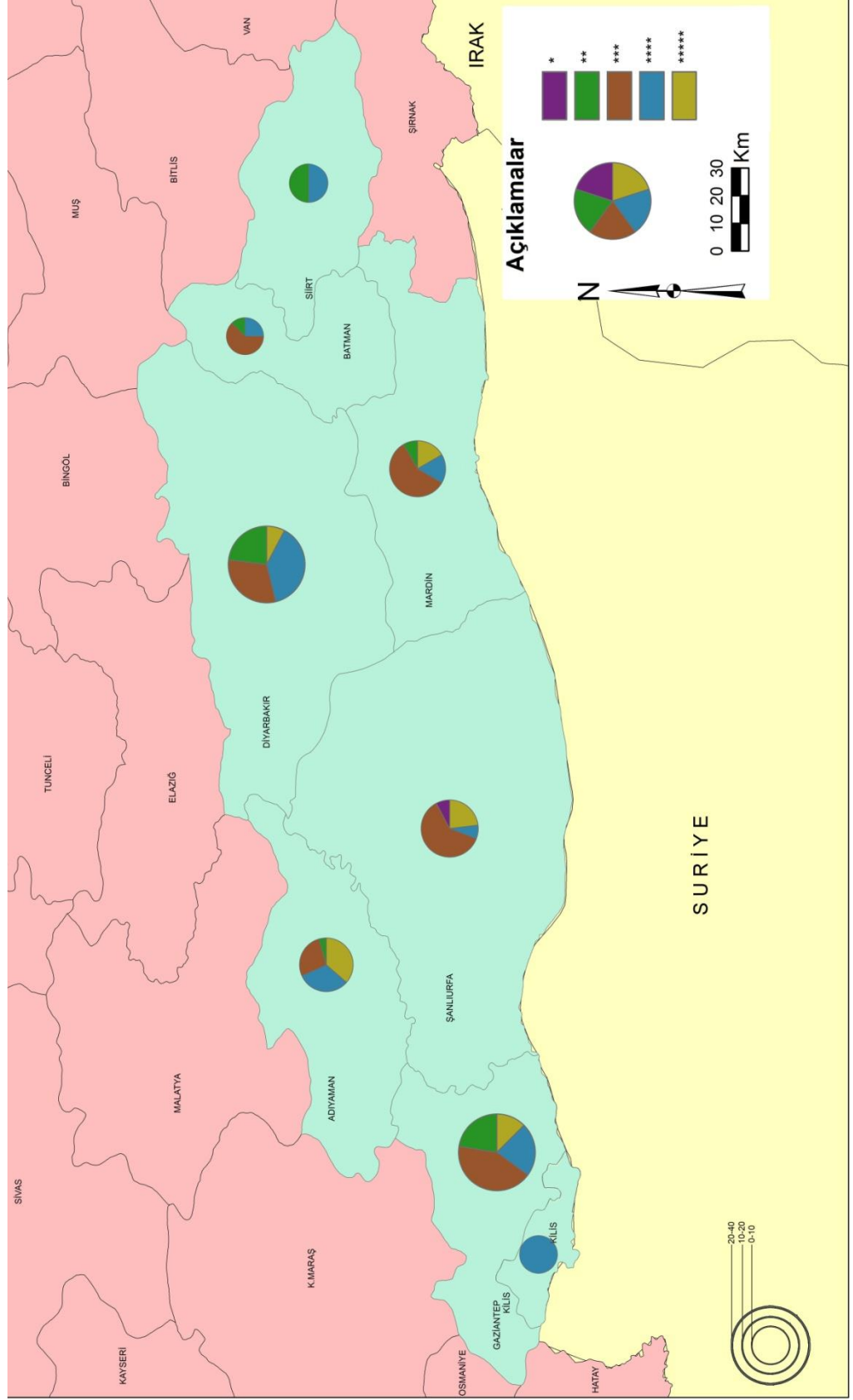
adet, Şanlıurfa'da 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında bir adet iki yıldızlı otel bulunmaktadır. Siirt'te 2014 yılında, Şanlıurfa'da 2018 yılında iki yıldızlı otel bulunmamaktadır. Kilis'te ise iki yıldızlı otel bulunmamaktadır. Bölgede 2018 yılı verilerine göre en fazla iki yıldızlı otel Gaziantep ilindedir. Yine 2018 yılı verilerine göre, iki yıldızlı otellerin %47,37'si Gaziantep'te, %31,58'i Diyarbakır'da bulunmaktadır (Tablo 29, Şekil 76).

Bölgede, 2014-2018 döneminde, Siirt ve Kilis illerinde üç yıldızlı otel bulunmamasına rağmen, bölgenin diğer illerinde bununa üç yıldızlı otellerin, toplam otel sayısı içindeki 2018 yılındaki payı %43,97'dir. Bölgede 2014 yılında üç yıldızlı otelin bulunduğu tüm illerde, 2018 yılında üç yıldızlı otel sayısının 2014 yılına göre artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Üç yıldızlı otellerin dönem artış oranının %41,66 olduğu görülürken, Şanlıurfa'da üç yıldızlı otellerin sayısının %100 oranında artarak dörtten sekize çıktığı görülmektedir. İlin üç yıldızlı oteller içindeki payı %11,11'den %15,69'a yükselmiştir. Bölgede her yüz üç yıldızlı otelin yaklaşık otuz üçü Gaziantep'te, on altısı Diyarbakır'da, on dördü Mardin'dedir (Tablo 29, Şekil 76).

Dört yıldızlı otel sayılarına bakıldığında, Kilis ve Batman dışındaki diğer illerde dönemin tamamında dört yıldızlı otellerin bulunduğu görülmektedir. Kilis'te 2014 yılında, Batman'da 2014 ve 2015 yıllarında dört yıldızlı otelin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Dönem içinde dört yıldızlı otel işletmelerinin sayısı Adıyaman, Batman ve Diyarbakır'da artarken, Şanlıurfa'da azalmıştır. Diğer illerde değişim olmamıştır. Adıyaman'da dört yıldızlı otellerin sayısında %250 oranında artış meydana gelmiştir. Dört yıldızlı oteller içinde, 2018 yılı verilerine göre en fazla pay sahibi il Diyarbakır'dır. Diyarbakır'ın payı %30,3, Gaziantep'in %27,27 oranındadır. Adıyaman, Diyarbakır ve Gaziantep illerinin payları toplamı yaklaşık %80 oranındadır (Tablo 29, Şekil 76).

Bölgede beş yıldızlı otellerin sayısının dokuzdan on ikiye yükseldiği beş yıllık dönemde, Diyarbakır ve Gaziantep illerinde beş yıldızlı otel sayısında artış görülmektedir. Şanlıurfa ve Mardin illerinde ise değişim görülmemektedir. Bölgedeki diğer illerde ise beş yıldızlı otel bulunmamaktadır. 2018 yılında, beş yıldızlı otellerin %41,66'sı Gaziantep'te, %25'i Şanlıurfa'da bulunmaktadır. Diğer iki ilin payları aynı orandadır (Tablo 29, Şekil 76).

Şekil 76: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgesi Otel İşletmelerinin Sayısı (2018)

Sınıflarına göre otellerin il bazındaki sayılarına bakıldığında, 2018 yılı itibariyle Adıyaman'daki otellerin %7,14'ü iki yıldızlı, %42,86'sı üç yıldızlı, %50'si dört yıldızlıdır. Batman'daki otellerin %62,5'i üç yıldızlı, %25'i dört yıldızlıdır. Diyarbakır'da her yüz otelin 38.46'sı dört yıldızlı, 30,77'si üç yıldızlıdır. Gaziantep ilindeki toplam otel sayısı içinde iki ve dört yıldızlı otellerin payının %22,5, üç yıldızlı otellerin payının %42,5 olduğu görülmektedir. Mardin'de üç yıldızlı otellerin oranının %58,33, iki yıldızlı otellerin ise %8,33 olduğu anlaşılmaktadır. Siirt'te iki ve dört yıldızlı otellerin sayısı ve dolayısıyla payları da aynıdır. Kilis'te bir adet dört yıldızlı otel bulunmaktadır (Tablo 29, Şekil 76).

Sınıflarına göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri turizm işletmesi belgeli otel işletmelerinin oda sayılarına bakıldığında, il bazında artış ve azalışlar olduğu görülmektedir (Tablo 30).

Tablo 30: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

İller	Otel	2014	2015	2016	2017	2018
Adıyaman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	113	35	35	35	35
	Üç Yıldızlı	169	247	260	271	271
	Dört Yıldızlı	148	171	224	357	510
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		430	453	519	663	816
Batman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	40	142	142	142	40
	Üç Yıldızlı	267	182	281	281	353
	Dört Yıldızlı	-	-	69	69	162
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		307	324	492	492	555
Diyarbakır	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	251	251	251	251	251
	Üç Yıldızlı	327	387	387	387	477
	Dört Yıldızlı	608	519	807	978	978
	Beş Yıldızlı	104	104	104	271	271
İL TOPLAMI		1.290	1.261	1.549	1.887	1.977

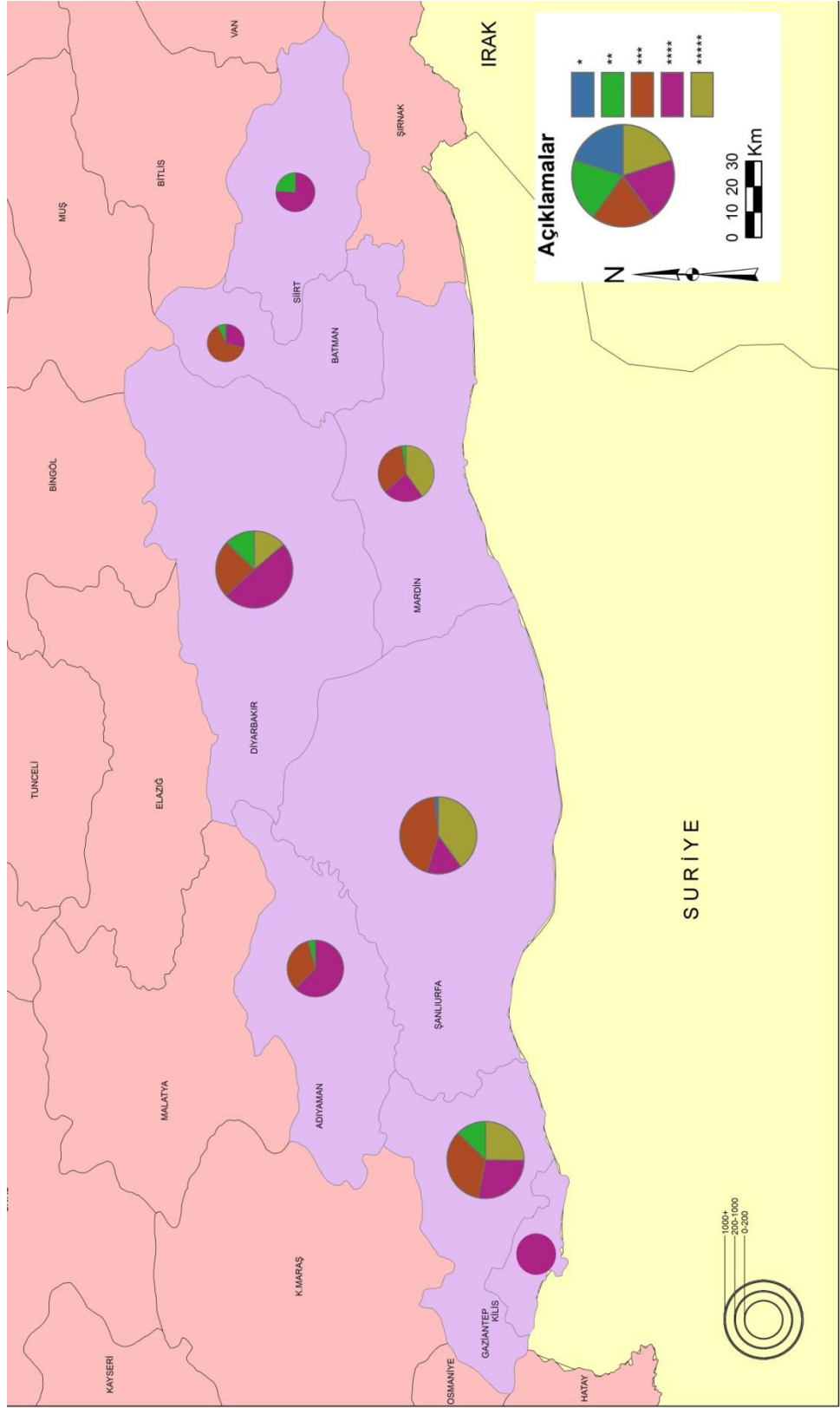

(Tablo 30'un devamı)

Gaziantep	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	335	428	398	398	398
	Üç Yıldızlı	746	846	846	950	1.091
	Dört Yıldızlı	903	1.102	1.008	883	883
	Beş Yıldızlı	465	465	793	635	792
İL TOPLAMI		2.449	2.841	3.045	2.866	3.164
Mardin	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	22	22	22	22	22
	Üç Yıldızlı	265	265	138	311	291
	Dört Yıldızlı	269	162	162	162	203
	Beş Yıldızlı	347	347	347	347	347
İL TOPLAMI		903	796	669	842	863
Siirt	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	45	45	45	45
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	142	142	142	142	142
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		142	187	187	187	187
Şanlıurfa	Bir Yıldızlı	18	18	18	18	18
	İki Yıldızlı	76	76	76	76	0
	Üç Yıldızlı	233	395	395	395	467
	Dört Yıldızlı	254	159	159	159	159
	Beş Yıldızlı	429	429	429	429	429
İL TOPLAMI		1.010	1.077	1.077	1.077	1.073
Kilis	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	-	46	46	46	46
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		-	46	46	46	46

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Şekil 77: Sımsımlarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Oda Sayısı (2018)

Verilere göre, 2018 yılında 2014 yılına göre, Adıyaman'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %244,60, Diyarbakır'da beş yıldızlı otellerin oda sayısında %160,58, Batman'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %134,78, Şanlıurfa'da üç yıldızlı otellerin oda sayısında %100,42, Gaziantep'te beş yıldızlı otellerin oda sayısında %70,32 oranlarında artış olduğu, Adıyaman'da iki yıldızlı otellerin oda sayısında %68,03, Şanlıurfa'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %37,40, Mardin'de dört yıldızlı otellerin oda sayısında %24,54, Gaziantep'te dört yıldızlı otellerin oda sayısında %2,21 oranlarında düşüş olduğu görülmektedir. Ayrıca, Şanlıurfa ilinde 2014-2017 yılları arasında yetmiş altı odasıyla hizmet vermiş olan, aynı zamanda bu ildeki tek iki yıldızlı otel işletmesinin kapanması nedeniyle bu ilde iki yıldızlı otel oda sayısında azalma görülmektedir (Tablo 30, Şekil 77).

Bölgenin tek bir yıldızlı oteli Şanlıurfa ilinde bulunmaktadır. 2018 yılında, Şanlıurfa'da her yüz odanın 1,6'sı bir yıldızlı otellerde, 43,52'si üç yıldızlı otellerde, 14,82'si dört yıldızlı otellerde bulunmaktadır. Yalnızca iki ve dört yıldızlı otellerin faaliyet gösterdiği Siirt'te toplam odaların %75,94'ü dört yıldızlı otellerde toplanmıştır. Diyarbakır ilinde odaların yarısına yakını dört yıldızlı otellerde, yaklaşık dörtte birisi de üç yıldızlı otellerde bulunmaktadır. Bir ve beş yıldızlı otelin bulunmadığı, Adıyaman'da, dört yıldızlı otel odalarının toplam oda sayısı içindeki payı yüzde altmışın üzerindedir. Bunun sebebi, yukarıda belirtildiği üzere beş yıllık dönemde dört yıldızlı otellerin oda sayısındaki %244 oranındaki artıştır. Bir ve beş yıldızlı otelin bulunmadığı bir diğer il Batman'da her yüz odanın yaklaşık doksan üçü, üç ve dört yıldızlı otellerde görülmektedir. Gaziantep'te odaların %62,39'u üç ve dört yıldızlı, %25,03'ü beş yıldızlı otellerdedir. Toplam oda sayısı içinde, iki yıldızlı otel odalarının payının en az olduğu illerin Mardin ve Adıyaman olduğu görülmektedir. Bu iki ilde, iki yıldızlı otel odalarının toplam içindeki payı yüzde beşin altındadır (Tablo30, Şekil 77).

Tablo 31: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

İller	Otel	2014	2015	2016	2017	2018
Adıyaman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	226	70	70	70	70
	Üç Yıldızlı	329	485	511	533	533
	Dört Yıldızlı	297	343	449	715	1.021
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		852	898	1.030	1.318	1.624
Batman	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	80	284	284	284	80
	Üç Yıldızlı	540	355	553	553	697
	Dört Yıldızlı	-	-	140	140	326
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		620	639	977	977	1.103
Diyarbakır	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	475	475	475	475	475
	Üç Yıldızlı	643	763	763	763	943
	Dört Yıldızlı	1.204	1.026	1.602	1.944	1.944
	Beş Yıldızlı	208	208	208	544	544
İL TOPLAMI		2.530	2.472	3.048	3.726	3.906
Gaziantep	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	612	891	826	736	736
	Üç Yıldızlı	1.483	1.694	1.694	1.874	2.156
	Dört Yıldızlı	1.816	2.216	2.018	1.768	1.768
	Beş Yıldızlı	942	942	4.696	1.274	1.588
İL TOPLAMI		4.853	5.743	9.234	5.652	6.248
Mardin	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	41	41	41	41	41
	Üç Yıldızlı	519	519	265	615	575
	Dört Yıldızlı	538	324	324	324	410
	Beş Yıldızlı	694	694	694	694	694
İL TOPLAMI		1.792	1.578	1.324	1.674	1.720

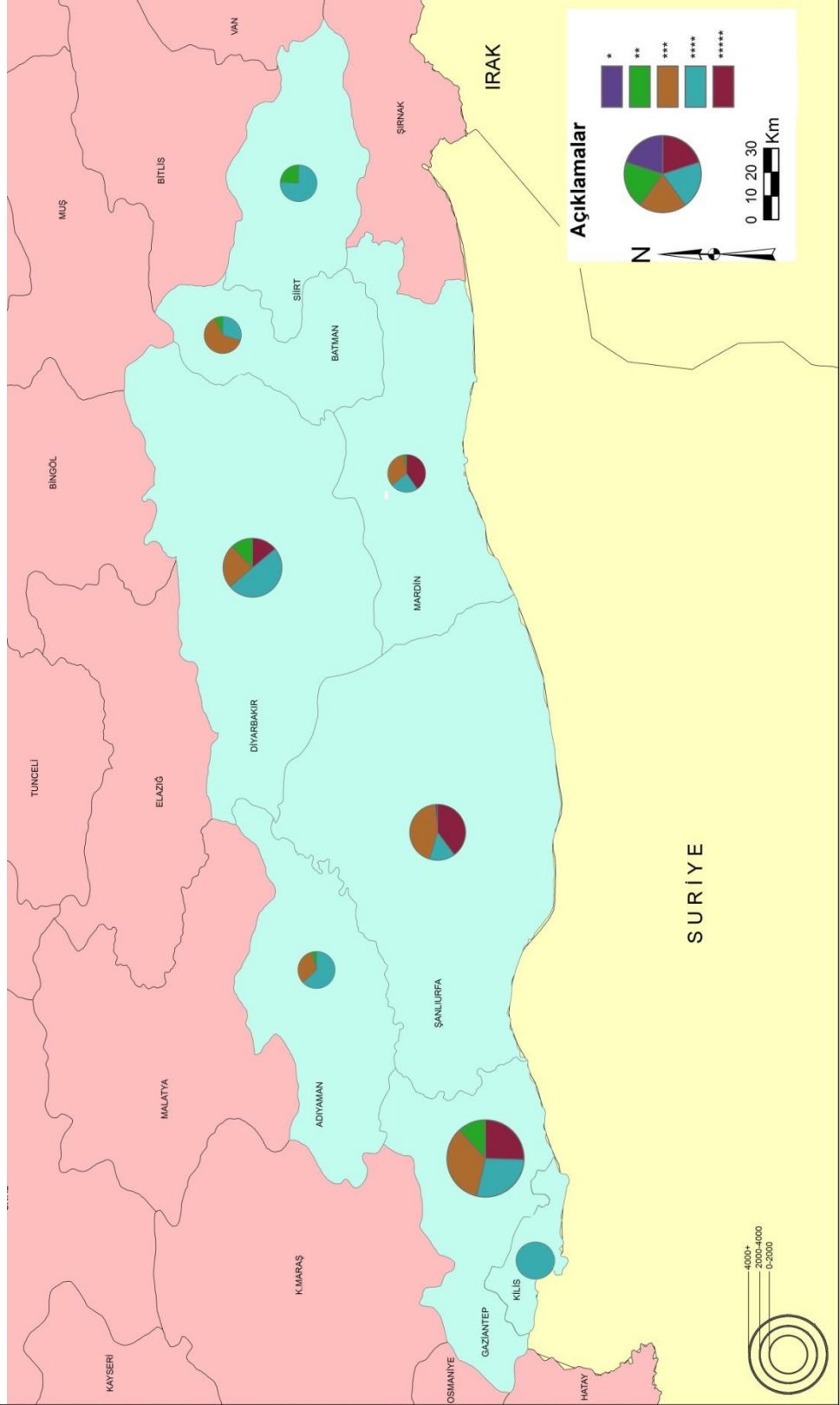
(Tablo 31'in devamı)

Siirt	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	90	90	90	90
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	284	284	284	284	284
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		284	374	374	374	374
Şanlıurfa	Bir Yıldızlı	28	28	28	28	28
	İki Yıldızlı	152	152	152	152	0
	Üç Yıldızlı	464	806	806	806	950
	Dört Yıldızlı	518	324	324	324	324
	Beş Yıldızlı	858	858	858	858	858
İL TOPLAMI		2.020	2.168	2.168	2.168	2.160
Kilis	Bir Yıldızlı	-	-	-	-	-
	İki Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Üç Yıldızlı	-	-	-	-	-
	Dört Yıldızlı	-	86	86	86	86
	Beş Yıldızlı	-	-	-	-	-
İL TOPLAMI		-	86	86	86	86

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Verilere göre, 2018 yılında 2014 yılına göre Adıyaman'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %243,78, Diyarbakır'da beş yıldızlı otellerin oda sayısında %161,54, Batman'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %132,86, Şanlıurfa'da üç yıldızlı otellerin oda sayısında %104,74, Gaziantep'te beş yıldızlı otellerin oda sayısında % oranlarında artış olduğu, Adıyaman'da iki yıldızlı otellerin oda sayısında %68,58, Şanlıurfa'da dört yıldızlı otellerin oda sayısında %37,45, Mardin'de dört yıldızlı otellerin oda sayısında %23,8, Gaziantep'te dört yıldızlı otellerin oda sayısında %2,64 oranlarında düşüş olduğu görülmektedir. Yatak sayısındaki değişim oranları oda sayısındaki değişim oranlarına çok yakındır. Bunun nedeni, otel işletmelerinde her odaya yaklaşık iki oda düşmesidir. Bu yüzden, sınıflarına göre illerdeki yatak dağılımı oranları ile bölge içindeki illerin yatak payları, oda oranlarına benzerlik göstermektedir (Tablo 31, Şekil 78).

Şekil 78: Sınıflarına Göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi İlleri Turizm İşletmesi Belgeli Otel İşletmelerinin Yatak Sayısı (2018)

2018 yılı verilerine göre, bölgede bulunan iki, üç ve beş yıldızlı otel yatak sayısının en fazla olduğu ilin Gaziantep, dört yıldızlı otel yatak sayısının en fazla

olduğu ilin Diyarbakır olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede dört ve beş yıldızlı otellerde toplam yatak sayısı 4.922, Diyarbakır ve Gaziantep illerindeki dört ve beş yıldızlı otellerin toplam yatak sayısı 2.924'dür. Oran olarak ifade edilirse, %59,41'dir. Kilis ilinde bir, iki, üç ve beş yıldızlı otel bulunmamaktadır. Bu yüzden Kilis ilinde bulunan yatak sayısını, dört yıldızlı otel yatak sayısı özelinde kıyaslamak gerekir. Bölgedeki her dört yıldızlı yatağın yalnızca 1,49'u bu ilde bulunmaktadır (Tablo 31, Şekil 78).

4.2.2. Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmeleri

Türkiye'de turizm işletmesi belgeli apart otel işletmelerinin sayısında ve kapasitesi 2014 yılından itibaren sürekli artış olduğu anlaşılmaktadır. 2014 yılında ülkemizdeki apart otellerin sayısı 108 iken 2018 yılında 187'ye ulaşmıştır (Tablo 32).

Tablo 32: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Apart Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)

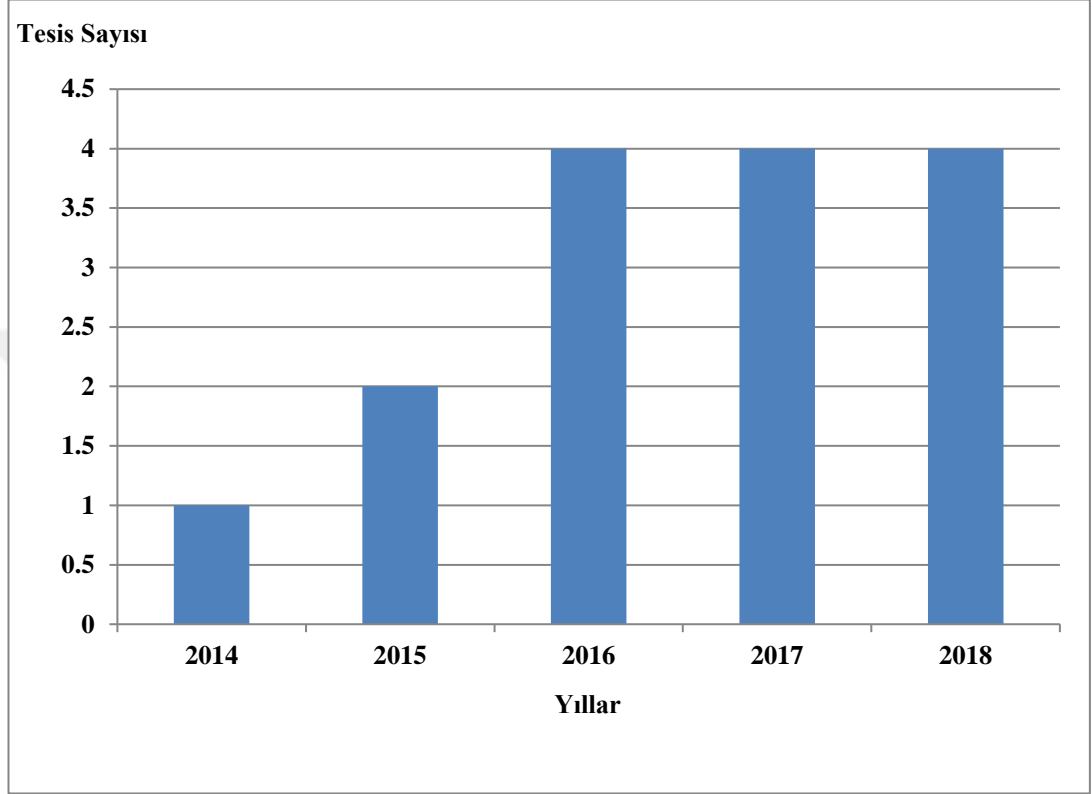
	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	1	47	103
	2015	2	72	153
	2016	4	98	205
	2017	4	98	205
	2018	4	98	205
TÜRKİYE	2014	108	5.604	13.389
	2015	125	5.902	13.905
	2016	171	6.798	15.453
	2017	172	6.792	15.353
	2018	187	7.466	17.250

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Turizm işletmesi belgeli apart otel sayılarına bakıldığında, 2014-2018 yılları arasında, ülkemizde apart otellerin sayısında %73,15 oranında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %300 oranında artış olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde, bölgedeki apart sayısı birden dörde yükselmiştir. Ülkemizde apart otel sayısı her yıl artarken,

bölgede 2015 ve 2016 yıllarında artmıştır. Bölgede bulunan apart otellerin sayısında 2017 ve 2018 yıllarında ise değişim yaşanmamıştır (Tablo 32, Şekil 79).

Şekil 79: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

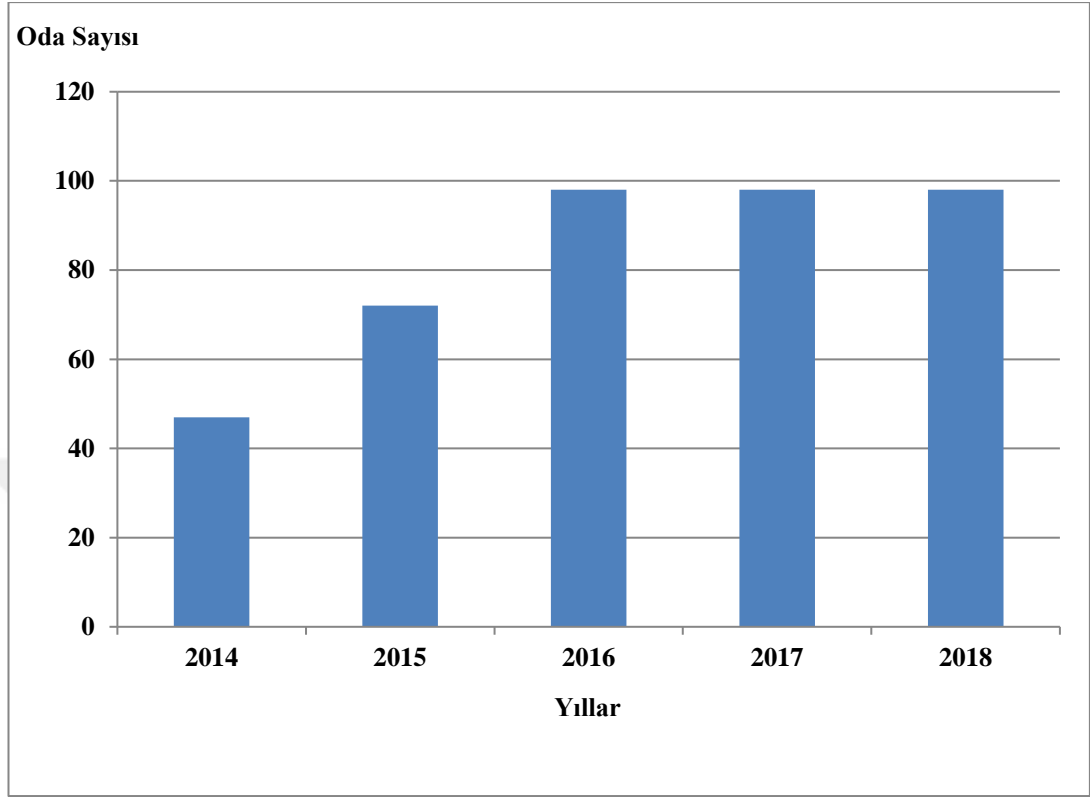

Bölgedeki apart otellerin, toplam apart oteller içindeki payı %0,93'den %2,14'e yükselmiştir. Bununla birlikte ülkemizde apart otel sayısında sürekli görülen artışa rağmen, 2017 ve 2018 yılında bölgedeki apart otel sayısının değişmemesi, bölge payının 2016 yılında, 2017 ve 2018 yılına göre daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Tablo 32, Şekil 79).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, 2014-2018 döneminde, işletme belgeli apart otellerin oda kapasitesinde %108,51 oranında artış yaşanmıştır. Oda sayısı 2014 yılında 47 iken 2015 yılında 72'ye, 2016 yılında 98'e yükselmiş ve daha sonraki yıllarda değişmemiştir. Ülkemizdeki artış oranının bölgeye göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 32, Şekil 80).

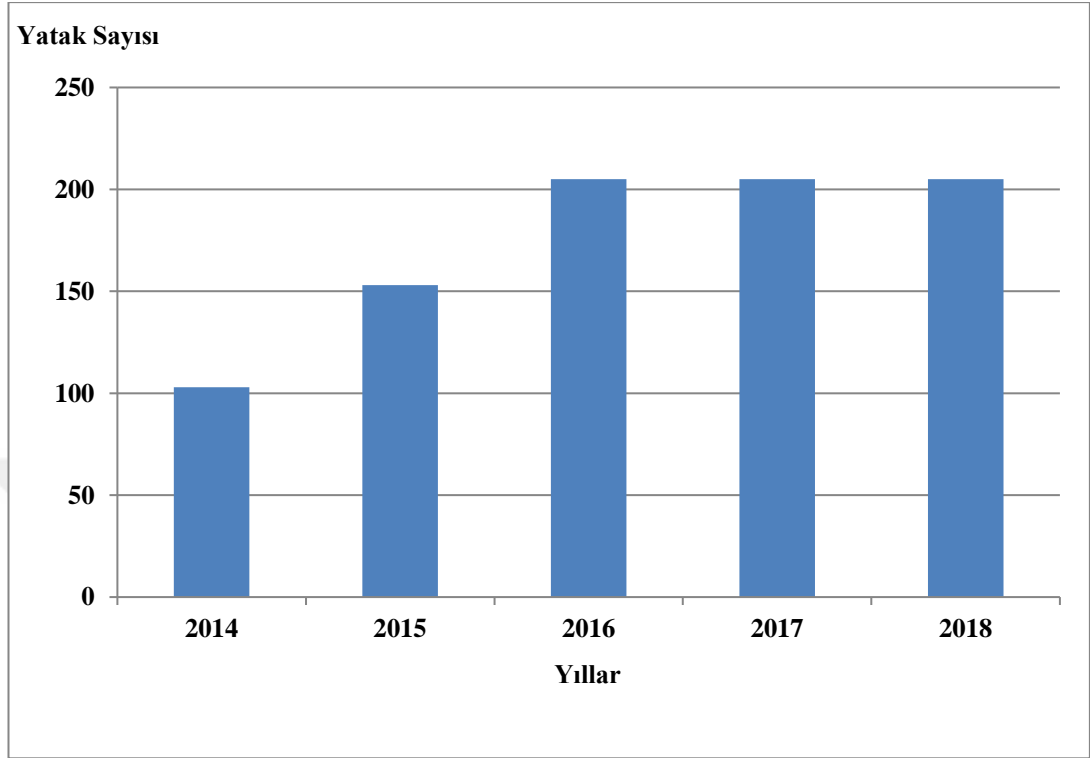
Şekil 80: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Bölgedeki yatak sayısındaki değişimlere bakıldığında, değişimin tesis ve oda sayısındaki gibi gerçekleştiği görülmektedir. 2018 yılında bölgedeki toplam apart otel yatak sayısı 205'dir. Apart otellerin yatak sayısında %99,03 artış olduğu görülmektedir. Değişim oranları incelendiğinde 2015 yılında apart otel işletmelerinin yatak sayısında %48,54 ve 2016 yılında %33,99 oranlarında artışın gerçekleştiği, 2017 ve 2018 yıllarında ise yatak sayısında değişim olmadığı anlaşılmaktadır (Tablo 32, Şekil 81).

Toplam yatak sayısı içinde bölgedeki apart otellerin payı 2014 yılında %0,77 iken 2015 yılında %1,19'a yükselmiştir (Tablo 32, Şekil 81).

Şekil 81: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Apart Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

4.2.3. Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmeleri

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm işletmesi belgeli butik otellerin sayısında, 2014-2018 yılları arasında diğer tesis türlerine göre değişim çok sınırlıdır. Bölgede, 2018 yılında turizm belgeli (turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgeli) butik otellerin toplam sayısı dokuzdur. Bölgede, 2009 yılında turizm belgeli bir adet butik otelin bulunduğu dikkate alınır; bölge genelinde butik otel sayısında görülen değişimin boyutu daha iyi anlaşılacaktır (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "Yillikbultenler").

Tablo 33: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Butik Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları(2008-2018)

	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	1	45	90
	2015	1	45	90
	2016	2	81	170
	2017	2	81	170
	2018	2	81	170
TÜRKİYE	2014	74	2.823	5.710
	2015	79	3.004	6.064
	2016	88	3.290	6.662
	2017	91	3.504	7.077
	2018	92	3.559	7.191

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

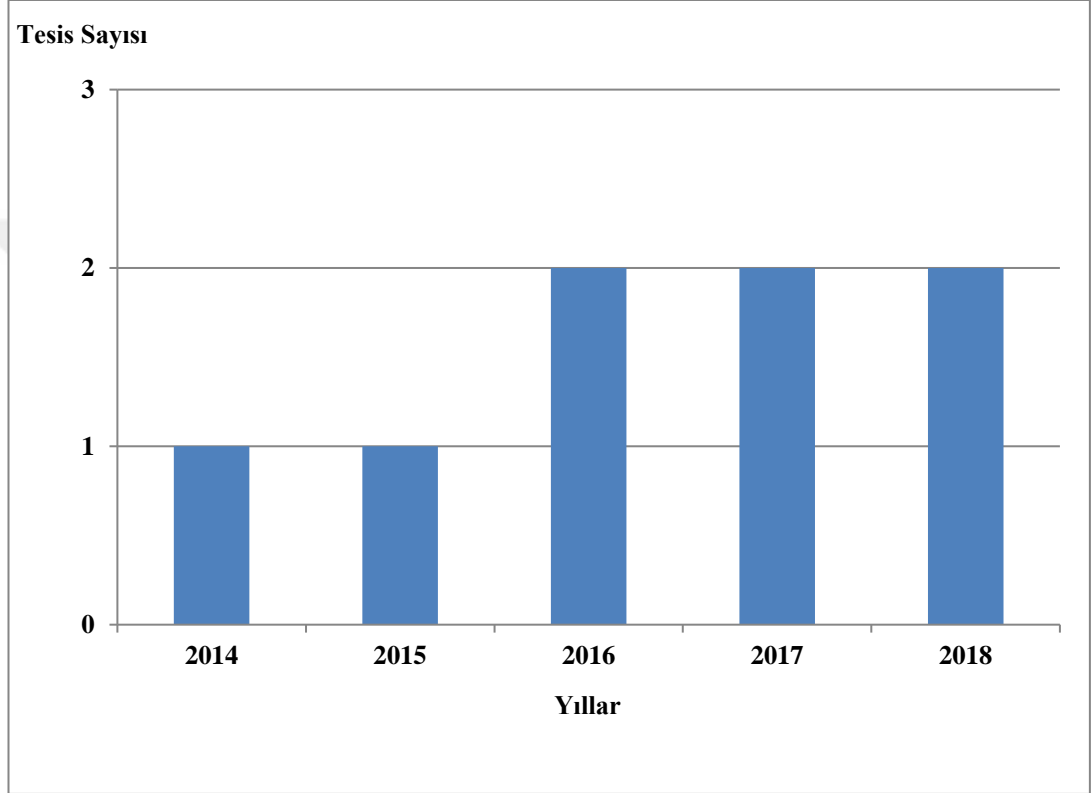
Bölgede işletme belgeli butik otel sayısında bir önceki yıla göre yalnız 2016 yılında değişim olduğu görülmektedir. Diğer yıllarda tesis sayısında azalma veya artış görülmemektedir. Bölgede 2014 yılında bir, 2018 yılında iki adet butik otel bulunmaktadır. Ülkemizde ise butik otellerin sayısında her yıl artış olduğu görülmektedir. Ülkemizde beş yılda butik otel sayısında %24,32 oranında artış olmuştur (Tablo 33, Şekil 82).

Veriler göre ülkemizdeki her yüz butik otelin 2014 yılında 1,35'i, 2018 yılında 2,17'si bölgededir (Tablo 33, Şekil 82).

Butik otellerin oda sayısında beş yıllık dönemde; bölgede %80, ülkemizde %26,07 oranında artış olmuştur. Bölgede 2014 ve 2015 yıllarında kırk beş, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında 81 oda olduğu görülmektedir. 2018 yılında, butik otel işletmelerinin sayısına ve oda sayılarına göre butik otel başına bölgede 40,5 oda,

ülkemizde 38,69 oda düştüğü görölmektedir. Tesis başına düşen oda sayısının birbirine yakın olması Türkiye'de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hizmet veren butik otellerin oda sayısı bakımından aynı büyüklükte olduğu görölmektedir (Tablo 33, Şekil 83).

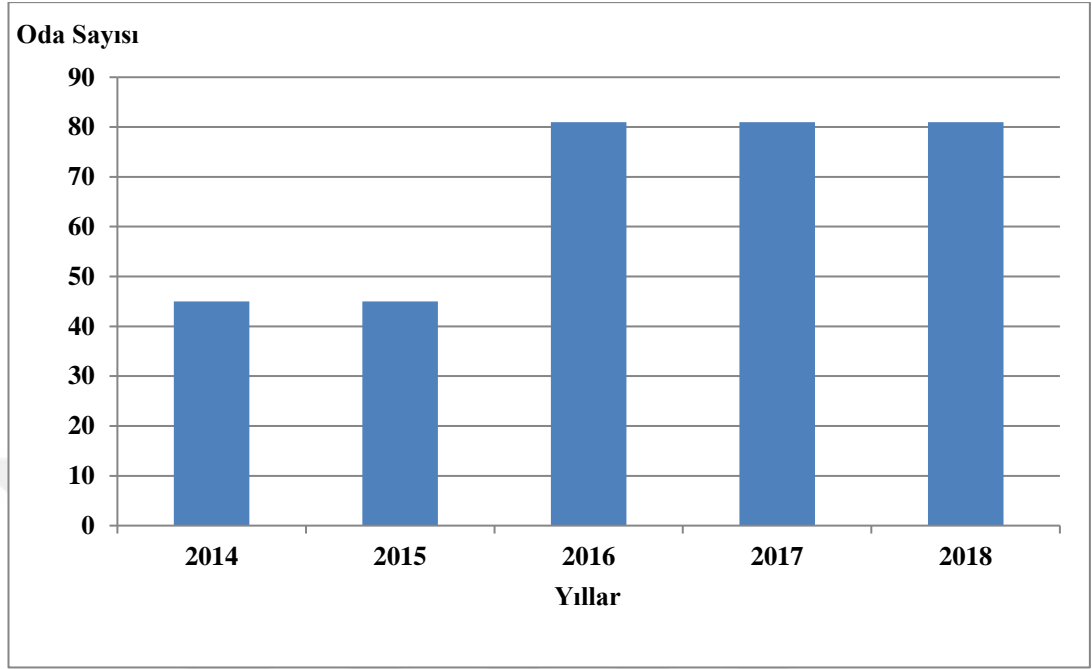
Şekil 82: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

Bölgede bulunan butik otellerin 2018 yılında, ülkemizdeki toplam butik otel oda arzının %2,28'ini karşıladığı görölmektedir (Tablo 33, Şekil 83).

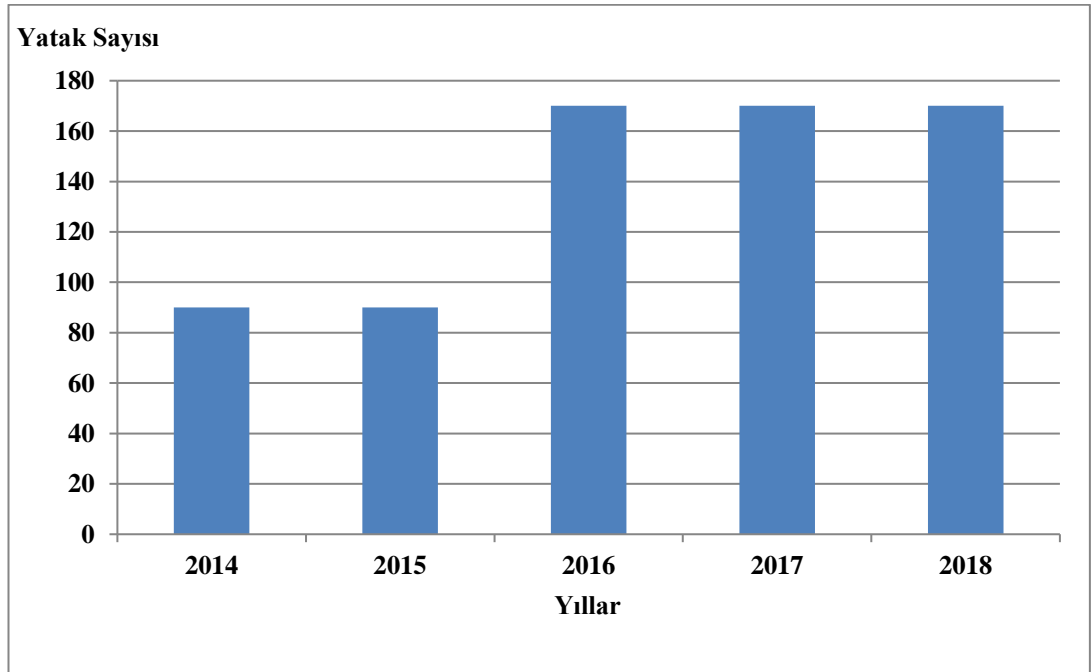
Bölgedeki butik otellerin yatak sayısındaki değişimlere bakıldığında, değişimin tesis ve oda sayısındaki gibi gerçekleştiği görölmektedir. Yatak sayısında bir önceki yıla göre 2016 yılında artış olduğu görölmektedir. Bölgenin 2014 yılındaki yatak kapasitesi ile 2015 yılındaki yatak kapasitesi 70 iken 2016 yılında 170'e ulaşmıştır (Tablo 33, Şekil 84).

Şekil 83: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Bölgedeki yatak sayısında 5 yıllık dönemde %88,89 oranında, ülkemizde %25,94 oranında artış meydana gelmiştir. Bölgenin toplam yatak sayısı içindeki 2018 yılı payı %2,36'dır (Tablo 33, Şekil 84).

Şekil 84: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Butik Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ilk işletme belgeli butik oteli 2013 yılında Mardin'de faaliyete başlamıştır (<https://www.gastronomiturkey.com/haber/izala-hotel-ile-kadim-sehir-mardin-i-hissedin-h8620>, 11.02.2019). Bölgenin turizm işletmesi belgeli ikinci butik oteli de 2018 yılında Mardin'de hizmete açılmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ilk işletme belgeli butik oteli 2013 yılında Mardin'de faaliyete başlamıştır (<https://www.gastronomiturkey.com/haber/izala-hotel-ile-kadim-sehir-mardin-i-hissedin-h8620>, 11.02.2019). Bölgenin turizm işletmesi belgeli ikinci butik oteli de 2018 yılında Mardin'de hizmete açılmıştır.

4.2.4. Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmeleri

Türkiye'deki işletme belgeli tesis türleri içinde bölge payının en fazla olduğu tesis türü olan özel tesis işletmelerinin sayısında 2014-2018 döneminde ülkemizde ve bölgede artış görülmektedir. 2014 yılında bölgede 13, ülkemizde 290, 2018 yılında bölgede 18, ülkemizde 377 adet işletme belgeli özel tesis işletmesinin bulunduğu görülmektedir (Tablo 34).

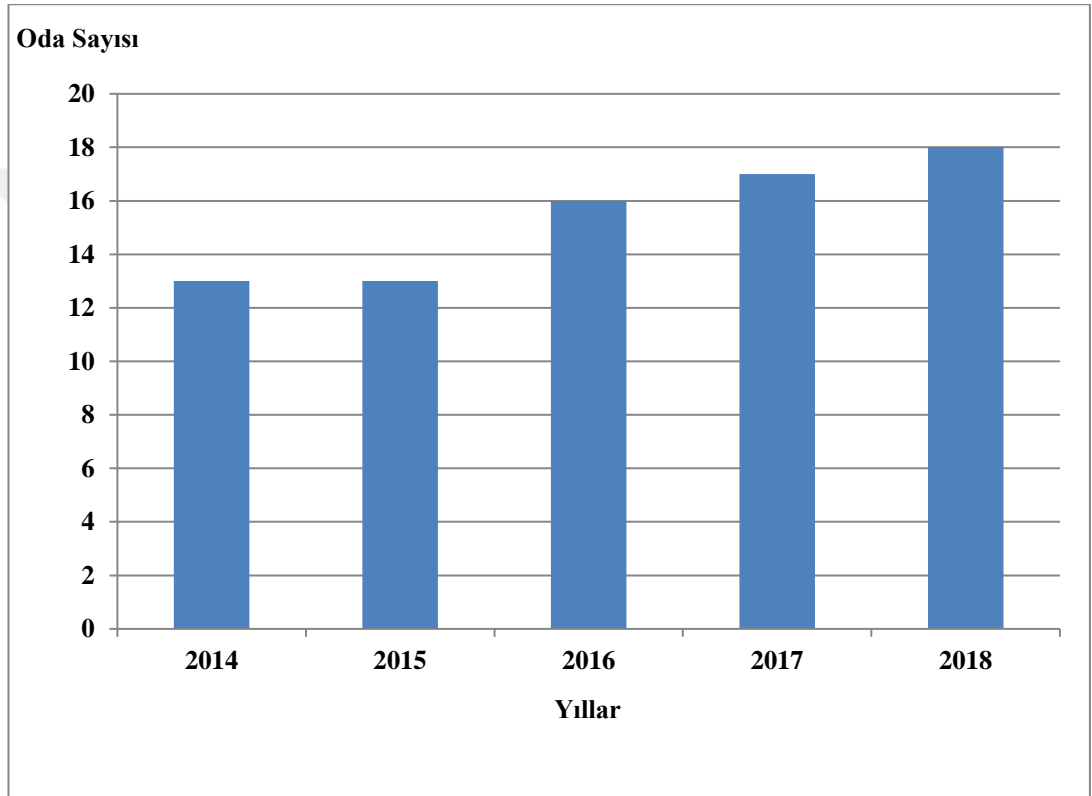
Tablo 34: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Özel Tesis İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)

	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	13	387	768
	2015	13	392	780
	2016	16	428	848
	2017	17	470	932
	2018	18	477	946
TÜRKİYE	2014	290	9.271	19.386
	2015	308	9.849	20.503
	2016	344	10.510	21.492
	2017	361	10.898	22.265
	2018	377	11.631	23.787

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

2014-2017 döneminin ilk iki yılında bölgedeki özel tesis sayısında artışın olmadığı, diğer üç yılda ise artışın olduğu anlaşılmaktadır. Beş yıllık dönemde özel tesislerin sayısında görülen artış oranı %38,46 seviyesindedir. Buna karşın ülkemizde özel tesis sayısında sürekli artış görülmektedir. Beş yıllık dönemde, artış oranının %30 olduğu görülmektedir (Tablo 34, Şekil 85).

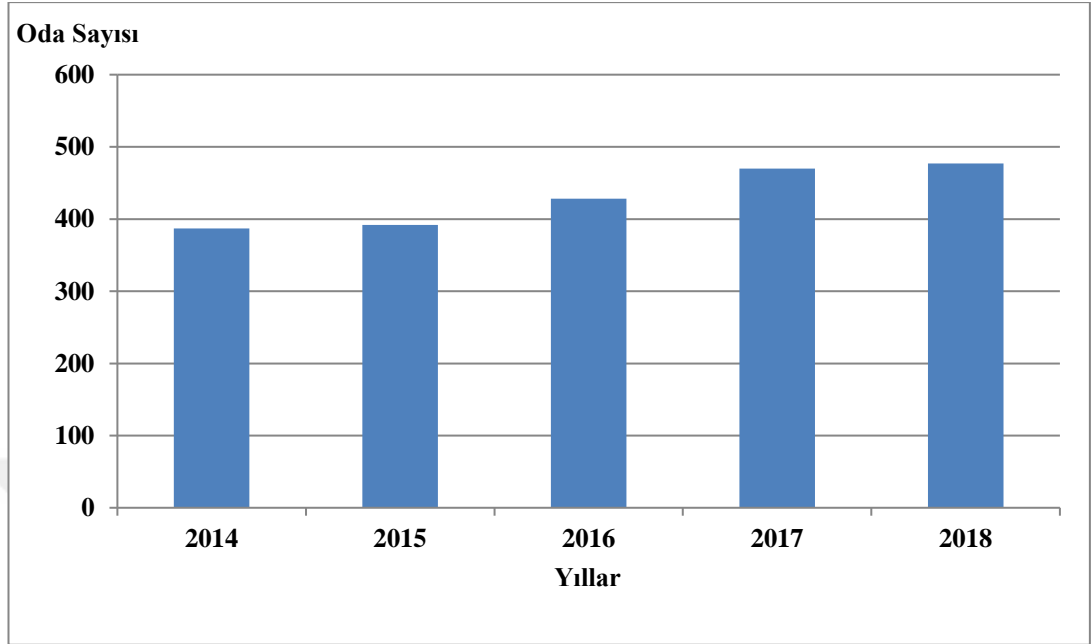
Şekil 85: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

Bölgenin toplam özel tesis sayısı içindeki payı 2014-2018 döneminde, %4,22 ile %4,77 arasında değişmektedir. Bölgenin en yüksek pay sahibi olduğu yılın 2018 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 34, Şekil 85).

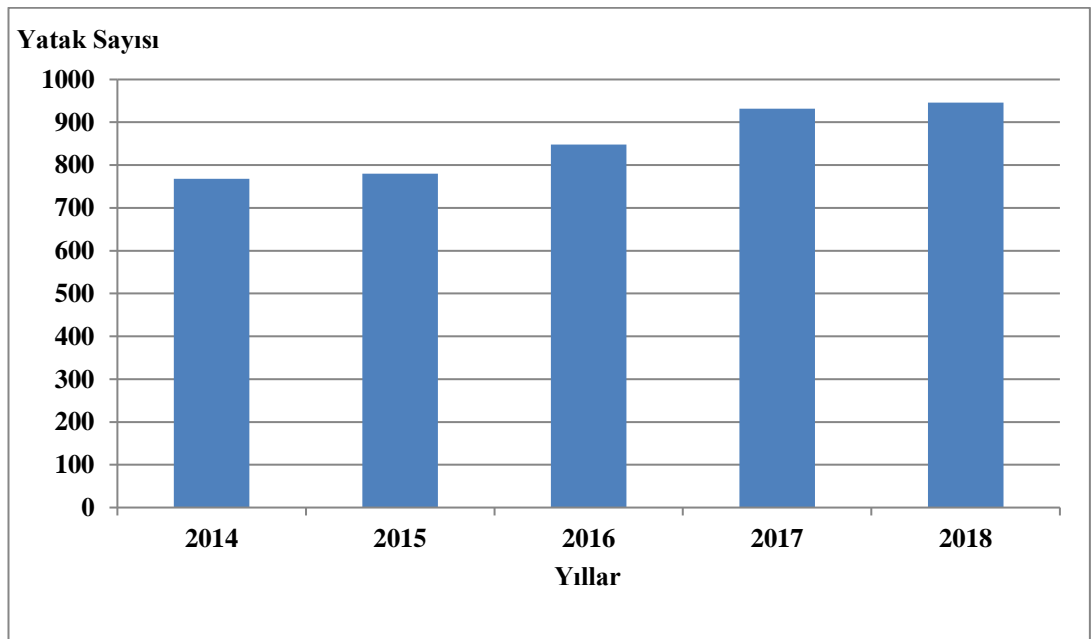
Özel tesis işletmelerinin oda sayısında, 2014-2018 döneminde, bölgede %23,26 oranında artış meydana gelmiştir. Oda sayısındaki artış oranının tesis sayısındaki artış oranından daha az olduğu görülmektedir. Aynı durum ülkemiz için de geçerlidir. 2018 yılı oda sayıları incelendiğinde, ülkemizdeki her yüz özel tesis odasının 4,10'unun bölgede bulunduğu anlaşılmaktadır (Tablo 34, Şekil 86).

Şekil 86: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Yatak sayısına bakıldığında, bölgedeki özel tesislerin yatak sayısındaki artış oranı, oda sayısındaki artış oranına çok yakın seviyededir. Ülkemizdeki 2018 yılında, yaklaşık 23.787 yatağın 946'sı bölgede bulunmaktadır, oran olarak ifade edilecek olursa; %3,98'dir (Tablo 34, Şekil 87).

Şekil 87: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Özel Tesis İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

4.2.5. Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmeleri

Türkiye'deki işletme belgeli tesis türleri içinde bölge payının en az olduğu tesis türü olan özel pansiyon işletmelerinin sayısında 2015-2018 döneminde bölgede artış görülmemektedir. Bakanlık verileri incelendiğinde, bölgede 2014 yılında işletme belgeli pansiyon bulunmamaktadır. Bununla birlikte 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında turizm işletmesi belgeli bir adet pansiyon işletmesinin olduğu, oda ve yatak sayısında değişim olmadığı anlaşılmaktadır. Ülkemizde ise pansiyon sayısında %140, pansiyon oda sayısında %121,42, pansiyon yatak sayısında %121,8 oranlarında artış meydana gelmiştir (Tablo 35).

Tablo 35: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Pansiyon İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)

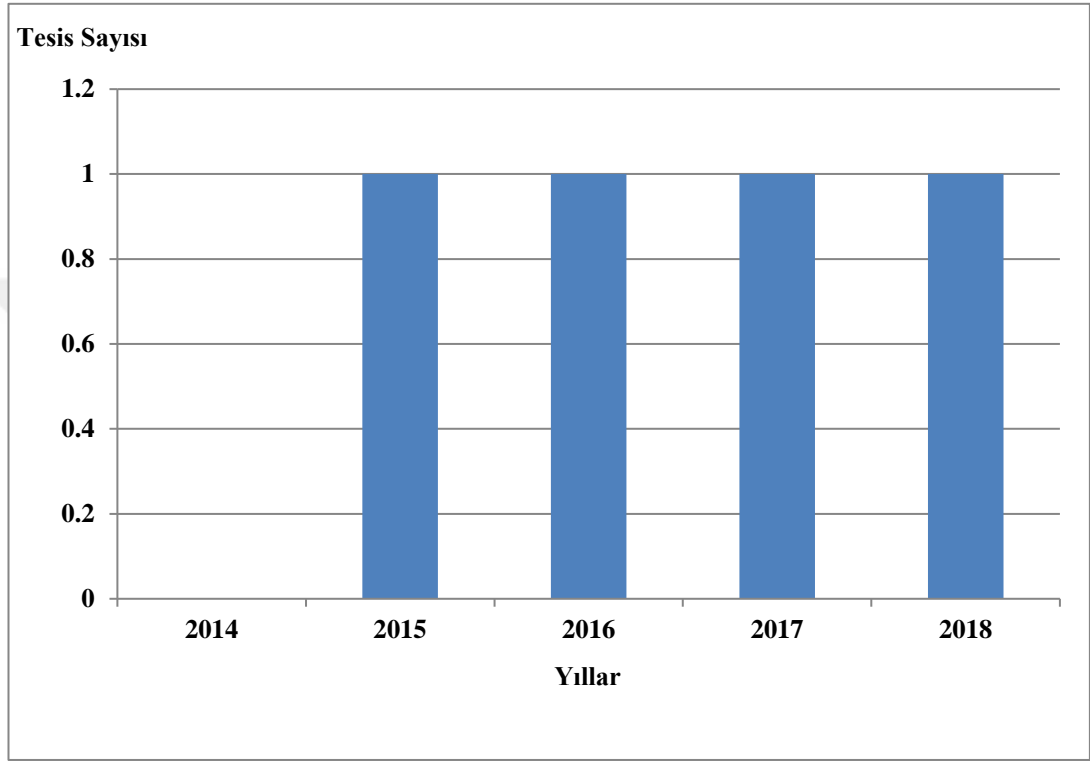
	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	-	-	-
	2015	1	8	18
	2016	1	8	18
	2017	1	8	18
	2018	1	8	18
TÜRKİYE	2014	45	607	1.225
	2015	58	774	1.574
	2016	96	1.206	2.423
	2017	97	1.230	2.479
	2018	108	1.344	2.717

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Ülkemizde pansiyon sayısında her yıl artış görülmesine rağmen, bölgede pansiyon sayısında değişimin olmaması toplam pansiyon sayısı, oda sayısı ve yatak

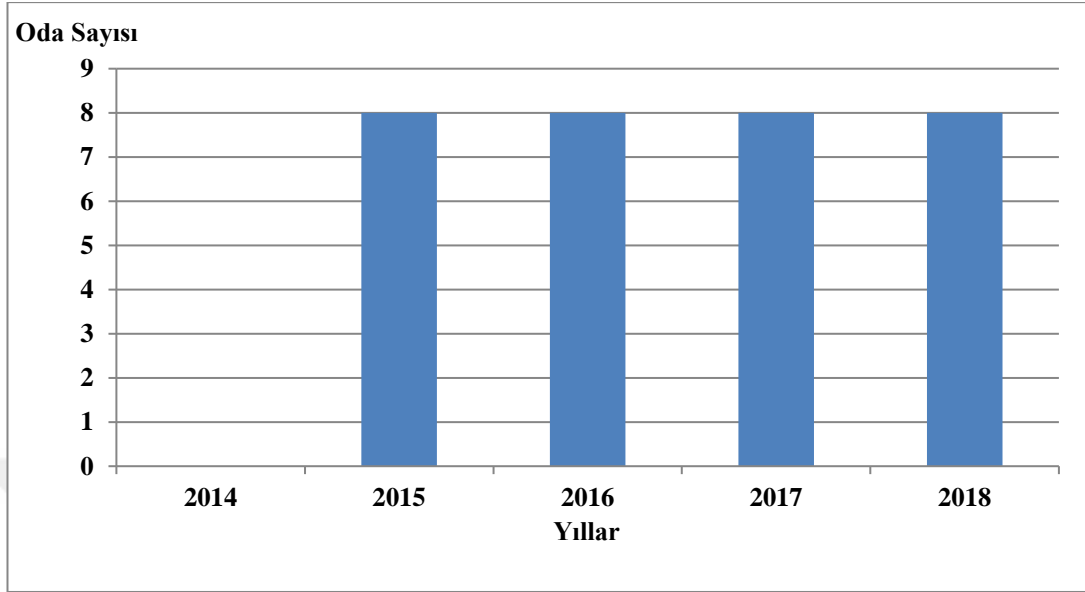
sayısı içinde bölge payının da azalması anlamına gelmektedir. 2015 yılında bölge pansiyonları ülkemizdeki pansiyonların %2,22'sine, 2018 yılında da %0,93'üne tekabül etmektedir (Tablo 35, Şekil 88).

Şekil 88: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

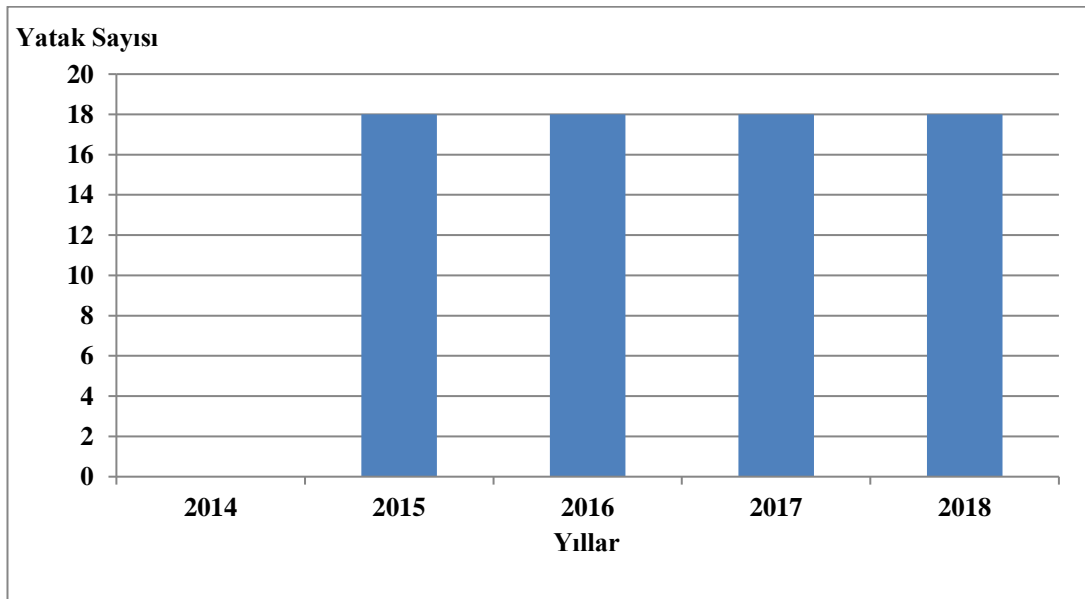
2015 yılı verilerine göre toplam pansiyon sayısı içinde bölgenin payının %1,72, oda sayısı içinde %1,03 ve yatak sayısı içinde %1,14 olduğu anlaşılmaktadır. 2018 yılı verilerine göre toplam pansiyon sayısı içinde bölgenin payının %0,93, oda sayısı içinde %0,6 ve yatak sayısı içinde %0,66 olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 35, Şekil 88, Şekil 89, Şekil 90).

Şekil 89: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki pansiyon işletmesi 2015 yılında Mardin'de faaliyete başlamış ve günümüzde de hizmet vermeye devam etmektedir. Tesis 8 oda ve 18 yatak kapasitesine sahiptir. Tesisin oda ve tak sayısında işletmeye açılmasından sonra değişim görülmemektedir (Tablo 35, Şekil 88, Şekil 89, Şekil 90).

Şekil 90: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Pansiyon İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

4.2.6. Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmeleri

Sağlık turizmine yönelik hizmet veren termal otelleri ülkemizde yoğun olarak Afyon, Denizli, Bursa ve Ankara illerinde bulunmaktadır (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "Yillikbultenler"). Termal otel sayılarında ülkemizde sürekli artış görülmektedir. Ülkemizde 2014 yılında termal otellerin sayısı 63 iken, 2018 yılında 2014 yılına göre %39,68 oranında artarak 88'e ulaşmıştır (Tablo 36).

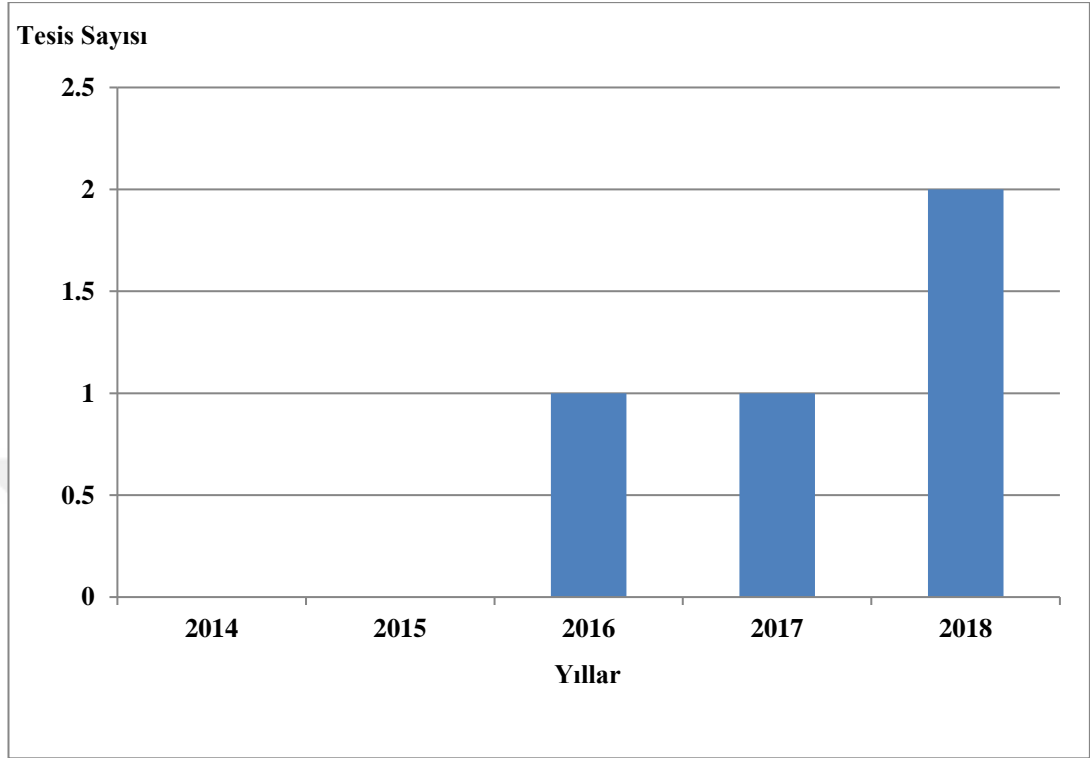
Tablo 36: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Termal Otel İşletmelerinin Tesis, Oda ve Yatak Sayıları (2008-2018)

	Yıllar	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2014	-	-	-
	2015	-	-	-
	2016	1	59	118
	2017	1	59	118
	2018	2	141	288
TÜRKİYE	2014	63	9.759	20.746
	2015	64	10.229	21.658
	2016	75	11.979	25.353
	2017	82	12.897	27.293
	2018	88	14.047	29.713

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014 ve 2015 yıllarında işletme belgeli termal otel işletmesi bulunmadığı görülmektedir. Bölgede termal oteller 2016, 2017 ve 2018 yılında bulunmaktadır. 2016 ve 2017 yıllarında bölgede yalnızca bir adet termal otel bulunmaktadır. 2018 yılında ikinci işletmenin de açılmasıyla tesis sayısı ikiye yükselmiştir. Oda sayısı 59'dan 141'e, yatak sayısı 118'den 288'e yükselmiştir (Tablo 36, Şekil 91, Şekil 92, Şekil 93).

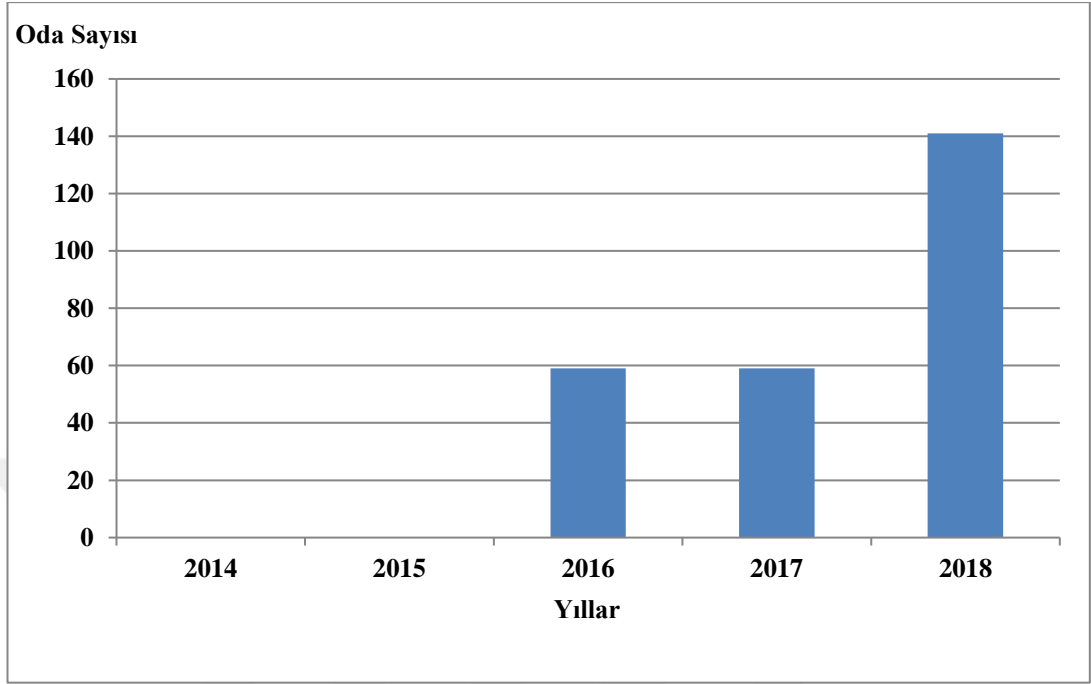
Şekil 91: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Termal Otel İşletmelerinin Sayıları (2014-2018)

Bölgedeki termal otellerin 2016 yılı itibariyle, ülkemizdeki termal oteller içinde %1,33 paya sahip olduğu, 2018 yılında %2,27'ye paya sahip olduğu görülmektedir (Tablo 36, Şekil 91).

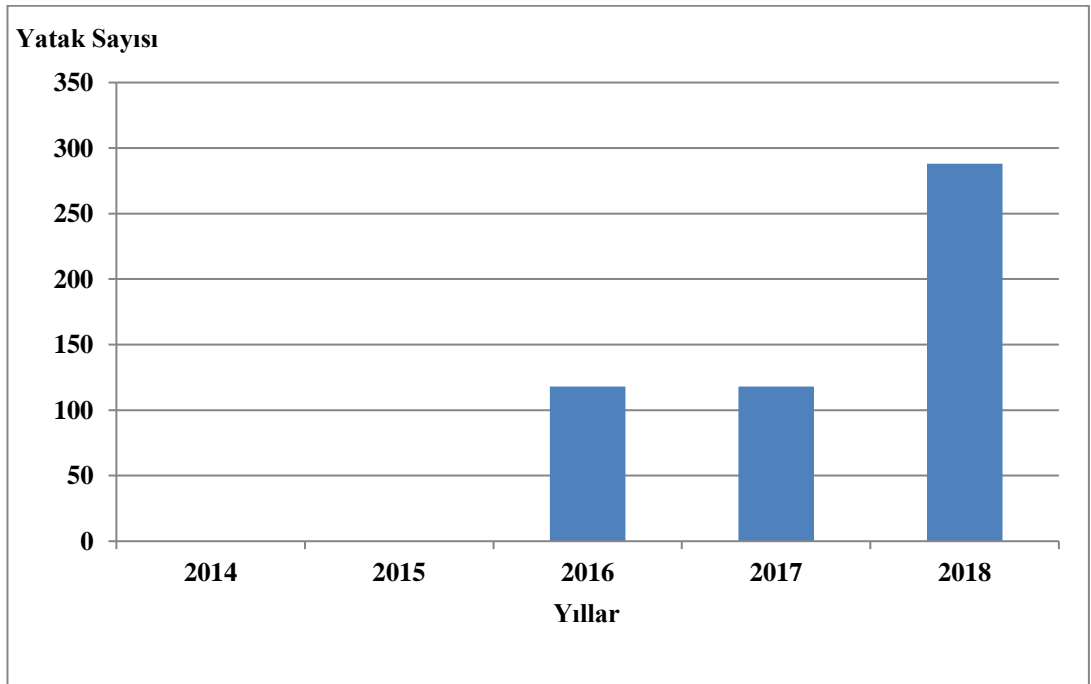
2016 yılında termal oteller 59 oda ile bölgenin payı, ülkemizdeki toplam oda sayısı içinde %0,49 iken 2018 yılında %1'e yükselmiştir. Bu payların tesis payına göre düşük olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 36, Şekil 92).

Şekil 92: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmelerinin Oda Sayıları (2014-2018)

2018 yılında, ülkedeki, her yüz yatağın 0,97'si bölgedeki termal otellerde bulunmaktadır (Tablo 36).

Şekil 93: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Turizm İşletmesi Belgeli Termal Otel İşletmelerinin Yatak Sayıları (2014-2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin işletme belgeli ilk termal oteli dört yıldızlı olup, 2016 yılında 59 oda ve 118 yatak kapasitesi ile Batman Kozluk'ta açılmıştır, 2018 yılında Diyarbakır Çermik'te açılan dört yıldızlı termal otelle birlikte işletme belgeli tesis sayısı ikiye yükselmiştir (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, "Yillikbultenler")

4.3. İLLERE GÖRE FAALİYETTE OLAN TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ (2018)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ait son verilere göre, bölgede altı farklı tesis türünde, turizm işletmesi belgeli toplam 143 adet konaklama tesisi, 9.486 adet oda ve 18.848 adet yatak bulunmaktadır. Bölgede; Gaziantep'te 45, Diyarbakır'da 29, Mardin'de 26, Şanlıurfa'da 17, Adıyaman'da 14, Batman'da 9, Siirt'te 2, Kilis'te 1 adet konaklama tesisinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 45).

Tablo 37: İllere Göre Faaliyette Olan Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisleri (2018)

Tesis Türü		Otel	Termal Otel	Özel Tesis	Butik Otel	Pansiyon	Apart Otel
Adıyaman	Tesis	14	-	-	-	-	-
	Oda	816	-	-	-	-	-
	Yatak	1.624	-	-	-	-	-
Batman	Tesis	8	1	-	-	-	-
	Oda	555	59	-	-	-	-
	Yatak Sayısı	1103	118	-	-	-	-
Diyarbakır	Tesis	26	1	1	-	-	1
	Oda	1.977	82	37	-	-	18
	Yatak	3.906	170	90	-	-	20
Gaziantep	Tesis	40	-	4	-	-	1
	Oda	3.164	-	140	-	-	47
	Yatak	6.248	-	260	-	-	119

(Tablo 37'nin devamı)

Mardin	Tesis	12	-	9	2	1	2
	Oda	863	-	214	81	8	33
	Yatak	1.720	-	430	170	18	66
Siirt	Tesis	2	-	-	-	-	-
	Oda	187	-	-	-	-	-
	Yatak	374	-	-	-	-	-
Şanlıurfa	Tesis	13	-	4	-	-	-
	Oda	1.073	-	86	-	-	-
	Yatak	2.160	-	166	-	-	-
Kilis	Tesis	1	-	-	-	-	-
	Oda	46	-	-	-	-	-
	Yatak	86	-	-	-	-	-

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, "yillik-bultenler", erişim: 5 Şubat 2019, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201140/yillik-bultenler.html>

Bölgede; Gaziantep'te 40, Diyarbakır'da 26, Adıyaman'da 14, Şanlıurfa'da 13, Mardin'de 12, Batman'da 8, Siirt'te 2, Kilis'te 1 olmak üzere toplam 116 otel olduğu anlaşılmaktadır. Otellerin toplam tesis sayısı içindeki payının %81,12 oranında olduğu görülmektedir. Otel işletmelerinin %34,48'i Gaziantep'te bulunmaktadır (Tablo 37).

Mardin'de 9, Gaziantep ve Şanlıurfa'da 4, Diyarbakır'da 1 adet olmak üzere, bölgede 18 özel tesis işletmesinin olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede özel tesislerin payı %12,59'dur. Özel tesis işletmelerinin yarısı Mardin ilindedir (Tablo 37).

Mardin, Gaziantep ve Diyarbakır'da faaliyet gösteren toplam 4 apart otel bulunmakta, bunların yarısı Mardin ilinde hizmet vermektedir (Tablo 37).

Toplamda iki adet butik otelin olduğu bölgede, Mardin dışında butik otel bulunmamaktadır. Bölgedeki butik otellerin konaklama tesis içindeki payı %1,4 oranındadır (Tablo 37).

Termal otellerin Batman ve Diyarbakır illerinde bulunduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 37).

Bölgedeki tek pansiyon işletmesi de Mardin ilinde konuklarını ağırlamaktadır (Tablo 37).

Oda sayılarına bakıldığında, toplam oda sayısı içinde otellerin payı %91,51, özel tesislerin %5,03, termal otellerin %1,49, apart otellerin %1,03 oranlarındadır. Butik otel ve pansiyonların toplam payının ise yüzde bir oranında bile olmadığı görülmektedir (Tablo 37).

Toplam yatak sayısı içinde türlerine göre tesis paylarının oda paylarındaki oranlara benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır (Tablo 37).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizmin, dünya genelinde ekonomik etkilerinin yanı sıra politik, sosyal, kültürel ve ekolojik etkilere de sahip olması nedeniyle, ülkemizde turizmin gelişmesi için yasal düzenlemeler ve projeler hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de, son yıllarda turizmin geliştirilmesi için adımlar atılmıştır. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ülkemizde ve bölgede yeni turizm işletmelerinin açılmasını teşvik etmiştir. Bununla birlikte, 2019 yılının Göbeklitepe yılı olarak açıklanması bölge turizminin geleceği açısından önemli bir gelişmedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde turizm istatistiklerinin ele alındığı tez çalışmamda, konaklama istatistikleri ve tesis istatistikleri bağlamında bazı sorunlar tespit edilmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin doluluk oranları, ülke ortalamasına göre daha düşüktür. Özellikle Siirt, Adıyaman, Kilis ve Mardin illerinde faaliyet gösteren konaklama tesisleri, bölgenin diğer illerinde faaliyet gösteren konaklama tesislerine göre daha da düşük doluluk oranı ile hizmet vermektedirler.

Tesise geliş sayıları açısından yabancı turistlerin ülke genelinde yerli ziyaretçilere göre daha fazla olduğu, ancak bölgede durumun ülkemize göre tam tersi olduğu görülmektedir.

Bölge konaklama tesislerinde gerçekleştirilen geceleme sayılarının oldukça düşük miktarda olduğu görülmüştür. Yerli ve yabancı turistlerin bölgedeki toplam geceleme sayıları içinde yabancıların payı çok azdır. Tesise geliş sayılarında olduğu gibi, ülkemizdeki tesislerde gerçekleşen geceleme sayılarında da yabancı turistlerin payı daha fazladır. Siirt, Adıyaman ve Batman illerinde gerçekleşen geceleme ise diğer illere göre daha azdır.

Turistlerin ülkemizdeki ortalama konaklama süreleri, bölgedeki konaklama süresine göre daha uzundur. Ancak bölgede yabancıların tesise geliş ve geceleme sayıları yerli turistlere göre daha azdır. Bu bakımdan bölge turizminin yerli turiste bağımlı olduğu açıktır ve 2017 yılına ait veriler de bu durumu ortaya koymaktadır.

Geceleme sayıları ve doluluk oranları bölgede faaliyet gösteren konaklama tesislerinin yeterli olduğunu ortaya koymaktadır, bölgede zaman zaman aşırı talep karşısında doluluk oranlarının yüzde yüze ulaşmasıyla birlikte yer bulabilme sorunu

yaşanmasına rağmen bu durum mevcut kapasitenin yılın büyük bir bölümünde atıl olarak kaldığı gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Yatırımı devam eden işletmelerin de işletmeye açılmaları ile birlikte bu sorun daha da artacaktır.

Bölge turizminin gelişebilmesi için:

- Yeni otel yatırımlarının yanı sıra konutların konaklama amaçlı kiraya verilmesinin yarattığı arz fazlasının önüne geçilmeli
- Bölgeye gelen turist sayısını artırmak için uçak koltuğu destekleme teşviki uygulanmalı, aynı uygulama özellikle doluluk oranlarının çok düşük gerçekleştiği yaz aylarında teşvik miktarının artırılması şeklinde kademeli olarak uygulanmalı
- Makro ve mikro açıdan turizm planlaması yapılmalı, planlamanın da uygulamaya koyulması gerekmektedir
- Kongre, seminer, bayi toplantısı düzenleyen şirketlerin bölge konaklama tesislerini tercih etmeleri için teşvikler sağlanmalı
- Devlet kurumları tarafından gerçekleştirilen konaklamalı ve/veya konaklamasız eğitim amaçlı organizasyonların bölgeye yönlendirilmesi
- Turizmdeki vergi oranlarının düşürülmesi gerekmektedir
- Suriyeli mülteci sorununun bir an önce çözüme kavuşturulması gereklidir
- Terör olaylarının sonlandırılması zorunludur
- Yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmamakla birlikte, girişimcilerin kısıtlanmasının mümkün olmayacağı gerçeğinden yola çıkarak, Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizm işletmesi belgeli tesis türleri arasında motel, çiftlik evi, dağ evi, hostel işletme türlerinin bulunmaması, bununla birlikte termal tesis, apart otel ve pansiyon işletmelerinin sayısının çok az olması nedeniyle bir takım teşviklerin sağlanması mümkün olabilir. Özellikle ev pansiyonculuğu açısından uygun olan Mardin ve Şanlıurfa'da pansiyon işletmelerinin açılması teşvik edilebilir
- Bölgede en az tesisin bulunduğu Siirt ve Kilis illerinde, aynı zamanda yatırım aşamasında işletmenin bulunmaması gerçeği konunun sadece turizm sektörü açısından ele alınmasının yeterli olmayacağını ortaya koymaktadır. Politika yapıcıların bu konuyla ilgili yapması gereken çalışmalar bölge turizmi açısından da olumlu katkılar sunacaktır

- Bölgede yalnızca Şanlıurfa'da bir yıldızlı otel işletmesi bulunmaktadır. Bölgede bir yıldızlı otel ihtiyacı vardır. Yatırım aşamasında olan girişimcilerin bu ihtiyaca yönelik tekrar yatırımlarını değerlendirmeleri gerekmektedir
- Şanlıurfa Karaali Köyü'nde kaplıca tesisleri bulunmakla beraber bu işletmelerin bakanlık belgeli olmadığı bilinmektedir. Bu tesislerin termal tesis türleri açısından çeşitlendirilmesi ve bakanlık belgesi almaları aynı zamanda hizmet kalitesinin de artmasına neden olacaktır
- Bölge karayolu ulaşımı açısından stratejik öneme sahiptir, bu bakımdan yolcuların güzergahları üstünde motel işletmeleri kurulmalıdır
- Üniversite öğrencisinin sayıca fazla olduğu bölge illerinde mevcut konaklama işletmelerinden bazılarının hostel veya apart otel işletmesine dönüştürülmesi veya yeni işletmelerin açılması hem yurt sorunu olan öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak hem de yer bulma sorunu yaşanan dönemlerde turistlere hizmet verecektir
- Bölgede bazı illerde beş yıldızlı otel bulunmamaktadır, bu illerde yapılacak beş yıldızlı otel işletmeleri gelir düzeyi yüksek olan turistler açısından alternatif olacaktır
- Bölgede; Gaziantep'te dört, Şanlıurfa'da üç ve Mardin'de bir adet olmak üzere toplam sekiz adet çevreye duyarlı konaklama tesisi bulunmaktadır. Faaliyet halinde olan konaklama tesislerinin, sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin artırılması, çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi için çevreye duyarlı konaklama tesis belgesi almaları yönünde teşvik edilmeleri sağlanmalıdır
- Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır. Bu eylem planı doğrultusunda bölge illerine yönelik atılacak adımlar konusunda tüm paydaşların bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır

KAYNAKÇA

Akat, Ö. (2008). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Akgöz, E. (2013). *Düşünceден Uygulamaya Otel İşletmeciliği*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Akıncı, Z. (2016). *Otel İşletmeciliği ve Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Aktaş, A. (2002). *Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi*. Antalya: Azim Matbaa Fatih Ofset.

Aktaş, G. (2007). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Arıncı, K. (2011). *Türkiye'nin İç Bölgeleri*. Erzurum: Eser Ofset Matbacılık.

Barutçugil, İ.S. (1982). *Turizm İşletmeciliği*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Barutçugil, İ.S. (1989). *Turizm İşletmeciliği*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Bulut, E. ve Şimşek M. (2014). "Kırsal Turizm ve Gaziantep Arkeolojik Değerleri." *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, Sf: 38-44.

Çakıcı, C. (2019). *Kavramlar ve Örneklerle Genel Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çalışkan, C. (2015). *Turizm Potansiyeli Olan Bölgelerin Kalkınma Sürecinde Toplumsal Kapasiteyi Güçlendirme Stratejileri: Adıyaman Örneği*, Doktora Tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Nevşehir

Çeken, H. (2016). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çeken, H. (2016). *Sürdürülebilir Turizm Temel Kavramlar ve İlkeler*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çelik, A. (2010). *Turizmin ekonomik boyutu ve Diyarbakır ili özelinde kültür ve inanç turizminin ekonomik faktör olarak kullanılması*, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Diyarbakır

Emeksiz, M., ve Yolal, M. (2007). *Konaklama İşletmelerinde Önbüro Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Erkol, G. ve Zengin, B. (2015). “Bölge Turizmini Planlama ve Sürdürülebilir Gelişim: Şanlıurfa Örneği.” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 17, Sf: 377-396.

Gümüş, M. ve Özgüven, E. (2015). “Barış ve Turizm Ekseninde Medikal Turizm: Çözüm Süreci Sonrası Batman Hastanelerinde Yabancı Hasta Akışı.” *Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Sf: 1-18.

Günel, V. (2006). *Mardin İlinde Kültürel Çekicilikler ve Turizm Amaçlı Kullanım Olanakları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara

HarbalıoğluM., Özel, G. ve Erkan, B. (2013). "Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Sosyo-Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi." *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 2, Sf: 55-61.

Kervancıoğlu, F. (2010). *Butik Otel Kavramının Gaziantep'teki Örnekler Üzerinden Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Gaziantep

Kozak, N. (1995). *Türkiye Turizm Tezleri Bibliyografyası (1952-1995)*. Ankara: Anatolia Yayıncılık.

Kozak, N. (2019). *Turizm Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Mısırlı, İ. (2018). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri. (2013). *Turizm Coğrafyası 2*. Ankara.

Olalı, H. ve Korzay, M. (1993). *Otel İşletmeciliği*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Olalı, H., ve Korzay, M. (1989). *Otel İşletmeciliği*. İstanbul: Yön Matbaası.

Özgen N. (2012). "Siirt'in İnanç Turizmi Mekânları: Ziyaret (Veysel Karani) ve Tillo (Aydınlar) Örnekleri." *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:17, Sayı: 27, Sf: 251-272.

Samırkaş, M., ve Bahar, O. (2013). *Turizm Yoksulluk ve Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sezgin, O.M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Şenol, F. (2016). *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Toprak, L., ve Abedtalas, M. (2018). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Uçar, S. (2018). *Tarihi ve Kültürel Mirasın Turizm Talebine ve Çekiciliğine Dönüştürülmesine Dair Bir Araştırma: Batman ve Çevresi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul

Usta, Ö. (2014). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

BBC news

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151204_rusya_krizin_10_gunu
(08.02.2019)

Gastronomi Turkey

www.gastronomiturkey.com/haber/izala-hotel-ile-kadim-sehir-mardin-i-hissedin-h8620 (11.02.2019)

Gaziantep27 Net

www.gaziantep27.net/kapanan-otel-de-var-acilacak-olanlar-da-511049h.htm(09.02.2019).

Milliyet Gazetesi

www.milliyet.com.tr/altindag-da-kultur-gezileri-basladi-ankara-yerelhaber-976426/
(01.02.2019)

Ntv Haber

www.ntv.com.tr/ekonomi/mardinde-16-otel-kapandi-600-kisi-issiz-kaldi,uZvPjWm-UkCkwiCuQh3N3Q(10.02.2019).

Türkiye Otelciler Birliği

www.turob.com/tr/istatistikler/yatirim-tesvik-belgeleri-mayis-2013-3f01929
(11.02.2019).

T24 Bağımsız İnternet Gazetesi

<https://t24.com.tr/haber/turizm-gelirinde-9-sene-geriye-gidildi-turist-son-17-yilin-en-ucuz-yaz-tatili-yapti,386322> (02.02.2019).

Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

www.yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201121/isletme-bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html(05.02.2019)

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201136/turizm-yatirim-ve-isletme-bakanlik-belgeli-tesis-istati-.html> (05.01.2019)